

<p>רבי חזקיה פתח כתיב (שיר השירים ב ב) כשושנה בין החוחים מאי שושנה דא כנסת ישראל (בגין דאית שושנה ואית שושנה) מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיוור אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי מה שושנה אית בה תליסר עלין! אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא אוף אלהים דהכא משעתא דאדכר אפיק תליסר תיבין לסחרא לכנסת ישראל ולנטרא לה:</p>	<p>רבי חזקיה פתח, כתוב "כשושנה בין החוחים", מהי שושנה, זוהי כנסת ישראל (משום שיש שושנה ויש שושנה). כמו השושנה שהיא בין הקוצים ויש בה [גווי] אדום ולבן, אף כנסת ישראל יש בה דין ויש בה רחמים. כמו השושנה יש בה י"ג עלים, אף כנסת ישראל יש בה שלש עשרה מדות של רחמים שהן מקיפות אותה מכל צדדיה. כן הוא הענין [בהזכרת] האלקים של כאן, שמעת שהזכיר [בפעם הראשונה שם האלקים] הוציא י"ג תיבות [עד שהזכיר בפעם השניה] כדי להקיף את כנסת ישראל ולשמרה.</p>
---	--

{ א ע"א } שושנה דא כ"י - כמ"ש לקמן (רכא ע"א) דבחר דאתדבקת ביה במלכא כו',² שקודם נקראת חבצלת סתומה, שהיא אדומה, ואחר שנתפתחה שנעשה כלי, כמ"ש (סנהדרין כב ע"ב) אין האשה כרתת כו'.³ ונקראת שושנה, אז היא חוור וסומק,⁴ שעל ידו מתבסמת, כמ"ש באדרא רבא⁵ ע"ש, שמקבלת ממנו חסד דכליל ה' חסדים. וכן למעלה בזיווג הנשיקין כמ"ש במאמר

- מאיר הגר"א -

¹ עי' תיקו"ז עט ע"א.

² תא חזי בקדמיתא ירוקא כחבצלת דטרפין [דילה] ירוקין לבתר שושנת סומקא בגוונן חוורין שושנה בשית טרפין שושנת דאשתניאת [מגוונא] לגוונא ושניאת גוונה שושנת בקדמיתא חבצלת בעדנא דבעיא לאזדווגא ביה במלכא אקרי חבצלת בתר דאתדבקת ביה במלכא באינון נשיקין אקרי שושנת בגין דכתיב (שיר ה יג) שפתותיו שושנים שושנת העמקים דהיא משנייא גוונה זמנין לטב זמנין לביש זמנין לרחמי זמנין לדינא.

תרגום: בא וראה, בתחלה ירוקה כחבצלת, שהעלים שלה ירוקים. אחר כך שושנת אדומה בצבעים לבנים. שושנה בששה עלים. "שושנת", שמשנתית מצבע לצבע, ומשנה את צבעיה. "שושנת", בתחלה חבצלת. בזמן שרוצה להזדווג במלך נקראת חבצלת, אחר שנדבקה עם המלך באותן נשיקות היא נקראת שושנת, משום שכתוב "שפתותיו שושנים". "שושנת העמקים", שהיא משנה את צבעיה לפעמים לטוב ולפעמים לרע, לפעמים לרחמים ולפעמים לדין.

³ ז"ל: אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנאמר כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו.

⁴ היא עצמה אדום, וביסוסם שלו הוא הלבן. עי' זהר ח"ג קפד ע"א: לא שארי מלה דלעילא עד דאשתכח אתר למשרי עלוי וע"ד כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג מ"ט בגין דכל ביתה לבוש שנים לא שריא האי אלא בהאי חוור בסומק וסומק בחוור והא אוקמוה.

תרגום: לא שורה דבר שלמעלה עד שנמצא מקום לשרות עליו, ועל כך כנסת ישראל "לא תירא לביתה משלג", למה, משום ש"כל ביתה לבוש שנים", לא שורה זה אלא בזה, לבן באדום, ואדום בלבן, והרי פרשוה.

⁵ דף קמב ע"א: וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן בשמאלא דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא ובהווא אתר אקרי ערוה דכלה לאצנעא אתר להווא אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן והאי חסד כליל בחמש חסדין.

חסד ימינא גבורה שמאלא אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרוי ובגין כך בכלהו כתרין עד לא זמין תקוני דמלכא עתיקא דעתיקין בנה עלמין ואתקין תקונין לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא בהאי אמה דאקרי חסד.

תרגום: וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות בשמאל דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד, כדי למתק את הגבורה ההיא הכוללת את הה"ג וזה החסד כלול בה' חסדים.

החסד ימין והגבורה שמאל, נתמתק זה בזה ונקרא אדם הכלול משני צדדיו. ולכך בכל הכתרים עד שלא הכין תקוני המלך, בנה עתיקא דעתיקין עולמות והתקין תיקונים שתתקיים אותה הנקבה למתקה, ולא נתקיימו עד שירד החסד העליון - ונתקיימו, ונמתקו בתיקוני הנקבה, על ידי אמה זו הנקראת חסד.

עי' אריכות במילואים אות א.

הנ"ל דבתר כו' כנ"ל. וז"ש שפתותיו שושנים כמ"ש בח"ב (קכג ע"א) ושפון דאינון תרין נהורין מאו"א⁶. וז"ש כאן כנסת ישראל שהיא מכנס מישראל⁷. וז"ש מה שושנה דאיהי כו'. וכנגד דין ורחמים שבה, אמר ג"כ בעלין דחפיין לה, י"ג מצד החסדים, וה' מצד הגבורות, כמו שמפרש והולך. וי"ג מכילין דרחמי הן בה מצד שמלכות היא תמיד כתר לפרצוף אחד⁸ כידוע⁹:

אית בה תליסר עלין - ר"ל שהי"ג עלין הן בה¹⁰, אבל ה' עלין תקיפין הן סחרין לה, שגבורות מקיפים לחסדים, בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר כידוע¹¹. ואלו הי"ג עלין הן רכיכין בסוד הרחמים:

אית בה תליסר מכילין - בסוד אהב"ה כידוע (ליקוטי תורה שיה"ש). והן י"ב בקר תחת הים והים עליהם (מלכים א' ז מד), עֲלְמוֹת אֶהְבוּךָ (שיה"ש א ג)¹². וז"ש **דסחרין כו'** שהן בד' רוחות: **אוף אלקים דהכא**. ר"ל בינה. בראשית חכמה, ברא כתר, סתים, וכמש"ל סוף זה החלק א' ע"ב (רנו ע"ב, סי' כד)¹³, ור"ל שבחכמה ברא בינה את המלכות וכל הצריך לה. והן אביה ואמה. וכתר הוא שותף השלישי שמייחדן¹⁴ כמ"ש לקמן, שלכך נברא העולם בב' וא', שהן או"א ואל"ף המייחדן:

ולנטרא לה - שהחסדים שומרים לבל יעשקוה זרים¹⁵, כמ"ש שומר הברית והחסד, וכמ"ש בח"ב (רנג ע"א) רוחא דא נטיר כו' ע"ש¹⁶. וז"ס יברכך ה' וישמרך¹⁷:

- מאור הגר"א -

⁶ ז"ל בשלימות: ושפון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא בשעתא דאתערען בההוא נהירו דדעת מתחברן כחדא ומלין אתגזרו בקשוט בחכמה בתבונה ובדעת וכדין כל מלין דקב"ה באלין אתגזרו נהרין תלת אלין ועיילין בגו לגו ואתעטרו בחד.

תרגום: ושפתיו שהם שני אורות מאבא ומאימא בשעה שמתעוררים באותו האור של דעת מתחברים כאחד ודברים נגזרו באמת בחכמה בתבונה ובדעת ואז כל הדברים של הקב"ה באלה נגזרו שלשה אורות אלה ונכנסים לפני ולפנים ומתעטרים באחד.

⁷ פי' מקבלת שפע ז"א המכונה ישראל. עי' שער מיעוט הירח פרק א' אתנטילת מכולהו, ומקורו בתיקו"ז סא ע"ב.

⁸ נדצ"ל אחר.

⁹ עי' תז"ח מג ע"ד: דא כתר מלכות תא חזי לית שכינתא דלא אתעבידת כתרא להיאי דלתתא מנה ובגין דא שכינתא עלאה איהי כתר מלכות. עי' ע"ח שער כד פרק ג, שהמלכות דמלכות דמלכות דכל פרצוף היא הכתר של הפרצוף שתחתיו.

¹⁰ פי' מתלבשים בפנימיותה. ##*

¹¹ עי' תיקו"ז ח ע"א: חיזו תמינאה כן מראה הנגה סביב דא שכינתא תתאה דאתמר בה נקבה תסובב גבר (ירמיה לא כא) ובגין דא כן מראה הנגה סביב אש נגה.

¹² עי' ז"ח נא ע"ב: ומנא לן דאפילו אחוי רחימו ליה דכתיב על כן עלמות אהבוך מאי עלמות כד"א עומד על שנים עשר בקר ואינון בעלמא דנוקבא ואינון איקרון עלמות.

תרגום: ומנין לנו שאפלו אחיו אהבו אותו נאמר על כן עלמות אהבוך מה זה עלמות כמו שנאמר עמד על שני עשר בקר והם בעולם הנוקבא והם נקראים עלמות.

¹³ ז"ל: בראשית (בראשית א א) רזא דחכמ"ה ברא עלאה סתימא דלא אתידע (כתר) אלהי"ם בי"נה.

¹⁴ עי' נדה לא ע"א: תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו.

¹⁵ מלה"פ (תהלים קיט קכב): עֲרֹב עֲבָדְךָ לְטוֹב אֵל עֲשֶׂקְנִי יְדִים:

ואפשר דצ"ל זדים ולא זרים.

אב"א או פב"פ???

¹⁶ ז"ל בשלימות: ז"ל האי רוחא אקרי אהבה ובגין דא אקרי היכל דא היכל אהבה בגין דהכא אתגניזו כל רזא דרזין למאן דאצטריך לאתדבקא ביה והכא הוא רזא דכתיב (שיר ז ג) שם אתן את דודי לך:

רוחא דא איהו נטיר כל נטירו דלעילא ודא אקרי שומר ישראל שומר הברית בגין דהכא איהו נטירו דכל גנזין עלאין ועל דא גניזין דמאריה גניזין ביה מהאי נפקי שבילין וארחין לאינון דלתתא בגין לאתערא בהו רוחא ודרחימותא:

תרגום: הרוח הזו נקראת אהבה ולכן נקרא ההיכל הזה היכל אהבה משום שכאן נגנזו כל סוד הסודות למי שצריך להדבק בו וכאן הוא סוד הנאמר (שיר השירים ז) שם אתן את דדי לך.

הרוח הזו היא השומרת את כל השמירה שלמעלה וזו נקראת שומר ישראל שומר הברית משום שכאן היא שמירת כל הגנזים העליונים ועל כן גנזי רבונו גנוזים בה מזה יוצאים שבילים ודרכים לאותם שלמטה כדי לעורר בהם רוח של אהבה.

¹⁷ עי' זהר ח"א רמח ע"א: פתח ואמר (תהלים קלד ג) יברכך יהו"ה מציון וראה בטוב ירושלם וגו' יברכך יהו"ה מציון דמניה נפקין ברכאן לאשקאה לגינתא והוא כליל כל ברכאן ויהיב לה ולבתר וראה בטוב ירושלם ולאחזאהו (לאשלמא) דכל ברכאן אתיין מדכר ונוקבא כגוונא דא (במדבר ז כד)

<p>ולבתר אדכר זמנא אחרא אמאי אדכר זמנא אחרא בגין לאפקא חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה ואינון חמש אקרין ישועות [ואינון] (ואקרין) חמש תרעין ועל רוא דא כתיב (תהלים קמז יג) כוס ישועות אשא דא כוס של ברכה כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבען ולא יתיר כנוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין דוגמא דחמש אצבען.</p>	<p>ואחר כך הזכיר עוד הפעם [שם אלקים]. ולמה הזכיר פעם נוספת, כדי להוציא חמשה עלים חזקים שמסבבים את השושנה, ואלו החמשה נקראים ישועות, והם חמשה שערים. ועל סוד זה כתוב "כוס ישועות אשא", זה כוס של ברכה. כוס של ברכה צריך להיות על חמש אצבעות ולא יותר, כמו שהשושנה יושבת על חמשה עלים חזקים שהם דוגמת החמש אצבעות.</p>
---	--

בגין לאפקא - והן ה' תיבין מרחפת כו'¹⁸ כמש"ל, והן ה' גבורות. וכולן אפיק אמא עלאה. והכל באלקים מלא ופשוט, והן ב' אלקים דכאן. וז"ס י"ג טורין דאפרסמון וי"ח טורין¹⁹. וז"ס שנקראת ח"י"ה עם ה' שלה, ה' אחרונה:

ואינון חמש אקרין כו' - סוד הגבורות, והם סוד המים כידוע²⁰. ולכן נזכר כאן פני המים. וז"ס ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ומשם סוד השמחה כידוע²¹, צחוק עשה לי אלקים²²:

יברכך יהו"ה וישמרך יברכך יהו"ה מדכורא וישמרך מנוקבא יברכך יהו"ה מזכור וישמרך משמור וכלא חד מלה בגין דמתרוייהו נפקין ברכאן לעלמין.

תרגום: פתח ואמר, "יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים" וגו'. "יברכך ה' מציון", שממנו יוצאים ברכות להשקות את הגן, והוא כולל כל הברכות ונותן לה, ואחר כך "וראה בטוב ירושלים", להראות שכל הברכות באות מזכור ונקבה. כדוגמא זו "יברכך ה' וישמרך". "יברכך ה'" מזכר, "וישמרך" מנקבה. "יברכך ה'" מזכור, "וישמרך" משמור, והכל דבר אחד, משום שמשניהם יוצאות ברכות לעולמות.

¹⁸ מרחפת על פני המים, ויאמר.

¹⁹ עי' זהר ח"ב טו ע"א: תא חזי תריסר טורי אפרסמונא (דכיא) עאל ההוא דלביש חושנא ואפודא ובעא מן קודשא בריך הוא למיחס על עלמא ועד האינדא תלי איהו אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר משום בני נשא דלא ידעין בהאי.

אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא (דכיא) עלאין עאלין נשמתהון דצדיקא וארבעין ותשעה ריחין סלקין בכל יומא עד ההוא אתר דאתקרי עדן די לקבל דא אתיהיבת אורייתא במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור מ"ט אתוון בשמהן דשבטי מ"ט יומין לקבלא אורייתא מ"ט יומין קדישין עלאין (יתבין) קיימין למיטל רשותא בכל יומא מאבנין זהירין דגליפאן בההוא חושנא.

תרגום: בא וראה בשנים עשר הרי אפרסמון (טהור) נכנס אותו שלובש חושן ואפוד ובקש מהקדוש ברוך הוא לחוס על העולם ועד עכשיו הוא תלוי אם כך למה חלשה דעתו של רבי אליעזר משום בני אדם שלא יודעים בזה.

אמר רבי אליעזר שמונה עשר הרי אפרסמון (טהור) עליונים נכנסים נשמות הצדיקים וארבעים ותשעה ריחות עולים בכל יום עד אותו מקום שנקרא עדן שכנגד זה נתנה תורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור וארבעים ותשע אותיות בשמות השבטים ארבעים ותשעה ימים כנגד התורה מ"ט ימים קדושים עליונים (יושבים) עומדים ליטול רשות בכל יום מאבנים זוהרות שחקוקות באותו החושן.

י"ב - הם י"ב אורות דדיקנא (רח"ו). י"ח - דע כי הטיפה היורדת מן הדעת עד היסוד עוברת דרך חוט השדרה, ולכן נקרא ח"י עולמים היסוד, וח"י חוליות הללו נקרא חי טורי אפרסמונא דכיא כי הם אורות היורדים מאו"א הנקרא אפרסמונא דכיא (זהר הרקיע). הם סוד העלאת מ"ן ביסוד הבינה שנקרא חי העולמות והם י"ח טורי אפרסמונא שהם החסדים הבאים מן הבינה הנקרא אפרסמון (רח"ו).

ועי' דברי רבינו בתיקו"ז מו ע"א: ח"י טורי אפרסמון, ה' וי"ג, והן ב' מיני עלין דשושנה דבראשית ושמע ותורה שבע"פ.

בשמע יש ה' תיבות חוץ מ"אחד" ותורה שבעל פה נדרשת ב"ג מידות.

²⁰ עי' זהר ח"ב קנד ע"ב: מיא לא אשתכחו אלא מסטרא דשמאלא כיון דנטילו מיא לגביה הא אתערו לגבי נוקבא באינון מים ועל דא גבורות גשמים תנינן. תרגום:

עי' שעה"כ ג ע"א. ועי' דברי רבינו בתיקו"ז (פט ע"ג), בדכורא הוא אור מים, חו"ג, והוה המים גבורות ידיה [כי גם המ"ד הם מעטרה דגבורות כנודע], אבל בנוק' הוא מים ואש, חו"ג והוה המים שהוא גבורות ידיה נעשה בה לחסד ידיה, והאש הוא גבורות ידיה והוא גבורה שבגבורות.

ואינן חמש תרעין. שכל א' כליל מעשר. וז"ס כל"ה עם ה' שלה²³ כנ"ל: **אשא.** שצריך להגביה הגבורות למעלה למתקן בשורשן²⁴, שז"ס כוס של ברכה צריך להגביה כו'²⁵:

דוגמא דחמש אצבעאן. שאצבע בדעת, אהו"ה²⁶, [נ"א אצבע מילוי שם אהו"ה]. וה' אצבעות הן ה"ח או ה"ג, ימין ושמאל. וצריך שיהיו בימין, שיהא נכללין בימין²⁷. והן ה' אצבעות וי"ג פרקין²⁸, דפרק י"ד אינו באחיזה, כי הוא למטה מאד, ולכן אמרו שהם י"ג, ואף הפרק הזה אינו בטור שלהם, והוא נגד הי"ג הכלולה²⁹, שבטי ישראל וזאת, והים עליהם³⁰. { א ע"ב } כלל של ג' הויו"ת, ושושנה דא כלילת בהו, שית חוורין כו'³¹. והן זו"נ, י"ו ה"ה³². וכן כלל של מילוי

²¹ עי' זהר ח"ג ריב ע"ב: אר"ש צדיק ששון אקרי ומן יומא דכ"י נפלת בגלותא אתמנעו ברכן מלנחתא לעלמא מהאי צדיק בההוא זמנא מה כתיב ושבתם מים בששון דא צדיק ממעיני הישועה אלן אבא ואמא ד"א אלן נצ"ח והו"ד וכלא ממבועי נביעין עמיקין כדן ואמרת ביום ההוא אודך יי' וגו' (שם ו) צהלי ורני ישבת ציון וגו'.
תרגום:

²² עי' דברי רבינו תיקו"ז מח ע"א: ודינא קדישא הוא התעוררות החיבור ויחוד ושמחה, צחוק עשה לי אלקים (בראשית כא ו), ואלה תולדות יצחק (שם כה יט), ישמח ה' במעשיו (תהלים קד לא).

²³ עי' זר"ח (נא ע"א): ה' האחרונה הזו נקראת כלה כשמחבר עמה כל.

²⁴ עי' שעה"כ עב ע"ד: אין הדינין מתמתקים אלא בשרשם. עי' לש"ו

²⁵ עי' זהר ח"ג רמה ע"ב: ומגביהו מן הקרקע טפח בגין דאת ה' איהי כוס בעי לסלקא לה באת י' דאיהי טפח דביה אתפתחת ה' בחמש אצבעאן.
תרגום:

עי' מאמרי רשב"י ריש בראשית בענין טפח

²⁶ עי' ספר הליקוטים (ישעיה מ): והנה בימין יש ה' אצבעות, והם ה"ח. והנה אצבע, הוא סוד שם אהו"ה במילוי אלפ"ן [יוד"ן], גימטריא אצבע, ובתוך כל אצבע יש חסד א', שהוא הו"ה א'.

עי' מלואים אות ב.

²⁷ ?

²⁸ של היד.

²⁹ עי' דברי רבינו ספד"צ ג ע"ג שהי"ג תיקו"ד יש י"ב וא' הכוללן.

³⁰ עי' זהר ח"א רמא ע"א: תא חזי תריסר שבטין בד' דגלין בד' סטרין שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם והכי הוא ודאי תלת שבטין לכל סטר לד' רוחי עלמא ותלת שבטין לדרועא דימינא ותלת שבטין לדרועא דשמאלא ותלת שבטין לירכא ימינא ותלת שבטין לירכא שמאלא וגופא דשכינתא עלייהו הדא הוא דכתיב והים עליהם מאי טעמא תלת שבטין לדרועא ותלת שבטין לירכא וכן לכלא אלא רזא דמלה תלת קשרין אינן בדרועא ימינא ותלת בשמאלא ותלת בירכא ימינא ותלת קשרין בירכא שמאלא אשתכחו תריסר קשרין לארבע סטרין וגופא עלייהו אשתכחו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא מנא לן דכתיב (בראשית מט כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת בגין דבה אשתלים חושבנא כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה.

תרגום: בא וראה, שנים עשר שבטים בארבעה דגלים בארבעה צדדים, שלשה פונים צפונה, ושלשה פונים ימה, ושלשה פונים נגבה, ושלשה פונים מזרחה, והים עליהם. וכך הוא ודאי, שלשה שבטים לכל עבר, לארבעה רוחות העולם, ושלשה שבטים לזרוע ימין, ושלשה שבטים לזרוע שמאל, ושלשה שבטים לירך ימין, ושלשה שבטים לירך שמאל, וגוף השכינה עליהם. זהו שכתוב "והים עליהם". למה שלשה שבטים לזרוע ושלשה שבטים לירך, וכן לכל. אלא סוד הדבר, שלשה פרקים הם בזרוע ימין ושלשה בשמאל, ושלשה בירך ימין ושלשה פרקים בירך שמאל. נמצאו שנים עשר פרקים לארבעה צדדים, והגוף עליהם. נמצאו שנים עשר עם הגוף כדוגמא שלמעלה. מנין לנו, שכתוב "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת", משום שבה השתלם החשבון, כמו שנאמר והים עליהם מלמעלה.

³¹ עי' תיקו"ז עט ע"א: פתח רבי שמעון ואמר אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים מאי שושנים אלא שושנה עלאה שכינתא עלאה ואיהי קריאת שמע דשחרית ושושנה תניינא קריאת שמע דערבית שכינתא תתאה דא לימינא ודא לשמאלא הרועה בשושנים דא עמודא דאמצעיתא ושושנה עלאה דקריאת שמע דשחרית דאיהו בקר ימינא דאברהם אית ליה חמש טרפינן ואינן שמע ישראל ה' אלהינו ה' ותלת עשר עלין מלגו אח"ד שית סומקי ושית חוורי ושושנה דאתכלילת בהון הא תלת עשר כחושבן אח"ד וכן שושנה בה כ"ה גרעינין בתפוח דילה כחשבון כ"ה אתון דחודא וכן בשושנה תניינא כ"ה גרעינין וסלקין כלהו לחמשים שושנה בין החוחים דא בראשית ברא ודא בראשית ב' שושנה.

תרגום: פתח רבי שמעון ואמר "אני לדודי ודודי ל"י" "הרועה בשושנים". מה זה שושנים, אלא

אדנ"י³³, ומזל ונקה. ופרק י"ד הוא נקודה דאתכליל בה בסוד שבעה ושבעה מוצקות כמ"ש בריש ז"ח שיה"ש³⁴. וכ"ה במלכות:

<p>ושושנה דא איהו כוס של ברכה מאלהים תניינא עד אלהים תליתאה חמש תיבין מכאן ולהלאה אור דאתברי ואתגניז [ואתכליל] (וכליל) בברית ההוא דעאל בשושנה ודא ואפיק בה זרעא ודא אקרי (בראשית א יא) עין עושה פרי אשר זרעו בו וההוא זרע קיימא באות(ו) ברית ממש וכמה דדיוקנא דברית אודרע בארבעין ותריין זוגין ההוא [נ"א דההוא] זרעא כך אודרע שמא גליפא מפרש כמ"ב אתוון (כעובדא) ודעובדא דבראשית.</p>	<p>והשושנה הזו היא כוס של ברכה. מאלה"ם השני עד אלה"ם השלישי ישנן חמש תיבות. מכאן והלאה האור שנברא ונגנז ונכלל בברית ההוא שנכנס בשושנה (זו) והוציא בה זרע, וזה נקרא "עין עושה פרי אשר זרעו בו". ואותו הזרע נמצא באות הברית ממש. וכמו דמות הברית שנזרע במ"ב זוגים של (של אות) הזרע ההוא, כך נזרע השם החקוק ומפורש במ"ב אותיות כמעשה בראשית.</p>
---	---

מכאן ולהלאה. שעד כאן מדת המלכות, ומכאן ואילך מדת ז"א:
אור. שהוא אור הנז' אחר אלקים ג'³⁵, שהכל בינה, אלקים חיים³⁶, העושה הכל, כמ"ש לקמן כמה פעמים, כלם בחכמה עשית בכינה (זהר ח"ג מג ע"א), אבא אומר ואמא עושה³⁷, ועי' לקמן:

השושנה העליונה, השכינה העליונה, והיא קריאת שמע של שחרית. ושושנה השניה של קריאת שמע של ערבית, השכינה התחתונה. זו לימין וזו לשמאל. "הרועה בשושנים", זה העמוד האמצעי, והשושנה העליונה של קריאת שמע של שחרית שהוא בוקר, הימין של אברהם, יש לה חמשה עלים, והם "שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה". ושלושה עשר עלים מבפנים, אח"ד. ששה אדומים וששה לבנים, והשושנה שנכללת בהם, הרי שלש עשרה, כחשבון אח"ד. וכן שושנה בה עשרים וחמשה גרעינים בתפוח שלה, כחשבון עשרים וחמש אותיות היחוד. וכן בשושנה השניה עשרים וחמשה גרעינים, וכולם עולים לחמשים. "שושנה בין החוחים" זה בראשית ברא וזה בראשית ב' שושנה.

³² עי' זהר ח"ג צח ע"א: ובשבעות דאיהו מתן תורה דאתייהבו תרין לוחין דאורייתא מסטרא דאילנא דחיי צריך לקרבה לגבייהו שתי הלחם דתריין יומין דשבועות אינון י"ו צריך לקרבה לגבייהו שתי הלחם מאינון ה"ה דאינון נהמא דאורייתא דאתמר ביה (משלי ט ה) לכו לחמו בלחמי ה"ה מן המוציא לחם מן הארץ והאי איהו מאכל אדם דאיהו י"ד ה"א וא"ו ה"א: E NUSAC\FIX T י תרגום: ובשבעות שהוא מתן תורה, שנתנו שני לוחות התורה מהצד של עץ החיים, צריך להקריב להם שתי הלחם, שהן ה"ה (ששני ימים של שבועות הם י"ו צריך להקריב להם שתי הלחם מאותן ה"ה). שזהו לחם של התורה שנאמר בו לכו לחמו בלחמי, ה' ה' מן, המוציא לחם מן הארץ, וזהו מאכל אדם, שהוא י"ד ה"א וא"ו ה"א.
 בלחמי - ב' לחמי והיינו שתי הלחם (יהל אור).
 לחם מן הארץ - ר"ל ה' דהמוציא בינה ה' דהארץ מלכות (יהל אור).
 מאכל אדם - דהוא חכמה ות"ת שנקרא שניהם אדם ובהן ניתנה אילנא דחיי והן י"ו מן השם ועם ב' הלחם נשלם השם (יהל אור).

ועי' תיקו"ז יז ע"ב: כד נהיר בה אתמר בה (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ודא שלימו דחמה וסיהרא דאינון ה"ה בגין דאיהו ז' כליל י"ו ובגין דא איהו זכור ושמור זכור מסטרא דה' עלאה שמור מסטרא דה' תתאה:
 תרגום: כשמאיר בה נאמר בה "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים", וזו שלמות של חמה ולבנה, שהם ה"ה, משום שהוא ז' כולל י"ו, ולכן הוא זכור ושמור, זכור מצד של ה' עליונה, שמור מצד של ה' תחתונה.

³³ עי' פע"ח שער חזרת העמידה פרק ז': .
³⁴ סב ע"א, ועי' לשונו במילואים אות ג.
³⁵ השלישי המוזכר בתורה.

³⁶ עי' זהר ח"ג רמה ע"א, ששם אלקים חיים היא בינה.
 עי' זהר ח"א לא ע"ב: אלה"ם אלה"ם חיים דמשמע בראשית ברא אלה"ם ודאי על ידא דההוא נהרא בגין לאפקא כלא ולאשקאה כלא את השמים חבורא דכר ונוקבא כדקא חזי לבתר האי ביה אתברי עלמא לתתא ביה יהיב חילא לכלא א"ת השמים דמשמע דשמים אפיקו את בחילא דרזא דאלה"ם חיים בתר דראשית אפיק ליה כיון דהאי אפיק כלא וכלא אתיישב בדוכתיה כחד עזקא דא בתרייתא אתעבידת ראשית ובהאי ראשית אפיק נהורין עלאין ושרי נהרא ושרי מיא לנגדא לקבלא לתתא ועל דא בראשית ודאי ברא אלה"ם ביה ברא עלמא תתאה ביה אפיק נהורין ביה יהיב חילא לכלא.

דאתברי. ז"ס יהי אור :

ואתגניז. ז"ס ויהי אור שכבר היה. ולכן (מגילה י"ב) כל ויהי אינו אלא צער. ואמר לקמן (טז ע"ב) ויהי רזא דחשך, והבן :

ואתכליל בבירת. ז"ס וירא אלהים את האור כי טוב. אמרו (חגיגה יב ע"א) שגנזו לצדיקים שנא' אמרו כו'³⁸. ואמרו לקמן ובתקונים, שר"ל בצדיק יסוד עולם :

ההוא דעאל בשושנה. ז"ס ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, שהוא סוד בין מים למים כמלא נימא³⁹, שהוא יסוד כמ"ש בתיקון י"ט (לו ע"א), ע"ש. והוא ההבדל כאן בין אור של ז"א ובין החשך דנוק', שבה סוד החשך, הכל נגדו⁴⁰ שהיא סוד לילה. ועדיין גנוז, ואין נקרא בשם עד שיוצא הזרע אל הנוק', ואז ויקרא אלקים לאור יום, שבה י"ב שעות היום, שהן טפת החסדים, שהוא י"ג מכילין דרחמי כנ"ל, והן י"ב, שהי"ג הוא כלל הי"ב, כמ"ש באד"ו (רפח ע"ב) ובאד"ר (קכט ע"א). וי"ב שעות הלילה הן י"ג מכילין דידה כנ"ל. וז"ש קרא לילה, שכבר קרא⁴¹. וז"ש **ואפיק בה זרעא.** ואח"כ נתאחד מ"ד עם מ"ג, שז"ש והיו לבשר אחד, וז"ס ויהי ערב ויהי בקר יום אחד :

ודא אקרי. ר"ל יסוד :

וכמה דדיוקנא. ר"ל ברית אשר באדם התחתון הוא דיוקנא דברית העליון⁴². ואין מזריע זרע עד מ"ב כחות, אז מזריע זרע. וז"ש **אזרע כו' ההוא זרעא :**

תרגום: "אלהים" אלהים חיים, שמשמע "בראשית ברא אלהים" ודאי על ידי אותו נהר כדי להוציא הכל ולהשקות הכל. "את השמים" חיבור זכר ונקבה כראוי, אחר כך בו נברא העולם למטה, ובו ניתן כח לכל. "את השמים", שמשמע שהשמים הוציאו "את", בכח של סוד אלהים חיים, אחר שראשית הוציא אותו, כיון שזה הוציא הכל, והכל התיישב במקומו כטבעת א', זו האחרונה נעשתה ראשית, ובראשית הזו הוציא אורות עליונים, והתחיל הנהר והתחילו מים להשפיע להתקבל למטה. ועל זה בראשית ודאי ברא אלהים, בו ברא עולם התחתון, בו הוציא מאורות, בו נתן כח לכל.

³⁷ עי' תיקו"ז (קכה ע"ב): ומאנא דנקודין איהו נפש נשמתא איהי כתר על כלהו, ומינה כתרין דאינון טעמי תנועה דנקודין ואתוון, ואיהי תליא במחשבתא ונקודין תליין באמירה אתוון בעשייה, ודא איהו אומר ועושה מסטרא דימינא אמירה מסטרא דשמאלא עשייה, עמודא דאמצעייתא כליל תרוייהו אומר ועושה, ובמאי אומר ועושה בהויה דאתמר בה יהי אור ויהי אור יהי אור יהי אור ואתעביד אויר דאחיד בתרוייהו בעמודא דאמצעייתא.

תרגום: וכלי הנקודות הוא נפש הנשמה, הרי היא כתר על כולם, וממנה הכתרים הרי הם טעמי התנועה של הנקודות והאותיות, והיא תלויה במחשבה, והנקודות תלויים באמירה של אותיות שבעשייה, והיינו "אומר ועושה" מצד ימין אמירה ומצד שמאל עשייה, עמוד האמצעי כולל את שניהם אומר ועושה. ובמה אומר ועושה. בהו"ה שנאמר בה "יהי אור ויהי אור" "יהי אור" - יהי י' באור ונעשה אויר, שמאוחד בשניהם דהיינו בעמוד האמצעי.

עי' זהר ח"א כב ע"א: ויאמר הוה אמר לאלהים יהי אור מארי דבניינא (פי' חכמה - רח"ו) איהו אומר ואומנא (אמא - רח"ו) עביד מיד.

³⁸ ז"ל: גנזו לצדיקים לעתיד לבא שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב.

³⁹ עי' לקמן הערה 214.

⁴⁰ פי' נגד בחי' היסוד. ##*

⁴¹ עי' זהר ח"א טז ע"ב: ויקרא אלהים וגו' מהו ויקרא קרא וזמין לאפקא מהאי אור שלים דקיימא באמצעייתא חד נהירו דאיהו יסודא דעלמא דעליה קיימין עלמין ומההוא אור אשלים (עמודא דאמצעייתא) [באמצעייתא] אתפשט יסודא חי עלמין דאיהו יום מסטרא דימינא ולחשך קרא לילה קרא וזמין ואפיק מסטרא דחשך חד נוקבא סיהרא⁴¹ דשלטא בליליא ואקרי לילה רזא דאדנ"י אדון כל הארץ.

תרגום: "ויקרא אלהים וגו'", מהו "ויקרא", קרא והזמין להוציא מהאור השלם הזה שעומד באמצע אור אחד שהוא יסוד העולם, שעליו עומדים העולמות. ומאותו אור שלם, עמוד האמצעי, התפשט יסוד חי העולמים, שהוא יום מצד הימין. "ולחשך קרא לילה", קרא והזמין והוציא מצד החושך נקבה אחת, הלבנה ששולטת בלילה ונקראת לילה, סוד של אדנ"י, אדון כל הארץ. באמצעייתא - ת"ת (רח"ו).

דימינא - חסדים שבו (רח"ו).

ולחשך - גבורה (רח"ו).

סיהרא - מלכות (רח"ו).

⁴² ברית הלשון, עי' דברי רבינו בס"י ג ע"א: באדם שכל המעשה כולל בברית שלכן הן שתי בריתות ברית הלשון וברית המעור, נגד תורה ומצוות שקיום כל התורה תלוי במילה כמ"ש בז"ח

כך כו'. ור"ל שם מ"ב שבפרשה. שהן ג"פ⁴³ שסימן בהר"ד⁴⁴. עד ויב"דל, שבו ויבדל, מזריע זרע כנ"ל. והענין כי אור שבברית הוא כלול מחג"ת, שהן ג' טפין דזרע⁴⁵, וכמש"ל (טו ע"ב)⁴⁶, ע"ש:

בעובדא דבראשית. ר"ל בראשית היא חכמה, ומעשה בראשית הוא בבינה כנ"ל, שבה מתגלה, ובה שם מ"ב, אהי"ה אשר אהי"ה (זהר ח"ג קח ע"ב, תיקו"ז קיט ע"ב⁴⁷), וכן שם מ"ב בה⁴⁸:
[ליקוט. ענין השושנה בריש הקדמת הזהר. כי שתי בחי' נוק', א' באצילות דבוקה בז"א, וא' הבחי' שנתמעטה המל' וירדה בבריאה. והיא הכסא שנק' ים עומד על שנים עשר בקר⁴⁹, שלשה כו'. והן שנים עשר שבטים, ד' דגלים, והיא עליהו, הן י"ג (חסר תיבה אחת בהעתק)⁵⁰, כי היא כתר בראש הבריאה, ראש לשועלים. והיא בחי' שבת, כי ו' ימים הן יצירה ועשיה. ו' ימים יצירה, ו"ק מקנן במט"ט (תיקו"ז כד ע"ב). ו' לילות בעשיה, מלכות מקנא באופן. וזהו ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. וכן בכולם. ויום השביעי {א ע"ג} שבת קודש, רוח הקודש, מלכות שירדה בבריאה, והיא בחי' בינה שבת. וכמו שג"ר כלולין במזלא⁵¹, י"ג תיקונים. כן בבריאה י"ג תיקונים, והן י"ג הנ"ל. והיא עצמה מזלא קדישא, הכל תלוי במזל אפי' ס"ת שבהיכל (תיקו"ז קמ"ח ע"ב⁵²). הכל היה מן העפר (קהלת ג כ) אפי' גלגל חמה⁵³. והוא סוד מט"ט כידוע⁵³. ויש עוד בחי' שלישית, כלת משה⁵⁴. והוא סוד הדעת דנוק', ושם ה"ג. וסוד הנוק' דאצילות היא

רות (סח ע"א) ושאר מקומות, והלב והפה. וכן שם ז ע"א: כמו שברית הלשון כולל זר"נ, פה ולשון, כמ"ש בתיקוני ז"ח שם, תורה שבכתב ושבע"פ, והן שתי מילות, כן במילת הברית המעור מילה ופריעה זר"נ, כמ"ש בזהר בהרבה מקומות. ועי' ס"י (פ"ו מ"ז) כשבא אברהם אבינו ע"ה וכו' וכתת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו והוא ברית הלשון ובין עשר אצבעות רגליו והוא ברית המילה וכו'.

⁴³ פי' ג' פעמים מ"ב עד האות ב' של ויבדל, עי' דברי רבינו בתיקו"ז כ ע"ב.
⁴⁴ פי' ב' של "בראשית", ה' של "ובהו", ר' של "ויאמר" אלקים יהי אור", ד' של ויבדל.
⁴⁵ עיד דברי רבינו בתיקו"ז נג ע"ג: גירין דיליה דאינון תלת ווי"ן דסלקין ח"י בחושבן, ודא ח"י עלמין, והן ג' טפין דזרע דאתארכו כמש"ל (נה ע"ג), והן צורת ה' כמש"ל (מ ע"א) ה' אית בה תלת ווי"ן דאינון ח"י ברכאין כגוונא דא ה' כו', וביה שריא ח"י ברכאין דה' עלאה, ומיניה אתמשיכו לה' זעירא כו' דאינון ימינא ושמאלא.

⁴⁶ ז"ל: ההיא נקודה זרע בגו ההוא היכלא רזא [נ"א זרעא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק ואתכלילו דא בדא ואתעבידו רזא חדא קו"ל דנפיק בחבורא חדא.
 תרגום:

⁴⁷ עי' ע"ח שער הולדת או"א זר"ן פרק ב, ג.
⁴⁸ עי' דברי רבינו בס"י ג ע"ד: חג"ת עם בינה הוא שם מ"ב כמ"ש בזוהר פ' תרומה (קלב ע"ב) וברע"מ פ' יתרו (צב ע"ב).
 ועי' תיקו"ז (מא ע"ב): כד איהי סתימא אתקריאת יראה בכל שית יומי דחול דאיהי סגירא ונטירא בעשר אמירן ול"ב אלהי"ם דאינון מ"ב אתון דגבורה דתמן בינה.
 תרגום:

עי' דברי רבינו בתז"ח לה ע"ד: **שבע ביום כו' - שבע ברכות דק"ש** (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), שהן בהיכלות דבריאה ששם מקנן בינה, ששם מ"ב כנ"ל, והכל במלכות, בת שבע, שהיא שם. ועי' ע"ח שער הולדת או"א זר"ן ד, ושער מ"ד ומ"ן פרק יד.
⁴⁹ עי' לעיל הערה 12.

⁵⁰ אפשר דצ"ל "עם הכולל", כנ"ל ד"ה ההוא דעאל בשושנה.
⁵¹ עי' אד"ז רפט ע"ב: כד אתנהיר נהיר ממזלא יקירא אתנהירו ג' רישין עלאין תרין רישין וחד דכליל לון ובמזלא תליין ואתכלילן ביה מכאן שארי לאתגלייא יקירו דדיקנא דאיהו מזלא סתימאה ואינון מתתקנן כמה דעתיקא קדישא תלת רישין מתעטרין ביה הכי כלא בתלת רישין וכד אתנהרן תליין כלהו דא בדא בתלת רישין תרין מתרין סטרין וחד דכליל לון.

תרגום: וכשמאירים, מאירים מהמזל המכובד. האירו ג' ראשים עליונים: שני ראשים, וראש אחד הכולל אותם. והם תלויים במזל ונכללים בו. מכאן מתחיל להתגלות כבודו של הדיקנא, הרי הוא המזל הסתום, והוא נתקן. וכמו שעתיקא קדישא, ג' ראשים מתעטרין בו, כך כולם בג' ראשים, וכשהם מאירים תלויים כלם זה בזה, בג' ראשים. שנים מב' צדדים, ואחד הכולל אותם.

⁵² ז"ל: מאי מזלא דילה בעלה ולבעלה לית מזל כמה דאוקימנא אין מזל לישראל ואף על גב דכלא תליא במזלא אפילו ספר תורה שבהיכל היכל שכינתא תתאה ספר תורה צדיק. ועי' דברי רבינו הובא באות ד.

⁵³ עי' דברי רבינו על תז"ח כא ע"א: גלגל חמה: ר"ל ז"א אע"ג דנפיק מגו נקודה עילאה מ"מ ממנה יצא.

⁵⁴ עי' זהר ח"ג ד ע"ב: כלת משה דא כנסת ישראל. ועי' שם במ"מ: ר"ל כלת משה היא כלת ז"א הנק' משה.

כלולה באבהן, ששם כף זכות כו'⁵⁵, דינא ורחמי. וז"ש מה שושנה כו' דין ורחמי הוא בחי' א'. י"ג מכילין דרחמי, הוא בחי' השניה. ה' עלין תקיפין הוא דעת, בחי' השלישית. וכולן כנסת ישראל, היא אותה שדבוקה בישראל באצילות כוללתן. י"ג מכילין דרחמי מסט' דאברהם שהוא חסד, ובו שם ע"ב, ששרשן וה"ו אנ"י וה"ו, שר"ת י"ג מכילין, כמ"ש בתז"ח (דף ע"ה ע"ב ט ע"א)⁵⁶, ומסט' דחסד איהו אב לי"ג מכילין דרחמי כו', לי"ג מכילין דרחמי דכלילין בחסד כו' ע"ש. ה' עלין תקיפין מסט' דיצחק. דינא ורחמי מסט' דיעקב. ואמר אצל י"ג מכילין דרחמי מכל סטרהא. כי חסד הוא יומא דאזיל בכלהו יומי כמ"ש בזוהר (ח"ג קצא ע"ב) ובזו"ח (דף א ע"א)⁵⁷ ע"ש. וכולהו יומיהון ז' ימים, ו"ק, שית סטרין, וחסד יסובב כל שית סטרין, וזהו מכל סטרהא. ואמר חמש תרעין. שהן נ' שערי בינה בה' ספירות, כל א' כלול מעשר, שהן מנצפ"ך⁵⁸. וחמש עלין וי"ג מכילין הן סוד פ' שמע ישראל, ה' תיבין, אח"ד, י"ג כידוע (תיקו"ז עט ע"א). ובשכמל"ו היא שושנה השלישית כנ"ל, וכן הוא בש"מ, שושנה בין החוחים מלכות, סומק וחזור בשכמל"ו, נגד יסוד י"ג מכילין, בסוד י"ג בריתות, אח"ד. ה' ספירות עלאין חג"ת נ"ה, הן ה' עלין תקיפין, ועלייהו תבא⁵⁹ כוס של ברכה, ולכן בימין, כי שם דעת של חמשה חסדים.]:

<p>בראשית רבי שמעון פתח (שיה"ש ב יב) הנצנים נראו בארץ הנצנים דא עובדא דבראשית נראו בארץ אימתי ביום השלישי דכתיב (בראשית א יב) ותוצא הארץ כדין נראו בארץ עת הזמיר הגיע דא יום רביעי דהוה ביה זמיר עריצים מארת חסר וקול התור דא [יום] (ביום) חמישי דכתיב (שם כ) ישרצו המים וגו' למעבד תולדות נשמע דא יום ששי דכתיב (שם כו) נעשה אדם דהוה עתיד למקדם עשיה לשמיעה [ד]כתיב הכא נעשה [א ע"ב] אדם וכתוב התם (שמות כד ז) נעשה ונשמע</p>	<p>"בראשית". רבי שמעון פתח "הנצנים נראו בארץ". "הנצנים", זה מעשה בראשית, הם "נראו בארץ", מתי, ביום השלישי, שכתוב "ותוצא הארץ", אז "נראו בארץ". "עת הזמיר הגיע" זה יום הרביעי, שהיה בו זמיר עריצים, מארת חסר. "וקול התור" זה יום החמישי, דכתיב "ישרצו המים וגו'", לעשות תולדות. "נשמע", זה יום הששי, לפי שכתוב בו "נעשה אדם", שהוא עתיד להקדים עשיה לשמיעה, שכתוב כאן "נעשה אדם" וכתוב שם "נעשה</p>
---	--

- מאיר הגר"א -

⁵⁵ וכף חובה ולשון חוק מכריע בינתיים.
⁵⁶ ז"ל: חסד דכליל ע"ב שמהן דאנון כללא דילהון והו אני והו. ועי"ש טז ע"ב: תלת שמהן אנון בויסע ויבא ויט ואנון וה"ו אנ"י וה"ו ורישי תבין דילהון וא"ו ימא באמצעיתא א' אלף בינה ותשכח לה ובתקפא דתרין ווי"ן אלין בקע שמשא רקיעין ועביד בהון י"ב אורחין ברקיע דאתמר בה ואתה תשמע השמים. ועי' דברי רבינו הובא במלואים אות ו, ועי' עוד בענין לקמן מלואים אות כג.
הר"ת שהם וא"ו שהוא גימ' י"ג היא בתיקו"ז כד ע"א: באלין נענועין אינון משפילין מעילא לתתא לשבעין ותרין פלחי כוכביא⁵⁶ ולבתר דנצחי לון אמרי אנ"י וה"ו הושיעה נא תרין זמנין דאינון וא"ו מן וה"ו אנ"י וה"ו מן ויס"ע ויב"א וי"ט בהווא זמנא לא תקח האם על הבנים (דברים כב ו).
תרגום: בנענועים הללו הם משפילים ממעלה למטה את שבעים ושתיים האומות. ואחר שמנצחים אותם אומרים אנ"י וה"ו הושיעה נא פעמיים, שהם וא"ו מן וה"ו אנ"י וה"ו, מן ויס"ע ויב"א וי"ט, באותו הזמן "לא תקח האם על הבנים".
בהגר"א: דאינון וא"ו מן וה"ו אנ"י וה"ו - ר"ל, ר"ת של אלו השלשה שמות הוא וא"ו, ואני הראשון הוא אני וא"ו, שהן תו"מ כולל ע"ב שמות כנ"ל, ולכך אומרים ב"פ אני כו' משום ר"ת הנ"ל.

⁵⁷ ז"ל: א"ר יוסי ההוא יום דנפק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי דכתיב יום בכולהו א"ר אלעזר ממשמע דכתיב בכולהו בקר ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה ר"ש אמר יומא קדמאה אזיל עם כולהו וכולהו בגין לאחזאה דלאו בהו פירודא וכולא חד.
ויאמר אלקים יהי אור (בראשית א ג) אתפשטותא דהאי אור לתתא ואלין אינון מלאכיא דאתבריוא ביומא קדמאה דאית לון קיומא לאתקיימא בסטרא ימינא.
תרגום: אמר רבי יוסי היום ההוא שיצא האור הראשון, התפשט בכל הימים, נאמר בכולם "יום". אמר רבי אלעזר ממשמע נאמר בכלם בקר, ואין בקר אלא מצד האור הראשון (שנאמר הבוקר אור). רבי שמעון אמר היום הראשון הלך עם כלם וכלם (בו), כדי להראות שאין בהם פרוד והכל אחד.

"ויאמר אלהים יהי אור" התפשטות האור הזה למטה, ואלו הם המלאכים שנבראו ביום הראשון שיש להם קיום להתקיים בצד הימין.
⁵⁸ עי' תיקו"ז צא ע"א: אי"ן כליל תלת ספירן א' כתר י' חכמה ו' בינה וה' אתוון מנצפ"ך מעלמא דאתי אינון לקבל ה' עלאה.
⁵⁹ נדצ"ל יתבא.

<p>בארצנו דא יום שבת דאיהו דוגמת ארץ החיים (נ"א) שהוא עולם הבא עולם הנשמות עולם הנחמות):</p>	<p>ונשמע". "בארצנו", זה יום השבת שהוא דוגמת ארץ החיים (שהוא עולם הבא עולם הנשמות, עולם הנחמות).</p>
--	---

הנצנים דא כו'. הן ג' טפין דחג"ת אבהן כנ"ל⁶⁰.

נראו בארץ. הן ג' גוונין דקשת (זהר ח"א צט ע"א, ח"ג רמג ע"ב, תיקו"ז כד ע"א), שהן ג' אבהן כמש"ל (יח ע"א וע"ב)⁶¹, והוא סוד אמ"ש⁶², ג' ימים הראשונים, תלת אומנין⁶³ שאינן פועלים אלא ביסוד [הרביעי].

אימתי ביום השלישי. שאז נוק' יוצאה מבין חדוי כמ"ש בא"ר (קמא ע"ב) דבוקה בת"ת, שהוא יום ג', וע"ש במאמר הנ"ל (יח ע"א וע"ב) יקו המים כו' תדשא הארץ דשא כו'. ולפי פשוטו, שאז הנצנים, האילנות נוצרו והוציאו פירות.

עת הזמיר כו'. יום רביעי שנבראו הקליפות, בחסרון הלבנה כמש"ל (יט ע"ב). וכן יום ד' נצח, והוא צולע כו'. ועי' לקמן (דף קע ע"ב) והוא צולע על ירכו דא⁶⁴ איהו כו'⁶⁵. וז"ס אלף הרביעי שחרב בו ביהמ"ק, ובו זמיר עריצים, ויז נצחם כו' (ישעיה סג ג), דרכתי לבדי כו'⁶⁶. ובאלף הג' הנצנים נראו בארץ, שאז התחילו האבות, ובו יצאו ממצרים, וקבלו התורה, ונכנסו לא"י, ובנו בהמ"ק.

וקול התור כו'. שבו נבראו העופות, ונבחרו התורים ע"ג המזבח. והוא סוד ההוד, שבו סוד התולדות, תרין כולין וביעין כידוע⁶⁷. ועיקר בהוד ששם התפשטות הבינה⁶⁸, דא לא עביד בלא דא⁶⁹ כמ"ש בסוף תז"ח (נא ע"ד)⁷⁰, ולכן אין נעשה כ"ד. ונצח משמש לשמים, ת"ת, שלכן נבראו מאורות בשמים. והוד לארץ, מלכות כידוע⁷¹, ולכן נבראו תולדות בארץ. ואמר למעבד

– מאיר הגר"א –

⁶⁰ עי' לעיל הערה 45.

⁶¹ עי' עיונים אות ט.

⁶² עי' ס"י (פ"א מ"ג) בירר שלש אותיות מן הפשוטות בסוד שלש אמות אמ"ש, וקבעם בשמו הגדול.

⁶³ עי' תיקו"ז צא ע"א: בראשית תמן איש דאתמר ביה (בראשית כה כז) ויעקב איש תם ודא יומא תליתאה דהא תלת אומנין הוו עד הכא יומא קדמאה ויומא תניינא ויומא תליתאה כל חד אפיק אומנותיה.

⁶⁴ נדצ"ל כדין.

⁶⁵ ז"ל: והוא צולע על ירכו כדין איהו רמז דהא בעוד דישראל בגלותא וסבלין כאבין וצערין וכמה בישין כד אתנהיר לון יממא וייתי לון נייחא כדין יסתכלון ויכאבון בגרמייהו מכמה בישין וצערין דסבלו ויתמהו עלייהו.

תרגום: "והוא צולע על ירכו". אז הוא רמז, שהרי בעוד שישראל בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, כשמאיר להם היום ויביא להם מנוחה, אז יסתכלו ויכאבו בעצמותיהם מכמה רעות וצער שסבלו ויתמהו עליהם.

אמנם צ"ע אם כוונתו באמת לדף כא ע"ב: והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל.

⁶⁶ נ"ל שזה טעות, וצ"ל דרכתי לבדי וכו' ויז נצחם, ז"ל הפסוק: פוּרָה דְרַכְתִּי לְבַדִּי וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֶתִּי וְאֶדְרָכֶם בְּאֶפֶי וְאֶרְמָסֶם בְּחַמְתִּי וְיִז נֶצְחָם עַל בְּגַדִּי וְכָל מַלְבוּשֵׁי אֶגְאָלְתִּי.

עי' פע"ח (חנוכה ופורים ד): כל הגאולות ראשונות, היו בסוד ההוד, ולכן כל השירות הם בלשון נקבה, דאיהי בהוד. ואפילו גאולת מצרים, היה על ידי בתיה בת פרעה, ולפיכך כתיב ונתת מהודך עליו. וכן גאולת סיסרא, היה על ידי דבורה ואשה יעל. וכן גאולת יון, ע"פ בת מתתיהו, והיה אז בתיקון הוד, לפיכך הם ח' ימי חנוכה, כי הוד ספירה ח'. ופורים היה על ידי אסתר. אבל לעתיד לבא, יהיה הגאולה מצד הנצח, ולכן יהיה גאולה נצחית וקיימת, כדכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר, וזה ויז נצחם על בגדיהם, בסוד גם את זה לעומת זה וכו'.

⁶⁷ עי' אד"ז רצו ע"א: תו אתפשט גופא בתרין שוקין ומתאחדן בינייהו תרין כולין ותרין ביעי דדכורא, דכל משחא ורבות וחילא (דדכורא) דכל גופא בהו אתכנש דכל חיילין דנפיק מנהון וכו' ואינן נצח והוד.

⁶⁸ פי' סוף התפשטות הבינה, עי' תיקו"ז ג ע"ב, ועי' דברי רבינו שם נא ע"ד ד"ה מאינן שמשמע שזה תמידי ויסוד מקבל בשעת הזיווג.

⁶⁹ צ"ע שלא מצאתי כזה לשון על נו"ה אלא על ז"נ, עי' זהר ח"א קנו ע"א, רי ע"א, רכ ע"ב, ח"ג קמג ע"ב.

⁷⁰ ז"ל: כל אומנותה דחברה איהו עביד קאים לגביה ברעוא סגי.

⁷¹ עי' תיקו"ז ח ע"א: ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה אינן תרין שוקין תרין נביאי קשוט ואינן רביעאה וחמשאה לחסד.

תולדות, שהן עבדין תולדות ליסוד כמ"ש בא"ז (רצו ע"א)⁷² ובהרבה מקומות. וז"ס המשנה והגמרא שנחתמו באלף החמישי. והוא סוד ישרצו המים כמש"ל יב ע"ב.

נשמע דא כו' וז"ס הללוהו בצלצלי שמע ביסוד⁷³. וז"ס (סנהדרין צז ע"א) בששי קולות וברקים. וז"ס קדימת עשיה לשמיעה, שעשיה בבינה כנ"ל⁷⁴, וכמו שמפרש והולך נעשה אדם, ושמיעה ביסוד ומלכות, סוד יום הששי. ולכן מלאכי השרת משתמשין { א ע"ד } בו (שבת פח ע"א). והוא סוד אלף הששי, שבו נעשה ונשמע במהרה בימינו.

בארצנו דא כו' מלכות והוא עוה"ב אלף השביעי נליקוט⁷⁵. **בארצנו דא יום השבת כו'** פי' בארצנו הוא ב'ארץ' נ'שמות ו'נחמות. ע"כ. וכן נסדרו שיר של הלויים כמ"ש בפרק ד' ד"ה (דף לא ע"א) ביום הג' אלקים נצב, שבו גלה כו'. ביום הד' אל נקמות כו'⁷⁶, וזהו **זמיר עריצים**, כריתתן. ביום הה' הרנינו זהו קול התור כו'. ביום הו' ה' מלך כו'. והוא קבלת עול מלכותו, אנכי ה' אלקיך כו' (שמות כ א).

<p>ודבר אחרו הנצנים אלין אנון אבהן דעאלו במחשבה ועאלו בעלמא דאתי ואתגניזו תמן ומתמן נפקו בגניזו ואטמירו גו ונ"א בהו נביאי קשוט אתיליד יוסף ואטמירו ביה עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת בעלמא דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון ובההיא שעתא עת הזמיר הניע עדן לקציץ חייבין מעלמא אמאי אשתזיבו בגין דנצנים נראו בארץ ואלמלא דנראו לא אשתארון בעלמא ועלמא לא אתקיים ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין דעלמא עלמא אשתזיב לקבליהון (הה"ד) (שיר א יא) תורי זהב נעשה לך אלין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כה יח) ועשית שנים כרובים זהב:</p>	<p>(דבר אחר) "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשבה וגם נכנסו לעולם הבא ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר, ונסתרו בתוך (בהם) נביאי האמת. נולד יוסף ונגנזו בו, נכנס יוסף לארץ הקודש ונטע אותם שם, ואז "נראו בארץ" ונגלו שם. ומתי הם נראו, בשעה שהתגלתה הקשת בעולם, כי בשעה שנראית הקשת אז הם מתגלים. ובשעה ההיא "עת הזמיר הגיע", עת לקצץ את הרשעים מן העולם. למה ניצלו, לפי ש"נצנים נראו בארץ", ואם לא שנראו, לא היו נשארים בעולם, והעולם לא היה מתקיים. ומי מקיים את העולם וגורם לאבות שיתגלו, קול של התינוקות שעוסקים בתורה, בזכות אלה התינוקות שבעולם, העולם ניצל, עליהם כתוב "תורי זהב נעשה לך", אלו הם תינוקות ילדים ובחורים, שכתוב "ועשית שנים כרובים זהב".</p>
--	---

אלין אבהן. הן ג' טפיין הנ"ל⁷⁷, שהן גנוזין במוח, ג' קוצין דיו"ד, קוצא וגזעא ושבילא⁷⁸, ג' יודיין דס"ג⁷⁹, ועי' בתז"ח (עו ע"ב יא ע"ג)⁸⁰.

תרגום: ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה, אלו שתי רגלים, שני נביאי אמת. והם רביעי וחמישי לחסד.

⁷² הוב"ד לעיל הערה 67.

⁷³ עי' פרדס רמונים ש"ב פ"ה.

⁷⁴ עי' לעיל הערה 37.

⁷⁵ הדרת קודש עמוד ר"י.

⁷⁶ ז"ל: בשלישי היו אומרים אלהים נצב בעדת אל, על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו, ברביעי היו אומרים אל נקמות ה', על שם שברא חמה ולבנה, ועתיד ליפרע מעובדיהן. בחמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עוזנו, על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו. בששי היו אומרים ה' מלך גאות לבש, על שם שגמר מלאכתו, ומלך עליהן.

⁷⁷ עי' לעיל הערה 45.

⁷⁸ עי' זהר ח"ג רג ע"ב ז"ל: כל יחודא שלים הכא איהו יי' אלהינו יי' דהא רזא דיליה מראש צורים איהו ואתיחד ברישא בגזעא ושבילא יי' דא רישא עלאה אוריא דסלקא אלהינו דא גזעא דאתמר (ישעיה יא א) גזע ישי יי' דא שבילא דלתתא ועל רזא דא אתיחד ביה כדקא יאות ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך (כאן חסר) רזא דאתגזר בתרי מתבת.

תרגום: כל יחוד שלם כאן הוא "ה' אלהינו ה'", שהרי סודו "מראש צורים" הוא, והתייחד בראש בגזע ושביל, ה' זה הראש העליון, אור שעולה, אלהינו זה הגזע, שנאמר "מגזע ישי", ה' זה השביל שלמטה, ועל סוד זה התייחד בו כראוי, ומשום שנמתח בו שביל, צריך סוד שנגזר בשתי ישיבות.

ואמר **דעאלו כו'**. כמש"ל (טז ע"ב) עאל ימינא בההוא עד"א כליל כו' ע"ש⁸¹. ואח"כ יורדין לבניה ונצטיירו שם. ואח"כ יוצאין הטפין בחג"ת, ועדיין בגניזו, שהן ג' גוונין דלא מתחזיין, ועיין לקמן (יח ע"א וע"ב) ויאמר אלקים יקו כו'⁸².

ומתמן נפקו כו'. כמ"ש שם (יח ע"א) דהא מרזא דההוא נקודה כו', ע"ש. ואינן נגלין עד שמגיעין לנוקבא בארץ, כמ"ש שם.

אחיליד יוסף. לפי שאין נגלה בחי' יסוד עד דעאלו במחשבה כו' כמ"ש שם (יז ע"א) ואפיק יסודא דעלמא כו' ומההוא תוספת כו'⁸³, ור"ל בחי' הפנימית שלו שהוא חי בזה, והוא הדעת⁸⁴.

ואטמירו ביה. שעד כאן הוא בגניזו כנ"ל, וכאשר נותן לנוקבא שם נגלה, והוא ג' גוונין דקשת שנראו בארץ כמו שמפרש והולך.

בגין דהנצנים כו'. והוא זכות אבות⁸⁵. וז"ס וזכרתי את בריתי יעקב כו' והארץ אזכור והוא ברית הקשת⁸⁶.

ושבילא - ג' קוצי ה' הם סוד חב"ד שנכללו בחכמה (רח"ו). עי' תז"ח יז ע"ב ודברי רבינו שם, וכן עי' שער מאמרי רשב"י כח ע"ד, וכן שם ה' ע"ב, ועי' תז"ח יא סע"ג, ועי' לקמן ז ע"ב, ועי' דברי רבינו בס"י ה' ע"ג.

⁷⁹ עי' עיונים אות ח.

⁸⁰ ז"ל: זכאה איהו מאן דסליק תלת צלותין לגבה בתלת נקודין דסגולתא דמנהון אתמשכו תלת טפין דתלת מחין עלאין דכד בר נש אתמשך זרע מנה אלין טפין דאתמשכו מנה אנון משופרי שופרי דמחא מבחר מכלא הכי כגונא דא כד קודשא בריך הוא אורית בבר נש תלת קטירין דאנון

נשמתא ורוחא ונפשא משופרי שופרי דילה יהיב לון דאנון מתלת ל"ל דסגולתא דאתרמיזו בשם יר"ד ה"י וא"ו ה"י ובגין דא אמר לון (דברים כו) ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה.

תרגום: אשרי מי שמעלה שלש תפלות אלו בשלש נקודות של סגולתא שמהם נמשכו שלש טפות של שלשה מוחים עליונים שכשאדם נמשך ממנו זרע אלו הטפות שנמשכו ממנו הן מיופי היופי של המח המבחר מן הכל כך כמו זה כשהקדוש ברוך הוא מוריש באדם שלשה קשרים שהם נשמה

ורוח ונפש מיופי היופי שלו נותן אותם שהם משלש ל"ל של סגולתא שנרמזו בשם יר"ד ה"י וא"ו ה"י ולכן אמר להם "ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה".

⁸¹ ז"ל: עאל ימינא בההוא עמודא שלים [דבאמצעיתא] (דא באמצעיתא) כליל ברזא דשמאלא וסליק לעילא עד נקודה קדמאה ונטיל ואחיד תמן (מלה) [חילא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק זרע קדש דהא לית זרעא דאזרע בר ברזא דא ואתחבר כלא בעמודא דאמצעיתא [ואפיק] (ואפיק) יסודא דעלמא ובגין כך אקרי כל דאחיד לכלא בנהירו [ד]תיאובתא.

תרגום: נכנס הימין באותו העמוד השלם שבאמצע כלול בסוד השמאל, ועלה למעלה עד נקודה ראשונה, ולוקח ואוחז שם דבר (כח) של שלש נקודות, חול"ם שור"ק חיר"ק, זרע קודש. שהרי אין זרע שנזרע מלבד בסוד הזה. והכל התחבר בעמוד האמצעי והוציא יסוד העולם, ולכן נקרא 'כל', שאוחז את הכל באור ההשתוקקות.

ימינא - חסדים (רח"ו). נקודה קדמאה - חכמה (רח"ו). יסודא דעלמא - יסוד ז"א (רח"ו).

⁸² עי' עיונים אות ט.

⁸³ עי' לעיל הערה 81.

⁸⁴ עי' דברי רבינו בתיקו"ז נא ע"ב: כל האברים הם תמיד בתוקפם לבד הברית, שאינו חי כי אם ע"י התעוררות הדעת לזיווג.

⁸⁵ עי' תיקו"ז סב ע"א: ובגין דגלי כל דא קודשא בריך הוא למשה שאיל רחמי עלייהו ומסר גרמיה למיתה הה"ד (שמות לב לב) ואם אין מחני נא מספרך ובפיוסא דיליה אדבק במלכא ואחיד בדרועא דימינא ואמר (שם יג) זכור לאברהם ולביתר אחיד בשמאלא ואמר זכור ליצחק ולביתר אחיד בגופא ואמר לישראל ואמר קודשא בריך הוא לאלין בינונים לגבייהו תמה זכות אבות כיון דלא תאבו בתיבתא הא אינון כרשעים גמורים ואם תאבין בתיבתא אתמר לגבייהו חלה זכות אבות.

תרגום: ומשום שהקדוש ברוך הוא גלה את כל זה למשה, בקש עליהם רחמים, ומסר עצמו למיתה, זהו שכתוב "ואם אין מחני נא מספרך". ובפיוס שלו, נדבק במלך ואחז בזרוע ימין, ואמר "זכור לאברהם" ואחר כך אחז בשמאל ואמר "זכור ליצחק", ואחר כך אחז בגוף ואמר "ולישראל". ואמר הקדוש ברוך הוא, לבינוניים הללו אליהם תמה זכות האבות, כיון שלא שבו בתשובה, הרי הם כרשעים גמורים. ואם שבים בתשובה נאמר אליהם, חלה זכות אבות.

⁸⁶ עי' תז"ח ג ע"ב: אתחזיא קשת דאיהו צדיק בגוונני נהירין דאנון ג' גוונין דתלת אבהן וביה אתכלילן ובגין דא אתמר בצדיק ויכלו דסליק ע"ב דבה אתכלילן תלת אבהן דאתמר בהו בכל מכל' כל ובאלין תלת גוונין וראיתיה לשכינתא לזכר ברית עולם.

קל ינוקי. ר"ל ז"ס קול התור. ולכן אמר בארצנו, בארץ הזה. וז"ס אין העולם מתקיים אלא בהבל כו'.⁸⁷

ולקבליהון תורי כו'. ר"ל שהן הכרובים זהב, נו"ה, שמשם תינוקות של בית רבן כידוע⁸⁸, ולכן הנבואה בתינוקות⁸⁹. וכ"ז מביא ראיה שהתור הוא תינוקות, ור"ל לכן אמר תורי זהב, כמ"ש (שמות כה יח) כרובים זהב. והענין שהם מבינה כידוע⁹⁰, ושם הזהב, כמ"ש בפ' תרומה (קמח ע"א)⁹¹, והיא נקראת צפון, ששם אשר צפנת ליראיך, ועי' בפ' במדבר (קכ ע"א)⁹² בסוד מזרחית צפונית או"א, ומצפון זהב יאתה, ונו"ה הן ירכתי צפון (זהר ח"א רו ע"ב, פע"ח קריאת התורה ה), והן שתי בדי ערבות (זהר ח"ב צח ע"א), שהוא רקיע השביעי ערבות בינה⁹³. ואלו הן תמיכי אורייתא (זהר ח"ב כז ע"א), שהן חג"ת וכמ"ש בסוף תז"ח (נא ע"ד)⁹⁴ אברהם תמיך ע"ד ויצחק ע"ד ויעקב כו', ע"ש. ואלו הכרובים הן נו"ה של מלכות, שמשם התינוקות, וז"ש **נעשה לך**: [ליקוט. הנצנים אלין אבהן דעאלו כו'. ר"ל ג' טפין דמוחא שמזריע ז"א לנוק' בסוד ג' טפין, ג' יודין דס"ג, כמ"ש בתז"ח. והן סוד אבהן כי אע"ג שהזרע כולל ו"ק, מ"מ הם תלת כלילין בתלת, בסוד ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וכינה כו' כמ"ש באד"ר (קל ע"ב). ומ"ד ידוע שיורד מלמעלה למטה, אלא שמא"א ולמעלה הוא נעלם מאד⁹⁵, ואין רשות לדבר ולחשוב שם⁹⁶.

תרגום: נראית קשת שהיא צדיק בגוניה המאירים שהם שלשה גונים של שלשה אבות ובו הם נכללים ומשום זה נאמר בצדיק ויכלו שעולה שבעים ושנים שבו נכללים שלשת האבות שנאמר בהם בכל מכל' כ'ל ובאלו שלשת הגונים וראיתיה את השכינה לזכר ברית עולם.

⁸⁷ פיהם של תינוקות של בית רבן.
⁸⁸ עי' שער המצות (פרשת בשלח): נו"ה נקראים תינוקות של בין רבן בסוד ועשית שנים כרובים זהב כו' כנזכר בריש הקדמת פרשת בראשית וכמו שביארו שם מורי ז"ל והעתקתיו מכתובת ידו וע"ש. וקשה קצת, שהרי המקור לזה הוא הזהר שלנו, ולכן למה רבינו אמר "כידוע".
⁸⁹ עי' ב"ב יב ע"ב: א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות.

⁹⁰ עי' תיקו"ז נה ע"א: ומבינה נביאים ואינון נצח והוד.
⁹¹ ז"ל: ואהדרנא למלי קדמאי זהב הא אתמר דשבעה זיני זהב אינון ואי תימא ודזהב (ד)איהו דינא וכסף [איהו רחמי ו]אסתלק [זהב] לעילא מניה לאו הכי דודאי זהב סליק יתיר(א) איהו על כלא אבל זהב בארץ סתם איהו ודא זהב עלאה דאיהו שביעאה מכל אינון זיני זהב ודא איהו זהב דנהיר ונציץ לעיינין ודא איהו דכד נפיק לעלמא (נפיק) מאן דא(ת)דבק ליה טמיר ליה בגויה ומתמן נפקי ואתמשכן כל זיני זהב:

תרגום: וחזרנו לדברים הראשונים זהב הרי נאמר ששבעה מיני זהב הם ואם תאמר שזהב הוא דין וכסף הוא רחמים ועולה הזהב למעלה ממנו לא כך שודאי זהב עולה יותר הוא על הכל אבל זהב הוא בדרך סתם וזה הזהב העליון שהוא שביעי מכל מיני הזהב וזהו הזהב שמאיר ונוצץ לעינים וזהו שכשיוצא לעולם מי שמשיג אותו טומן אותו בתוכו ומשם יוצאים ונמשכים כל מיני זהב.

⁹² ז"ל: מזרחית צפונית אלין אבא ואמא וכו' ומה דאתמר צפונית דאיהו טמירא עלאה ומסטר דילה נפיק צפון ודינין מסטרא דילה מתערין אע"ג דהיא רחמי וחידו.
תרגום: מזרחית צפונית, אלו אבא ואמא וכו' ומה שנאמר צפונית, שהוא סתר עליון, ומצדה יוצא צפון, ומצדה מתעוררים הדינים, אף על גב שהיא רחמים ושמה.
⁹³ עי' זהר ח"ג קצג ע"ב: עצות מרחוק מאי ניהו תרי בדי ערבות דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא אינון אקרון עצות מרחוק.

תרגום: "עצות מרחוק" מי הם, שני בדי ערבות, שכל עצה של הנביאים בא משם, הם נקראים עצות מרחוק.

בדי ערבות - פי' הם נ"ה והם נק' עצות. ופי' מרחוק מאבא הנק' רחוק משם מקבלים הארה א"נ בינה נק' רחוק בהשאלה. ונ"ה משם. בסוד ומבינה נביאים (מ"מ).

⁹⁴ זה המשך של לשונו של הערה 70: דא על דא קאים נטיל מהימנין אנון למעבד טיבו לבי דוד אברהם רחימא תמיך על דא יצחק קרבנא שלים תמיך על דא יעקב שלימו דכלא קאים ותמיך עליהו כחדא אנון ואתחפין כעששיתא דמקבל שמשא גליף גליפין ובטש בוצינא ואפיק ח' (יסוד) ודא תמינאה לחשבנא ואפיק חד רחימא דכלא תאובתא דכלא.

תרגום: זה על זה עומד נוסע נאמנים הם לעשות חסד לבית דוד אברהם האוהב תמוך על זה יצחק הקרבן השלם תמוך על זה יעקב שלמות הכל עומד ותמוך עליהם יחד הם ומכסים בעששית שמקבלת שמש חוקק חקיקות ומכה המאור ומוציא ח' וזו השמינית לחשבון ומוציא אהוב אחד של הכל תשווקת הכל.

⁹⁵ עי' אד"ז רפח ע"ב: עתיקא קדישא אקרי אין, דביה תלייא אין. ע"ק הוא כינוי לא"א, וביה תליא אין פי' עתיק, ועתיק מכונה אין שהוא נעלם ולא מושג.

וראשית הוא מחכמה סוד טפין דמוח, אב, ואח"כ נותן לאמא, וז"ש **ועאלו**. והנה הם מתגלפין⁹⁷ ועיילין ברישא דז"א ואתקריאו על שמו, ואח"כ יורד בחג"ת דז"א, ועדיין בגניזו, שעד שם הוא נעלם כידוע, ואח"כ בנו"ה עד שמגיע לנוק', ושם ג"כ הם כליילין בתלת, וכמ"ש בסוף פרק המפלת (נדה דף לא &) כמין פנקס כו'⁹⁸. ואמר **ומאן מקיים עלמא וגרים כו'**. לפי שעד נו"ה הן בגניזו כנ"ל, כי התעוררות הברית והזיווג הוא בתחלה בתרין ביעין, שהן ג' עדרי צאן שרובצים על הבאר (עי' זהר ח"א קנא ע"ב)⁹⁹:

\$ב ע"א

א"ל רבי מלה סתימא הוה קמי קב"ה וגלי במתיבתא עלאה ודא הוא בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא עבד ברישא נקוד"ה חדא ודא סליק למהוי מחשבה צייר בה כל ציורין חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא גליפו דחד ציורא סתימאה קדש קדשין בנינא עמיקא דנפק מגו מחשבה ואקרי [מ"י] שירותא (נ"א ראשיתא) לבנינא קיימא ולא קיימא עמיק וסתימ בשמא לא אקרי אלא מ"י בעא לאתגלייא [ולאתקרי] (ולא יתקרי) בשמא (דא) ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה וסליק אלה בשמא:

אמר לי, רבי, דבר סתום היה לפני הקדוש ברוך הוא וגילהו בישיבה של מעלה, וזה הוא. בשעה שסתום כל הסתומים רצה להתגלות, עשה בתחילה נקודה אחת, וזו עלתה להיות מחשבה. צייר בה כל הציורים, חקק בה כל החקוקים. וחקק בתוך הנר הקדוש הסתום חקיקה של ציור אחד סתום, קדש קדשים, בנין עמוק שיצא מתוך המחשבה ונקראת "מי" התחלה (ראשית) לבנין. עומד ולא עומד, עמוק וסתום, לא נקרא בשם אלא "מי". רצה להתגלות ולהקרא בשם (הזה), והתלבש בלבוש מכובד שמאיר וברא אלה, ועלה "אלה" בשם.

אתחברון אתוון אלין באלין ואשתלים בשמא אלהים ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים ואינון דחבו בעגלא על רזא דנא אמרו (שמות לב ח) אלה אלהיך ישראל וכמה דאשתתף מ"י באלה הכי הוא שמא דאשתתף תדיר וברזא דא אתקיים עלמא ופרח¹⁰⁰ אליהו ולא המינא ליה ומניה ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתר דילה אתא רבי אלעזר וכלהו חברייא ואשתתחו קמיה בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די:

התחברו האותיות אלו באלו ונשלמו בשם אלהים. וטרם שברא אלה, לא עלה בשם אלהים. והם שחטאו בעגל, ועל סוד זה אמרו "אלה אלהיך ישראל". וכמו שמשתתף "מי" ב"אלה", כך השם משתתף תמיד, ובסוד הזה התקיים העולם. ופרח אליהו ולא ראיתי אותו, וממנו ידעתי הדבר שעמדתי על הסוד והסתר שלו. בא רבי אלעזר וכל החברים והשתטחו לפניו. בכו ואמרו, אלמלא לא באנו לעולם אלא לשמוע את זה, די.

(מגוף כתב יד קדשו) **ואתלבש בלבוש יקר דנהיר כו'**. הוא אור כשלמה¹⁰¹ (תהלים קד ב), נהירו דנקודה¹⁰². **ואלה**¹⁰³ הוא נוטה שמים כיריעה (שם)¹⁰⁴, והוא הדעת קו {ב ע"א} המדה¹⁰⁵

⁹⁶ עי' ס"י (פ"א מ"ח) עשר ספירות בלימה, בלום פ"ך מלדבר ולבך מלהרהר, ואם רץ פ"ך לדבר ולבך להרהר שוב למקום, שלכך נאמר (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית. בהגר"א: אין יכולת באדם להשיג רצון הנפש, אבל המחשבה משיגין.

⁹⁷ פ"י מתלבשים.

⁹⁸ ז"ל בשלימות: &

⁹⁹ עי' לקמן הערה 193.

¹⁰⁰ מכאן עד סוף הקטע מקומו לקמן לפני א"ר אלעזר שתיקה (גר"א).

¹⁰¹ עי' זהר ח"א צ ע"א: בעי למברי שמים מה עבד אסתכל באור קדמאה ואתעטף ביה וברא שמים דכתיב (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה ואחר כך נוטה שמים כיריעה: תרגום: רצה [הקב"ה] לברוא שמים, מה עשה, הסתכל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב "עוטה אור כשלמה", ואחר כך "נוטה שמים כיריעה".

שמים - ר"ק (שער מאמרי רשב"י). אור קדמאה - חסד עליון והוא חכמה שבז"א וכו' והסתכלותו באור קדמאה הוא לעשות ז"א דוגמת אור קדמאה תוכו חסד מטה כלפי חסד (שער מאמרי רשב"י).

(ירמיה לא לח) שנותן גבול לכל, וזהו אלה. ועי' בתוספתא פ' בשלח¹⁰⁶. והנה אלו ב' הם סוד אור, י' אור¹⁰⁷. והנה שמים הנ"ל הן ה' יריעון חוברות כמש"ש¹⁰⁸, ה' פעמים אור דקו המדה, כמש"ש בריש תיקון ה'¹⁰⁹ ותיקון י"ט¹¹⁰. והן אלף ל"ה¹¹¹, אל"ה. וה' פעמים י' הוא י"ס¹¹², על ידו מ"י ברא אל"ה¹¹³. וחבור חו"ג הם אלהי"ם¹¹⁴, אלא שגבורות קודמים, ונחלק למ"י, כמש"ש

אתעטף ביה - סוד התלבשות לשיוכל לקבל האור העליון. אמנם אין התלבשות זה כהתלבשות היכל כי הנה כאשר ההיכל מפסיק יתמעט האור, וזה כי מרוב אור החכמה לא יכלו לקבל אורה כי אם על ידי הפסק רב, תבנית היכל. וכאשר נתעטף, אין כל כך הפסק, וזה לפי שכבר נתמעט האור ויוכלו לקבלו בהפסק מועט דמות עטוף (שער מאמרי רשב"י).

ועי' זהר ח"ב לט ע"ב שזה נר"ה. ועי' דברי רבינו בתיקון^ז מב סע"ד שזה ה"ח שבדעת. ועי' תיקון^ז סג ע"א: איהי [פי' המלכות] טלית דקודשא בריך הוא ובה אתעטף קודשא בריך הוא כמה דאת אמר (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה. ועי' זהר ח"א לא ע"ב שמשו רבינו התעטף באור הגנוב כטלית, ומקורו מ"עוטה אור כשלמה".

¹⁰² עי' זו"ח (סו ע"א): י איהו אתנהיר ביה נהירו דנקודה בההוא גוונא ממש, וההוא דיוקנא ממש. ה נהירו דנקודה בההוא גוונא, ורזא חדא.

תרגום: י' הוא מאיר בו אור של הנקודה באותו צורה ממש ואותו דיוקן ממש ה' האור של הנקודה באותו הצורה וסוד אחד.

¹⁰³ עי' זהר ח"א א סע"ב: [מין] ברא אלה אמינא ליה אליון שמיא וחיליהון עובדא דקב"ה. ועי' ע"ח שער סדר אצילות בקיצור פרק א' ש"אל"ה" היא ו' פעמים ו', ו"ק, ומלביש לאימא.

¹⁰⁴ עי' דברי רבינו בתיקון^ז צה ע"ג: בבניה הוא ב' מיני לבושין חד אור הגנוז עוטה אור כשלמה ותנינא ו' דאינון ה' נוטה שמים כיריעה. כמש"כ בתוספתא בשלח.

וז"ל התוספתא: ההוא רשימו בעא לאחפיא גרמיה ועבד ליה לגרמיה לאתטמרא ביה חד היכלא ההוא היכלא אפיק ליה מגרמיה ומתח ליה במתיחו רב וסגיא לכל סטרין אוקיר ליה בלבושי יקר פתח ליה חמשין תרעין:

אותו הרושם רוצה לכסות את עצמו, ועושה אותו לעצמו להטמין בו היכל אחד. אותו היכל מוציא אותו מעצמו, ומותח אותו במתיחה גדולה ורבה לכל הצדדים, מכבד אותו בלבושי כבוד, ופותח לו חמשים שערים.

חד היכלא - היינו אמא שנכנס יסוד אבא בגווה (זהר הרקיע). במתיחו רב - הוא ה' עלאה אתפשטותא דהאי ראשית שמקודם בצורת י' זעירא (יהל אור). בלבושי יקר - הוא סוד הדעת דגניז בה, והוא סוד המזלא דחפיה עלה, שנק' לבושין דיקר (יהל אור). נ' תרעין - הוא פתיחת הה' וכלילותה בי' (יהל אור).

¹⁰⁵ עי' מילואים אות י.

¹⁰⁶ עי' הערה 104.

¹⁰⁷ עי' מילואים אות י.

¹⁰⁸ פי' בתוספתא בשלח, ז"ל: ההוא היכלא אתחפייא בשית יריעון:

תרגום: אותו היכל מכוסה בשש יריעות.

בשית יריעון - היכל הזה הוא הבינה "ואתחפייא בשית יריעון" הם מחסד ועד יסוד דזעיר אפין, כנודע כי בינה עלאה נגזת תוך בינה דזעיר אפין, ומשם ולמטה עד היסוד יש שית יריעון, והם סוד אות ה' ראשונה הנגזת גו אות ו' הנקראת שית יריעון (שער מאמרי רשב"י, ועי' שם עוד יד ע"ד). הוא ו"ק של בינה סוד הדעת שלה, שהן נ' תרעין וכלילתן ביסוד (יהל אור).

¹⁰⁹ כב ע"ב הר"ד במלואים אות י.

¹¹⁰ לו ע"א, ז"ל: וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה (שמות ג ב) חמש זמנין אדכיר סנה וחמש זמנין אור אינון לקבליהו בעובדא דבראשית ואינון (בראשית א ג-ה) יהי אור ויהי אור את האור כי טוב ויבדל אלהי"ם בין האור ויקרא אלהי"ם לאור ואינון חמש תקונין דמדה דאינון לקבליהו אָאָאָאָ:

תרגום: "וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה". חמש פעמים הזכיר סנה, וחמש פעמים אור, הם כנגדם במעשה בראשית, והם "יהי אור ויהי אור", "את האור כי טוב ויבדל אלהי"ם בין האור", "ויקרא אלהי"ם לאור". והם חמשה תקוני המדה שהם כנגדם אָאָאָאָ.

¹¹¹ עי' אור תורה (אות צו): וה' פעמים או"ר הוא אלף ל"ה שהוא מלוי יו"ד ה"י חו"ב, ואלף הוא הדעת שכולל אלף אדרין ואכסדרין (אד"ר קלו ע"א).

¹¹² עי' תיקון^ז קמח ע"ב: חכמה ובבינה דאינון י"ם י' חכמה מ' בינה, ועיי"ש בגר"א: ים הוא כסדר, ולענין השגה שצריך להשיג מלמטה למעלה, הוא מ"י. ול"נ שי"ם הוא חו"ב, ומ"י היא ישו"ת, עי' יהל אור במלואים אות י.

¹¹³ עי' מלואים אות יא.

¹¹⁴ עי' דברי רבינו בביאורו לספד"צ (טו ע"ב): בסוד השיתוף מי שהוא בינה, באלה שהוא ז"א, ואז נקראת בשם [אלקים]. והוא פשוט מהזהר כאן.

בתיקונים (כ ע"ב) נקודה בתוך המ"ם, מעין חתום¹¹⁵. ואמר ואינן דחבו כו'. שלכן עשו של זהב¹¹⁶, ובצורת שור¹¹⁷ ובמדבר¹¹⁸. ואמר וברזא דא אתקיים כו'. דלא לאפרדא חו"ג¹¹⁹. ואמר (הוא לעיל) דסתימא דכל סתימין. ר"ל כתר¹²⁰ שהוא יותר סתים מחו"ב¹²¹ ומכל המדרגות שבהם, והוא סוף עולמות א"ס¹²². ותחלת הגילוי הוא הנקודה שהוא ראש התורה¹²³ קודם לכל האותיות הוא נקודה¹²⁴. והוא בכל בפועל¹²⁵, וכולם בו בכח. וז"ש צייר בה כו'. וכן הכל במחשבה, דכל שאינו במחשבה אינו בא לידי מעשה. וז"ש כולם בחכמה עשית. ואמר צייר חקק. חקק על כלים, וצייר על הפנימיות שהוא מצטייר לפי הגוף. וחכמה נק' כ"ח מ"ה (תיקו"ז ה ע"א)¹²⁶, מה במחשבה פנימיות, וכח בעובדא, ועי' בתיקו"ז (לט ע"א) ומש"ש¹²⁷.

– מאיר הגר"א –

¹¹⁵ עי' מלואים אות יב.
¹¹⁶ עי' זהר ח"ב קלח ע"ב, שזהב היא גבורה.
¹¹⁷ עי' זהר ח"א רנח ע"ב שור מסטרא דשמאל, וכן עיי"ש ח"ב כז ע"א.
¹¹⁸ ח"ג רנז ע"ב.
¹¹⁹ פי' שיהיה בצורה של מתקלא, ותיקון, עי' ריש ספד"צ
¹²⁰ עי' אד"ז רפח ע"א: עתיקא קדישא הוא בוצינא עילאה סתימא דכל סתימין. ועי' בדברי רבינו בספד"צ כג ע"ג ד"ה למשמע, שע"ק הוא כינוי לא"א.
¹²¹ עי' & הנסתרות לה' אלקיך, הוא חו"ב, וזה נסתר שבנסתרות.
¹²² עי' דברי הלש"ו בביאורים ח"א מד ע"ב, שמביא מקור להיות לשון "עולמות דא"ס" כינוי לעולמות שלמעלה מאצילות [ולא מא"ק, וכן עי' דע"ה עי' ח"א דרוש ה ענף ה אות כ], מע"ח שער סדר אצילות בקיצור רפ"א, וכן מביאור הגר"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה וכן. ונלענ"ד שמצאתי מקור נוסף לדבר זה, עי' זהר פקודי רכו ע"א: כל אינן נהורין מרזא דמחשבה עלאה ולעילא [תוקן על פי יהל אור ח"א כד ע"ב] כלהו אקרון אין סוף.
 עי' דע"ה ח"א נב ע"ג, שרק מעולם האצילות ולמעלה הוא אלקות, אמנם רק את בחינת עולם האצילות אפשר לכנות בשם ולא למעלה ממנו. טעם הדבר (דע"ה ח"א מז ע"א) הוא, שכל העולמות שלמעלה מאצילות אינם נקראים אלקות אלא "עולמות דא"ס". ועי' דע"ה ח"א נד ע"א שאין שום דבר מראשית עולם הבריאה ולמטה שיהא אלהות גמור שאפשר יהיה לעבוד אותו ולדבק בו ח"ו וכל ענין אלקות אשר אליו הוא כל העבודה והדביקות האמיתי בו, אבל אפשר לעבוד את הגילוי הזה שבאצילות.
 ועי' עוד תיקו"ז עו ע"ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.
¹²³ עי' תיקו"ז מז ע"ב: כד סליקת מתתא לעילא על רישא דאת ו' איהו כרומחא ו' אתארכת ביה כשרביטא דככבא וכד סליקת לעילא שריא עלה ו' ואתעבידת ז' ודאי תגא על רישא דספר תורה. תרגום: כשעולה ממטה למעלה על ראש האות ו', הוא כמו רמח ו', התארכה בו כמו שרביט של הכוכב. וכשעולה למעלה, שורה עליה ו' ונעשית ז' ודאי, כתר על ראש ספר התורה. וכן כעין זה שם כה ע"ב.
¹²⁴ עי' דברי רבינו בס"י ט ע"א: עומק ראשית - הוא חכמה שהיא ראשית, כמש"ה (תהלים קיא י) ראשית חכמה, לפי שכתר עליון, אע"פ שהוא ממנין אינו רק שורש הע"ס, והוא בחינה תחתונה שלמעלה כנ"ל (ז ע"ד), והוא מייחד להון מלגאו, וכן אין שום השגה בכתר, וכו' [החכמה] נק' יש שמושגת מציאותה בשכל, וכן היו"ד הוא ראשית לכל האותיות, שאין אות בלתי אם קדם לה נקודה, והנקודה היא שרשם וחיותם, כמ"ש (תיקו"ז ט ע"א) דנקודין אינן רוחין לאותיות.
 עי' בזהר פנחס רנז ע"ב: כפום דרגא דיליה דאתקרי יש מאין ודא חכמה עלאה [תרגום: לפי מדרגתו (של החכמה) הנקראת יש מאין, וזו היא החכמה העליונה].
 עי' ז"ח דף עא ע"ב: היפה בנשים נקודה חדא גו אתוון לית שפירו לכל אתוון בר את ו' בנקודה דא מתתקנן כל אתוון ואיהי שפירא דכלהו ולית את דאזיל בלא נקודה דא היא בכלהו וכלהו בה והיא יפה ושפירו דכולא דהא מאתר סתימא עילאה קא אתת ריש כל דרגין עילאין ובה איהו ריש כל דרגין תתאין דלתתא בג"כ היפה בנשים שפירו דכלא.
 תרגום: היפה בנשים נקדה אחת בתוך האותיות אין יפי לכל האותיות פרט לאות ו' בנקדה הזו מתתקנות כל האותיות והיא היפה של כלן ואין אות שהולכת בלי הנקדה הזו היא בכלן וכלן בה והיא יפה והיופי של הכל שהרי ממקום נסתר עליון היא באה ראש לכל הדרגות העליונות ובה הוא הראש לכל הדרגות התחתונות שלמטה משום כך היפה בנשים היופי של הכל.
¹²⁵ שכל הספירות הם תולדות של החכמה.
¹²⁶ עי' ביאורים ח"ב מח ע"א ז"ל: הז"א אשר הוא נקרא אדם, והוא ע"י נשמת הפנימיות שלו שהוא השם מ"ה, וכנודע מהתיקונים הנה הוא ג"כ משום שאותו המ"ה הוא החכמה דז"א והחיה שבו, כי החכמה עלאה דאבא הוא ע"ב דיוד"ן, אבל החכמה דז"א הוא השם מ"ה דאלפ"ן. וזהו ג"כ אשר נקרא מ"ה שהוא החכמה דאבא והוא האותיות מ"ה מתיבת חכמה, כי כן הוא מלת חכמה ג"כ, שהוא כח מ"ה (זהר ח"ג כח ע"א). ועכ"פ הוא כי השם מ"ה שהוא שלימות הז"א ופנימיותו הנה הוא החכמה והחיה שבו, כי לעולם הוא שרק החכמה והחיה הוא הפנימיות. וכו' המוחין

אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם נבראו ב"מה", שכתוב "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו'", וכתוב "מ"ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים" [על השמים איהו לסלקא בשמא] בגין דברא נהורא לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא (קדישא ה') עלאה ועל דא בראשית ברא אלהים (בראשית א א) דא אלהים עלאה דהא מ"ה לא הוי הכי ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין ומאלין אל"ה מלעילא לתתא ואימא אוזיפת לברתא מנאהא וקשיטא לה בקישוטהא

אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם נבראו ב"מה", שכתוב "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו'", וכתוב "מ"ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים" [על השמים איהו לסלקא בשמא] בגין דברא נהורא לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא (קדישא ה') עלאה ועל דא בראשית ברא אלהים (בראשית א א) דא אלהים עלאה דהא מ"ה לא הוי הכי ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין ומאלין אל"ה מלעילא לתתא ואימא אוזיפת לברתא מנאהא וקשיטא לה בקישוטהא

בשעתא דאתמשכן אתוון כו'. אז ותמלא הארץ דעה, לכן אז שואבין רוה"ק¹²⁸.

ומתי קישטה אותה בתכשיטיה כראוי, בשעה שנראו לפניו כל זכר, שכתוב "אל פני האדון ה'". וזה נקרא 'אדון', כמו שנאמר "הנה ארון הברית אדון כל הארץ". כך יצאה ה' ונכנסה ל', והתקשטה בכלים של זכר כנגדם של כל

גדלות שבו אשר מצד אבא שהוא עיקר המוחין דהחיה שבו, הוא לעולם רק השם ע"ב וכמ"ש בעג"י (ענף ה) שהחכמה דכל פרצוף הוא השם ע"ב וכנודע. מה שמבואר בתיקונים שהשם מ"ה דאצילות הוא השלימות דז"א דאצילות, ע"י הקדמת תיקונים (דף ה' ו' ז') ועוד בכ"מ הכוונה הוא על הנרנח"י דהמ"ה עצמו, והם ג"כ ד' שמות עסמ"ב שבו כי כל א' הוא כלול מעסמ"ב כנודע. וכשמקבל הז"א הע"ב דהמ"ה שהוא בחי' חיה שבו והוא הגדלות שני, אז הוא חוזר פב"פ.

¹²⁷ ז"ל: ד"ה רום ידיו נשא - מחכמה שריא דאיהי באצבען. ואמר דאיהו חכמה כח מ"ה, מביא ראייה דמ"ה הוא בחכמה. ור"ל כ"ח מ"ה, הן המילוי ומילוי המילוי, דפשוט הוא בכתר, שהן התגין. ובחכמה הוא שניהם, נקודין ואתוון כנ"ל. וז"ש ועלה אתמר כ"ח מעשיו כו', דבכ"ח אתוון דשמא מפרש, וכן דאתוון תליא עובדא, כ"ח אתוון דבראשית. ואמר והאי איהו כ"ח כו', ר"ל לכן הם בידין, דתליא בהן חכמה דבהון כ"ח פרקין. ואמר למטה יו"ד כו', אינון עשר אצבעין כו', הרי כ"ח מ"ה בהון, ובהון עובדא דבראשית, דאתמר (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, ולכן נושאין אותן לרום השמים, יו"ד של שם, דהוא דרגא דלהון. ואמר כ"ז לראיה שרום הוא חכמה, ועליו נאמר אתה. ועיקר הענין שכלולין באצבעאן שהן עובדא כ"ח ומ"ה, שכלולין זה בזה כנ"ל. וכן בדבורא כלולין י' נקודות וכ"ח אתוון, אבל תגין אינן נגלין לא באצבעאן ולא בדבורא רק במחשבה, ולכן מב' אלו נברא העולם, ויאמר אלקים, ויעש אלקים, בדבר ה' שמים כו' (תהלים לג ו), שמך מעשה אצבעותיך כו' (תהלים ח ד). וז"ש בל"ב נתיבות פליאות חכמה כו' (ס"י פ"א מ"א) שהן האתוון והנקודין כמש"ש.

ועי' תיקו"ז קל ע"א: אמרו ליה ידענא דמחשבה איהי אדם קדמאה מ"ה דלעילא מ"ה שמו עובדא כ"ח דיליה כ"ח אתוון דעובדא דבראשית ברא וכו' וכלא חכמה כח מה אם כן במאי הוו יכלי למחטי הכא אמר לון בודאי כל מאן דחב בגופיה דתמן עובדא ובנשמתייה דתמן מחשבה כאלו חאב בההוא דאתברי איהו בדיוקניה הה"ד ויברא אלהים {קל ע"ב} את האדם בצלמו וכו'.

תרגום: אמרו לו ידענו שמחשבה היא אדם קדמון מ"ה שלמעלה מ"ה שמו מעשה כ"ח שלו עשרים ושמונה אותיות של מעשה של בראשית ברא וכו' והכל חכמה כח מה אם כן במה היו יכולים לחטא כאן אמר להם בודאי כל מי שחטא בגופו ששם המעשה ובנשמתייה ששם המחשבה כאלו חטא באותו שהוא נברא בדמותו זהו שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו וכו'.

¹²⁸ עי' דברי רבינו סג ע"ד: **דשמחת בית השואבה** - דכל השמחות הכל באימא עלאה, עולם השמחה, שאין שם דין ועצבון, והיא נהר היוצא מעדן להשקות כו', וזהו בית השואבה, ואמרו השואבה שמשם שואבין רוח הקודש (רות רבה פ"ד סי' ט), שממנה הנבואה.

זכר בישראל. וישראל מושכים אותיות אחרות מלמעלה למקום הזה. "אלה אזכרה" אזכיר בפי ואשפוך דמעותי (ברצון נפשי כדי להמשיך האותיות הללו), ואז אדם מלמעלה עד בית אלהים, שיהיה אלהים כדוגמתו, ובמה, "בקול רנה ותודה המון חוגג".

ואעילת י' ואתקשיטת במאני דכורא לקבליהון דכל דכר בישראל ואתוון אחרנין משכן לון ישראל מעילא לגבי אתר דא אלה אזכרה (תהלים מב ה) אדכרנא בפומא¹²⁹ ושפיכנא דמעאי (אנ"א) ברעות נפשי בגין לאמשכא אתוון אלין¹³⁰ וכדין אדם מעילא עד בית אלהים למהוי אלהים כגוונא דיליה ובמאי (שם) בקול רנה ותודה המון חוגג

כדין נפקת ה' כו'. דזהו הפרש בין איש ואשה¹³¹. ואמר **ואתוון אחרנין כו'.** ר"ל די' הוא בהראות פנים בעזרה, אבל אתוון דאלה הוא צריך לאמשכא. וז"ש אדכרנא בפומא. ואמר ג' דברים כמ"ש (תהלים מב ה)¹³² אזכרה ואשפכה נפשי. ואמר עלי ר"ל על י' כנ"ל. ואמר **ובמאי בקול כו'.** ר"ל ע"י השבחים וכנ"ל משכין¹³³ כו'. והמון חוגג¹³⁴ ברגל.

§ ב ע"ב

<p>מרוב אונים (ישעיה מ כו) מאי מרוב אונים דא ריש דרגין דסליקו ביה כל רעותין ואסתלקו ביה בארה סתים ואמיץ כ"ח דא רזא דעלמא עלאה דאסתלק בשם אלהים בדקאמרן איש לא נעדר מאינון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא ובגין דאיש לא נעדר בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחובייהו אתמנון ולא אעדר מאינון שתין רבוא אפילו חד בגין למהוי כלא דיוקנא חדא כמה דאיש לא נעדר לעילא אוף הכי לא נעדר לתתא:</p>	<p>"מרב אונים", מה זה "מרב אונים", זה ראש הדרגות, שעולים בו כל הרצונות, ועליתם בו בדרך סתום. "ואמיץ כח" - זה סוד העולם העליון שהתעלה בשם אלהים, כמו שאמרנו. "איש לא נעדר" - מאותם ששים רבוא שהוציא בכח השם. ומשום שאיש לא נעדר, בכל מקום שמתו ישראל ונענשו בחטאייהם, נמנו ולא נעדר מאותם ששים רבוא אפילו אחד, כדי להיות הכל צורה אחת. כמו שאיש לא נעדר למעלה, אף כאן לא נעדר למטה.</p>
---	--

מרוב אונים דא ריש דרגין כו'. חכמה:

- מאיר הגר"א -

¹²⁹ בפומאי (דפ"ו).

¹³⁰ נמחק בהגהות הגר"א.

¹³¹ עי' תיקו"ז קיב ע"א: ואית ליה אחרא דאתקריאת בת זוגיה הה"ד (בראשית ה ב) זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם תא חזי אדם הראשון בדיוקנא דיהו"ה אתברי ובדיוקנא דעשר ספיראן דאינון יו"ד ה"א וא"ו ק"א מסטרא דיהו"ה מסטרא די' אתקרי איש ומסטרא דה' עלאה אם כל חי ומסטרא דו"ה אשה ומסטרא די"ד ה"א וא"ו ה"א חוה אתקריאת אדם ובכל מה דהוה בדיוקניה לקה.

תרגום: ויש לו אחרת שנקראת בת זוגו זהו שכתוב זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם בא וראה אדם הראשון בדמותו של יהו"ה הוא נברא ובדמות של עשר ספירות שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א מהצד של יהו"ה מצד של י' נקרא איש ומצד של ה' העליונה אשתו נקראת אשה אם כל חי ומהצד של ו"ה חוה אשתו ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א חוה נקראת אדם ובכל מה שהיה בדמותו לקה.

¹³² ז"ל הפסוק שלימות: אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסך אדם עד בית אלהים בקול

רנה ותודה המון חוגג:

¹³³ נדצ"ל אתמשכן?

¹³⁴ כהסבר של פסוק בתהלים.

איש לא נעדר כו'. הוא ההוא אלה הנ"ל, כמ"ש בריש פרשת תרומה (קכו ע"ב) דדיירין ביה ס' ריבוא¹³⁵.

"בראשית". רב המנונא הזקן אמר, מצאנו אותיות בהפוך, ב"ת בהתחלה ואחר כך. ב' בהתחלה היינו "בראשית", "ברא" לאחר מכן. אל"ף בהתחלה ואחר כך. אל"ף בהתחלה היינו "אלהים", "את" לאחר מכן. אלא כשורצה הקדוש ברוך הוא לעשות את העולם, כל האותיות היו סתומות, ואלפיים שנה טרם שברא את העולם היה מסתכל הקדוש ברוך הוא ומשתעשע בהן.

בראשית רב המנונא סבא אמר אשכחן אתוון בהפוכא ב"ת בקדמיתא ולבתר ב' בקדמיתא היינו בראשית ברא לבתר אל"ף בקדמיתא ולבתר אל"ף בקדמיתא היינו אלהים את לבתר אלא כד בעא קב"ה למעבד עלמא כל אתוון הוו סתימין ותריין אלפין שנין עד דלא ברא עלמא הוה מסתכל קב"ה ואשתעשע בהו:

ר"ה סבא אמר כו'. וענין הכפל כמ"ש"ל (ג ע"ב) ועבד קוב"ה אתוון עלאין רברבן ואתוון כו'. ר"ל מבינה ומלכות¹³⁶, שהם שני בנינין דקב"ה, בנה בניתי לך כו' (מלכים א' ח יג)¹³⁷, עוה"ב ועוה"ז. והם שני בתיין¹³⁸. והעולם נברא בכ' ואל"ף, דיחודא בא' כמ"ש, וכמ"ש במקום אחר בארוכה¹³⁹. לכן ג"כ ב' אלפין, והם ב' עלאה, חו"ב, דבית הוא בינה, אבל בהצטרפות החכמה¹⁴⁰. והוא שמים וארץ העליונים שנבראו בהם. ואל"ף יחודא הוא המייחדם, ברית הלשון¹⁴¹, שהעוה"ב קיים עליו¹⁴², והם יורדים בחג"ת, והם הנהגת עוה"ב. וב' תתאה מלכות בהצטרפות עד"א, זו"נ. וא' ברית המעור שהעוה"ז קיים עליו, וצדיק יסוד [עולם] כו'. וכן הוא קיום המין על ידו בעוה"ז. ועי' בסוף תיקון י"ג (ל ע"ב)¹⁴³ דתורה וברית מגינין לאדם חד בעוה"ב וחד בעוה"ז. והם בנה"י, כי איהו בנצח ואיהי בהוד¹⁴⁴. והם שמים וארץ התחתונים

– מאיר הגר"א –

¹³⁵ ז"ל: והאי נהירו דנפק מגו נהירו דקיק איהו ודחילאו (דחילו) ואמתני ותקיפא יתירא ואתפשט האי ואתעביד עלמא חדא דנהיר לכל עלמין עלמא סתימא דלא ידע כלל ובגויה דיירין שית רבוא אלף דאינון דיירין וחילין ומשירין עלאין.

תרגום: והאור הזה שיוצא מתוך האור הדקיק, הוא מפחיד ואימתני ותקיף יותר, וזה התפשט ונעשה עולם אחד שמאיר לכל העולמות. עולם נסתר שלא ידוע כלל, ובתוכו דרים שש רבוא אלף של אותם דיירים וחילות ומחנות העליונות.

¹³⁶ עי' זהר ח"ב קלב ע"א: אית אתוון רברבן ואתוון זעירן אתוון זעירן מעלמא תתאה אתוון רברבן מהווא עלמא דאתי.

תרגום: יש אותיות גדולות ואותיות קטנות. האותיות הקטנות מהעולם התחתון, ואותיות גדולות מאותו עולם הבא.

עי' שם בשער מאמרי רשב"י שעלמא תתאה היא מלכות, ועלמא דאתי היא בינה.

¹³⁷ עי' תיקר"ז קו ע"ב: בנה בניתי תרין בנינין חד אתקריאת בניינא דאימא עלאה ותניינא בניינא דאימא תתאה.

¹³⁸ עי' מילואים אות יג.

¹³⁹ עי' דברי רבינו בספד"צ א ע"ב בהגה"ה הובא במלואים אות יד.

¹⁴⁰ עי' אד"ז כחדא נפקין וכחדא שריין, תרין ריעין דלא מתפרשין.

¹⁴¹ עי' ס"י (פ"ו מ"ז) כשבא אברהם אבינו ע"ה הביט וראה והבין וחקר וחקק וחצב ועלתה בידו הבריאה שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן מיד נגלה עליו אדון הכל ית' שמו לעד והושיבו בחיקו ונשקו על ראשו וקראו אברהם אוהבי וכתר ברית לו ולזרעו עד עולם שנאמר והאמין בה' ויחשבה לו צדקה וכתר לו ברית בין עשר אצבעות ידיו והוא ברית הלשון¹⁴¹ ובין עשר אצבעות רגליו והוא ברית המילה וכו'.

עי' ב"ע צט ע"א שזה זיווג נשיקין. ועי' ענינו בדברי רבינו בסד"צ יג ע"ג בד"ה והחיות רצוא, יד ע"א ד"ה וענין ג' אורין, ודף יד ע"ד בד"ה לישן ממלל.

¹⁴² עי' דברי רבינו בספ"י (ג ע"א): שתי בריתות ברית הלשון וברית המעור, נגד תורה ומצות שקיום כל התורה תלוי במילה כמ"ש בז"ח רות (סח ע"א).

¹⁴³ ז"ל: זכאה איהו מאן דנטיר ברית מילה ואורייתא דאיהו עמודא דאמצעייתא דתרוויהו מגינין עליה חד בעלמא דא וחד בעלמא דאתי.

תרגום: אשרי הוא מי ששומר ברית מילה והתורה שהיא העמוד האמצעי, ששניהם מגנים עליו, אחד בעולם הזה, ואחד בעולם הבא.

¹⁴⁴ איהו בנצח איהי בהוד – והנה מושג זה של "איהו בנצח ואיהי בהוד" מובא בע"ח אנ"כ ט' ועוד כמה מקומות בשם הזהר, אמנם חפשי בספרי הזהר המצויים בידינו ולא מצאתי. איברא עי'

שנבראו בהם. ואלו הם ו"ק כלל הכל, וכמ"ש¹⁴⁵ בתיקון נ"א, והן חושבן ב' ב' א' א' כנ"ל. וז"ש לקמן (ה ע"א) ת"ח באורייתא כו' ולקביל ארבע כו'¹⁴⁶, שהן ד' אותיות הוי"ה, כנ"ל. ואח"כ נברא השמים והארץ. (ע"כ מכי"ק):

עאלת את צ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא (דאנא בי) ודבין חתימין צדיקים ואנת דאתקריאת צדיק בי רשים דכתיב (תהלים יא ז) כי צדיק יהוה צדקות אהב ובי יאות למברי עלמא אמר לה צדי צדי את וצדיק את אבל את צריך למהוי טמירא לית את צריך לאתגלייא כל כך בגין דלא למיהב פתחון פה לעלמא מאי טעמא ל איהי אתיא י' דשמא [דברית] קדישא ורכיב עלה ואתאחד בהדה ורוא דא כד ברא קב"ה לאדם הראשון דו פרצופין בראו ובגין כך אנפוי דיו"ד מהדר לאחורא כגוונא דא צ ולא אתהדרו אנפין באנפין כגוונא דא צ אסתכל לעילא כגוונא דא צ אסתכלת לתתא כגוונא דא צ אמר לה קב"ה תו¹⁴⁷ דאנא זמין לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין אבל באתרא אחרא תסתלק נפקת מקמיה ואולת.

נכנסה האות צ'. אמרה לפניו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני (שבי) בי חתומים הצדיקים, ואתה שנקראת צדיק רשום בי, שכתוב "כי צדיק ה' צדקות אהב", ובי ראוי לברוא את העולם. אמר לה, צדי, צדי את וצדיק את, אבל את צריכה להיות טמונה, אינך צריכה להתגלות כל כך כדי שלא לתת פתחון פה לעולם. מה הטעם, ל היא, ובאה [האות] י' של השם של הברית הקדוש ורוכב עליה ונאחז עמה. וזה הסוד, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, ברא אותו בב' פרצופים, ולכן הפנים של יו"ד חוזר לאחור כמו זה צ, ולא חוזרים פנים בפנים כמו זה צ, מסתכל למעלה כמו זה צ, מסתכל למטה כמו זה צ. אמר לה הקדוש ברוך הוא עוד, שאני עתיד לנסר אותך ולעשות אותך פנים בפנים, אבל במקום אחר תתעלי. יצאה מלפניו והלכה.

ורוא דא כד ברא קב"ה לאדם כו' ולא אתהדרו אנפין באנפין. (ז"ל הגר"א בס"ד פ"ק (ב ע"ב) בד"ה לא הוו משגיחין) והוא בזו"נ קודם הנסירה וכן היו או"א בעולם התהו. וכן מרמזו הצ י"ג, י' חכמה, נ' בינה, נ' תרעין כו'. וכ"ז שאין זווג בין זו"נ, ג"כ אין זווג בין או"א כמ"ש [תענית ה.]. שאין נכנס בירושלים של מעלה עד כו'¹⁴⁸:

לש"ו כללים ח"ב לב ע"ג, שמביא מקור לזה מתיקון ז' לד ע"א וז"ל: תא חזי יקו"ק אדנ"י איהו קודשא בריך הוא ושכינתיה בתרין שוקין יקו"ק לימינא אדנ"י לשמאלא.
¹⁴⁵ נראה שכוונתו כמו שכתבתי (צח ע"ג): הענין כי ג' שותפין באדם זו"נ וקב"ה וכן נחלק הכל בג' כל עניני העולם משפיע ומקבל וקב"ה המסייע לדבר אם ה' לא יבנה בית כו' בוניו הן זו"נ וכן בכ"ד נשיאים ורוח וגשם אין כו' נשיאים מלמטה ורוח מלמעלה משיב הרוח כו' וכך אין בכל זיווג הריון עד שה' נותן הריון וכן אמר אדוניהו כי לי היתה המלוכה מצד המקבל הייתי ראוי שאני הגדול וכן מצד הנותנים ועלי שמו כל ישראל כו' אך ותשב המלוכה כו' כי מה' היתה לו וז"ס ב' וא' שנברא העולם בהן הבריאה בב' והיחוד בא' וז"ש כל יחודי לא יהיה אלא בך והן הכל מג' ג' וכל ג' ג"כ נכלל מג' והן חג"ת הן דז"א והוא מג' נה"י כולו דנוק' ונכלל הכל בארץ פרצוף נוק' דהיא ל"ל מגרמה כלום (זהר ח"א קפ"א ע"א) וכח"ב ג"ר הוא נכלל בא"א שותף הג' והוא המייחדם והוא נביעו ושקיו דלהון בדעת והוא שמא מפרש כמש"ל (יג ע"א) וז"ש עם כ"ד דכלא אתקן שהן זו"נ שמים וארץ לא נחית נביעו כו' כמש"ל (יג ע"א) דאשקי לאילנא בההוא נביעו כו' ואו"א נותנין כ"א ה' דברים שהן ב' אחסנתין והוא נותן עשר ב' עיטרין והן עשר דשמא מפרש והוא מלגאו ברוח דבה דהוא שמא מפרש וז"ש דעה בינה השכל קלסתר כו' והן עשר נקודין כידוע וע"ק לא נחית עד דהוא עם נוק' והכל בשבילה וז"ש לעבוד את האדמה וכל זרעין ואיבין הכל בשבילה וכמו שהוא בזיווג זכר ונקבה וכן המטר חבור שמים וארץ.
¹⁴⁶ הוב"ד לקמן ב ע"ג.

¹⁴⁷ תוב (דפ"ו).

¹⁴⁸ לשונו בשלימות וביאורו הובא במלואים אות יד.

ג ע"ב

נתת לאות ב' אוצר גדול זה, ולא ראוי למלך עליון להעביר אוצר שנתן לעבדו וליתנו לאחר. אמר לה הקדוש ברוך הוא, אל"ף אל"ף, אף על גב שאברא את העולם באות ב"ת, את תהיי הראש לכל האותיות. אין בי יחוד אלא בך. בך יתחילו כל החשבונות וכל מעשי העולם, וכל יחוד לא יהיה אלא באות אל"ף.

אע"ג דאת ב"ת בה אברי עלמא כו' לית בי יחודא אלא בך. [א"ה ע"י לעיל ב' ע"ב ד"ה ר"ה סבא. ועי' בס"ד רפ"ק בהג"ה המתחיל ועיקר ענין { ב ע"ב } המתקלא שכתב שם כי המתקלא הוא הדעת, והוא ב' עטרין דגניזין באו"א, חו"ג, והן באין מע"ק מאוירא ובוצינא, ולכן הדעת במקום הכתר. ובתחלה בעולם התהו לא היה מתקלא, ונברא העולם בב', חו"ב, בלא מתקלא שהוא הדעת. ואמר הקב"ה לאל"ף כל ייחודי לא יהיה אלא בך. והוא הכתר שהוא הדעת, פלא, אלף אדרין ואכסדרין. ואמר שבריאית העולם ע"י ב' וא' והוא המתקלא בג' קוין¹⁴⁹]:

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. כשהגיעו לפרדס אחד, אמר רבי חייא לרבי יוסי, זה שאמרתם בראשית ודאי זה כך, משום שששה ימים עליונים [ישנם] אצל התורה ולא יותר, האחרים הם סתומים. אבל ראינו בתוך צדדי בראשית שאמר כך. הסתום הקדוש חקק חקיקות בתוך מעיו של סתר אחד שנקוד בנקודה שנעץ. ההוא חקק חקוקים ונסתר בו, כמו מי שגונז הכל תחת מפתח אחד, ואותו המפתח גונז הכל בהיכל אחד. ואף על גב שהכל גונז בהיכל ההוא, העיקר של הכל הוא באותו המפתח. ואותו המפתח סוגר ופותח.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים [מטו לחד] (בעו לממטי) בי חקל אמר ליה רבי חייא לרבי יוסי הא דאמריתו [בראשית] (בראשית) ודאי הכי הוא בגין דשית יומין עלאין גבי אורייתא ולא יתיר אחרנין סתימין אינון אבל חמינן גו סטרי¹⁵⁰ בראשית דאמר הכי גליפי¹⁵¹ אנליף ההוא סתימאה קדישא גו מעוי דחד טמירו דנקיד¹⁵² בנקודה דנעץ ההוא גליפי אנליף וטמיר ביה כמאן דגניז כלא תחות מפתחא חדא וההוא מפתחא גניז כלא בהיכלא חדא ואע"ג דכלא גניז בההוא היכלא עקרא דכלא בההוא מפתחא הוי ההוא מפתחא סגיר ופתח:

גליף אנליף כו'. [א"ה ראיתי ללקט ביאור המאמר מדברי הגר"א ז"ל. גליפו אנליף ההוא סתימאה קדישא. חכמה אבא נק' סתימאה, כמ"ש בתז"ח פ"ט ע"ד הימנו דחד הורמנותא טמיר בטמירו ע"ש בבאור הגר"א. וכן חכמה נק' קדש כידוע והוא סתימאה קדישא שבכאן. והגילופין הם סוד האותיות שנצטיירו בכינה, והכל ע"י חכמה, יו"ד, שהיו"ד נתפטש לאורך ורוחב, כמ"ש בח"ב ק"פ א' בקיימין וסמכין ע"ש בביאורו ובליקוט שם.

גו מעוי דחד טמירו. הוא אמא, כמ"ש בתז"ח שם טמיר בטמירו. ואמר שם (נ ע"ג) ומגו זעירותא דליה טמיר בסתימו דמעוי ולא ידיע. והוא חכמה יו"ד של השם, נקודה זעירא, טמיר בכינה, שנקראת לב, לב מבין, והלב הוא מעי, כמ"ש בקרב לבי מעי כו', קירות לבי, כמ"ש הגר"א שם. והוא נתיב לא ידעו עיט, שנעלם בכינה כמ"ש שם הגר"א, והוא סוד נקודה בתוך

– מאיר הגר"א –

¹⁴⁹ לשונו בשלימות וביאורו הובא במלואים אות ידטו.

¹⁵⁰ נמחק בגר"א. נ"א סתרי (ד"א).

¹⁵¹ גליפו (יהל אור).

¹⁵² דנקיט (דפ"ו).

הה"א כמ"ש הגר"א בח"ב ס"ח ע"ב בד"ה לגו לגו ע"ש. וז"ש דנקיד בנקודה. ואמר דנעיץ. בסוד קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא, שאמר בריש הזהר ט"ו א' קוטרא בגולמא הוא יסוד החכמה שהוא י' גלם כידוע, והוא נעיץ בעזקא פי' בבינה שנקראת עזקא, מם סתומה ע"ש.
ההוא גליפו אנליף וטמיר ביה כמאן דגניז כלא תחות מפתחא חדא. הוא יסוד אבא והוא דעת ובו גנוזין המוחין חו"ב חו"ג כידוע, והוא נקרא מפתח דסגיר ופתח כמו שיתבאר, ועי' במ"ש הגר"א בפ"ק דס"ד בד"ה סתים לאמא, ובד"ה אתא מפתחא ע"ש.
וההוא מפתחא גניז כלא בהיכלא חדא. בינה שנקראת היכלא לאבא כמ"ש בח"ב ס"ח ע"ב בתוספתא ועבד ליה לגרמיה לאתטמרא ביה חד היכלא. ע"ש בביאורו.
ואע"ג כו' עיקרא דכלא בההוא מפתחא הוי. שעיקר הכל היא הדעת ובו קבוץ כל ה"ח וה"ג כידוע.

ההוא מפתחא סגיר ופתח. כי הדעת הוא ת"ת כידוע, ובהיותו בעיבור במעי אמא בדעת אז סתים לאמא, בסוד מ"ס סתומה שהוא ב' ו', כזה בו, שהוא"ו מתחבר בב' ונעשה מ"ס סתומה, וזהו סגיר ואח"כ כשנולד ויוצא הוא"ו ז"א לחוץ, אז אתפתחת, וזהו ופתח שאמר כאן. ועי' בפ"ק דס"ד שם ובוהר ס"ו ע"ב.

בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין אלין על אלין בההוא היכלא אית תרעין עובד סתימו ואינון חמשיין אנליפו לארבע סטרין והוון ארבעין [ותשע] 153 חד תרעא לית ליה סטרא לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא ואיהו לעילא איהו לתתא ובגין כך ההוא תרעא סתים:

באותו ההיכל ישנם בו גניזים סתומים רבים אלו על אלו. באותו ההיכל יש שערים מעשה סתום, והם חמשים. נחקקו לארבעה צדדים והיו לארבעים (ותשעה). לשער אחד אין צד, ולא ידוע אם הוא למעלה אם הוא למטה (הוא למעלה הוא למטה), ולכן אותו השער סתום.

בההוא היכלא אית ביה גניזין. הן תריין עטריין דאחסינו או"א לברייהו, כמ"ש הגר"א בפ"ק דס"ד בד"ה שתא נפקין, וזהו תריין עטריין דהוון גניזין בגווייהו כו'. סתימין. הן תריין מוחין חו"ב שנקראו סתימין כנ"ל, ההוא סתימאה קדישא גו מעוי דחד טמירו.

בההוא היכלא אית תרעין כו' חמשיין. הן נ' שערי בינה. בסול י"ה, י"פ ה' כידוע. אנליפו לארבע סטריין והוון ארבעין ותשע. בסול מ"ס סתומה 154, בסוד מקוה, שהיא מטהרת את ישראל ביה"כ שהוא בינה כידוע, והן ארבעים, כי נקודה האמצעית משלמת לעשר לכל סטר. והן מ"ב בסוד זכור ושמור, בסוד א"ח ד', הט' שבכל סטר הם א"ח, זכור, ונקודה האמצעית ד' שמשלמת עד ארבעים כנ"ל, והוא שמור, מל'. וזכור ושמור הן מ"ב, והן ב' נקודות הכוללים א"ח וד'. { ב ע"ג } והיינו כי נקודה האמצעית המתפשטת לד' סטריין יש באמצעיתה נקודה א' המחברין. וכן בא"ח שבכל סטר יש נקודה עשירית הכוללן, והן מ"ב. ועוד ז' עולימתין דידה, ז"ק דילה הן מ"ט, כמ"ש הגר"א בתיקונים צ"ז ב' וצ"ח א' בד"ה אינון ברזא, ובד"ה וקדם האי שיעורא.

חד תרעא כו'. הוא שער החמשים הנעלם, ובי' גנוז ג"כ הנתיב הנעלם, נתיב לא ידעו עיט כמו שמפרש והולך. ועמ"ש הגר"א ז"ל בתז"ח ס"ט ע"ד בד"ה כל הרהורין:]

ד ע"ב

"בראשית". רבי שמעון פתח "ואשים דברי בפיך". כמה יש לו לאדם לעסוק בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש ברוך הוא מקשיב לקולות אותם שעוסקים בתורה. ובכל דבר שמתחדש בראשית רבי שמעון פתח (ישעיה נא טז) ואשים דברי בפיך כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא בגין דקב"ה ציית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא ובכל מלה דאתחדש באורייתא

- מאיר הגר"א -

¹⁵³ ושמנה (הגהות הגר"א).

¹⁵⁴ שצוירו מצויר בזהר ובתקונים ת"ח שהוא כמו מ"ס סתומה ובתוכו נקודה א' וט' נקודות לכ"א מצדדיו סביב. הג"ה ביה"א.

בתורה על ידי אותו שעוסק בתורה, על ידא דההוא דאשתדל באורייתא עביד עושה רקיע אחד.

רקיעא חדא:

יממא וליילא. כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה כו'¹⁵⁵. כמו ששמים וארץ נבראו ביום ובליילה, כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר כו', כן האדם שבורא שמים וארץ כמו שמפרש והולך, צריך להשתדל כו', לכן אמר כאן כמה כו'.

בגין דקב"ה כו'. כמ"ש (שיה"ש ח יג) היושבת כו' השמיעני¹⁵⁶.

רקיעא חדא. דרגא דצדיק (זהר ח"ג רלו ע"א), כמ"ש למטה (ד ע"ב) סלקא ויתבא על רישא דצדיק כו'¹⁵⁷. והוא רקיעא דחכמתא, דסליק למוחא¹⁵⁸, משכיל לאיתן, כמ"ש בפ' משפטים (קי ע"א) ע"ש¹⁵⁹. וז"ש למטה (ד ע"ב) ועאלת בתמניסר עלמין גניזין¹⁵⁹. שהוא י"ח נקודות שבחכמה כידוע¹⁶⁰. ועי' בזו"ח (דף מ ע"א ע"ב מט ע"ב)¹⁶¹ ע"ש:

- מאיר הגר"א -

¹⁵⁵ עי' זהר ח"א לב ע"א: רבי שמעון אמר על ברית עלמא אתברי ואתקיים דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי מאן ברית דא צדיק יסודא דעלמא דאיהו רזא דזכור ועל דא עלמא קיימא בברית יומם ולילה כחדא דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי חקות שמים דנגדין ונפקין מעדן עלאה:

תרגום: רבי שמעון אמר, העולם נברא ומתקיים על הברית, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי". מי הברית, זה צדיק יסוד העולם, שהוא סוד של זכור, ועל זה העולם עומד בברית יומם ולילה כאחד, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי", "חקות שמים" הם ששופעים ויוצאים מעדן העליון. ועי' עוד הערה הבאה.

¹⁵⁶ ז"ל הפסוק בשלימות: היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

עי' לקמן עז ע"א ודברי רבינו שם באריכות.

ועי' זהר ח"ב מו ע"א: והא אתמר דקודשא בריך הוא וכל צדיקא ודבגנתא (דגנתא) דעדן כלהו צייתין לקליה דא הוא דכתיב (שיר ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והא אוקמוה היושבת בגנים דא כנסת ישראל דאיהי משבחת ליה לקודשא בריך הוא בשבחא דאורייתא בליילא זכאה חולקיה מאן דאשתתף בהדה לשבחא ליה לקודשא בריך הוא בשבחא דאורייתא:

וכד אתי צפרא כנסת ישראל אתיא ומשתעשעא ביה בקודשא בריך הוא ואושיט לה לגבה שרביטא דחסד ולא עלה בלחודהא אלא עלה ועל אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה וגו' ועל דא אילת השחר אקרי:

תרגום: והרי נאמר שהקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן, כולם מקשיבים לקולו, זהו שנאמר "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני". והרי פרשוה "היושבת בגנים", זו כנסת ישראל, שהיא משבחת את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה בלילה. אשרי חלקו של מי שמשתתף עמה, לשבח את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה.

וכשבא הבוקר, כנסת ישראל באה ומשתעשע בהקדוש ברוך הוא, ומושיט לה שרביט של חסד. ולא רק עליה לבדה, אלא עליה ועל אלו שמשתתפים עמה. והרי נתבאר, שנאמר "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה וגו'", ועל זה נקראת אילת השחר.

¹⁵⁷ ז"ל: ומלה דחכמתא דאתחדשא סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין.

תרגום: ודבר חכמה שהתחדש, עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים.

¹⁵⁸ הנוסח בזהר משפטים היא סליק עד דמוחא, ויתכן שיש טעות כאן, אמנם אם זה מדויק אז עי' תיקו"ז (ק"ח ע"ב): ההוא זמנא מה דהוה לשמאלא בלבא הוה הבל דאיהו הלב הבל אסתלק לימינא ומתמן סליק למוחא דאיהו חכמה דהא לבא איהו אימא עלאה עלה אתמר הלב מבין ולבתר נחית על ארעא לנחתא אורייתא על ארעא.

תרגום: אותו הזמן מה שהיה לשמאל בלב היה הבל שהוא הלב הבל התעלה לימין ומשם עלה למח שהוא חכמה שהרי הלב הוא האם העליונה שעליה נאמר הלב מבין (ברכות סא ע"א) ולאחר כך ירד על הארץ להוריד תורה על הארץ.

וז"ל הרבינו שם: **בהווא זמנא מה דהוה כו' - ר"ל, לע"ל יעשה מהלב דהוה לשמאלא הבל וסליק למוחא דהוה לימינא ויתוקן הכל מחשבה ועובדא ואח"כ ירד ההבל על הארץ דהוה ר"מ לבקע ימא דאורייתא.**

עי' ב"ע: יסוד מתחיל מחכמה בסוד משכיל דסליק למוחא.

¹⁵⁹ ז"ל: כד סלקא אתחברת באינון מלין דעתיק יומין וסלקא ונחתא בהדייהו ועאלת בתמניסר עלמין גניזין דעין לא ראתה אלהים זולתך.

תרגום: כשהוא עולה, מתחבר עם אותם הדברים של עתיק הימים, ועולה ויורד עמהם ונכנס בשמונה עשר עולמות גנוזים ש"עין לא ראתה אלהים זולתך".

¹⁶⁰ בגלל קושי הדברים עי' מלואים אות יז שהבאנו דברי רבינו בס"י ג ע"ג ועומק דבריו.

ה ע"א

אמר רבי אלעזר מהו ובצל ידי כסיתך אמר ליה בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקרא ליה בשלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב"ה והשתא דהאי מלה סלקא [ואתעטרא] (ואתערק) וקיימא קמי קב"ה איהו חפי על ההיא מלה וכסי על ההוא בר נש דלא [ישתמודע] (אשתמודע) לגבייהו ואלא קב"ה ולא יקנאון לגבייהו עד דאתעביד מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה הה"ד (שם) ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה"ד ובצל ידי כסיתך:

אמר רבי אלעזר, מה זה "ובצל ידי כסיתך". אמר לו, בשעה שנמסרה התורה למשה, באו כמה רבואות של מלאכים עליונים לשרוף אותו בשלהבת פיהם, עד שכסה עליו הקדוש ברוך הוא. וכעת שהדיבור הזה עולה ומתעטר ועומד לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מכסה על אותו הדיבור, ומכסה על אותו האדם שלא יוכר אליהם אלא הקדוש ברוך הוא, ולא יקנאו לו, עד שנעשה מהדיבור ההוא שמים חדשים וארץ חדשה. זהו שכתוב "ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ". מכאן שכל דיבור שסתום מן העין עולה לתועלת עליונה. זהו שכתוב "ובצל ידי כסיתך".

עד דחפא עליה קוב"ה. כמ"ש (איוב כו ט) ¹⁶² פרשז עליו עננו, ואר"ח (שבת פח ע"ב) מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו. ונגד אלו ב' דברים אמר חפי על כו' וכסי על כו' ¹⁶³:
מכאן דכל מלה כו'. דאם נכסה למטה אז נכסה למעלה ג"כ מעינא, ואז נעשה שמים ועאלת בח"י עלמין גניזין דעין לא ראתה כנ"ל ¹⁶⁴. וזהו ובצל ידי, כמ"ש יושב בסתר עליון בצל שדי, וכנ"ל שפירש שדי כו', והוא דרגא דיסוד שהוא גנוז ¹⁶⁵.

¹⁶¹ ז"ל: רבי שמעון אומר עד שלא ברא הקב"ה את עולמו הוה הוא ושמיה סתים בגויה סליק ברעותא למברי עלמא כיון דסליק ברעותא אסחר נקודא דסתים ואסחר תחומיה בהיכליה ופשיט פשיטו לתלת סטרין ולא יתיר.

מגו דנקודא דא נפקו כחדא תלת נקודין ואתיישרו תרין בחד גוונא וחד לתתא ואיהי נקודה דאפיק אלין תלת עאל ואתטמר באמצעיתא ועד דלא עאל סליק ואיגניז.

בשעתא דנפקו אלין תלת נקודין ודליגו מגווה נפק מגו סתימא דסתים חד בוצינא ידיע ולא ידיע טמיר ולא טמיר ומדיד משחתא סתימא מנקודא דא לנקודא דא אתפשטו נקודין גו חילא דבוצינא ומדיד אלף עלמין סתימין דעין לא ראתה מן דא נקודה לדא נקודה ואתאחידו תרין נקודין כחדא ובין נקודה לנקודה אלף עלמין מדיד אלף מגו נקודה תניינא עד נקודה דלתתא ועבד משחתא בפשיטו דאלף עלמין אחרנין וכלהו עלמין סתימין.

ואלן אינון תרין אלפין שנין דקיימא אורייתא עד לא איברי עלמא כדן עאל אורייתא נקודה סתימא באמצעיתא ואשלים להאי סטרא ולהאי סטרא ואשתכחו להאי סטרא תלת נקודין ולהאי סטרא תלת נקודין.

תרגום: רבי שמעון אומר עד שלא באה הקדוש ברוך הוא את עולמו היה הוא ושמיו נסתר בתוכו עלה ברצון לברא את העולם כיון שעלה ברצון הקיף נקדה הסתומה והקיף תחומה בהיכלו ופשט התפשטות לשלשה צדדים ולא יתיר.

מתוך הנקדה הזו יצאו כאחד שלש נקדות והתישרו שתיים בגון אחד ואחד למטה והיא הנקדה שמוציאה שלשת אלו היא נכנסת ונטמנת באמצע וטרם נכנסה עולה ונגנזת.

בשעה שיצאו שלש הנקדות הללו ודלגו מתוכה יצא מתוך הסתר הנסתר מאור אחד ידוע ולא ידוע טמון ולא טמון ומדד מדה נסתרת מהנקדה הזו לנקדה הזו ונתפשטו אלו הנקדות מכח הנר החזק ומודד אלף עולמות סתומים שעין לא ראתה מנקדה זו לנקדה זו ונאחזו שתי הנקדות כאחד ובין נקדה לנקדה אלף עולמות מודד אחד מתוך הנקדה השניה עד הנקדה שלמטה ועשה מדידה בפשיטות של אלף עולמות אחרים וכל העולמות נסתרים.

ואלו הם אלפים השנים שעמדה תורה טרם נברא העולם ואז נכנסה התורה שהיא הנקדה הנסתרת באמצע ומשלימה את הצד הזה ואת הצד הזה ונמצאו לצד הזה שלש נקדות ולצד הזה שלש נקודות.

¹⁶² ז"ל הפסוק בשלימות: מֵאֵתֹז פְּנִיכְסָה פְּרִשְׁז עֲלִיו עֲנֵנו.

¹⁶³ עי' זהר ח"ג רפג ע"ב: שארי עלייהו שבעה ענני יקר שכינתיה אזלא קמייהו הה"ד (שמות יג כא) וי' הולך לפניו יומם.

תרגום: השרה עליהם שבעה ענני כבוד שכינה הלכה לפניו זהו שכתוב וה' הלך לפניו יומם. ועי"ש במ"מ שהעננים הם מקיפים דאימא, והשכינה כמובן היא המלכות.

ואמאי (מאן) אתחפי ואתכסי מעינא בגין לתועלתא עלאה הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין אלין על אלין עמי אתה אל תקרי עמי אתה אלא עמי אתה למהוי שותפא עמי מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ [כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו אופ הכי] את זכאין אינון דמשתדלי באורייתא.

ולמה מתכסה ונעלם מן העין, בשביל תועלת עליונה. זהו שכתוב "לנטוע שמים וליסוד ארץ" כמו שאמרנו. "ולאמר לציון עמי אתה", "ולאמר", לאותם השערים והדברים המצויינים אלו על אלו. "עמי אתה", אל תקרי עמי אתה אלא עמי אתה, להיות שותף עמי. מה אני בדיבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר "בדבר ה' שמים נעשו", כך גם אתה. אשרי אותם שעוסקים בתורה.

לאינון תרעין ומלין דמצויינין. כמ"ש (ברכות ח ע"א) אוהב ה' שערי ציון שערים המצויינין בהלכה כו'.

ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא תא חזי ההוא דלאו (אורחי אורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבה ההיא מלה איש תהפוכות) [אורחיה ברזין דאורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבי ההיא מלה ואשתתף ביה (נ"א איש תהפוכות)] (משלי טז כח) לשון שקר מגו נוקבא דתהומא רבא ודלג חמש מאה פרסי לקבלא לההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא דאקרי תהו וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות שיתא אלפי פרסי בזמנא חדא

ואם תאמר שדיבור של כל אדם שלא יודע עושה כך, בא וראה, אותו שאין דרכו בסודות התורה ומחדש דברים שאינו יודע על בורים כראוי, אותו הדיבור עולה, ויוצא כלפי אותו הדיבור "איש תהפוכות לשון שקר" מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג חמש מאות פרסאות לקבל את אותו הדיבור. ונוטל אותו, והולך עם אותו הדיבור לתוך הנקב שלו, ועושה בו רקיע של שוא שנקרא תהו. וטס באותו הרקיע אותו איש תהפוכות ששת אלפים פרסאות בפעם אחת.

ואי תימא כו'. משום דקאמר לציון, דברים המצויינים דוקא. לשון שקר. היפך של לשון למודים, שהוא דרגא דיסוד כידוע (זהר ח"ג סא ע"א)¹⁶⁶. ודלג חמש כו'. עי' בפ' שמות (א ע"א) זהר אילנא דא כו'¹⁶⁷, וכן זה לעומת זה כו' (קהלת &). שיתא כו'. נגד הרקיע דקדושה שהוא וא"ו זעירא¹⁶⁸.

¹⁶⁴ עי' לעיל הערה 159.

¹⁶⁵ עי' ב"ע : נעשה פרצוף שלם בכל זיווג בחיבור מ"ה וב"ן מ"ד ומ"ן והם סוד עולמות חדשים הנעשים בכל יום ויום בסוד המחדש בכל יום מ"ב שבכל זיווג וזיווג מתחדשים פרצופים חדשים ועולמות חדשים ע"י נשמות חדשות והוא סוד שמים חדשים וארץ חדשה הנעשה ע"י הבל פיהם של הצדיקים העוסקים בתורה ומצות וע"י התפלות שבכל יום כמ"ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך הוא סוד לבוש הנעשה לעולם אל טיפת החסדים הנמשכים בכל זיווג כנ"ל מסוד אל"ה חסד דז"א והוא נק' צל ידי לנטוע שמים כו' ועולמות חדשים אלו הם מתן שכרם של צדיקים לע"ל שכל צדיק וצדיק יש לו מדור בפ"ע והם סוד עולמות שלו בעצמו שתקן ע"י מע"ט שלו בזיווג העליון כמבואר ונמצא שבכל זיווג וזיווג נעשה ב' דברים א' עשיות פרצופים חדשים ועולמות חדשים כמבואר והב' שע"י הזיווג ניתוסף שפע ג"כ אל העולמות הקבועים בסוד תנו עוז לאלקים כו' ולנגד ב' בחי' אלו אמר ברכאן משתכחין לקבליהון הוא בחי' תוס' טובה אל העולמות.

¹⁶⁶ עי"ש שמשמע שרק נקרא כך בשעת זיווג.

¹⁶⁷ עי' מלואים אות יח.

כיון דהאי רקיעא דשוא קאים נפקת מיד אשת זנונים ואתקיף בההוא רקיעא דשוא ואיש תהפוכות ואשתתפת ביהו (ואשתתפת בה) ומתמן נפקת וקמלת כמה אלפינ ורבון בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית להו רשו ויכלתא למהוי טס כל עלמא ברגעא חדא ועל דא כתיב (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא העון דא דכורא וכעבות העגלה הטאה מאן הטאה דא נוקבא דאקרי הטאה [איהו משיך ההוא דאקרי עון באינון חבלי והושוא ולבתר [ו]כעבות העגלה הטאה לההיא נוקבא דאקרי חטאה] דתמן אתתקפת למהוי טס לקמלא בני [נשא] (שוא) ועל דא (משלי ז כו) כי רבים חללים הפילה מאן הפילה דא ההיא חטאה דקמלת בני נשא מאן גרים דא תלמיד חכם דלא מטי להוראה ומורה רחמנא לשזבן.

וכיון שהרקיע הזה של שוא עומד, מיד יוצאת אשת זנונים ומתחזקת באותו הרקיע של שוא (נ"א היא, ונ"א ואיש תהפוכות) ומשתתפת עמו, ומשם יוצאת והורגת כמה אלפים ורבבות, משום שכאשר היא עומדת ברקיע ההוא, יש לה רשות ויכולת להיות טסה את כל העולם ברגע אחד. ועל זה כתוב "הוי מושכי העוון בחבלי השוא", "העוון" זה הזכר. "וכעבות העגלה חטאה", מיהי ה"חטאה", זו הנקבה שנקראת "חטאה". הוא מושך את אותו שנקרא עון באותם חבלי השוא, ואחר כך "כעבות העגלה חטאה", את אותה הנקבה שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות טסה להרוג בני אדם. ועל זה "כי רבים חללים הפילה", מי הפילה, זו אותה החטאה שהורגת בני אדם. מי גרם את זה, תלמיד החכם שלא הגיע להוראה ומורה, הרחמן יצילנו.

נפקת מיד כו' ואשתתפת כו'. נגד היסוד דקדושה שהוא מחבר זו"נ. נגד ז"א הוא חמש, חומשי תורה, ת"ק פרסה. ונגד נוקבא ש"ס, שיתא אלפי פרסה. שבה שיתא אלפי פרסה הוי עלמא כידוע (פסחים צד ע"א).
בהבלי השוא. כמש"ל (דף יא ע"ב) קו תהו חבל כו'. והרקיע נק' תהו כנ"ל.
דתמן אתתקפת. וזהו כעבות.
וע"ד כי רבים כו'. כמש"ל (סוטה כב ע"א) זה תלמיד כו'¹⁶⁹ וכמו שמפרש והולך.

תא חזי באורייתא ברא קב"ה עלמא והא אוקמוה דכתיב (שם ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ואיהו אסתכל בה זמנא ותרין ותלתא וארבע זמנין ולבתר [אמר לון ולבתר] עביד ובהו (ביה) עבידתא לאולפא לבני נשא דלא ייתון למטעי בה כמה דאת אמר (איוב כח כז) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם ולקביל ארבע זמנין אינון דכתיב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ברא קב"ה מה דברא ועד לא אפיק עבידתיה אעיל ארבע תבין בקדמיתא דכתיב (בראשית א א) ב'ראשית ב'רא אלהים אית הא ארבע ולבתר השמים אינון לקביל ארבע זמנין

בא וראה, הקב"ה ברא את העולם בתורה, והנה ביארוה שכתוב "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום". והוא התבונן בה פעם ושתים ושלש וארבע פעמים, ואחר כך אמר אותם, ואחר כך עשה בה מעשה, ללמד את בני אדם שלא יבאו לטעות בה, כמו שנאמר "אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם". וכנגד ארבע פעמים ההם שכתוב "אז ראה" "ויספרה" "הכינה" "וגם חקרה", ברא הקדוש ברוך הוא את מה שברא. וטרם שהוציא את המעשה שלו, הכניס בראשונה ארבע תיבות, שכתוב "ב'ראשית ב'רא אלהים א'ת", הנה ארבע, ואחר כך "השמים", הם כנגד ארבע הפעמים שהתבונן הקדוש ברוך

¹⁶⁸ עי' (זהר ח"ג רלו ע"א) שרקיע היא יסוד, ועי' & שו' זעירא היא יסוד.
¹⁶⁹ ז"ל: "א"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב: כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה. כי רבים חללים הפילה, זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה.

הוא בתורה טרם יוציא את מעשהו דאסתכל קב"ה באורייתא עד לא יפיק למלאכתו. עבידתיה לאומנותיה

ברא קב"ה מה דברא כו' ולבחר השמים. כמ"ש בס"י (פ"א מ"ט) אחת רוח כו' 170 שנים כו' 171 שלש כו' 172 ארבע כו' 173 (והוא כח"ב ודעת 174. ד"את" הוא דעת, כ"ב אתון 175, בה' מוצאות, ה"ח. ו"את" השני לארץ. נסתר ונגלה.) ואח"כ ו"ק, שקודם הכל במחשבה עד השמים, ו"ק, והנגלות 176. כן האדם צריך להתבונן ד"פ במחשבתו, ואח"כ לבנות בדבורו, השמים כנ"ל:

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו, ורבי אבא היה עמו, ואיש אחד היה מחמר אחריהם. אמר רבי אבא, נפתח פתחים של תורה, שהרי השעה והזמן הוא לתקן בדרכנו. פתח רבי אלעזר ואמר, "את שבתותי תשמורו", בא וראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, וכל יום ויום גילה את מעשיו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גילה את מעשיו ונתן כחו, ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים כולם היו סתומים ולא התגלו. כיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה והכח של כולם, שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כולם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גילתה אותם, ואז נודעה האומנות של כל אחד מהם.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו, ורבי אבא היה עמו, ואיש אחד היה מחמר אחריהם. אמר רבי אבא, נפתח פתחים של תורה, שהרי השעה והזמן הוא לתקן בדרכנו. פתח רבי אלעזר ואמר, "את שבתותי תשמורו", בא וראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, וכל יום ויום גילה את מעשיו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גילה את מעשיו ונתן כחו, ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים כולם היו סתומים ולא התגלו. כיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה והכח של כולם, שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כולם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גילתה אותם, ואז נודעה האומנות של כל אחד מהם.

ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה דכתיב (בראשית א יא) תדשא הארץ דשא וכתוב (שם יב) ותוצא הארץ אלא האי אע"ג דכתיב ביומא תליתאה רביעאה הוה ואתכליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פרודא ולבחר יומא רביעאה אתגלי עבידתיה

ואם תאמר, הרי ביום השלישי היה, שכתוב "תדשא הארץ דשא", וכתוב "ותוצא הארץ". אלא זה אף על גב שכתוב ביום השלישי, היה ברביעי, ונכלל ביום השלישי, [כדי] שיהיו אחד בלי פירוד. ואחר כך היום הרביעי התגלה מעשהו להוציא אומן לאומנותו

- מאיר הגר"א -

170 (פ"א מ"ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים, ברוך ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבור והוא רוח הקדש. והוא עתיק.

171 (פ"א מ"י) שתים רוח מרוח, חקק וחצב בה עשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות, ורוח אחת מהן. והוא א"א.

172 (פ"א מ"א) שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ"ב אותיות מתהו ובהו רפש וטיט, חקקן כמין ערוגה, חצבן כמין חומה, סיבבם כמין מעזיבה ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנאמר (איוב לו ו) כי לשלג יאמר הוֹא ארץ.

173 (פ"א מ"ב) ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת ומשלשתן יסד מעונו שנאמר (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. והוא בינה.

174 פי' דעת במקום הכתר עי' ע"ח מוחין דצלם ח', ועי' מלואים אות טו.

175 פי' מא' עד ת'.

176 עי' לעיל יט ע"א שהנסתרות לה' אלקינו הם או"א, והנגלות הם זו"ן.

של כל אחד ואחד, משום שהיום הרביעי הוא הרגל הרביעית של הכסא העליון. וכל מעשיהם של כולם, בין הימים הראשונים ובין הימים האחרונים, היו תלויים ביום השבת. זהו שכתוב "ויכל אלהים ביום השביעי", זו השבת, וזו היא הרגל הרביעית של הכסא. ואם תאמר, אם כך מה זה "את שבתותי תשמורו" פעמיים, אלא שבת של ערב שבת והשבת של היום ממש, אין להם פרוד.

לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד בגין דיומא רביעאה איהו (כלא רביעאה דכרסיא עלאה וכל עבידתיהו דכלהו) [רגלא רביעאה דכרסיא עלאה וכל עבידתיה כלהו] בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין הוו תליין ביומא דשבתא הה"ד (בראשית ב ב) ויכל אלהים ביום השביעי דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכרסייא ואי תימא אי הכי מהו (ויקרא יט ל) את שבתותי תשמורו תרין אלא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא ממש לית לון פרודא:

וכל יומא גלי כו'. ר"ל, כל הו' ימים, ו"ק, כל א' גלה ביום מששת ימי בראשית כחו, ביום המיוחד לכל א'.

אימתי גלי. ר"ל אימתי נתגלה בגילוי, ביום ד', כמש"ל (דף א ע"א) הנצנים נראו בארץ כו' אימתי כו', ע"ש. וכמו שמפרש והולך בגין דאינון כו' וכמש"ל שם. וכידוע שחג"ת סתימן אינון, וכמש"ל דף י"ח^ט.

דהא אשא כו'. שהן חג"ת, והן מעשה ג' ימים הראשונים. בב' ימים אור ומים, וכמ"ש בפ' תרומה (דף קמט ע"ב) ע"ש^ט. וביום הג', במאמר יקוו המים, אז נתגלה האויר במקום הפנוי כידוע¹⁷⁷. והארץ {ב ע"ד} הוא היסוד הד'¹⁷⁸, ובה נתגלו כל הג' יסודות¹⁷⁹, שכנגדן הוציאה ג' יסודות.

– מאיר הגר"א –

¹⁷⁷ עי' דברי רבינו בספד"צ כו ע"א, יקוו המים ביום שלישי הוא צמצום האור של תנה"ם הכל אל מקום א' אל היסוד. ועי' זהר ח"א לג ע"א, ועי' ז"ח (ע ע"ג): בשעתא דאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד דהא אינון מקורין אושיטו ואנגידו מיין מעילא לאתר דיסודא דמלכא עילאה כדין ארעא דהוות טמירא גו תתא אתקשטת ואתתקנת לאתחזאה דאי לא אתתקן האי אתר ארעא לא אתחזיאת דהאי אתר לא אתתקן בנגידו דמיין עילאין בר למיתן לנוקבא.

וכד איהו אתתקן לגבה כדין ותראה היבשה ותראה בקשיטהא מכאן דלא תתחזי אתתא בקושיטהא ובתיקונהא בר כד איהי בבעלה אזי תראה ותתקן כדקא יאות.

תרגום: בשעה שאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד שהרי אותם המקורות הושיטו והשפיעו מים מלמעלה למקום של יסוד המלך העליון אזי הארץ שהיתה טמירה בתוך מטה התקשטה והתתקנה להראות שאם לא התתקן המקום הזה הארץ לא היתה נראית שהמקום הזה לא התתקן בשפע של המים העליונים רק לתת לנקבה.

וכשהוא התתקן אליה אזי ותראה היבשה ותראה בקשוטיה מכאן שלא תתראה אשה בקשוטיה ובתקוניה רק כשהיא עם בעלה אזי תראה ותתקן כראוי.

¹⁷⁸ עי' זהר ח"ב כג ע"ב: אמר רבי שמעון תא חזי ארבע קדמאי אינון רזא דמהימנותא ואינון אבהן דכלהו עלמין ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון ארבע יסודין אש ורוח ומים ועפר אלין אינון רזא עלאה (ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אבהן דכלא) ומאינון נפקין זהב וכסף ונחשת וברזל ותחות אלין מתכאן אחרנין דדמיין לון (כגוונא דאלין).

תרגום: אמר רבי שמעון בא וראה ארבעה ראשונים הם סוד האמונה והם אבות של כל עולמות וסוד המרכבה העליונה הקדושה ואותם ארבעה יסודות א"ש ר"ח ומי"ם ועפ"ר אלה הם סוד עליון (ואלו הם האבות של כל העולמות אבות של הכל) ומהם יוצאים זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל ותחת אלו מתכות אחרות שדומים להם (כדוגמת אלו).

¹⁷⁹ עי' תיקו"ז קכא ע"א: רוח סליק באויר דאיהו כתר עלאה אויר קדמון אש סליק לגבי ה' דאיהו אימא ואתעביד אשה מים סליק לגבי י' ואתעביד ימים ודא חכמה והכי נחתין לגבי נצח והוד יסוד מלכות מאנא דכולהו ואיהי עפר כלילא מכלהו ואיהי כללא דכל אתון דאינון מאנא לנקודין ועל אלין ז' קלין אתמר (שמות כ) וכל העם רואים את הקולות ועל תלת גניזין אמר קול דברים אתם שומעים בת קול דכלהו שכינתא תתאה.

תרגום: הרוח עולה באויר שהוא כתר עליון אויר קדמון האש עולה אל ה' שהוא האם ונעשית אשה המים עולה אל ה' ונעשה ימים וזו חכמה וכך יורדים אל הנצח והוד יסוד המלכות היא הכלי של כולם והיא עפר הכלולה מכלם והיא הכלל של כל האותיות שהם כלי לנקודות ועל שבעת הקולות הללו נאמר וכל העם רואים את הקולות ועל שלשה גניזים אמר קול דברים אתם שומעים בת קול שכלם שכינה תחתונה.

מינין דשא עשב עץ. ואמר תלת יסודין עלאין. שנה"י הן תלת יסודין תתאין, כמ"ש בס"י (פ"ג מ"ב) שלש אמות אמ"ש כו' אויר מים אש, ומהם נולדו אבות, ומאבות תולדות. כידוע שחג"ת נק' אבהן, ונו"ה, וכל בניך למודי ה'180. וכן יסוד, אלה תולדות יעקב יוסף (זהר ח"א כא ע"ב). והן בג' ימים האחרונים הוציאו תולדות ג"כ כסדר. ביום ד' המאורות, ביום ה' ישרצו המים, ויום ו' תוצא הארץ נפש חיה, שהוא מאויר, כידוע. וכמו שכל ג' ימים ראשונים נתגלו בארץ, כן ג' ימים אחרונים נתגלו בנעשה אדם שהוא מעשה הארץ, כידוע, שלכן נאמר נעשה, והוא דמות אדם. ואדם נכלל מכולם, שלכן נאמר בצלמנו, ונתגלו מעשה ג' ימים הראשונים בג' ימים האחרונים, לפי שג' ימים האחרונים דבוקים בנוק' הארץ, ושם מתגלים, שהם הנצנים נראו בארץ שהם אבהן, ג' גווינין דקשת כמש"ל. וז"ש לבתר יום רביעי אתגלי כו'. ר"ל בג' ימים האחרונים, דכרסייא עלאה. ר"ל דחג"ת, שנה"י הוא מרכבתא תתאה כמ"ש בהק' תיקו"ז דף א' ע"ש וע' בז"ח פ' יתרו (דף ל"א ע"ד).

אמר [להם] אותו סוחר שהיה מחמר אחרים, ומה זה "ומקדשי תיראו". אמר לו, זה קדושת השבת. אמר לו, ומה זה קדושת השבת. אמר לו, זה הקדושה שנמשכת עליו מלמעלה. אמר לו, אם כך, עשית שהשבת אינה קודש, אלא קדושה ששורה עליו מלמעלה. אמר רבי אבא, וכך זה, [שכתוב] "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד". הזכיר שבת לבד וקדוש ה' לבד.

קדושה דאתמשכא מלעילא. ר"ל חכמה עלאה שהוא קדוש181. וז"ש למטה לקדוש ה' מכובד, שכבוד ג"כ בחכמה182.

פתח ואמר, "את שבתותי", "את" לרבות תחום שבת שהוא אלפיים אמות לכל צד, ולכן ריבה "את", "שבתותי", (זו) שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן שתיים כלולות יחד וסתומות יחד. נשארה שבת אחרת שלא נזכרה והיתה בבושה. אמרה לפניו, רבונו של עולם, מיום שעשית אותי נקראתי שבת, והיום אינו בלי לילה. אמר לה, ביתי, את שבת, ושבת קראתי לך, אבל הריני מעטר אותך בעטרה יותר עליונה. העביר כרוז ואמר "מקדשי תיראו". וזו שבת של ערב שבת שהיא יראה, ושורה בה יראה. ומי הוא שהקדוש ברוך הוא כללו ואמר אני ה'.

פתח ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי את לאסנאה תחום שבת דאיהו (אלפין אמין בכל סטרין ובג"כ אסגי את שבתותי דא שבת עלאה ודא שבת) [תרין אלפין אמין לכל סטרא דא שבת עלאה ושבת] תתאה דאינון תרין כלילין כחדא וסתימין כחדא אשתאר שבת אחרא דלא אדכר והוה בכסופא אמרה קמיה מארי דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקריןא ויומא לאו איהו בלא ליליא אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר אעבר כרוזא ואמר מקדשי תיראו ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה ושריא בה יראה ומאן איהו דקב"ה אכליל ואמר אני יהו"ה.

– מאיר הגר"א –

180 עי' תז"ח יא ע"ד: תרי סמכי קשוט דאנון למודי ה'. ועי' זו"ח מה ע"ב: נצח והוד דאינון למודי ה'.

181 עי' יב"ק מלואים אות לט.

182

את לאסגאה תחום שבת כו'. שבת הוא בינה¹⁸³, שו' ימים הוא ו"ק¹⁸⁴, אבל ו' ימי המעשה שהן ו"ק הן ששת ימים ו"ק דבריאה או יצירה כפי הבחי', אבל ו"ק דאצילות הן תחום שבת¹⁸⁵, שמלכות היא רביעית לכל תלת, לחג"ת ולנה"י, כמ"ש בתקונים (דף ד ע"א ה ע"א), והן ד' סטריין (לקמן יט ע"א), חגת"ם, ד' רוחות כידוע, וכן נה"ם, כל א' אלף אמה, שהן אלפים אמה, והיכל הקדש, בינה¹⁸⁶, באמצע¹⁸⁷, שבה מסתתר הקדש, חכמה, נקודה בהיכליה¹⁸⁸, שנק' קדש¹⁸⁹, והיא עיר הקדש¹⁹⁰, והן תחום לה לכל סטרא.

– מאיר הגר"א –

¹⁸³ עי' כללים ח"ב נב ע"ב ז"ל: וכן אמר ג"כ הגר"א בספד"צ פ"א (ח ע"א) בד"ה בראשית ברא שית עלייהו כי זהו הענין מה שהבינה נחשב מכלל הז' היכלות והיא היכל הז' כמ"ש בתיקונים ריש תיקון י"א כי הו"ק הם שית היכלין ואימא עלאה איהו היכלא שביעאה וכן בשבע רקיעין שהם וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות הוה ערבות בינה וכמ"ש ג"כ בהגהות מהרח"ו בזוה"ק שמות י' ע"ב ועי' דרושי אבי"ע פ"א מהד' פרקים אחרונים וזוה"ק תרומה קס"ה א' וכן שבע ארצות שהם ארץ אדמה גיא נשיה ציה ארקא תבל הוה תבל בינה והוא הארץ שלנו שהיא העליון מכולם והוא בינה ועי' זוה"ק ויקרא י' ע"א וכן הוא בז' ימים כי שבת הוא בינה והגם דהרב בטע"מ פ' בהר אמר דשבת הוא מלכות וכן הוא ג"כ בתיקונים תיקון ט' שבת דאיהי שכינתא אמנם הנה הוא רק ע"י הבינה שמאיר לה כמ"ש הגר"א בספד"צ פ"א בדה"מ שביעאה עלייהו כי עיקר שבת הוא בבינה יום שכולו שבת וכן אמרו ברע"מ פינחס רנ"ז א' שכינתא אתקריאת שבת מסטרא דתלת דרגין עלאין דאינון כח"ב כו' אבל מבינה ולעילא איהי מנוחה כו' ע"ש וברע"מ יתרו צ"ב א' תלת דרגין אינון וכלהו אקרון שבת עלאה בינה שבת דיומא ז"א שבת דליליא מלכות וכלהו חד ואקרי כלא שבת וכל חד כד איהו שלטא נטיל לחברוי כו' ועכ"פ הוא כי עיקר שבת הוא מסטרא דבינה וכן הוא בכל שביעי הנה הוא מסטרא דבינה והגם שעיקרה הוא מהגר"ר והיא נעלמת מאד אך ע"י שהיא אם הבנים והיא מתפשטת בהם ומשתתפת עמהם תמיד לכן היא מצטרפת עמהם ונחשבת לעולם להשביעי להם וכמ"ש כ"ז הגר"א בספד"צ פ"א בדה"מ וענין אלו התיקונים ושם עוד בדה"מ בראשית ברא שית עלייהו אמנם התפשטותה בהם הרי נודע הוא כי הוא רק מטברה ולמטה שהוא לבר מגופה אבל עצמותה ועקרה היא למעלה למעלה כי היא מהגר"ר ממש והיא נעלמת מאד.

¹⁸⁴ זהר ח"א לא ע"א.

¹⁸⁵ עי' תיקר"ז סג ע"א: איהי אות דשבתות ויומין טבין שבת איהי כללא דתלת אבהן בגין דאיהי בת כלילא בתלת ענפי אבהן דאינון ש' איהי תחום דיליה ואיהי רשות דיליה רשות היחיד דגבהו עשרה ודא יר"ד ה"א וא"ו ה"א ורחבו ארבעה דאינון יהו"ה איהו עירוב דילה מסטרא דימינא ושמאלא דאינון ע"ב רי"ו דהיינו חסד וגבורה ואיהי ערבית דיליה עיבור דיליה: תרגום: היא אות של שבתות וימים טובים, שבת היא הכלל של שלשת האבות, משום שהיא בת כלולה בשלשת ענפי האבות, שהם ש, היא התחום שלו, והיא הרשות שלו. רשות היחיד, שגבהו עשרה וזה יר"ד ה"א וא"ו ה"א, ורחבו ארבעה שהם יהו"ה. הוא הערוב שלה מצד ימין ושמאל, שהם ע"ב רי"ו, שהיינו חסד וגבורה, והיא ערבית שלו, העיבור שלו.

¹⁸⁶ עי' זהר ח"ב מג ע"ב: קדש דא קדושה עלאה רזא דחכמתא עלאה דמתמן כלא אתקדש ברזא דגניזו עלאה ודיתקרו (אקרי) קדש לי דא ובינהו רזא דעלמא עלאה היכלא פנימאה. [תרגום: "קדש", זו קדושה העליונה, סוד החכמה העליונה, שמשם הכל מתקדש, בסוד הגניזה העליונה, שנקראת "קדש". ל"י, זו בינה, סוד העולם העליון, ההיכל הפנימי]. ועי' דברי רבינו בס"י ב ע"ד שזה דעת, ועי' דברי רבינו לקמן כד ע"ב ד"ה וענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל"א. אמנם בדברי רבינו בס"י טז ע"ב היא מלכות.

¹⁸⁷ עי' ס"י (פ"ד מ"ד) שבע כפולות בג"ד כפר"ת מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם.

¹⁸⁸ הוא הנקודה שבתוך הב' דבראשית, כי בתוך הב' יש דגש קל והוא נקודה, והיא מחכמה י' שבשם שנקרא ראשית. והחכמה הוא שורה בתוך הבינה, שהבינה היא היכל דיליה בית דיליה, שכל נוק' היא היכל ובית להזכר. והנה נקרא החכמה בשם נקודה עלאה נקודה סתימא, וכמו שאמרו בזוה"ק פ' שמות (דף ד ע"א) משום שהוא סתים תמיד בהיכליה שהוא בינה (ביאורים ח"א סב ע"א). עי' תיקר"ז כ ע"א, ודברי רבינו שם כ ע"ב, שהוא יסוד דחכמה שנעלם ביסוד דבינה.

¹⁸⁹ עי' יב"ק מלואים אות לט.

¹⁹⁰ עי' זהר ח"ב נא ע"א: כד נטלא מטרוניתא כלהו נטלין בהדה הדא הוא דכתיב (שמות יד יט) ויסע מלאך האלהים וכי מלאך האלהים אתקרי אמר רבי אבא אין תא חזי הכי אמר רבי שמעון אתקין קודשא בריך הוא קמיה היכלא קדישא¹⁹⁰ היכלא עלאה (קדישא)¹⁹⁰ קרתא קדישא¹⁹⁰ קרתא עלאה¹⁹⁰ ירושלם עיר הקדש אקרי מאן דעאל למלא לא עאל אלא מהאי¹⁹⁰ קרתא קדישא נטיל ארחא למלאך [דאורחא] מהכא אתתקין:

תרגום: כשהמלכה נוסעת, כולם נוסעים עמה, זהו שנאמר "ויסע מלאך האלהים". וכי הוא נקרא "מלאך האלהים". אמר רבי אבא, כן. בא וראה, כך אמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא התקין לפניו

ובג"כ אסגי את. ר"ל את הוא לרבות כנ"ל (ה ע"ב).

שבתותי דא כו'. ר"ל בינה ויסוד שכל א' הוא שביעי, זה מלמעלה וזה מלמטה, והן נק' שבת כידוע¹⁹¹, ואע"ג שייסוד בכלל התחום, מ"מ כשנכלל יסוד בבינה הוא ג"כ שבת, וכן מלכות כמו שמפרש והולך. ועיקר הענין הוא שהתחום הוא ו"ק דבריאה, ששם הוא התחום סביב לעיר, וז"ש אלף אמה מגרש, שהן חג"ת, ואלף¹⁹² אמה שדות כו' (סוטה כז ע"ב), שנה"י דילה נקראין שדה כידוע (זהר ח"א קכב ע"א), חקל תפוחין (ח"א קנא ע"ב)¹⁹³. ובינה ומלכות ויסוד דאצילות הן שבתות כנ"ל. ואלו שני שבתות בינה ויסוד שניהם הן ביום שבת, ששניהן הן יום כידוע. ומלכות הוא בלילה¹⁹⁴. ואמר שבתותי על בינה ויסוד, ובשניהן נכללין כא', מלכא דשלמא דיליה, כמ"ש למטה (ג ע"א ד"ה וע"ד אקרי). וז"ש **דאינון תרין כו'.** ר"ל שבתותי לשון רבים. שיום רביעי הוא מלכות, ויום השביעי הוא יסוד ובינה.

אשתאר שבת אחרא. ר"ל מלכות שהיא ג"כ שבת כנ"ל.

דלא אדכר. שבכל ששת ימי המעשה נאמר ויהי ערב ויהי בקר, משא"כ ביום שבת שלא נאמר רק ביום השביעי.

אנא מעטר לך. ששבת הוא בעטרא דבינה, שמשם השבת¹⁹⁵. ואנא אעטר¹⁹⁶ לך בעטרין דאבא, שהוא קדש, כי בחכמה יסוד ארץ ושמים בתבונה¹⁹⁷. וזהו **ומקדשי.**

ודא שבת כו'. ר"ל מלכות. והיא בינה שבמלכות, היכל ק"ק. ואמר **דאיהי יראה.** שמלכות נקראת יראה כידוע (תיקו"ז ריש תיקון ט). ואמר ושאר **בה יראה.** ר"ל נקודת חכמה שבמלכות, שהיא יראה, בסוד אם אין יראה אין חכמה¹⁹⁸, שהן ב' יודי"ן דשילוב ב' השמות¹⁹⁹ חכמה שלמעלה וחכמת שלמה²⁰⁰. וז"ש **ומאן איהו כו'.** שמלכות נקראת אני (ע"י תיקו"ז ז ע"א, וכן ע"י זהר ח"א רד ע"ב).

היכל קדוש היכל עליון, עיר הקדוש עיר העליון, שנקראת ירושלים עיר הקודש. מי שנכנס למלך, לא נכנס אלא מאותה קריה קדושה. לוקח¹⁹⁰ דרך למלך, שהדרך מתוקנת מכאן.
¹⁹¹ ע"י מילואים אות כ.

¹⁹² בגמ' שלנו איתא אלפיים.

¹⁹³ ז"ל: וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה באר דרגא דאדון כל הארץ בשדה חקל תפוחין קדישין שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על ההוא בירא ואינון נצ"ח והר"ד ויסודא דעלמא.

תרגום: "וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה". "באר" הדרגה של אדון כל הארץ, "בשדה", שדה התפוחים הקדושים. "שלשה עדרי צאן", שלש דרגות עליונות קדושות מתוקנות על אותה הבאר, והן נצח והוד והיסוד של העולם.
¹⁹⁴ ע"י לעיל הערה 155.

¹⁹⁵ ע"י דברי רבינו בספד"צ יא ע"א ד"ה שביעאה: שביעאה עליהו כו' דכתיב היתה תהו וגו' - ר"ל אלף השביעי תליא במלת בראשית, שהיא עליהו, כמ"ש לעיל בראשית ברא שית, עליהו, והיא בינה כנ"ל (ח' ע"א), והיא סוד השבתת עולם, בסוד שבתאי, שהוא דרגא דבינה כידוע, ובינה הוא בסוד אחרית, שהכל תשוב אל שרשו, שהיא סוד האש כמ"ש בס"י, והוא סוד וחד חרוב, והענין כי שית אלפי שנין הן ששת ימים שמתנהג בר"ק, וז' הוא מלכות, ומלכות תליא בבינה וחוזרת אל שרשה, וזהו סוד השבת ושמיטה שאסור במלאכה וסוד היובל.
¹⁹⁶ אדצ"ל מעטר.

¹⁹⁷ ע"י זהר ח"ג רנח ע"א אבא יסוד ברתא.

¹⁹⁸ ע"י תיקו"ז ו ע"ב: בלאו אורייתא לית דחילו כד"א אין בור ירא חטא וכגוונא דלית אורייתא בלא דחילו אוף הכי לית דחילו בלא אורייתא.

תרגום: בלי תורה אין יראה, כמו שנאמר (אבות פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא. וכדוגמא שאין תורה בלי יראה, כמו כן אין יראה בלי תורה.

ועי"ש יט ע"ב: בראשית תמן ירא"ת מה אשתאר מאינון אתוון ש"ב ורזא דמלה שב [יח ע"ב] ביראת ה' ואם לית דחילו לית חכמה כמה דאוקמוהו אם אין יראה אין חכמה בגין דיראה היא אוצרא לחכמה איהי גניזו דילה איהי טמירו דילה איהי ביתא דמלכא.

תרגום: בראשית, שם ירא"ת, מה נשאר מאותן אותיות, ש"ב. וסוד הדבר שב ביראת ה', ואם אין יראה אין חכמה, כמו שבארוה (אבות פ"ג מ"ז) אם אין יראה אין חכמה, משום שיראה היא אוצר לחכמה, היא הגניזה שלה, היא הסתרה שלה, היא בית המלך.

¹⁹⁹ יהו"ה ואדני.

²⁰⁰ ע"י דברי רבינו בתיקו"ז (עז ע"א): שבתותי, שניהם בבינה, ומסט' הוא ב' שבתות, שבת דמעלי שבת ודיום השבת. וכן ב' קדושין, דיום ולילה. ומקדשי אמר שם על חכמת שלמה, והוא המקדש, ושם היראה, בסוד אם אין יראה כו'.

ואנא שמענא מאבא דאמר הכי ודייק את לאסגאה תחום שבת שבתותי דא עגולא ורבוועא דלגו ואינון תרין ולקביל אינון תרין אית תרי קדושתא דאית לנא לאדכרא חד ויכלו וחד קדוש ויכלו אית ביה תלתין וחמש תבין ובקדושתא דאנון מקדשין תלתין וחמש תבין וסליק כלא לשבעין שמהן דקב"ה וכנסת ישראל אתעטר בהו ובגין דעגולא ורבוועא דא אינון שבתותי כלילן תרווייהו בשמור דכתיב תשמורו [דהא] [דא] שבת עלאה הכא לא אתכליל בשמור אלא בזכור דהא מלכא עלאה בזכור אסתיים ועל דא אקרי מלכא דשלמא דיליה ושלמא דיליה זכור איהו.

ואני שמעתי מאבא שאמר כך, ודייק "את" לרבות תחום שבת. "שבתותי" זה העיגול והריבוע שבפנים, והם שנים, וכנגד אותם השנים יש שתי קדושות שיש לנו להזכיר, אחד ויכולו ואחד קידוש. ויכולו יש בו שלשים וחמש תיבות, ובקידוש שאנו מקדשים יש שלשים וחמש תיבות, והכל עולה לשבעים שמות שהקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל מתעטרים בהם. ומשום שהעגול והריבוע הזה הם שבתותי, שניהם כלולים בשמור, שכתוב "תשמור". שהרי השבת העליונה כאן לא נכללה ב"שמור" אלא ב"זכור", שהרי המלך העליון סתום ב"זכור", ועל זה נקרא מלך שהשלום שלו. והשלום שלו הוא "זכור".

את לאסגאה תחום שבת. כאן { ג ע"א } ע"כ ו"ק עם מלכות הכלולה בבריאה. שבתותי דא עגולא ורבוועא דלגו²⁰¹. ר"ל בינה דידה, שהיא עיר הקדש, באמצע כנ"ל (ב ע"ד ד"ה את לאסגאה), ובה שני בחינות בינה ותבונה, ס' ומ', כמ"ש בפ' תרומה (קכז ע"א) ר"א ור"ש כו' ע"ש²⁰², ועי' באד"ז (רצ ע"ב ורצא ע"א)²⁰³. ועגולא הוא בגו רבוועא, בינה גו²⁰⁴ תבונה, ואח"כ בתחום²⁰⁵. וז"ס שאמרו (עירובין נו ע"ב) הבא למדוד את התחומין מרבע את העיר ואח"כ מודד את התחומין, ומרבע את התחומין. לפי שתבונה הוא דינקא לבנין (אד"ז רצ ע"ב) לפיכך הן ג"כ בריבוע. וע' בפ' תצוה (קפ ע"א)²⁰⁶, ואע"ג דשם כתוב דרבוועא למעלה מעגולא, שם הוא בחכמה כמ"ש שם באורך.

– מאיר הגר"א –

²⁰¹ עי' בהיר קיד: עיגולה בגו ריבועא רהטי, ואי מרובע בגו ריבועא לא רהטי. ועי' דברי רבינו תיקו"ז קנח ע"ב: ז"ש בס' הבהיר (אות קיד) עגולא בגו רבוועא רהיט והוא השמים לגלגל המזלות בגו נדנם ריבועא. ריבועא בגו עגולא לא רהיט, והוא יסוד הארץ שהיא רבוועא, כמ"ש מארבע כנפות הארץ. ואמר בספרי הכנף לאפוקי עגולא, והיא בגו עגולא, לכן לעולם עומדת. והענין כי מ"ם וסמ"ך הן מילוי ו"ד של יר"ד, שהוא אימא עילאה, הבן בחכמה. והן סמ"ך ומ"ם (ובנס כו') כמ"ש משא"כ בחכמה תתאה מלכות שהיא ה' שהיא ד' על ו' והוא מ"ם וסמ"ך והן רזא דנקודין שהן עגולין ואותיות שהן החיות והאופנים למעלה נקודין גו אתוון אבל למטה האותיות בכתב והיא תורה שבע"פ ע"ג רתיכא' שהן הנקודין והן סמכין דילה שהן עגולין אלא שלמטה שניהם בסוד מ"ם והוא מ"ם ריבוע' שנעלם במילוי דילה.

ועי' תיקו"ז לד ע"ב שעגולא היא נקודות, ומרובעים הם אותיות.

²⁰² עי' מלואים אות כא.

²⁰³ עי' מלואים אות כב.

²⁰⁴ פי' מתלבש בתוך.

²⁰⁵ פי' מתלבש בתוך ה"ק.

²⁰⁶ והאי קיימא בלא גופא וכד קיימא בלבושא דאתלבש בהו איהי קיימא על תשע סמכין ברזא דאת ס בלא עגולא ואף על גב דאת ס' איהי בעגולא וקיימא בעגולא אבל ברזא דאתוון חקיקן גו נקודי טהירין לעילא אינון ברבוועא דלתתא איהי בעגולא/ תרגום: וזו עומדת בלי גוף וכאשר עומדת בלבושים שמתלבשת בהם היא עומדת על תשעה עמודים בסוד של האות ס בלי עגול ואף על גב שאות ס' היא בעגול ועומדת בעגול אבל בסוד של אותיות החקוקות תוך נקודות של אורות של מעלה הם ברבוע ושל מטה הוא בעגול. בלא גופא - היינו יוד בלתי מלוי כזה י', וכשהיא במילוי לבוש בגופא דהיינו מלואיו הוא כמו

סגול כזה **וְד** (זהר הרקיע).

טהירין - שהנקודות הוא מאורא בהיר הוא בשחקים וזהו טהירין. ואותיות מבוצינא גליפין. אותיות ונקודות הן גופא ורוחא כמ"ש בז"ח שה"ש, וכל ענין רוחא הוא טהירו וגופא חקיקא בסוד גליף קליפו בטהירו כו' ולכן נקראו הרוחות ושידין טהירין שהן רוחות בלא גופות (יהל אור).

ולקבל כו'. ויכולו נגד בינה. וקדושה דאנן מקדשין וממשיכין היא תבונה, שהיא נותנת מוחין וינקא לבנין²⁰⁷.

לשבעין שמהן כו'. שהן ע"ב שמות עם יום הששי, שע"ב שמות הן ע' שמות וב' כללם כידוע, והן אנ"י וה"ו²⁰⁸. וה"ו כולל ל"ה שמות שאחריו, אנ"י כולל ל"ה שמות שאחריו. אנ"י וה"ו הן קב"ה²⁰⁹ וכנסת ישראל²¹⁰. וכן בשבעים נפש אברהם ויצחק. וכן בע' אומין. וכן בכל דבר.

כלילן תרווייהו בשמור. שזכור ושמור הן זו"נ²¹¹. וכאן הן שבתות דשמור. אבל בינה דלעילא²¹² נכלל בזכור את יום השבת, שהוא יסוד, זכור²¹³, יום השבת כנ"ל. וז"ש דהא מלכא **עלאה כו'.** ר"ל בינה, נסתיים ביסוד דדכורא שאין מלכות נוגעת בחברתה אפי" כמלא נימא (ברכות כח ע"ב)²¹⁴, והן בינה ומלכות, ועי' בתיקון מט (לז ע"א²¹⁵) דבינה מתפשטת בנ' תרעין עד הוד ונכלל ביסוד.

ברבועא דלתתא - ובפ' תרומה כתב להיפך בסוד אפרסמון וצ"ל כאן לעילא בחכמה בסוד הבן בחכמה לתתא בבינה עצמה (א"ה עי' תיקון ז קנח ע"א בד"ה מבועא דמיא) (יהל אור).
²⁰⁷ כנ"ל בפיסקא הקודמת.

²⁰⁸ עי' לעיל הערה 56, במלואים אות ו. עי' מלואים אות כג.

²⁰⁹ ו"ק

²¹⁰ מלכות.

²¹¹ עי' זהר ח"א לב ע"א: תנינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל בגין דתרין דרגין אינון מילה ופריעה זכור ושמור צדיק וצדק דכר ונוקבא אות ברית דא יוסף וברית דא רחל ואצטריך לחברא לון.

תרגום: שנינו, מל ולא פרע את המילה, כאלו לא מל, בגלל ששתי דרגות הן, מילה ופריעה. זכור ושמור, צדיק וצדק, זכר ונקבה. אות ברית זה יוסף, וברית זו רחל, וצריך לחברם.
²¹² פי' בינה, שהיא לעילא.

²¹³ עי' (שמות כג יז): שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדן ה'.

ועי' זהר ח"ב קכד ע"א: יראה כל זכורך אמאי כל זכורך אמר רבי אלעזר כל זכורך ממש בגין דנטלין ברכתא ממבועא דנחלא.

תרגום: "יראה כל זכורך", למה "כל זכורך". אמר רבי אלעזר, כל זכורך ממש, משום שנוטלים ברכה מהמעין של הנחל.

ועי"ש באור יקר: להמשיך מהיסוד למלכות ויסוד מושך מהבינה.

²¹⁴ עי' תיקון ז' לו ע"א: ואיהו דאוקמוהו אין בין מים העליונים למים התחתונים (אלא) כמלא נימא והאי נימא עליה אתמר אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא ובה קודשא בריך הוא מדקדק עם צדיקא אפילו כחוט השערה והאי חוט איהו חוט דסחיר לאות ברית מילה וברית איהי נימא ווי לון מאן דאפריש אות ברית בין מים למים ומנע זרעא מניה דאחזר עלמא לתהו ובהו ורזא דמלה (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לשבת יצרה ודאי מים עליונים אורייתא דבכתב מים תחתונים אורייתא דבעל פה נימא דאיהו בין תרווייהו דא יסוד דאיהו רזא דאורייתא ואיהו יסודא ועקרא דתרווייהו.

והוא שבארוהו (חגיגה טו ע"א) אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא כמלא נימא, ועל הנימא הזאת נאמר (ברכות מח ע"ב) אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, ובה הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה (ב"ק נ ע"א). והחוט הזה הוא חוט שסובב את אות ברית המילה, והברית היא נימא, אוי לנו למי שמפריד אות ברית בין מים למים ומונע ממנו זרע, שמחזיר את העולם לתהו ובהו. וסוד הדבר "לא תהו בראה לשבת יצרה", ודאי מים עליונים תורה שבכתב, מים תחתונים תורה שבעל פה, נימא שהיא בין שניהם, זה יסוד שהיא סוד התורה, והוא יסוד ועיקר של שתיהן.

בהגר"א: ואיהו דאוקמוהו כו' - ר"ל, על בינה: מים העליונים - בינה שמתפשט עד הוד: למים התחתונים - מלכות: כמלא נימא - יסוד כמו שמפרש והולך, וידוע שמלכות כליל כל יסוד בגוה בזיווגא, א"כ לא נשאר בינתיים רק כל שהוא, וזהו כמלא נימא, והוא חוט דסחיר לברית כמו שמפרש והולך, ור"ל השערות בגובה ע"ג ברית כידוע, וז"ש כתרי כסי כו' (חגיגה טו ע"א): *התחתונים כמלא כו' - ול"ג אפי': ובה קב"ה כו' - ר"ל ביסוד, כמו שמפרש והולך, שהוא דרגא דצדיקים, וכמ"ש בסוף תז"ח במתני' דשם (נב ע"א) ע"ש, לכן מדקדק הש"י עמהם במדה הזו, ובמה שנזהר בו, וכמ"ש על ראב"ש (מכות כד ע"א) אוטם אזנו כו' וערש"י שם וכו'.

²¹⁵ רק מצאתי בדף ח ע"א: ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה אינון תרין שוקין תרין נביאי קשוט ואינון רביעאה וחמשהא לחסד דמתמן בנינא דעלמא דהא הוא דכתיב עולם חסד יבנה (תהלים פט ג) ה' עלאה אתפשטת עד הוד חמשין תרעין ובגין דא קא רמיז עלה ראיתי כמראה אש (בית לה) ובה שית מראות:

וע"ד אקרי מלכא דשלמא דילי. ר"ל מלכא בינה, שלמא יסוד כמו שמפרש והולך.

ועל דא לית מחלוקת למעלה, משום שלמות לתתא חד יעקב וחד יוסף ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נז יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק דא יעקב \$ ע"א\$ ולקרוב דא יוסף לרחוק כמה דאת אמר (ירמיה לא ב) מרחוק יהו"ה נראה לי (שמות ב ד) ותתצב אחותו מרחוק ולקרוב כמה דאת אמר (דברים לב יז) חדשים מקרוב באו מרחוק דא נקודא עלאה דקיימא בהיכליה ועל דא כתיב (ויקרא יט ל) תשמורו אתכליל בשמור ומקדשי תיראו דא נקודא (דאמצעיתא דאית לדחלא) [דקיימא באמצעיתא דאית לדחלא מינה] יתיר מכלא דענשיה מיתה והיינו דכתיב (שמות לא יד) מחלליה מות יומת מאי מחלליה מאן דעאל לגו חלל דעגולא ורבעא לאתר דההוא נקודא שריא ופגים ביה מות יומת ועל דא כתיב תיראו וההיא נקודה אקרי אני ועלה שריא ההוא דסתים עלאה דלא אתגליא והיינו יהו"ה וכלא חד.

ועל כן אין מחלוקת למעלה, משום ששני שלומות למטה, אחד יעקב ואחד יוסף. ולכן כתוב פעמיים "שלום שלום לרחוק ולקרוב", "לרחוק" זה יעקב, "ולקרוב" זה יוסף. לרחוק כמו שנאמר "מרחוק ה' נראה לי", "ותתצב אחותו מרחוק". ולקרוב, כמו שנאמר "חדשים מקרוב באו". מרחוק זו הנקודה העליונה שעומדת בהיכלו. ועל זה כתוב "תשמורו", [והוא] נכלל בשמור. "ומקדשי תיראו", זו הנקודה שעומדת באמצע, שיש לירא ממנה יותר מן הכל, שענשו מיתה. והיינו מה שכתוב "מחלליה מות יומת", מהו "מחלליה", מי שנכנס לתוך החלל של העגול והרבע, למקום שאותה הנקודה שורה ופוגם בו, "מות יומת". ועל זה כתוב "תיראו". והנקודה ההיא נקראת אני, ועליה שורה אותו הסתום העליון שלא התגלה, והיינו הו"ה, והכל אחד.

וע"ד לית מחלוקת לעילא. ר"ל בעוה"ב, דרגא דבינה (זהר ח"ב כז ע"ב), בתרין מתיבתין²¹⁶, מתיבתא עלאה נגד חג"ת, ומתיבתא תתאה נגד נה"י, כמ"ש בתז"ח (עד ע"ד ז ע"ג²¹⁷) ע"ש. ובמתיבתא עלאה יעקב עשה שלום, ובתתאה יוסף. וע"ל (יז ע"ב) בענין השלום דעביד יעקב. וז"ש בגין דתריין כו'. והכל בדרגא דבינה, שית סטריין דדכורא²¹⁸:
כד"א מרחוק. ר"ל דעד"א יצא מחכמה, ונגלה מן הסתום. ועל זה מביא ראייה שרחוק קאי על החכמה, ותתצב כו', כמ"ש (סוטה יא ע"א) כל הפסוק ע"ש החכמה נא' כו'. והענין כי עד"א פעמים סליק וסתים לעילא בג"ר, כמ"ש בתיקונים (מו ע"א²¹⁹), והוא בזמן שאין שלום כמו הגלות והעונות. אבל יסוד קרוב לעולם, מבועא דבירא לא פסיק מבירא (זהר ח"ב רנט ע"א)²²⁰.

תרגום: ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה, אלו שתי רגלים, שני נביאי אמת. והם רביעי וחמישי לחסד, שמשם בנין העולם, זהו שנאמר "עולם חסד יבנה". ה' עליונה מתפשטת עד הוד, חמשים שערים, ולכן רומז עליה "ראיתי כמראה אש", ובה שש מראות.
²¹⁶ עי' זר"ח לו ע"ב: בגין דתריין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרו"ן ומתיבתא עילאה דקב"ה ובכל אתר דתנינן מתיבתא עילאה דא הוא דקב"ה מתיבתא דרקייע דא מטטרו"ן. ועי' דברי רבינו בתיקו"ז נג ע"ב: תנאין ואמוראין - הן תריין מתיבתין.
²¹⁷ עי' מלואים אות כד.

²¹⁸ עי' זהר ח"א צו ע"א שבינה מכונה עלמא דדכורא.
²¹⁹ ז"ל: ועליהו אתמר או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי (ישעיה כז ה) תרי שלמי חד בעמודא דאמצעיתא וחד בצדיק דעליהו אתמר שלום שלום לרחוק ולקרוב (ישעיה נז יט) דבגלותא אתמר בעמודא דאמצעיתא מרחוק ה' נראה לי צדיק קרוב לה ובגיניה אתמר טוב שכן קרוב מאח רחוק (משלי כז י).

תרגום: ועליהם נאמר, או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, שני שלומות, אחד בעמוד האמצעי, ואחד בצדיק. שעליהם נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, שבגלות נאמר בעמוד האמצעי, מרחוק יהו"ה נראה לי, צדיק קרוב לה, ובגללה נאמר, טוב שכן קרוב מאח רחוק.
²²⁰ ז"ל: משח רבות עלאה רוחא דחיי על ידא דההוא נהר דנגיד ונפיק ווההוא (וחד) נהר אקרי מבועא דבירא דלא פסקין מימיו לעלמין וכד האי עייל ונגיד כל ההוא רבות קדשא מלעילא מאתר

וכששב בתשובה אז נגלה מרחוק ויוצא כנ"ל, וזהו מרחוק ה' כו'. וז"ש (ברכות לד ע"ב) שלום שלום לרחוק זהו בעלי תשובה שהיו רחוקים ונתקרבו, שע"י הי', ה' רחוק, ונתקרבו אל ה'. ולקרוב הן הצדיקים בדרגא דצדיק. ולכן במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורין אין יכולין לעמוד, ששלמא דלהון במתיבתא עלאה עד"א, וזוהר דיליה בינה, דרגא דתשובה, כמ"ש בתז"ח (עח ע"ג טז ע"ד)²²¹ ואיהו זוהר דנהורא כו' ובכמה מקומות.

כד"א חדשים. שהיסוד נק' נער²²², ע"ש חדתותא דסהרא כידוע²²³. ושם מחדש בכל יום תמיד כו'²²⁴, כמ"ש חדשים לבקרים²²⁵, בקר דיוסף²²⁶. ועי' בפרשת בלק (רד ע"ב) ורישי' דקרא יזבחו

קדש הקדשים נהירו [נגידו] (ד)נחית ואתי גו אינון צנורין האי אתמליא מתמן כנוקבא דמתעברא ואתמליא מן דכורא:

תרגום: שמן משחת עליון רוח החיים על יד אותו הנהר ששופע ויוצא ואותו נהר נקרא מבוע הבאר שלא פוסקים מימיו לעולמים וכשה נכנס ושופע כל אותו משחת קדש מלמעלה ממקום של קדש הקדשים אור של שפע יורד ובה לתוך אותם הצנורות וזה מתמלא משם כנקבה שמתעברת ומתמלאת מן הזכר.

²²¹ ועוד והמשכילים יזהרו אליו ס' רבוא מארי מתניתין דלעלא ואליו ס' רבוא מארי מתניתין דלתתא ואליו ס' דמלאכין ואליו ס' רבוא דכוכביא כלהו יזהרו ההוא דאתמר פני משה כפני חמה כלהו יזהרו בחבורא דא בה יזהרו במלולה כלהו יזהרו בכתיבתה בהאי ספרא כזהר הרקיע ועל שמה אתקרי ספר הזהר בדיוקנא דעמודא דאמצעייתא דאיהו ספר דזהר דילה מאמא עלאה דאיהו זהר ובה אוקמוה רבנן איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר ואיהו זהר דנהרא בלב דרעיא מהימנא.

תרגום: ועוד והמשכילים יזהרו אלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמעלה ואלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמטה ואלו ששים רבוא של מלאכים ואלו ששים רבוא של כוכבים כלם יזהירו כאותו שנאמר פני משה כפני חמה כלם יזהירו בחבור הזה בו יזהירו בדבורו כלם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע ועל שמו נקרא ספר הזהר בדיוקן של העמוד האמצעי שהוא ספר הזהר שלו מהאם העליונה שהיא זהר ובו בארו חכמים איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן.

²²² עי' תז"ח לד ע"ד: הנערים צדיק ותרי נביאי קשוט. ועי' דברי רבינו בספד"צ לג ע"ד שמציין לתז"ח לד ע"ג. ועי' זהר (ח"ב מג ע"א): יוסף דאקרי נער ואקרי צדיק, ברזא דעבד נאמן.

²²³ עי' זהר ח"ב רעח ע"א: כרובין רביין וכלא ברזא חד קיימי דכתיב (הושע יא א) כי נער ישראל ואהבהו²²³ ובג"כ כלא בחדתותא דסיהרא קיימי כמה דאתחדי דא בחדתותא הכי איהו כלא ובג"כ נער אינון נערים ורזא דא אשת נעורים דקיימא על תרין נערים בחדתותא עלאה.

תרגום: כרובים תינוקות והכל עומד בסוד אחד שנאמר כי נער ישראל ואהבהו ובגלל זה הכל בחדוש הירח תלוי כמו שמתחדש זה בחדושו כך הוא הכל ולכן הנער הם נערים וזה סוד אשת נעורים שעומדת על שני נערים בחדוש עליון.

ועי' מילואים אות כה.

²²⁴ עי' זהר ח"ב קמח סע"ב: רבי יהודה אומר אלמלא אתגניז מכל וכל לא קאים עלמא אפילו רגעא חדא אלא אתגניז ואזדרע כהאי זרעא דעביד תולדין וזרעין ואיבין ומניה אתקיים עלמא ולית לך יומא דלא נפיק מניה בעלמא ומקיים כלא [וביה] ודביהו [ועליה] זן קודשא בריך הוא עלמא ובכל אתר דלעאן (תמן) באורייתא בלילא חד חוטא נפיק מההוא אור גניז ואתמשיך על אינון דלעאן בה הדא הוא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה שירה עמי והא אוקימנא יומא [דאתקם משכנא לתתא] [דאתעביד משכנא] מה כתיב (שמות מ לה) ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן מאי הענן חד וחוטא הוה (נ"א עמודא דעננא!) (הוה) מההוא סטרא דאור קדמאה דנפק בחדוה [דכלא כד] [בכולא] [דכלה] כדו [דכלה עד] עאלת למשכנא דלתתא ומההוא יומא קדמאה לא אתגלי אבל שמושא קא משמש בעלמא ואיהו מחדש בכל יומא עובדא דבראשית.

תרגום: רבי יהודה אומר, אלמלא נגנז מכל וכל, העולם לא היה עומד אפילו רגע אחד. אלא נגנז ונזרע כזרע הזה שעושה תולדות וזרעים ופירות, וממנו התקיים העולם. ואין לך יום שלא יוצא ממנו בעולם ומקיים הכל, שבו הקדוש ברוך הוא זן את העולם. ובכל מקום שעוסקים בתורה בלילה, חוט אחד יוצא מאותו אור גנוז ונמשך על אותם שעוסקים בה, זהו שנאמר "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי". והרי בארנו, ביום שהוקם המשכן למטה, מה נאמר "ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן". מה זה "הענן". חוט אחד היה (עמוד הענן) מאותו צד של האור הראשון שיצא בשמחה של הכל (בכל) כשנכנס למשכן שלמטה. ומאותו יום הראשון, לא נגלה, אבל שמוש משמש בעולם, והוא מחדש בכל יום מעשה בראשית.

כפי' לדברי הזהר: התיקון דהאור דשם מ"ה, וכו' החסד שיתגלה בפומא דאמה. ותמצית הארה מזה מוכרח להיות תמיד, כי בלא זה לא היה אפשר שיתקיים העולם אפי' רגע אחת וכמ"ש בזוה"ק (תרומה קמט רע"א ושם עוד קסו ע"ב) (דע"ה ח"ב עה ע"ד), גם אחר החטא לא חזר אותו האור למקורו ח"ו, אלא רק שנגנז ונתעלם גילויו מלמטה, אבל בהעלם הנה הוא משמש לעולם וכמ"ש בזוה"ק (תרומה קמט רע"א קסו ע"ב) ופ' פקודי (רכ ע"ב) (דע"ה ח"ב קח ע"ב), באשר שלא יחפוף

לשדים כו'²²⁷, והם נבראו בערב שבת בין השמשות²²⁸, דרגא דקרוב אתקדש²²⁹, ועי' לקמן (יד ע"א) כיון דאתקדש יומא כו' אתערו מגו אלנא דחיי כו'²³⁰. ונקראו חדשים שאין להם קיום

הקב"ה בהשחתת העולם, הנה לא לקח את האור הראשון ולא ביטל אותו מכל וכל ח"ו, אלא הוא שולט בהעלם תמיד ובו מתקיים העולם וכמ"ש בפ' תרומה (קמט רע"א ושם קסו ע"ב). אך קיומה, הנה הוא רק כדי שתתקון לבסוף (דע"ה ח"ב קיא ע"ד), אור הראשון שנגנז. והרי נתגלה מתחילה ואח"כ גנזו, ועכ"ז הנה נשאר רושם ממנו בהבריאה לעולם, והוא לעולם יסוד כל הבריאה כולו וכמ"ש בפ' תרומה (קמט רע"א) ובכ"מ, והנה הוא סוד התגין אשר על האותיות (דע"ה ח"ב קכז ע"ג), לא אמר על הנסים דמצרים "כבר היה", כי הרי הם אינם מהגילוי העיקרי אשר היה בעת הבריאה, אלא אמר עליהם "כבר הוא", ור"ל כי הרי הוא יסוד העולם תמיד, ע' זוה"ק (תרומה קמט רע"א ושם קסו ע"ב ופ' פקודי רכ ע"ב) כי מזוהר ניצוצי אורו הנה נעשו כל הנסים דיציאת מצרים, וזהו שאמר מה שהיה כבר הוא, כי הרי הם היו מאותו אור הגנוז אשר הוא יסוד העולם תמיד, ובו נברא העולם, ולכן אמר ואין כל חדש תחת השמש (כללים ח"א יז ע"א), האור הראשון אשר בו נתקן כל מעשה בראשית, הרי הוא נגנז ואינו משמש עתה אלא בהעלם גדול, כמ"ש בפ' תרומה (קמט רע"א) ומתנהג עתה ע"פ סדר דעולם התוהו כמ"ש בתז"ח (דף כז ע"א) (כללים ח"א עח ע"ב), אור הנקבה נתבטל הכל עד לע"ל, ולכן הנקבה היא עתה גבורה, אבל חסד הזכר אינו נפסק אפי' רגע אחת (כמ"ש פ' תרומה קמ"ט רע"א ופ' פקודי ר"כ ע"ב) (כללים ח"א פא ע"ג), לא האיר האור דשורש התיקון שבהיסוד בהמ"ה עצמו שבו אלא רק ע"י הב"ן שבו (כללים ח"ב עו ע"ב).

²²⁵ עי' פע"ח (ק"ש א): ובאמרו המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. תכוין, כי טובו הוא סוד החסד, כמ"ש אך טוב וחסד ירדפוני. ועי' חסד הנקרא טוב, מחדש בכל יום מעשה בראשית, בסוד חדשים לבקרים, כנ"ל:

²²⁶ עי' מלואים אות כו.

²²⁷ רק מצאתי בדף רמח ע"א: ואמאי הוה שלחין ליה ביד איש עתי פגים בגין דסטרין אחרנין כלהו מארי מומין ואתקריאו שעירים דכתיב (ישעיה יג כא) ושעירים ירקדו שם ואתמר בהון (ויקרא יז ז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים דעלייהו אתמר (דברים לב יז) יזבחו לשדים לא אלוה ובשעיר דא אתפרש מכלא ונושא כל חובין דישראל עליה כד"א (ויקרא טז כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם ועוד בתר דנטיל איהו ונשא קב"ה (שמות לד ז) נושא עון מאי בין נושא לנשא נשא מטולא נושא סליקו דמטולא (ובחבורא קדמאה).

ובראשי חדשיכם (במדבר י י) אינון יעקב ויוסף (בראשית לז ב) אלה תולדות יעקב יוסף דמחדתי על סיהרא אשכחנא בספרא דחנוך דאמר כמה דבראש חדש דאתדכיאת סיהרא לאתקרבא בבעלה אצטריך למיהב לסטרא אחרא חולקא חדא בההוא זינא דילה אוף ה"נ אצטריכת לאתתא בשעתא דאתדכיאת לאתקרבא בבעלה למיהב חולקא חדא לס"א בההוא זינא דילה.

תרגום: ומדוע היו שולחים אותו ביד איש עתי פגום, משום שהצדדים האחרים כולם בעלי מומים, ונקראו שעירים, שכתוב "ושעירים ירקדו שם", ונאמר בהם "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים", שעליהם נאמר "יזבחו לשדים לא אלוה", ובשעיר זה נפרש מהכל, ונושא את כל חובות של ישראל עליו, כמו שנאמר "ונשא השעיר עליו את כל עונותם", ועוד אחר שנוטל הוא, ונשא הקדוש ברוך הוא, נשא עון, מה בין נושא לנשא, נשא משאוי, נושא הרמת המשאוי (ובחבור קדמון)

"ובראשי חדשיכם", הם יעקב ויוסף, "אלה תולדות יעקב יוסף", שמתחדשים על הלבנה. מצינו בספרו של חנוך, שאמר כמו שבראש חדש שנטהרת הלבנה להתקרב בבעלה, צריך לתת לצד האחר חלק אחד באותו מין שלה, כמו כן כאן גם כן, צריכה האשה בשעה שנטהרת להתקרב בבעלה לתת חלק אחד לצד האחר באותו מין שלו.

נושא לנשא - ר"ל נושא דקב"ה ונשא דשעיר דסט"א (יהל אור).

יעקב ויוסף - תרין ראשין והטעם שאין הילדות ליעקב שהוא תפארת ברחל שהיא מלכות אלא על ידי יוסף שהוא יסוד, והם המחדשים אותה באיר השמש': תפארת המאיר בה על ידי היסוד, וטעם שעיר לחטאת היא בסוד שעל ידי עזאזאל שהוא הנתן לו כדי שיבדל מן הקדש וכבר הארכתי בזת בסוד פסח שני בפרשת שלח לך (אור יקר).

²²⁸ עי' ספר הליקוטים (פרשת ויצא - פרק לו): כשנשברו הכלים של נקודות ז"א, שהוא שמש, הנה בין השמשות שלו, דהיינו בין השברים, נבראו השדים, קודם המתקלא של קדושת היום. ועי' לקוטי הש"ס (ליקוטים מספר עץ החיים): טעם למה נבראו השדים בע"ש בין השמשות דע כי כונת הבורא יתברך ה' ראה שאז המטרוניתא יצאה מקושטת בקידוש היום ונשארו בלא גופים כ"א היו נבראו מקודם ה' העולם חרב כי בהזדווגם הוי מטרשי עלמא. ועי' תיקו"ז קח ע"ב.

²²⁹ עי' זהר ויקהל רג ע"א ושער מאמרי רשב"י לב ע"ב ושעה"כ סב ע"ד שקלי' נוגה מתעורר בע"ש ביה"ש, וצ"ע אם זה מה שהיה עם השדים.

²³⁰ עי' מלואים אות כז.

תדיר, שהן מסט' דלהט החרב המתהפכת. ועי' לקמן דף מ"ד (ע"א ע"ב)²³¹ ובפ' פקודי (רסח ע"א)²³² ולקמן (מט ע"ב)²³³.

מרחוק דא כו'. ופי' מרחוק שהוא בחכמה כמש"ל (ד"ה כד"א מרחוק), וכמ"ש (קהלת ז כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה כו'²³⁴.

וע"ד כתיב תשמורו. ר"ל שהכל במלכות כנ"ל.

ומקדשי כו'. ר"ל חכמת שלמה²³⁵, בת עין²³⁶, בת שלש²³⁷, { ג ע"ב } בת שי"ן²³⁸, בינה כידוע²³⁹. והיא המרכז של העגול, היכל הקדש באמצע²⁴⁰, נושא את כולם, שמעגולא מתפשטין ו"ק, שסביב העגולא תחום שבת²⁴¹. וכאן סוד היראה, שאמרו (אבות פ" מ" &) אם אין יראה כו'²⁴², י' דאדני. ועי' לקמן ז ע"ב, ר"ח פתח כו'. וז"ש דאית לדחלא מינה כו'. ואמר דענשיה

- מאיר הגר"א -

²³¹ עי' מלואים אות כח.

²³² עי' מלואים אות כט.

²³³ עי' מלואים אות ל.

²³⁴ עי' זהר ח"ג רכג ע"א.

²³⁵ עי' לעיל הערה 200. ועי' זהר ח"א קנ ע"א וכן רכג ע"א שזה מידת המלכות, וה"תרב חכמת שלמה" היא עליית מלכות בשלימותה.

²³⁶ עי' זהר ח"ב רד ע"א. ועי' דברי רבינו בתיקו"ז ל סע"ב שהעין היא מלשון עין המים.

<p>ואי תימא שבת הגדול ואיהו לעילא²³⁶ אמאי אקרי שבת אלא ודאי הכי הוא ורזא דמלה בכל אתר נקודה דאיהי עיקרא דכל עינא אקרי בת כמה דאת אמר (תהלים יז ח) שמרני כאישון בת עין בגין דאיהי נקודה²³⁶ עיקרא דכל עינא אקרי בת:</p>	<p>ואם תאמר שבת הגדול והוא למעלה למה נקרא שבת אלא ודאי כך הוא וסוד הדבר בכל מקום הנקדה שהיא עקר של כל העין נקראת בת כמו שנאמר שמרני כאישון בת עין משום שהיא (נקדה) העקר של כל העין והיא נקראת בת.</p>
---	---

עי' תיקו"ז טו ע"א: בת עין עשירית לון כלה דכלילא מכלהו.

ושם כ ע"א: בת עין דאיהי דיקרא זעירא דא שכינתא

ועי"ש כד ע"א: תלת לבושין דתלת כסויין דתלת גוויין דעינא דאינון לבושין לבת עין דאיהי נשמתא וכו' אור דעינא הוא עמודא דאמצעייתא בת עין ביתא דילה

²³⁷ עי' זהר ח"א קלו ע"ב: יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה כמראה הקשת ירוק חוור סומק בת שלש שנים אחיד בה כד אחיד בה ברבקה.

תרגום: יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. כמראה הקשת, ירוק לבן אדום. בת שלש שנים אחז בה כשאחז בה ברבקה.

כמראה הקשת - היא המלכות עם קישוטיה מג' אבות (אור יקר).

²³⁸ G zvr עי' זהר ח"ב רד ע"א: מהו שבת אי תימא בגין שביתה דכתיב (בראשית ב ג) כי בו שבת יאות הוא אבל רזא דמלה כיון דסלקא האי נקודה ונהורא נהיר כדן מתעטרא איהי באבהן כיון דמתעטרא איהי באבהן כדן אתחברת ואתאחדא בהו למהוי חד ואקרי כלא שבת שבת ש' בת ש' הא אוקמוה רזא דתלת אבהן דמתאחדן בבת יחידה ואיהי מתעטרא בהו ואינון בעלמא דאתי וכלא איהו חד ודא איהו ש' בת למהוי כלא חד:

תרגום: מה זה שבת אם תאמר בשביל שביתה שנאמר כי בו שבת יפה הוא אבל סוד הדבר כיון שעולה הנקדה הזו והאור מאיר אז היא מתעטרת באבות כיון שהיא מתעטרת באבות אז מתחברת ונאחזת בהם להיות אחד והכל נקרא שבת שבת ש' בת ש' הרי פרשוה הסוד של שלשה אבות שנאחזים בבת יחידה והיא מתעטרת בהם והם בעולם הבא והכל אחד הוא וזהו ש' בת להיות הכל אחד.

ש' בת - פי' בת שהיא המ' עלתה לח"גת הנק' ש' (מ"מ).

בעלמא דאתי - פי' שגם חג"ת עולים ומקבלים שפע מהבינה ביום השבת ובס' אור ישראל פי' כי המ' היא בין תרין דרועין בשליש דת"ת נמצא שהמ' מתעטרת מחג"ת ונודע שיסוד דאימא מסתיים בחזה דזעיר ונמצא שחג"ת הם מתעטרים בעלמא דאתי שהיא בינה עכ"ל. ולפירושו קשה שא"כ גם בחול כך הוא ואיפשר דבשבת מקבלת הארה גדולה יותר מהחול. ופי' ראשון נראה עיקר (מ"מ).

²³⁹ א"ה אולי כוונתו שהמלכות יש לה ג' מקומות כידוע. תחת היסוד ואז נקראת בת עין כי היסוד מעיינא דלא פסיק. ואצל החזה שהוא בת"ת, יום השלישי, ואז נקראת בת שלש. ולעיל מו"ק אצל הבינה, ואז נקראת בת שי"ן, כי הבינה שי"ן בסוד אמ"ש [הגהות &].

²⁴⁰ עי' לעיל הערה 186, 187.

²⁴¹ עי' לעיל ב ע"ד ד"ה את לאסגאה.

²⁴² עי' לעיל הערה 198.

מיתה. שכאן סוד החיים, והחכמה תחיה בעליה (קהלת ז יב) סוד החיה²⁴³. ואמר מות יומת. נגד עגולא ורבוועא²⁴⁴ כמו שמפרש והולך שהן שתי שבתות.
מאן דעאל לגו כו'. ר"ל שנכנס לתוך חלל כו', ופגים את החלל, מות יומת, לפי ששם שורה ההיא נקודה, ויש לירא ממנה, משא"כ בתחומין שאין מיתה עליהן, אף למ"ד תחומין דאורייתא.
וע"ד כתיב תיראו. כנ"ל. ור"ל ז"ש את שבתותי תשמורו, את עגולא ורבוועא שלא לחלל, ואזהר ומקדשי תיראו, ששם הנקודה.

וההוא נקודה אקרי אני. כי התחלתה מחכמה²⁴⁵, ומשם ואילך השם אדנ"י, אבל כתר דילה הוא ה' אחרונה של השם, וכלולה בז"א כידוע²⁴⁶, ולכן נקראת אני, וכתר שלה ה'. וז"ש **ועלה שרי' ההוא כו'.** ר"ל כתר דילה. שלא נתגלה כלל. ועי' בתיקו"ז (לו ע"ב ולז ע"א [לה ע"א])²⁴⁷. ועי' לקמן (מו ע"ב)²⁴⁸ ת"ח נקודה חד אית וכו' [ור"ל חכמה שבמלכות] דהא מה דלגו כו' [ר"ל בכתר שלה וכ"ש בז"א ולמעלה] ואית נקודה לעילא [ר"ל חכמה עלאה אבא שנקרא ראשית ועי']

- מאיר הגר"א -

²⁴³ עי' זהר ח"ב סא ע"ב: מזונא עלאה יתיר מכלא הוא מזונא דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא ולא אכלי מזונא דגופא כלל והיינו מאתר עלאה יקרא על כלא ואקרי חכמה בגיני כך חליש גופא דחברייא יתיר מבני עלמא דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא מאתר רחיקא עלאה יקרא מכלא ובגיני כך ההוא מזונא דקיק מן דקיקא יתיר מכלא זכאה חולקהון הדא הוא דכתיב (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה זכאה חולקא דגופא דיכיל לאתזנא במזונא דנפשא:

תרגום: המזון היותר עליון מהכל, הוא מזון החברים, אותם שעוסקים בתורה, שאוכלים מזון של רוח ונשמה ולא אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום עליון נכבד על הכל, ונקרא חכמה. לכן חלש גוף החברים יותר מבני העולם, שהרי לא אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים מזון של רוח ונשמה, ממקום רחוק עליון נכבד מהכל, ולכן אותו המזון דק מן הדק יותר מהכל. אשרי חלקם, זהו שנאמר "החכמה תחיה בעליה", אשרי חלקו של הגוף שיכול לזון במזון הנפש.

ועי' עוד ח"ג רנה סע"א.

²⁴⁴ עי' לעיל הערה 201.

²⁴⁵ עי' דברי רבינו בתיקו"ז נא ע"א: והן ג' נקודות זה ע"ג זה [חולק שורק חירק], דעת תפארת יסוד, קו האמצעי. והן ג' נוקבין, וכל פתיחה ונקב בנוקבא, ולכן נקראת נוק' [עי' בהיר אות קעג ועי' ע"ח שער לד פרק ג]. והכל בקו האמצעי, בכל ספירה מקו האמצעי הוא ז"ל. והיא רביעית לכל תלת (ה ע"ב) וכו' ופרצוף שלה הפרטי, והיא בלא נקודה, נכללת מכולם. אבל ג' נוקבין שהן דבוקים בו, הן נקודין שהן בדכורא וכו', והן ד' אותיות אדנ"י, ד' נוק', אותיות אנ"י הן ג' נוק' הנ"ל, אמ"ש [אזיר מים אש], ואות ד' היא נוק' הפרטי, דלית לה מגרמה כלום (זהר ח"א קפ"א ע"א), דלה בלא נקודה, וכוללת כל ד' נוק' באות ד'.

ועי' דברי רבינו בתז"ח ל ע,ד: אני דאדני הוא אין דגר' וד' דאדני הוא ספירת מלכות דילה.

²⁴⁶ עי' דברי רבינו ספד"צ כו ע"א: באצילות נקראת ה"א אחרונה של הו"ה זנב לאריות, ובירדה בבריאה נעשית ראש לשועלים לעולמות ב"ע

²⁴⁷ ובזמנא דאלין דפקין לפתחא ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח אתפתחת לון תרעא דהיכלא בכמה נהורין מרקמן נהרין מכל גוונין דעלמא ובזמנא דאלין עאלין להיכלא שכינתא אוליפת זכו עלייהו ואמרת רבון עלמא הא אלין מארי דקומה דקא סגדין בצלותא לגבך ארבע זמנין בתלת קדמאין תרי ובתלת בתראין תרי לקבל ארבע אתוון דילך וזקפין ארבע זקיפות בהון לארבע אתוון דילי דאינון {לה ע"ב} אדנ"י לסלקא ארבע דאינון [לז ע"א] אדנ"י בארבע דאינון יהו"ה וצריך למכרע בכלהו בח"י חולייין דאינון לקבל תמני סרי ברכאן דכלילן בח"י עלמין ודא איהו דתקינן מארי מתניתין עד דיתפקקו כל חוליות שבשדרה ושדרה איהו לולב אם נפרצו עליו פסול כגוונא דא צריך דלא יפסיק בתמני סרי ברכאן דצלותא דאינון לקבל ח"י נענועין דלולב.

תרגום: ובזמן שאלה דופקים לפתח ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח", נפתח להם שער ההיכל בכמה אורות מרוקמים, מאירים מכל צבעי העולם. ובזמן שאלה נכנסים להיכל, השכינה מלמדת עליהם זכות, ואמרת רבוננו של עולם, הרי בעלי הקומה האלה שמשתחווים בתפילה אליך ארבע פעמים, בשלש הראשונות שתיים, ובשלש האחרונות שתיים, כנגד ארבע האותיות שלך. וזקפים ארבע זקיפות בהם לארבע האותיות שלי, שהם אדנ"י, להעלות ארבע שהם אדנ"י בארבע שהם יהו"ה. וצריך לכרוע בכלם בשמונה עשרה חוליות, שהם כנגד שמונה עשרה ברכות שכלולות בח"י העולמים, וזהו שתקנו בעלי המשנה (ברכות כח ע"ב) עד שיתפקקו כל החליות שבשדרה, והשדרה היא לולב, אם נפרצו עליו פסול. כמו זה צריך שלא יפסיק בשמונה עשרה ברכות התפלה, שהם כנגד שמונה עשר נענועים של הלולב.

²⁴⁸ עי' לקמן כא ע"ג.

באד"ר (קכח ע"א)²⁴⁹ ה"נ אית נקודה לתתא כו' [כנ"ל] וע"ד הכא הוא אתר כו' [וז"ש (אבות פ"ג מ"ח)] תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה²⁵⁰, כנ"ל²⁵¹ אם אין יראה אין חכמה, וכמ"ל דף ז' ע"ב²⁵²].

אמר להם, יו"ד עשתה קרב עם שתי אותיות, עם כ"ף וסמ"ך, להתקשר עמם לא כאחד. כ"ף לא רצתה להסתלק ולהתקשר מאחר שלא יכלה להיות רגע אחד אלא עמו. סמ"ך לא רצתה להסתלק, כדי לעזור לאותם הנופלים, שהרי בלי סמ"ך לא יכולים להיות. יו"ד

– מאיר הגר"א –

²⁴⁹ תאנא עתיקא דעתיקין טמירא דטמירין עד דלא זמין תקונוי דמלכא ועטורי עטורין שירותא וסיומא לא הוה והוה מגליף ומשער ביה ופריס קמיה חד פרסא ובה גליף ושיער מלכין ותקונוי לא אתקיימו

למדנו: העתיק של העתיקין, טמון שבטמונים, עד שלא סידר את תיקוני המלך ואת עטרי העטרות, לא היה עדיין הראשית והסיום, והיה מחוקק ומשער בו, ופרס לפניו פרוכת אחת, ובה חקק ושיער המלכים, ותיקוניהם לא התקיימו.

²⁵⁰ ע"י זהר ח"ג רכ ע"ב: קם ההוא טולא ובטש בעינוי דר' אבא נפל על אנפוי מגו דחילו עד דהוה נפל על אנפוי נפל קרא בפומיה דכתיב (שיה"ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים ואלין עיינין דילה פרפראות לגו חכמה עלאה דאתמשכא מלעילא ומגו חשבון ותקופין ועבורין אתמליין ואתעבידו בריכות דנפקן מימין לכל סטריין (אינון עיינין) עד דאתפקדן לכל חושבן ועבורין דסיהרא בלבד (ס"א דלבר) וככבין ומזלי למעבד חשבון ודא איהו על שער בת רבים דא איהי סיהרא דלבר:

תרגום: קם אותו הצל והכה בעינוי של רבי אבא, נפל על פניו מתוך פחד, עד שהיה נופל על פניו נפל פסוק בפיו, שכתוב "עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים", ואלו העינים שלה פרפראות לתוך חכמה עליונה, שנמשכה מלמעלה, ומתוך חשבון ותקופות ועבורים מתמלאים ונעשו בריכות, שיצאו מימיו לכל הצדדים (אותן עינים), עד שנפקדו לכל חשבון ועבורי הלבנה בלבד (שבחוק), וכוכבים ומזלות לעשות חשבון, וזהו "על שער בת רבים" זוהי הלבנה שבחוק.

דר' אבא - פי' לרמוז לו שהחשבון בעיני המלכות כדמפרש (מ"מ).

חכמה עלאה - ור"ל שעיני המ' יש בהם הארת אבא ומכח חשבון ועבור שאנו עושים נעשים ברכות מים ומשפיעים לבי"ע (מ"מ).

דלבר - והיינו לבנה שבעו"הז (מ"מ).

ע"י תיקו"ז (קלט ע"ב): ג' גיהרירין ואיהו תליתאה ודא שכינתא [עילאה] ספירה תליתאה (ובגין דא ב' איהי חכמה ומורה על הכתר דאיהו רישא דמבועא דכל ברכאן) ועלה אתמר (ישעיה מ ד) כל גיא ינשא ואיהו גימטריאות פרפראות לחכמה

תרגום: ג' גיהרירין והוא שלישי וזו השכינה הספירה השלישית (ומשום זה ב' היא חכמה ומורה על הכתר שהוא ראש של מעין כל הברכות) ועליה נאמר כל גיא ינשא והוא גימטריאות פרפראות לחכמה

ע"י דברי רבינו בתיקו"ז (עט ע"ג): חשבון וגימ' הוא בחכמה דילה, שהוא פרפרת לחכמה עליונה, שע"ז אמרו תקופות וגימ' כו'. וחכמה הוא מים שא"ל סוף, דהיא סליקת לאין סוף.

²⁵¹ ע"י לעיל הערה 198.

²⁵² ז"ל: בראשית רבי חייא פתח (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת יהו"ה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד ראשית חכמה האי קרא הכי מבעי ליה סוף חכמה יראת יהו"ה בגין דיראת יהו"ה סוף חכמה איהי לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה הה"ד (שם קיח יט-כ) פתחו לי שערי צדק זה השער ליהו"ה ודאי דאי לא יעול בהאי תרעא לא יעול לעלמין (ל)מלכא עלאה דאיהי עלאה וטמיר וגניז ועביד ליה תרעין אלין על אלין ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין אמר כל מאן דבעי למיעל לגבי תרעא דא יהא קדמאה לגבי מאן דיעול בהאי תרעא יעול אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת יהו"ה איהי ודא איהי ראשית.

"בראשית". רבי חייא פתח "ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד". "ראשית חכמה", פסוק זה כך היה צריך לכתוב, סוף חכמה יראת ה', בגלל שיראת ה' היא סוף חכמה. (אלא היא ראשית) להכנס לתוך הדרגה של חכמה עליונה. זהו שכתוב "פתחו לי שערי צדק", "זה השער לה", ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמות [עליונים]. [משל] למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר, כל מי שרוצה להכנס אלי, שער זה יהיה ראשון לגבי, מי שיכנס בשער זה, יכנס. גם כך שער ראשון לחכמה עליונה, יראת ה' היא. וזוהי ראשית.

באה אלי יחידה, נשקה לי וחבקה אותי, בכתה עמי ואמרה לי, בני, מה אעשה לך, אבל הרי אני מסתלקת ואני מתמלאת מכמה טובות ואותיות נסתרות עליונות ונכבדות. לאחר מכן אבוא אליך ואאכיל אותך, ואתן לך נחלה של שתי אותיות עליונות יותר מאלו שהסתלקו, שהם י"ש. יו"ד עליונה ושי"ן עליונה, שיהיו לך אוצרות מלאים מכל. ולכן, בְּנִי, לֶךְ ותהיה מחמר חמורים. ועל כן אני הולך בכך.

לא יכלין למהוי יו"ד אתא לגבאי יחידאה] (כ"ף לא בעא לאסתלקא ולא תקשרא באתר דלא יכלא למהוי רנעא חדא אלא בה סמ"ך לא בעא לאסתלקא לסעדין לאינזון דנפלין דהא בלי סמ"ך לא יכלין למהוי יו"ד אתא לגבאי יחדאי) נשיק לי וגפיף לי בכה עמי ואמר לי ברי מה אעביד לך אבל הא אנא אסתלק ואנא אתמלי מכמה טבין ואתוון טמירין עלאין יקירין בתר כן איתי לגבך ואנא אהוי סעיד לך ואתן לך אחסנתא דתרין אתוון עלאין יתיר מאלין דאסתלקו דאינזון [יש] יו"ד עלאה ושי"ן עלאה למהוי לך אוצרין מליין מכלא ובגין כך ברי זיל והוי טעין חמרי ועל דא אנא אזיל בכך:

יו"ד עבד קרבא. הוא יסוד, כמ"ש בסיף תיקון י"ג (ל ע"א)²⁵³ חד ב"ג עולימא צדיק כו' ע"ש. **בכ"ף וסמ"ך.** הוא מלכות ובינה. כ' הוא כורסיא, כמ"ש לעיל (דף ג ע"א) ע"ש²⁵⁴. וס' הוא בינה עלאה כידוע (ע"ח שער הזווגים ו) וכמ"ש. ויסוד נק' חי וקים²⁵⁵. ואמרו חי בעוה"ב וקים בעוה"ז. והענין כי הוא קים תמיד בעוה"ז, קים מבועא דבירא²⁵⁶, וכן הוא חי בעוה"ב, בבניה²⁵⁷, מלכא דשלמא דיליה (לעיל ה ע"ב), ונק' חי משם. והוא בין מים למים כמלא נימא, כמ"ש בתיקון ז

- מאיר הגר"א -

²⁵³ ז"ל: אדהכי הא רעיא מהימנא קא אתי בכמה עאנין ותורין ואמרין וחוטרא בידיה סליק עיניה למגדלא ואתא חד בר נש עולימא צדיק שמיה דהוה יתיב על מגדלא קשתא בידיה והוה זריק חצים לגבי חויה ודא איהו פזר גדול P וחויא לא הוה חשיב לון: תרגום: בינתיים בא הרועה הנאמן בכמה צאן ושורים ותישים ומטה בידו, העלה עיניו למגדל וראה איש אחד, נער צדיק שמו, שהיה יושב על המגדל וקשת בידו, והיה זורק חצים לנחש, וזהו פזר גדול P, והנחש לא היה מחשיב אותם.

בהגר"א: **וקשתא כו'** - הכל בצלותא כמו שמפרש והולך: ²⁵⁴ ז"ל: בהיאי שעתא נחת מן קדמוהי את כ מעל כורסי יקריה אזדעזעת ואמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא כבודך וכד נחתת כ מעל כורסי יקריה אזדעזעו מאתן אלף עלמין ואזדעזעו כורסייא וכלהו עלמין אזדעזעו למנפל אמר לה קב"ה כ"ף מה את עביד הכא דלא אברי בך עלמא תוב לאתרך דהא בך כליה (ישעיה י כג) כלה ונחרצה אשתמע תוב לכרסייך והוי תמן בהיאי שעתא נפקת מקמיה ותבת לדוכתה.

תרגום: באותה שעה ירדה מלפניו האות כ' מעל כסא כבודו. הזדעזעה ואמרה לפניו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני כבודך. וכשירדה כ' מעל כסא כבודו, הזדעזעו מאתיים אלף עולמות, והזדעזעו הכסא, וכל העולמות הזדעזעו ליפול. אמר לה הקדוש ברוך הוא, כ"ף מה את עושה כאן, שלא אברא בך את העולם. שובי למקומך, שהרי בך כליה, "כלה ונחרצה" נשמע, שובי לכסאך ותהיי שם. באותה שעה יצאה מלפניו ושבה למקומה. ונחרצה - פי' כי נודע דאותך הוא כתר וידעת מ"ש לקמן דף כג כד דאין דינא עלאת העילות אתמר ביה ואין מידי מציל (רח"ו).

²⁵⁵ עי' זהר ח"ג רפב ע"א: ח"י צדיק וקיים עמודא דאמצעיתא. ועי' שער מאמרי רשב"י (כה ע"א): היה דוד אדמוני בסוד ההוד שהוא דין וממנו התעוררו לזווג בחצי הלילה שהיה קם דוד בסוד שמאלו תחת לראשי ועל ידו הקב"ה שט ב"ח אלף עלמין כי על ידו מתעורר צדיק חי העולמים. ולפיכך הי' דוד חי וקיים כי על ידי ההוד מתעורר היסוד שהוא חי העולמים. עי' דברי רבינו בתיקון ז צה ע"א: דוד הוא ח"י עלמין חי וקיים.

²⁵⁶ עי' לעיל הערה 220.

²⁵⁷ עי' לקמן כב ע"ג: קיים תמיד בנוקבא וחי בעוה"ב.

(לו ע"א)²⁵⁸. והוא מחבר ב' עולמות יחד. וז"ש כ"ף לא כו' רגעא חדא בלא יו"ד²⁵⁹ סמ"ך כו'. כנ"ל דף ג' ע"ש²⁶⁰.

מכמה טבין. מחכמה מוחין דחכמה²⁶¹.

ואתון כו'. מבינה²⁶².

עלאין יקירין. שהם מנצפ"ך כמ"ש בז"ח (נב ע"ד סו ע"ג)²⁶³ אלין מישרים אינון אתוןן טמירין גניזין גו עלמא עלאה כו'. וכן נוטלן צדיק כמ"ש בסוף תז"ח (נא ע"ד)²⁶⁴.

שמחו רבי אלעזר ורבי אבא, ובכו ואמרו, לך רכב ואנו נחמר אחרך. אמר להם, ולא אמרתי לכם שמצות המלך היא עד שיבא אותו מחמר על החמורים, אמרו לו, הרי שמך לא אמרת לנו, מקום בית מושבך מה הוא. אמר להם, מקום בית מושבי הוא טוב ומעלה אצלי, והוא מגדל אחד שפורח באויר, גדול ונכבד. ואותם הדדים בו במגדל הזה, הקדוש ברוך הוא ועני אחד, וזהו מקום בית מושבי. וגליתי (ועליתי) משם, ואני מחמר על חמורים. רבי אבא

הדו רבי אלעזר ורבי אבא ובכו ואמרו זיל רכיב ואנן נטעין אבתרך אמר לון ולא (אמרת לון דפקודא דמלתא איהי עד דייתי דא היא טעין) [אמרית לכון דפקודא דמלכא איהו עד דייתי ההוא דטעין] חמרי אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן אתר בית מותבך מאי הוא אמר לון אתר בית מותבי איהו²⁶⁵ טב ועיילא לגבאי ואיהו מגדל חד (ואיהו) דפרח באוירא רב ויקרא ואינון דדיירין ביה בהאי מגדלא קב"ה וחד מסכנא ודא הוא אתר בית מותבי [וגלינא] (ועלינא) מתמן ואנא טעין

– מאיר הגר"א –

²⁵⁸ עי' מלואים אות לא.

²⁵⁹ א"ה לפנינו הגרסא "אלא ביה", ונראה דהגר"א הגיה כן.

²⁶⁰ עי' לעיל הערה 254.

²⁶¹ עי' זהר ח"א רסז ע"א: וכגוונא דאיהו אמר (שמות כ א) אנכי ואינהו אמרי (שם כד ז) נעשה ונשמע הכי קב"ה עביד לכלהו משריין ואינהו שתקין ושמעין במלוך בגין דרעותך בהון ליחדא קב"ה ושכינתיה בכל משריין דיליה וכל מה דקב"ה אבטח ואודי למעבד לך חכמה מכמה טבין דלית לון סוף כלהו אמרין נעשה ונשמע.

תרגום: וכדוגמת שהוא אמר "אנכי" והם אמרו "נעשה ונשמע", כך הקב"ה עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים את דבורך לפי שרצונך בהם ליחד לקב"ה ושכינתו בכל המחנות שלו, וכל מה שהקב"ה הבטיח והודה לעשות לך חכמה מכמה טובות שאין להם סוף, כולם אמרו נעשה ונשמע.

²⁶² עי' לעיל ג ע"ב

²⁶³ ז"ל: מישרים אהבוך מישרים אינון שאר אתוןן דאשתארו ומאן אינון מנצפ"ך דלית בכל אתוןן דאיקרון מישרים בר אלין ואינון דאתכפלו מישרים אלין באלין מ' בס' נ' בן' צ' בץ' פ' בף' כ' בך' אלין מישרים אלין באלים ודא בדא.

דהא עשרין ותרין אתוןן כלילן ב"ך אינון דאשתארו דאינון מישרים אהבוך לאתכללא עמך באינון עשרין ותרין אתוןן.

אילין מישרים אינון אתוןן כלילן ב"ך אינון דאשתארו דאינון מישרים אהבוך לאתכללא עמך באינון עשרין ותרין אתוןן אילין מישרים אינון אתוןן טמירין גניזין גו עלמא עילאה וכד אתגניזו אור קדמא אתגניזו אתוןן אלין והוה ידע לון אדם בתר דחטא אדם אתגניזו כמלקדמין עד דאתא אברהם וידע לון ברוח קודשא דשראת עליה.

תרגום: מישרים אהבוך מישרים אותן שאר האותיות שנשארו ומי הם מנצפ"ך שאין בכל האותיות שנקראו מישרים פרט לאלה ואלו שנכפלו מישרים אלו באלו מ' בס' נ' בן' צ' בץ' פ' בף' כ' בך' אלו מישרים אלו עם אלו וזה עם זה.

שהרי עשרים ושתיים אותיות כלולות ב"ך אותם שנשארו שהם מישרים אהבוך להכלל עמך באותם עשרים ושתיים אותיות.

המישרים הללו הם אותיות טמירות גנוזות בתוך העולם העליון וכשנגזז האור הראשון נגזזו האותיות הללו והיה מכיר אותן אדם אחר שאדם חטא נגזזו כמו מקדם עד שבא אברהם והכירן ברוח הקדש ששרתה עליו.

עי' בהגר"א בס"י ז ע"ב: וא"ו הוא לישן הדעת ואתפתח בפומא בבוצינא ששם עטרא דגבורה, ושם (שיה"ש ז י) וחכך כיון הטוב, שהוא יין דבינה, עיטרא דגבורה כידוע, הולך לדודי למישרים (שם) שהם ה' אותיות מנצפ"ך, כמ"ש בז"ח שה"ש. ועי' דבריו שם (ג ע"ד) כי מנצפ"ך הוא בדעת.

²⁶⁴ עי' מלואים אות לב.

²⁶⁵ נמחק ביהל אור.

ורבי אלעזר הסתכלו בו והטעים להם חמרי אשגחו רבי אבא ורבי אלעזר ביה את דבריו, שהיו מתוקים כמו מן ודבש. ואטעים לון מלוי דהוו מתיקין כמנא ודובשא.

אתר בית מותבי טב. עולם שכולו טוב. וז"ש מגדל חד דפרח כו' בינה כידוע (עי' זהר ח"ג רט ע"א,

ע"ה נסירה ה).

קב"ה וחד מסכנא. זו"נ. ושם בסוד ו"ד. וזהו מסכנא²⁶⁶, ד²⁶⁷, בסוד יהודה²⁶⁸, נער נערה²⁶⁹.

– מאיר הגר"א –

²⁶⁶ עי' זהר (ח"א השמטות דף רסב ע"ב) צלותא דאיהי שכינתא אדני סלקא לגבי בעלה דאיהו יה"ה וסליקת כלא דבזמנא דאיהו מתכסי מינה באלין קליפין איהי אתקריאת עניה יבשא ולית לה אלא מה דיהבין עבדין בחשאי.

תרגום: התפלה, שהיא שכינה, אדנ"י, עולה לבעלה שהוא יה"ה, ומעלה הכל. שבזמן שהוא מתכסה ממנה בקלפות הללו, היא נקראת עניה יבשא, ואין לה אלא מה שנותנים עבדים בחשאי. ועי' תיקו"ז סה ע"א: ועוד שכינתא אתקריאת צדקה וקודשא בריך הוא בעל צדקה ובגלותא איהי עניה ובנהא עניים וקודשא בריך הוא כביכול איהו עני כד איהו בר מאתריה ובגינה אתמר הן אראלם צעקו חוצה וכו' ובאן אתר איהו עני ואיהי עניה בצדיק דאיהו ברית ובגין דחאבו ביה ישראל לתתא איהו נהר יחרב ויבש בבית ראשון ושני.

תרגום: ועוד שכינה נקראת צדקה והקדוש ברוך הוא בעל צדקה ובגלות היא עניה ובניה עניים והקדוש ברוך הוא כביכול הוא עני כשהוא מחוץ למקומו ובגללה נאמר הן אראלם צעקו חוצה וכו' ובאיזה מקום הוא עני והיא עניה בצדיק שהוא ברית ומשום שחטאו בו ישראל למטה הנהר ההוא יחרב ויבש בבית ראשון ושני.

²⁶⁷ עי' תיקו"ז סה ע"א: וכל מאן דעביד צדקה במסכנא גרים ההוא נהר דיתמשך מעדן דאיהי אימא עלאה להשקות את הגן דאיהי דל"ת דלה מסכנא ועני איהו יום שבת ומאן דמקיים בה ענג שבת גרים לאשקאה ההוא דל"ת וההוא עני אתמלי ואתקרי נהר ומאן דאית ליה רשו למעבד ענג שבת ולא עביד אתהפך ליה ענג לנגע צרעת וחרב ביתיה וממוניה:

תרגום: וכל מי שעושה צדקה עם העני, גורם לאותו נהר שימשך מעדן, שהיא האם העליונה, להשקות את הגן, שהיא דל"ת, דלה, עניה. ועני הוא יום שבת, ומי שמקיים בה עונג שבת, גורם להשקות אותה הדל"ת, ואותו עני מתמלא ונקרא נהר. ומי שיש לו רשות לעשות עונג שבת ולא עושה, מתהפך לו ענג לנגע צרעת, ומחריב ביתו וממונו. ועי' זהר ח"ב קד ע"א, וכן זו"ח סז ע"א.

²⁶⁸ עי' זהר ח"א פט ע"א: ותו שמענא מאי חמא קודשא בריך הוא למיהב מלכותא ליהודה מכל אחוהי אלא אתוון דשמיה חקיקן ביה וקודשא בריך הוא יב יקרא לשמיה ובגין כך אחסין מלכותא ותו שמענא יהודה הא אתוון דשמיה ודאי ד' [ליתני] אמאי אלא [דא] דוד מלכא דאתקשר בשמיה מכל בני עלמא דכתיב (הושע ג ה) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו' הא דוד קשיר בשמיה תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא [קשרו של תפלין ודאי] ובגין כך דוד אתקשר בשמיה

תרגום: ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך הוא לתת מלכות ליהודה מכל אחיו. אלא אותיות שמו חקוקות בו, והקדוש ברוך הוא נתן כבוד לשמו, ולכן ירש את המלכות. ועוד שמעתי, יהודה, הנה אותיות שמו ודאי, ד' איננה, למה, אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב "ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו'". הנה דוד קשור בשמו, ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד', דוד המלך (ד"א קשר של תפלין ודאי), ולכן דוד נקשר בשמו.

ועי"ש קנו ע"א: פתח רבי יוסי ואמר (שם כט לה) הפעם אודה את יה"ה וכי בכלהו דאולידת לא אתחזי לאודאה ליה לקב"ה אלא בהאי אלא יהודה איהו ברא רביעאה לכרסייא ואיהו אשלים לכרסייא ובגין כך יהודה בלחודוי תקונא דכורסייא סמכא דכלהו סמכין [נ"א דהוו תלתא אברהם יצחק ויעקב וכדין אתא דוד מיהודה ואשלים לכרסייא וע"כ אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא והדל"ת מרגלוהי דכורסייא] רבי שמעון דנהיר כל עלמא באורייתא וכמה בוצינן נהרין בגיניה על אחת כמה וכמה.

תרגום: פתח רבי יוסי ואמר, "הפעם אודה את ה'", וכי בכל מה שהולידה לא ראוי להודות לקדוש ברוך הוא אלא בזה, אלא יהודה הוא הבן הרביעי לכסא, והוא משלים את הכסא. ולכן יהודה לבדו תיקון הכסא ותומך של כל התומכים. (שהיו שלשה, אברהם ויצחק ויעקב. ואז בא דוד מיהודה והשלים הכסא, ועל כך נקרא יהודה, שהוא השם הקדוש, והדל"ת (ארבע רגליו) מרגלות הכסא). רבי שמעון שמאיר את כל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים בשבילו, על אחת כמה וכמה.

ועי' תיקו"ז סה ע"א: יהודה אתה יודוך אחיך בגין דביה יה"ה וביה ד'.

אמרו לו, אם תאמר שם אביך, ננשק את עפר רגליך. אמר להם, ולמה, אין דרכי בכך להתגאות בתורה. אבל אבי היתה דירתו בים הגדול, והוא היה דג אחד שהיה סובב את הים הגדול מצד זה לצד זה, והיה גדול ונכבד ועתיק יומין, עד שהיה בולע את כל שאר הדגים של הים, ואחר כך מוציא אותם חיים וקיימים ומלאים מכל הטובות של העולם, ושט את הים ברגע אחד בכחו, והוציא אותי כחץ ביד איש גבור, והטמין אותי באותו המקום שאמרתי לכם, והוא שב למקומו ונגנז באותו הים. הבחין רבי אלעזר בדבריו, אמר לו, אתה הוא בנו של הנר הקדוש, אתה הוא בנו של רב המנונא הזקן, אתה הוא בנו של אור התורה, ואתה מחמר אחרינו. בכו יחד, ונשקו לו והלכו.

אמרו לו, אם תאמר שם אביך, ננשק את עפר רגליך. אמר להם, ולמה, אין דרכי בכך להתגאות בתורה. אבל אבי היתה דירתו בים הגדול, והוא היה דג אחד שהיה סובב את הים הגדול מצד זה לצד זה, והיה גדול ונכבד ועתיק יומין, עד שהיה בולע את כל שאר הדגים של הים, ואחר כך מוציא אותם חיים וקיימים ומלאים מכל הטובות של העולם, ושט את הים ברגע אחד בכחו, והוציא אותי כחץ ביד איש גבור, והטמין אותי באותו המקום שאמרתי לכם, והוא שב למקומו ונגנז באותו הים. הבחין רבי אלעזר בדבריו, אמר לו, אתה הוא בנו של הנר הקדוש, אתה הוא בנו של רב המנונא הזקן, אתה הוא בנו של אור התורה, ואתה מחמר אחרינו. בכו יחד, ונשקו לו והלכו.

נונא. ר"ל יסוד דג כידוע²⁷⁰.

ימא רבא. חכמה²⁷¹ משם נטיל זרעא דתלת נקודין כו'²⁷².

מסט' דא לסט' דא. כל הו"ק כמ"ש (תהלים יט ז) מקצה השמים מוצאו ותקופתו כו'²⁷³. משכיל לאיתן, כמ"ש בפ' משפטים (דף קי ע"ג) משכיל בזמנא להווא נהר קם בתיאובתא כו' עד דסליק עד מוחא עלאה כו'¹⁰.

רב. מחכמה²⁷⁴.

ויקירא. מבינה²⁷⁵.

– מאיר הגר"א –

²⁷⁰ עי' תיקו"ז מד ע"ב: לויתן לעילא דא צדיק דאיהו כדג קטן על כיף ימא.

שער מאמרי רשב"י כד ע"ד, עמק המלך שער א' פמ"ב

²⁷¹ עי' זהר ח"א כט ע"ב: ביתא דא בני ביתא דעלמא ובני עלמא ודא הוא בראשית ברא אלהים ב' ראשית ראשית חכמה כד כניש כלא לגויה ואתעביד ימא רבא לשאבא כלא ימא דקאפו מימיו שאיב כל מימין דעלמא וכניש לון לגויה ומיין אזלין ושאטין ואשתאבן ביה ודא נפיק מגו עלאה וסימניה דרזא דא (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח דמימיו גלידין ביה לשאבא אחרנין.

תרגום: בית זה בונה בית של העולם ובונה העולם, וזהו "בראשית ברא אלהים", ב' ראשית, ראשית חכמה. כשכונס הכל לתוכו ונעשה ים גדול לשאוב הכל. ים שקפאו מימיו, שואב כל מימות העולם וכונס אותם לתוכו, והמים הולכים ושטים ונשאבים בו, וזה יוצא מתוך העליון, וסימן של הסוד הזה "מבטן מי יצא הקרח", שמימיו קפואים בו לשאוב אחרים.

עי' שער מאמרי רשב"י ז ע"ג, ועי' דברי רבינו תז"ח יט ע"ב: מ"ס שנקרא ימא רבא כי חכמה נקראת ים ובינה תהום כידוע ומ"ס נקרא ימא רבא ומשם מתפשט הכל.
²⁷² עי' מלואים אות לג.

²⁷³ ז"ל הפסוק בשלימות: מקצה השמים מוצאו ותקופתו על קצותם ואין נסתר מחמתו.

עי' מלואים אות לד.

²⁷⁴ עי' תז"ח לה ע"א: וידגו לרב חכמה דאתמר (מלכים ה) בה ותרב חכמת שלמה דתתרבי ותסגי בקרב הארץ.

תרגום: וידגו לרוב החכמה שנאמר בה "ותרב חכמת שלמה" שתתרבה ותתגדל בקרב הארץ.

²⁷⁵ עי' אד"ר קלב ע"א: מאן חמי תקונא דא דדיקנא קדישא עלאה יקירא דלא אכסיף מניה.

תרגום: מי שרואה את הזקן העליון הקדוש, נסתר שבנסתרים, שלא יבוש ממנו.

הדינים מתבסמין על ידי הארת הדיקנא, כי כאשר רואים הדינים את הארת הדיקנא הם מתכספין מיניה. באומרו 'עילאה' כוונתו לע"ק שהוא נעלה מ"א, ו'יקירא' הוא בסוד יקירותא דדיקנא (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ב). יקר הוא כינוי למידת החכמה ובסוד ש"י עולמות שעתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק (עוקצין פ"ג מ"ב) וכו' היינו הלבנת פנים דביה אזיל סומקא ואתי חיורא ע"י גילויא דעתיקא שמתלבנים כל הדינים ומתגלה בעולם גוון חיור, והסט"א מתבייש ונטמן בנזק' דתהומא רבא. והנה ענין הכיסופא של הסט"א מחמת גילוי הדיקנא הוא סוד עמוק: הסט"א

ועתיק יומין. מכתר. והוא מוחין דאו"א, וב' עטרין דע"י²⁷⁶. שב' עטרין הן ה"ח וה"ג, ועם כללותם, והם ו' ימי בראשית, ויהי ערב ויהי בקר בכולם, והוא אור ששימש בששת ימי בראשית, {ג ע"ג} וגנוזו הקב"ה בצדיק לצדיקים לע"ל, וכמ"ש"ל (דף ג ע"א) דהא טובאך סתים בגוון כו', הה"ד מה רב טובך כו'²⁷⁷. והן מו"ק דע"י, שהן ששת ימי בראשית. ועי' בספד"צ (ח ע"א ד"ה בראשית) מ"ש שם²⁷⁸.

בלע כל שאר נונין. הן נשמות הצדיקים שהן בדרגא דצדיק. ויסוד דג גדול כידוע בסוד לויטן זה יצרת כו', ועתידין ישראל לאכול ממנו מטוב הגנוז בו²⁷⁹.
ולבתר אפיק לון חיין וקיימין. כנ"ל בסוד חי וקים²⁸⁰. נשמת כל חי²⁸¹.
ושאט ימא כו' בתוקפיה. שנק' איתן²⁸², דלא עאל לימא אלא כד איהו בתוקפיה²⁸², וכמ"ש כגבור לרוץ אורח²⁸³ ועי' בפרשת תרומה (קלז ע"א)²⁸⁴.

רוצה להתדמות בכל דבר אל הקדושה, וכן הוא בכל התיקונים הנמצאים באצילות בבנין הפרצופים וכל ענייניהם, שכל ד' עולמות אבי"ע הנמצאים בקדושה נמצא גם בהם. וכנגד האצילות לא נבנו בסט"א אלא זר"נ כנגד זר"נ דאצילות ולא למעלה מזה, ובכ"ז הם רוצים להדמות כקוף בפני אדם, להגביה עצמם כנגד פרצוף אריך שבאצילות לתקן את השערות שלו. וזהו כיסופא דלהון, שכמו שמצינו שאדם הקטן במעלות, כשרואה אדם גדול ממנו שיש בו מעלות שלא נמצאו בו הוא מתבייש ממנו. ולכן כל עוד אין מתגלה הדיקנא, רוצים בחינות הסט"א להדמות אל האצילות כקוף בפני אדם אמנם כאשר מתגלה דיקנא דע"ק, ותיקון זה הרי לעולם חסר בסט"א, אזי הם מתכספין מיניה ונצרכים להטמין עצמם שלא תתגלה בושתם, (ב"ע קא ע"א).
 ונראה שרבינו מכנה יקירא מבינה שכן כל התגלות החכמה היא רק דרך הבינה.

²⁷⁶ עי' בהגר"א בספד"צ א ע"ד בהגה"ה: סוד הדעת הוא ב' עטרין דגניזין באו"א כמ"ש בא"ז, והן ז"ת דאו"א והן ג"ר דז"א, והתרין עטרין באין מע"ק, אוריא ובוצינא, שלכן הדעת במקום הכתר.
²⁷⁷ עאלת את ט אמרה קמיה רבון עלמא נחא קמך למברי בי עלמא דאנא בי אתקריאת טוב וישר אמר לה לא אברי בך עלמא דהא טובך סתים בגוון וצפון בגוון הה"ד (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך הואיל וגנוז בגוון לית ביה חולקא לעלמא דא דאנא בעי למברי אלא בעלמא דאתי.

תרגום: נכנסה האות ט'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני נקראת בי טוב וישר. אמר לה, לא אברא בך את העולם, שהרי טובך סתום בתוכך וצפון בתוכך, זהו שכתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". הואיל וגנוז בתוכך, אין בו חלק לעולם הזה שאני רוצה לברוא אלא בעולם הבא.

עי' שער מאמרי רשב"י: היסוד הוא התשיעי מלמעלה למטה ונקרא טוב כד"א אמרו צדיק כי טוב.
²⁷⁸ בראשית ברא שית עלייהו - הוא בינה, שהיא ברא כל השש קצוות, וכמ"ש בתז"ח (עב ע"ג א) ע"א)) בראשית ברא שית כו' מאי שית אלין שית סטרין כו' בגינה אתמר מי ברא אלה כו' והאי משכן עילאה דעלייהו אתקרי מי, הה"ד מי ברא אלה, והאי מי איהו בינה כו' והיא עלייהו שמתפשטת בהן, ולכן נחשבת בכלל היכלין, כמ"ש בזוהר בראשית (מה ע"א) ופקודי (רנח ע"ב) ע"ש, וכמ"ש בתקונים תי"א (כז ע"א), בראשית ברא שית, ומאי ניהו שית היכלין כו' אימא עילאה עלייהו, דאיהי היכלא שביעאה, והתפשטות דידה הוא מלך הראשון, שבמעיה גנוז בוצינא דקרדינותא, כמ"ש בא"ר (קלה ע"א) וימלוך באדום רזא חדא, הוא אתר דכל דינין מתקטרן תמו, ותליין מתמו, ולכן היא ג"כ בכלל התיקונים כמ"ש"ל, וממנה ראשית הגילוי בבחינת התפשטותה למטה, והיא כתר אל ו"ק, וכמ"ש בתז"ח (מד ע"ב) אימא עילאה, דאיהי כתר אם כל חי {ח ע"ב} כו', וכן בתיקוני גלגלתא התחילו התיקונים ממנה, שהיא גילוי ז"ת דע"י כנ"ל, והן ז' תיבות דבראשית (עיין לעיל ו ע"ב בסוף הליקוט) וז"ש בראשית כו', וכן בשבע רקיעין, רקיע העליון הוא ערבות בינה כידוע (חגיגה יב ע"ב), וכן בארצות ארץ העליון תבל בינה וכן בז' ימים שבת, וכ"ה בכל ז' השביעי הוא בינה.

²⁷⁹ עי' מילואים אות לה.
²⁸⁰ עי' לעיל הערה 255.

²⁸¹ עי' תיקר"ז (לו ע"ב): נשמתא יתירה דאיהו נשמת כל חי. בהגר"א: **נשמת כל חי** - ר"ל, מבינה אל יסוד כידוע.

ועי"ש לגע"ב: צלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו ודא נשמת כל חי דאיהי אימא עילאה. ועי"ש כד ע"א: שריא שכינתא עלאה דאיהי נשמת כל חי עליה.

²⁸² עי' זהר ח"ב לא ע"ב: מאן נתיבותיה אלין אינון ונתיבות ושבילין (שבילין) דנפקי מלעילא וכלהו נקיט לון ברית יחידאי דאיהו אקרי שלום שלמא דביתא ועאל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה וכדין יהיב ליה שלם הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום:

תרגום: מה זה נתיבותיה. אלו אותם נתיבות ושבילים שיוצאים מלמעלה, והברית היחידה, שנקרא שלום, שלום הבית, לוקח את כולם ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בתוקפו, ואז נותן בו שלום, זהו שנאמר "וכל נתיבותיה שלום".

ואפיק לי. שהוא הוציא אותי, שהוא בדרגא דצדיק, כמ"ש למטה שא"ל אי ניחא קמיה מאריה לאודעא מן שמיה פתח ואמר ובניהו כו'. ר"ל שהוא שרש נשמתו. בן איש חי דא צדיק כו'.

כגירא בידא כו'. כמ"ש כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, של ההוא נער, והוא כד מתחדש בחדותא דסיהרא²⁸⁵, בסוד הנשר²⁸⁶, וכמ"ש בתיקון י"ג (ל ע"א) שם חד בר נש עולימא צדיק שמיה דהוה יתיב על מגדלא קשתא בידוי והוה זריק חצים כו'²⁸⁷. וענין כ"ס הנ"ל כמ"ש כי יד על כס י"ה, שאין השם שלם ואין הכסא שלם כו'. והענין כי כשנתחברו כ' וס', אז נחית עלייהו עתיק יומין כידוע. כמ"ש בזוהר דלא נחית ע"ק עד כו'²⁸⁸, והוא אל"ף פלא כידוע²⁸⁹. ואלו ג' דרגין הוא שלימות הכסא. **ס' לא בעא לאסתלקא בגין לסעדא כו'** דצריך לסמכא לון. ויו"ד אין יכול לעלות אלא ע"י הסמ"ך שם. ולכן **כ' לא בעא לאסתלקא**. ואלו היו זו"נ שלמים, שלא היו

²⁸³ ע"י תיקון"ז קסט ע"ב: אתלבש בגבורה הה"ד (ישעיה מ"ב) יה"ה כגבור יצא ודא איהו ישיש כגבור לרוץ אורח.

²⁸⁴ מאן חפתו דא עדן ורזא דא (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן עדן דא איהו חפה דחפיה על כלא ישיש כגבור ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל כגבור מסטרא דגבורה ואף על גב דגבורה איהי דינא שלים כגבור כתיב ולא גבור בגין דאמתיק דינא בחסד ונטיל כלא כחדא בתיאובתא ורעותא שלים וכלו (ועל) דא לרוץ ארח כמה דאת אמר (ישעיהו מג טז) הנותן בים דרך (ו)לאשקאה ולאשלמא נהירו דסיהרא בכל סטרין ולמפתח בה ארח לאנהרא לתתא: תרגום: מיהו חופתו, זה עדן. וסוד זה "ונהר יוצא מעדן", עדן זוהי חופה שמכסה על הכל. "ישיש כגיבור", ישיש מצד של אור ראשון, שלא נמצא בו דין כלל. "כגיבור", מצד הגבורה, ואף על פי שגבורה היא דין שלם, נאמר "כגיבור" ולא גבור, משום שממתיק דין בחסד ונטיל הכל כאחד, בתשוקה ורצון שלם. וכל זה "לרוץ אורח", כמו שנאמר "הנותן בים דרך", להשקות ולהשלים את אור הלבנה בכל הצדדים, ולפתוח בה דרך להאיר למטה.

עדן - פי' בינה (מ"מ).

מעדן - פי' ונהר, שהוא ז"א, יוצא מעדן שהיא בינה, להשקות את הגן, שהיא מלכות (מ"מ).

ישיש - ב' פעמים אל בכללותה עשרה הם ישיש (רח"ו).

בחסד - פי' שהגבורות נמתקו על ידי החסדים (מ"מ).

אורח - פי' יסוד דנוק' נק' אורח (מ"מ).

דרך - פי' יסוד דנוק' נקרא דרך (מ"מ).

²⁸⁵ ע"י לעיל הערה 223.

²⁸⁶ נדצ"ל הנער, ע"י לעיל הערה 222.

²⁸⁷ אדהכי הא רעיא מהימנא קא אתי בכמה עאנין ותורין ואמרין וחוטרא בידיה סליק עיניה למגדלא ואתא חד בר נש עולימא צדיק שמיה דהוה יתיב על מגדלא קשתא בידוי והוה זריק חצים

לגבי חויה ודא איהו פזר גדול **P** וחויא לא הוה חשיב לון.

תרגום: בינתיים בא הרועה הנאמן בכמה צאן ושורים ותישים ומטה בידו, העלה עיניו למגדל וראה איש אחד, נער צדיק שמו, שהיה יושב על המגדל וקשת בידו, והיה זורק חצים לנחש, וזהו

פזר גדול **P** והנחש לא היה מחשיב אותם.

²⁸⁸ ע"י תז"ח טו ע"ד: ולא עד אלא איהו אפלו תשע ספירן דאנון כללא דא"ח דאיהו עמודא דאמצעייתא כליל מאנון תשע ועלת על כל עלאין לא נחית עלה יחודה עד דאפיק לה בת זוגה כלילא מעשר ספירן ובגינה נחית עליה יחודה בגין דתהא חביבה עלה ואיהו דאחיד בתרויהו ובגין כך אנון א"ח ד' דאית שתופא דתרויהו כגון צדיק דאתמר בה כי כל בשמים ובארץ ותרגם אנקלוס דאחיד בשמיא ובארעא שתופא דילה כגונא דברית מלה דאחיד בדכר ונוקבא.

תרגום: ולא עוד אלא הוא שהוציא תשע ספירות שהן כלל של א"ח שהעמוד האמצעי כלול מאותן התשע ועלת על כל העליונים לא יורד עליו יחודו עד שמוציא לו בת זוגו כלולה מעשר ספירות ובגללה יורד עליה יחודו כדי שתהיה חביבה עליו והוא שאוחז בשניהם (ומשום כך הם אחד מצדו בלא חשבון ובזמן שהוא אוחז בשניהם אין שם פרוד וכשהוא אוחז בשניהם) הם א"ח ד' שיש שתוף של שניהם כמו צדיק שנאמר בו כי כל בשמים ובארץ ותרגומו שאוחז בשמים ובארץ השתוף שלו כמו ברית המילה שאחוז בזכר והנקבה.

²⁸⁹ ע"י תקי"ז קנט ע"א: מתרין עשר אינון תליין מכתר עלאה כגון יואאחצ"צבירון בהאי שמא תמן אח תמן ציץ תמן אביר תמן ירון דא שמא דתליא מכתרא עלאה כל שמא דאיהו מתרין עשר אתוון איהו ברזא דאל"ף דאיהו פל"א ועליה אתמר אודך על כי נוראות נפלאתי נפלאים מעשיך.

תרגום: מ"ב [משם שיש בו י"ב אותיות] הם תלויים בכתר עליון, כמו יואאחצ"צבירון, בשם זה, שם "אח", שם "ציץ" שם "אביר", שם ירון, זה השם שתלוי מכתר עליון, כל שם שהוא מ"ב אותיות הוא סוף אל"ף שהוא פל"א ועליו נאמר אודך כעל כי נוראות נפלאתי נפלאים מעשיך. וע"י מלואים אות לו.

בגלות, אז סליק ס' לעילא. וז"ס שאין השם שלם, שו"ה בגלות, שלכן הכסא ג"כ אינו שלם. והכל ע"י עמלק, חויא. וצדיק²⁹⁰ עושה קרבא ביה, כמ"ש בתיקון י"ג שם²⁹¹. וע"ש עד דאתא ר"מ ונטל חץ חד כו' ע"ש²⁹². ואמר (לעיל) דאינון יש. שהן אותיות של חכמה כידוע²⁹³, כי סוד כסא הוא אנכי כמ"ש בפ' יתרו²⁹⁴. וס' הוא נ"ס (צ"ל נ"י) והוא סוד י"ה שה' הוא נו"ן. ועי' בסתרי אותיות (ה ע"ב א ע"ג) האי ה"א אתעטרת ברזא דאינון חמשיין כו' אתהדרת מרזא דנו"ן לגו רזא דה"א כו'²⁹⁵. [נרשם על הגליון. וכידוע בסוד אי"ן]. והוא כלילת חכמה בבינה, חכם בבינה²⁹⁶, עוקץ של ה"א. וי"ש הוא כלילת בינה בחכמה, י' חכמה ש' בינה. וזהו המלחמה²⁹⁷,

- מאיר הגר"א -

²⁹⁰ פי' מידת היסוד.

²⁹¹ עי' לעיל הערה 253.

²⁹² ז"ל: עד דאתא רעיא מהימנא ונטיל חץ חד וזריק לגביה דא בתר דא בצלותיה (הה"ד) (משלי ז כג) עד יפלא חץ כבדו דחויא דאיהו סמא"ל אל אחר דתמן יסודיה ועקריה ובגין דא הכבד כועס במאי כועס במרה דאיהי דבוקה ביה ודא סם המות נוקבא דיליה זנבא דיליה יותרת הכבד יותרת אתקריאת דבתר דעבידת נאופין יהיבת שיורין לבעלה זנבא איהי שפחה (נ"א שליחא) דיליה במרה כעיס ובזנבא קטיל מרה איהי פרצוף דיליה יותרת זנב דיליה כגוונא דאדם דעביד ליה פרצוף ולבתר זנב דהאי אדם רע אתקרי ודא כגוונא דדא דא אדם (הראשון) דאתנטיל מאילנא דחיי ודא אדם דאתנטיל מאילנא דמותא.

תרגום: עד שבא רועה הנאמן ונטל חץ אחד וזרק אליו זה אחר זה בתפלתו (זהו שנאמר) "עד יפלא חץ כבדו", של הנחש שהוא סמא"ל, אל אחר, ששם יסודו ועקרו, ולכן הכבד כועס (ברכות סא ע"א), במה הוא כועס, במרה שהיא דבוקה בו, וזה סם המות, הנקבה שלו, הזנב שלו, יותרת הכבד. נקראת יותרת שאחר שעשתה נאופין, היא נותנת שירים לבעלה, והזנב היא שפחה (שליח) שלו, במרה כועס, ובזנב הורג. המרה היא הפרצוף שלו, היותרת זנב שלו. כדוגמא שאדם שעשה לו פרצוף ואחר כך זנב, שהאדם הזה נקרא רע, וזה כדוגמא זה, זה אדם (הראשון) שנטל מעץ החיים, וזה אדם שנטל מעץ המות.

²⁹³ עי' זהר ח"ג רלח ע"א: מאן י"ש חכמה²⁹³ מאין דבאתר דשכינתא²⁹³ עלאה תמן חכמה תמן ובגינה אתמר (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש.

תרגום: מהו יש חכמה מאין, שבמקום שהשכינה העליונה, שם חכמה שם, ובגללה נאמר "להנחיל אוהבי יש".

ועי' תז"ח ט ע"א: נג"ד יכ"ש נג"ד י"ש כ' דאיהו כתר י"ש להנחיל אוהבי יש ואנון י' חכמה ש' תשובה.

²⁹⁴ צ ע"ב: וידבר אלהים את כל הדברים האלה (שמות כ א) כל הדברים כללא דא הוא כללא דכלא כללא דלעילא ותתא אנכי רזא דעלמא עלאה²⁹⁴ ברזא דשמא קדישא יה"ו אנכי אתגליא²⁹⁴ ואתגניז²⁹⁴ אתגליא ברזא קדישא דכרסייא דסיהרא קיימא ובשלימו (דשלימו) כחדא כד שמשא שלטא וסיהרא אתנהירת ולית לה שבחא בר שבחא דנהורא דנהיר עלה: אנכי באשלמות רזין דשלימו דכורסייא לתתא ואסתלקו חיון קדישין ואיהי אתתקנת בתקונהא וכד איהי שפירא בחיזו ובעלה אתי לגבהא כדין אקרי אנכי:

תרגום: "וידבר אלהים את כל הדברים האלה", "כל הדברים" כלל, זה הוא כלל של הכל, כלל של מעלה ומטה. "אנכי", סוד של העולם העליון, בסוד השם הקדוש, יה"ו. אנכי, נגלה ונגנז, נגלה בסוד קדוש של הכסא, שהלבנה עומדת בשלמות כאחד, כשהשמש שולט והלבנה מאירה, ואין לה שבח פרט לשבח של האור שמאיר עליה.

"אנכי", בהשלמת סודות של שלמות של הכסא למטה, והתעלו החיות הקדושות והיא נתקנה בתקונה. וכשהיא יפה למראה ובעלה בא אליה, אז נקראת אנכי.

ביאור: דעלמא עלאה - פי' בינה שמתלבשת בז"א, וז"ש ברזא דשמא קדישא יה"ו שהוא ז"א (מ"מ).

אתגליא - פי' מלכות (מ"מ).

ואתגניז - פי' בינה, כי אנכי רומז למלכות ובינה (מ"מ), כמש"ו בב' כרוסיין עלמא עלאה ותתאה (יהל אור).

²⁹⁵ ז"ל בשלימות: כד נחתין ולא ידיע ממאן נחתין האי ה"א אתעטרת ברזא דאינון חמשיין ואינון פלאות דאינון חמש סמכין לגויה וכד אתעטרה ואתפשטת אתהדרת מרזא דנו"ן לגו רזא דה"א. תרגום: כאשר יורדים ולא ידוע ממי יורדים הה"א הזו מתעטרת בסוד אותם הנ' ואותם הפלאות שהם חמשת העמודים לתוכה וכאשר מתעטרת ומתפשטת חוזרת מהסוד של נו"ן לתוך הסוד של ה"א.

²⁹⁶ עי' ס"י פ"א מ"ד: הבן בחכמה וחכם בבינה.

עי' שער הזווגים פרק ד: ונבאר ענין בינה ותבונה, ובו יתבאר מ"ש בס"י (פ"א מ"ד) הבן בחכמה וחכם בבינה. והענין כי הנה ב' אותיות ראשונות של הוי"ה הם בחי' חר"ב, אבל באות יו"ד לבד שהוא חכמה שם יש בחי' בינה, וזהו ענין הבן בחכמה. ופי' הוא כי יו"ד במלואו, י' הוא חכמה, וב'

זהו מ"ש (שמות יז טז) מלחמה לה' בעמלק כו'. ומלחמה של שם הוא בב' אלו, כ' וס', כ"ס, להסתלק בא', ששם הוא אבן בהתגזרת די מחא לצלמא²⁹⁸. וזהו יד על²⁹⁹ כ"ס. והמלחמה הוא ע"י התפלה של צדיק התחתון עם בני ישראל. וז"ס כ"י יד כו' כנ"ל, דכ"ף לא יכלא למהוי רגעא חדא בלא יו"ד, וזהו כ"י כמ"ש בתיקון י"ג שם. והתפלה הוא בב' אותיות הנ"ל, כמ"ש בתז"ח (עו ע"ד יב ע"ב) זכאה איהו מאן כו' בין שפון דיליה ובגינה אתמר אם תשכבון בין שפתים, א"ת אם אלא אם, ותרין אינון אם עלאה אם תתאה, שכינתא עלאה שכינתא תתאה דעלה אתמר שלח³⁰⁰. והן בסוד כ' וס', כ' נחית לכורסיא³⁰¹, וס' לאגנא על בנין³⁰².

אותיות ו"ד נעשית צורת ה', שהוא צורת ו"ד שבאות יו"ד, והיא נקרא בינה עלאה הנ"ל. ואמנם ה' ראשונה עצמה שבשם הו"ה זו היא תבונה ראשונה הנ"ל, וכבר הודעתך בדרוש תפילין בענין כתיבת שם הו"ה, שצריך לכתוב תחלה י' בקרן זוית של ה' הזאת, כזה ז', ואות י' הוא בחי' חכמה של זאת התבונה ראשונה, וזו החכמה נקרא יש"ס, וז"ש וחכם בבינה. והרי נתבאר כי באות י' של הו"ה יש בחי' או"א עלאין, ובאות ה' ראשונה של הו"ה יש בחי' יש"ס ותבונה שהם תתאין.
²⁹⁷ עי' מלואים אות מ.

²⁹⁸ עי' דניאל (ב לד-לה): חזה הוית עד די התגזרת אבן די לא בידין ומחת לצלמא על רגלוהי די פרזלא וחספא והדקת המון. באדין דקו כחדה פרזלא חספא נחשא כספא ודהבא והווי כעור מן אדרי קיט ונשא המון רוחא וכל אתר לא השתכח להון ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלת כל ארעא.

²⁹⁹ פי' למעלה ממנו.
³⁰⁰ ובוצינא קדישא בתר דקבלתון האי אבן טולו לה לגביכו דלא תזוז מנכון עלה אתמר (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים זכאה איהו מאן דשכיב אימא עלאה בין שפון דילה ובגינה אתמר (שם סח) אם תשכבון בין שפתים אל תקרי אם אלא אם ותרין אנון אם עלאה אם תתאה שכינתא עלאה שכינתא תתאה דעלה אתמר (דברים כב) שלח תשלח תרין שלוחין.

תרגום: והמנורה הקדושה אחר שקבלתם את האבן הזו טלו אותה אליכם שלא תזוז מכם עליה נאמר "אם תשכבון בין שפתים", אשרי הוא מי שמשכיב את האם העליונה בין שפתותיו ובשבילה נאמר אם תשכבון בין שפתים אל תקרי אם אלא אם ושתיים הן האם העליונה והאם התחתונה השכינה העליונה והשכינה התחתונה שעליה נאמר "שלח תשלח" שני שלוחים.
בהגר"א: דלא תזוז כו' - ר"ל ליחדא לה תמיד: ותרין אינון כו' - ר"ל נגד תרין שפון כמ"ש לעיל בשפה עילאה שכינתא עילאה:

תרגום: הייתי רואה טרם שנגזר האבן אשר לא ידים והכה לצלם על רגליו אשר מברזל ו? ו? הרבה. באלה של ה? ? ברזל ? נחושת כסף וזהב והיו כ? מן ה? ונשא הרבה רוח וכל מקום שלא נמצא להם ואבן אשר הכה לצלם הוה ל? רב ודבר בכל הארץ
 ביאור הגר"א: **דלא בידין - ר"ל**, ה' נקודות של ה' אצבעאן דסלקא ע"ג כולם, ע"כ. ועי' דבריו כ ע"ד: ה' אצבעאן, ה' אורות של בינה, שכולן סתומים באת י'. אם כן כאן מדובר על ההארה שלמעלה מרובד הבינה והיא עלייתו לכתר.

ועי' תיקו"ז כא ע"א: כד שכינתא אסתלקת לגביה האי כתרא אתמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה (תהלים קיח כב) ואיהי אבנא דאתגזרת דלא בידין הה"ד (דניאל ב לד) עד די התגזרת אבן די לא בידין וגו'.

תרגום: כאשר השכינה מסתלק אל הכתר הזה, נאמר בה "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", והיא אבן שנגזרת שלא בידים, זהו שנאמר "עד די התגזרת אבן די לא בידין וגו'" [עד שנגזרת אבן שלא בידים].

ועי' דברי ריבנו (תיקו"ז): טעמי אינון מאני קרבא - כמ"ש לקמן ובתז"ח פתח ואמר זרקא כו' והוא במל' מסט' דכתר דכד סלקא לשם אתמר עלה עד די התגזר' כו' ומחת לצלמא כו' כנ"ל וצלמא הוא אדם בליעל כידוע.

ועי' עץ חיים (שער ג פרק ב): אז יבוא משיח בע"ה ומחת לצלמא על רגלוהי הם הקלי' שכנגד ג' עולם ב"ע. כי על האציל' נאמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. והבריאה היא רישא דדהבא כי היא בחי' זהב מצפון זהב יאתה שהיא בינה עלמא דאתכסיא המתלבשת ומקנת בבריאה כנ"ל וקלי' דיצירה כסף ונחושת. וקלי' דעשיה פרזלא וחספא. והאבן מל' האחרונה שבכל העולם הוא עקב א"ק ואתה תשופנו עקב. בהאי אבן רצוץ מוחא דנחש ומחת לצלמא על רגלוהי שבעשיה ואז שמים דעשיה וארץ דעשיה נאמר עליהם שמים כעשן כו' והארץ כבגד תבלה.

ועי' פת"ש (נוק' דזא לד): לע"ל שיאירו כל התיקונים האלו עד שיגמור הביורר בקומה דקדושה עד העקב. וכן לעומתו יתבטל כל קומה דסט"א שהוא סוד הצלם שראה נבוכדנצר עד די אתגזרת אבן די לא בידין ומחא לצלמא על רגלוהי, והוא סוד אב"ן ישראל נקודה דילה, אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה, שהוא האי אבנא דאזדריקת לעילא, כמ"ש בזוהר ובתיקונים, ודי בזה.

³⁰¹ עי' זהר ח"ב צא ע"א: אנכי רזא דתרין כרסוון אני כ' דכורסייא. תרגום: אנכי סוד של שני כסאות, אני כ' של כסא.

אמרו לו, האם נוח לפני מורנו להודיע לנו את שמו. פתח ואמר, "ובניהו בן יהוידע", הפסוק הזה בארוהו והוא יפה, אבל הפסוק הזה בא להראות סודות עליונים של התורה. "ובניהו בן יהוידע" על סוד החכמה בא הדבר הסתום ההוא, והשם גורם. "בן איש חי", זה צדיק חי העולמים. "רב פעלים" בעל כל המעשים וכל הכחות העליונים, משום שכולם יוצאים ממנו, הוא ה' צבאות, אות הוא בכל צבאיו, רשום הוא וגדול מן הכל. "רב פעלים" הוא "מקבצאל", האילן הגדול והנכבד גדול מהכל. מאיזה מקום יצא, מאיזו דרגה בא, חזר הכתוב ואמר "מקבצאל" הדרגה העליונה הסתומה ש"עין לא ראתה וגו'", הדרגה שהכל בה, וכוונסת לתוכה מתוך האור העליון, וממנה יוצא הכל. והוא היכל קדוש סתום שכל הדרגות מקובצות וסתומות בתוכו. ובגוף ההיכל (אילן) הזה קיימים כל העולמות, וכל הצבאות הקדושים, ממנו נזונים ועומדים על קיומם. "הוא הכה את שני אריאל מואב", שני מקדשים היו עומדים בגללו. ונזונו ממנו מקדש ראשון ומקדש שני.

אמרו ליה אי ניהא קמי ומארנא (מארי) לאודעא לן שמייה פתח ואמר (שמואל ב' כג) ובניהו בן יהוידע האי קרא אוקמוה ושפיר איהו אבל האי קרא לאחזאה רזין עלאין דאורייתא הוא דאתא ובניהו בן יהוידע [על] רזא דהכמתא קא אתא מלא סתימא איהו ושמא גרים³⁰³ בן איש חי³⁰⁴ דא צדיק חי עלמין רב פעלים מארי דכל עובדין³⁰⁵ וכל חילין עלאין³⁰⁶ בגין דכלהו נפקין מניה יהוה צבאות איהו אות הוא בכל חילין דידיה רשים הוא ורב מכלא רב פעלים [איהו] מקבצאל האי אילנא רב ויקרא רב מכלא מאן אתר נפק מאן דרנא אתא אהדר [קרא] ואמר מקבצאל³⁰⁷ דרנא עלאה סתימאה § ע"ב דעין לא ראתה ונון דרנא דכולה ביה³⁰⁸ וכניש בגויה מגו נהורא עלאה³⁰⁹ ומניה נפיק כלא ואיהו היכלא קדישא סתימא³¹⁰ דכל דרגין כנישין וסתימין בגויה ובנופא³¹¹ דהאי [היכלא] (אילנא) קיימין כל עלמין וכל חילין קדישין מיניה אתזנו וקיימי על קיומיהון הוא הכה את שני אריאל³¹² מואב (שמואל ב' כג) תרין מקדשין³¹³ הוו קיימין בגיניה ואתזנו מניה מקדש ראשון ומקדש שני

מקבצאל דרגא עלאה סתימאה. בינה מלכא דשלמא דיליה (לעיל ה ע"ב):

תרין מקדשין הוו קיימין בגיניה. כנ"ל שהוא חי וקים³¹⁴ בתרין עלמין, והוא חי עולמים³¹⁵, ב' עולמות, והן ב' מקדשין³¹⁶, והכל בגיניה, וכמ"ש למטה ונהר יחרב בבית ראשון כו'.

³⁰² עי' זהר ח"ב קפ ע"א: היות ס' מתייחס לתבונה, ועי' ח"ב ע"א, וח"ב קכז ע"א לענין רביעא על בנין.

³⁰³ עי' זהר הרקיע על זהר ח"א ג ע"א (בענין אות כ'): עולם הבריאה וסוד כסא כ' ב' ספירות חו"ב, ס' ו"ק הבנין מאירים בבריאה בסוד חו"ב דבריאה שהם סוד כ' כפופה שבכסא.

³⁰⁴ בנייהו בן יהוה שהם סוד המ"ן שעולים על ידי היסוד והוא בן חי בסוד ציור הווי"ן (רח"ו).

³⁰⁵ יסוד ז"א (רח"ו).

³⁰⁶ נשמות של התחתונים (רח"ו).

³⁰⁷ נשמת המלאכים (רח"ו).

³⁰⁸ קבצאל גימ' רל"ג, ע"ב קס"א, סוד ב' יסודות או"א שמשם מושך השפע (רח"ו).

³⁰⁹ בינה (רח"ו).

³¹⁰ אבא (רח"ו).

³¹¹ יסוד אמא (רח"ו).

³¹² ומן החיצוניות דבינה נמשך כל העולמות (רח"ו).

³¹³ סוד היכל הג' מז' היכלות המלכות הנז' בפרשת פקודי. ושם הוא בית המקדש ראשון ושני. וההכאה הוא ע"י מניעת השפע כביכול הוא הכה אותן. ועוד אפשר כי ב' מקדשים הם בינה ומלכות, ות"ת החריבן, כי גברו העוונות, ולא היו עולים שפע ממלכות, ובזה נחרב מקדש הראשון, ואז נמנע שפע הברכה למטה, ונחרב מקדש שני מלכות (רח"ו).

³¹⁴ לאה ורחל (רח"ו).

³¹⁵ עי' לעיל הערה 255.

מלואים

א. עי' אד"ר : וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינן גבוראן בשמאלא דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה לאצנעא אתר לההוא אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן והאי חסד כליל בחמש חסדין.

חסד ימינא גבורה שמאלא אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטרוי ובגין כך בכלהו כתרין עד לא זמין תקונוי דמלכא עתיקא דעתיקין בנה עלמין ואתקין תקונוין לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקונוי נוקבא בהאי אמה דאקרי חסד.

תרגום: וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות בשמאל דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד, כדי למתק את הגבורה ההיא הכוללת את הה"ג וזה החסד כלול בה' חסדים.

החסד ימין והגבורה שמאל, נתמתק זה בזה ונקרא אדם הכלול משני צדדיו. ולכך בכל הכתרים עד שלא הכין תקונוי המלך, בנה עתיקא דעתיקין עולמות והתקין תיקונים שתתקיים אותה הנקבה למתקה, ולא נתקיימו עד שירד החסד העליון - ונתקיימו, ונמתקו בתיקוני הנקבה, על ידי אמה זו הנקראת חסד.

אחר שביאר את תיקון יסוד הדכורא, מפרש אף את תיקון יסוד דנוק' (ב"ע רלו ע"א). וכיון דאתפשט אמה דא – באותה מידה שהחסדים הוציאו את האמה שלו החוצה והאריכוהו, כמו כן כחות הגבורות עשו את השקיעה שביסוד שבה, שכן הגבורות הם בסוד הצמצום והשקיעה (בהגר"א על ספד"צ כז ע"א ד"ה בעטפוי שקיעין). תיקון יסוד דנוק' נעשה על ידי ביאה ראשונה, ודווקא על ידי התפשטות האמה כאשר הוא בגדר אבר חי³¹⁷ (ב"ע רלו ע"ב). **אתפשט סטר גבורה מאינן גבוראן בשמאלא דנוקבא** – אפילו לאחר התיקון מקבלת הנוק' עטרא דגבורה לבד, ותיקונה הוא לאכללא בז"א (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה והארין). הגבורות באו לנוק' מפי היסוד ובסוד הזיווג שנתן לה ה"ג עצמיים (דהיינו בזיווג הראשון). וזהו מאינן גבוראן שתחילה לא ניתנו לה כי אם הארתם בלבד³¹⁸. והנה יסוד דידה מכונה "שמאלא" כמו שיסוד דדכורא מכונה ימינא שכיוון שבו מתגלים ה"ח (ב"ע רלו ע"ב). **ואשתקע בנוקבא באתר חד** - יסוד נקרא "מקום אחד"³¹⁹, וכאן יש השפעה של מים ולא של אור³²⁰ דרך פי היסוד ולא דרך דופן³²¹. עוד אפשר לומר שכאן מתחברים הדו"נ לאחד על ידי זיווג, ולכן יחדיו הם מכונים "מקום אחד" (ב"ע רלו ע"ב). **וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא**³²² - המקור של האשה הוא כסות ליסוד דז"א והוא כולל את כל קומת ז"א (בהגר"א על ספד"צ כז ע"א ד"ה ואמר בעטפוי), וכל קומת נוק' נקראת כסות שהרי כל בנין הפרצוף מתגלה ביסוד (ב"ע רלו ע"ב). **ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה** – כל שקיעה הוא דין. ולכן כל הדינין שרשן בערוה, דכלא שקיעה, ואילו כל רחמי באמה דדכורא, והוא סוד הזיווג לאתבסמא (בהגר"א על תיקו"ז קמט ע"א ד"ה עמוק). **לאצנעא אתר לההוא אמה דאקרי חסד** - כל זיווג הוא בצניעות כמ"ש בע"ח

– מאיר הגר"א –

³¹⁷ עי' בהגר"א בת"ז מ"ב ע"ב.

³¹⁸ כאשר היו אב"א. ועי' בהגר"א על ספד"צ טז ע"א ד"ה וז"ש שליט.

³¹⁹ הב"ע מביא ראיה לדבר זה מזהר בראשית יב ע"א: פקודא תליתאה, למנדע דאית אלהא רברבא ושליטא בעלמא ולייחדא ליה בכל יומא יחודא כדקא יאות, באינן שית סטרין עלאין ולמעבד לון יחודא חדא בשית תיבין דשמע ישראל, ולכוונא רעותא לעילא בהדייהו ועל דא אחד אצטרין לארכא ליה בשית (נ"א, כשית) תיבין ודא הוא דכתיב יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, יתכנסון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה (יראה) למהוי בשלימו לשית סטרין כדקא יאות, ועם כל דא בההוא יחודא.

³²⁰ עי' בהגר"א על ת"ז פט ע"ג וז"ל, הנה לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון ז"נ נבראו אבל סרס את הזכר והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, והענין כי לויתן הוא צדיק כמש"ל נ"ב ב' לויתן לעילא דא צדיק כו' והוא ז"נ אמה ועטרה כנ"ל והנה אור ומים הן ב' עיטרין דחור"ג והיו ראויין להיות שם ולהזדווג וליתן שניהם לנוק' אבל באמת אינו יוצא אלא מים והאור ההולך בזיווג בכל האברים הוא התענוג בזיווג והולך עד יסוד ושם נגזז ובעטרה אינו בא אלא מים, עכ"ל.

³²¹ עי' בהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן ז"נ.

³²² גליונות הלש"ו: ועכ"ז הנה גנוז שם החסד ג"כ כמ"ש בשעה"כ יוה"כ ק"א ע"ג ועי' בא ל"ו ע"א.

(שער הקלי' פרק ב') דאז כרוזא נפיק כו', וסט"א מסתלק. וכעין מש"כ חז"ל "במקום שלביא ולביאה מזדווגים זה בזה מי שם כסותו כו'" (סנהדרין ק"ו ע"א) ותכלית צניעות היסוד הוא שלא יתגלה החסד למי שאינו ראוי, דהיינו לאותם ששרשם בסט"א (ב"ע רלו ע"א). **בגין לאתבסמא גבורא דא דכליל חמש גבוראן, והאי חסד כליל בחמש חסדין, חסד ימינא גבורה שמאלא** – יסוד מבסם את נוקבא (בהגר"א על ספד"צ לו ע"ב ד"ה אילנא דמבסם, כו ע"ב ד"ה אי עד). בזיווג הדכר נותן חסדים והנוק' גבורות בבחינת מ"ד ומ"ן ומתבסמים יחד (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ד ד"ה ואחיד לתתא). יש ה"ג וה"ח בכל בחי' שיש בה דכר ונוק', אפילו אורא ובוצינא (בהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה ונפיק).³²³ פ"י "ימינא" יסוד ז"א, הרי הוא חסד, ו"שמאלא" יסוד נוק' דהיינו גבורה (ב"ע רלו ע"א). **אתבסם דא בדא ואקרי אדם כליל מתרין סטורי** - אדם הוא כללא דחו"ג, ולכן מילוי דמ"ה (גי' אד"ם דהיינו דכורא וחסדים) הוא י"ט (גי' חו"ה דהיינו נוק' וגבורות) (ע"ח תיקון פרק ג') (ב"ע רלו ע"א). **ובגין כך בכלהו כתרין** – דהיינו בעולם הנקודות (ב"ע רלו ע"ב). **עד לא זמין תקוני דמלכא עתיקא דעתיקין** – כוונתו קודם שהכין ע"ק תיקונים לז"א המכונה "מלכא", שכן עדיין לא נשתרש ז"א בע"ק, שכן טרם נתגלו תיקוני גלגלתא ות"ד (ב"ע רלו ע"ב). **בנה עלמין** - דהיינו חיבור השברים זה בזה, וכן בנין איברי הפרצופים (ב"ע רלו ע"ב). **ואתקין תקונין** - כאשר יש מתקלא אזי יש תיקון ליסוד, ואז הכל בתיקון (בהגר"א על ספד"צ א ע"ד ד"ה דעד). תיקון הנוק' הוא להתכלל בז"א, שכן היא מקבלת רק עטרין דגבורות ולא דחסדים (בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה והארץ), דהיינו נתינת המוחין בהם ושאר תיקונים (ב"ע רלו ע"ב). **לאתקיימא ההוא נוקבא לאתבסמא** - המלכים הראשונים מכוונים נוק', שכן הם מסט' דנוק', בבחינת שם ב"ן (ב"ע רלו ע"ב). **ולא אתקיימו עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו ואתבסמו תקוני נוקבא** - בדברי הזהר כל הנאמר על עולם התוהו נאמר בלשון עבר (בהגר"א על תיקו"ז מא ע"ג ד"ה בראשית). 'אתקיימו' פ"י קיום, ו'אתבסמו' פ"י נתינת המוחין. ועוד יש לפרש - 'אתקיימו' היינו מלכים דז"א, ו'אתבסמו' היינו תיקוני דנוק' (ב"ע רלו ע"ב). בתחלה היו המלכים בסוד בוצינא דקרדינותא ה"ה עטרא דגבורה בלבד ולכך לא אתקיימו (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב הגהה כ"מ בכתבים). שורש התיקון הוא בחסד דעתיק וזהו החסד הנזכר כאן (בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ב ד"ה ומחסד דעתיק). מש"כ כאן "דנחית" קאי על אותן האורות החדשים שלא היו קודם התיקון, והמה הו"ק של המלכים (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה דלא הוו והוו ויהויין). תחילת התיקון היא בחסד דרדל"א, אשר ממנו מתחיל האצילות, והוא החסד דאתקיימו ממנו המלכים (בהגר"א על ספד"צ ד ע"א ד"ה ומחסד דעתיק). **בהאי אמה דאקרי חסד** - אפילו לאחר התיקון של הנוק' היא נשארת בסט' דגבורה, ואתבסמותא דילה תליא בזיווגא דכר שבאופן זה נותן לה חסדים (בהגר"א על ספד"צ ח' ע"ד ד"ה והארץ). התיקון מתחיל מהמלך השמיני (בהגר"א על ספד"צ י ע"ב ד"ה וז"ס ימות).

ב. ע"י זו"ח ח ע"א: בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ ראשי תיבות אהו"ה³²⁴ דביה אתבריאו שמיא וארעא א"ה ביה אתבריאו שמיא ו"ה ביה אתבריאת ארעא וכל מה דאית - מאיר הגר"א -

³²³ ע"י בהגר"א על ספד"צ כט ע"א ד"ה כד נחת וטז ע"ד ד"ה ואחיד.
³²⁴ ע"י שעה"כ ה ע"ג: בז"א יש מוחין מצד אבא ומוחין מצד אימא, וכו' המוחין דאבא נק' חכמה ובינה חו"ג, וכן המוחין של אימא נק' ג"כ כך, וכו', מוחין דאבא הם כולם בחי' שמות של הויית במילויים, ודאימא הם שמות דאהיה במילויים וכו' אמנם החסדים והגבורות להיות שאינן מוחין ממש אלא מכריעין, לכך אינם לא שמות הויה ולא שמות אהיה, כי שתי שמות אלו אינן אלא בחכמה ובינה בלבד כנודע, אבל החסדים והגבורות בין אותם דאבא ובין של אימא הם בחי' אחרת.

ע"י ספר הליקוטים ישעיה פרק מ: או יאמר מי מדד בשעלו מים. הנה טיפת זו"ן הובררו ע"י אבא, שהוא מלביש זרוע ימיני דא"א. והנה בימין יש ה' אצבעות, והם ה"ח. והנה אצבע, הוא סוד שם אהו"ה במילוי אלפ"ן {צ"ל יוד"ן}, גימטריא אצבע, ובתוך כל אצבע יש חסד א', שהוא הו"ה א'. וע"י שעה"פ אמור: ולכן נרמז שם אהו"ה, בר"ת, 'הישראלית' את 'השם' ויקלל, שהוא השם הנרמז גם בר"ת, (ויקרא כ' ו') 'אל' האובות ואל 'הידעונים. וגם בר"ת, (בראשית א') 'את' השמים ואת 'הארץ. והוא במלכות. ובכח שם זה, נקב נקב בין יצירה לעשיה כנזכר. וע"י פע"ח חנוכה ופורים פרק ו'.

ע"י ספר יצירה (פ"א מ"ג) עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות, בהגר"א: כי אצב"ע בגימ' שם אהו"ה במילוי יוד"ן, והוא חותם שנבראו בו שמים וארץ, כדכתיב (בראשית א א) "את השמים ואת הארץ."

בה והוא יהיב תיאובתא בכל אילנין ועשבין די בארעא והוא מה דאמרו אין לך עשב ועשב מלמטה שאין עליו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל שנאמר (איות לח לג) הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ עוד

תרגום: בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ראשי תבות אהו"ה שבו נבראו שמים וארץ א"ה בו נבראו השמים ו"ה בו נבראה הארץ וכל מה שיש בה והוא נתן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ והוא מה שאמרו אין לך עשב ועשב מלמטה שאין עליו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל שנאמר (איוב לח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ

ג. ז"ל: שבעה ושבעה אלין תתאי דקיימין לקבליהו דעלאי וכלהו אחיד לנרות אשר על ראשה שבעה ושבעה מוצקות³²⁵ אלין שבעת ימים ושבעת ימים אלין³²⁶ עילאי ואלין תתאי דמתחבראן כחדא³²⁷

ועי' דבריו בביאורו על תיקו"ז עג ע"ב וז"ל, חותמא דגושפנקא - טבעת שעשוי העטרה כעין טבעת, והיא טבעת המלך, והוא חותמא דגושפנקא דחתיים שמים וארץ, בר"ת את השמים ואת הארץ, בדעת יחודא דהו"ה אה"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, עכ"ל. פי' דבריו, שתכלית היחוד של יהו"ה ואה"ה הוא לצרף אותיות א"ה של אה"ה, עם ו"ה של יהו"ה. ועי' שם צח ע"ד: **דבהאי שמא אתבריאו כו'** - אע"ג דע"ב הוא בחג"ת כנ"ל הוא ג"כ בנה"י ענבים לבנים ושחורים כמ"ש בז"ח שיה"ש אלא דבחג"ת הוא וה"ו ששם חו"ג פשוטים הנהגת השמים אבל בנה"י שהם מורכבים ונק' חסדי דוד לכן גם הוד ישר כמו ת"ת וכמ"ש בפ' בשלח על ת"ת ע"ש והן ג' וויין לכן כאן י"ח דשיח שהוא ג' וויין אבל שם וה"ו הוא אהו"ה דגושפנקא ו"ה הן בחו"ג ו' השני הוא דת"ת שכולל ב' אותיות א"ה כי ד' אותיות דגושפנקא הן ד' עיטרין שנוטלין חג"ת ויעקב נוטל שנים ועבז"ח שיה"ש נ"ב.

ועי' בית עולמים קפה ע"ב, ז"ל, הדעת מתפשט בין הידים שהוא הדעת לישן כמ"ש בס"י וכתר לו ברית בי' אצבעות ידיו והוא ברית הלשון שמתפשט עד סיום דידיים עד האצבעות ושם הוא גמר מעשה ולכן שם אהו"ה שהוא שם הדעת במילוי אל"ף ה"י וי"ו ה"י גי' אצב"ע.

ועי' פת"ש א"א לט: ומשה זכה לבינה וה"ס שם אהו"ה הדעת הנמשך מנ' שערי בינה, סוד כ"ל.³²⁵ וענין הפסוק ושבעה נרותיה עליה דהיינו שבעה ענפים לתפארת על המלכות דהיינו סוד שיר השירים אשר כדפירשנו, שבעה כשבעה, הכוונה כי כמו שהם בתפארת שהוא הזכר שבעה ענפים כן המלכות שהיא הנקבה הנגדיית אליו הם שבעה ענפים בענין שהם שבעה בשבעה, שבעה תחתונים שבמלכות דקיימן לקכליהוץ דעילאי וזהו בשבעה כדפירשנו, ויהיה לפי זה מוצקות ודאי שהתחתונים מוצקות מהעליונות, והם אחוזות עם הבינה והיינו אומרו אשר לשלמה והיינו לנרות אשר על ראשה כי ראש המנורה תפארת ושבעה נרות עליונות שבבינה הם על התפארת וזהו שאמר וכלהו אחיד לנרות וכו', שבעה בשבעה מוצקות אלין וכו', קשיא ליה שהוא כפל בפסוק כי שבעה במלכות נזכרו באומרו מנורת זהב כולה, ושבעה שבתפארת נזכרו באומר ושבעה נרותיה עליה אם כן מאי תו שבעה בשבעה, ותירץ כי באומרו ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה רמז אל סוד סדר המדות משפיעות זו בזו כל אחד ממקומה, ועתה באומרו שבעה כשבעה רמז ענין אחר דהיינו היות שבעת תחתונות מאירות בבחינת שוה אל שבעה עליונות (אור יקר).

³²⁶ אלין שבעת ימים ושבעת ימים אלו ימים מאירים ואלו כמותם, והורה על זה במה שקרא אותם שבעה שבעה שם הכולל לשניהם, ומה שלא אמר שבעיות וכיוצא המורה על היותם שבעה מיוחדות אחר הייחוד אלא אמר שבעה כשבעה הורה היותם מאירות בשבעה ימים ושבעה ימים אפילו קודם ייחודם, וזה שאמר אלין עילאי ואלין תתאי, כי המלכות בהיותה למטה מתקשטת עד שבהיות שהיה שמה לילה דהיינו שבעה לילות לשבעה ימים, עתה לילה כיום יאיר והם שבעה ימים ושבעה ימים בהיותם אלין עילאי ואלין תתאי, מה שלא הורה כן באומרו מנורת זהב ושבעה נרותיה, שאדרבה מורה היותה היא מנורה כלי והתפארת נר שבכלי, דהיינו נ"ר מצוה מלכות, ותורה תפארת אור הנר, דהיינו מדת יום ומדת לילה, ולזה חוזר עתה ואמר שנוסף הקישוט שהיה אור הלבנה כאור החמה דהיינו שכעת ימים ושבעת ימים, ובאומרו בשבעה רצה בבית שאחר היותם שבעה ימים ושבעה ימים מתקשטים במקומם יתחברו ויתייחדו, וזהו שאמר דמתחכרן כחדא אחר היותם אלין עילאי ואלין תתאי (אור יקר).

³²⁷ עי' זהר בראשית מה ע"א וזהר שמות רס ע"ב ושער כסא הכבוד, ושעה"כ קדיש [אמר המסדר כתב הגר"א בתיקונים תיקון כ"א נ"ג א' {וילנא מד, ד} בד"ה א"ל ברי שהכוונה שבעה דדכורא, ושבעה דנוק', והן שבעה היכלות, והוא בהצטרף יסוד הבינה, היכל השביעי. ואע"פ

תו שבעה ושבעה כולהו לעילא³²⁸ בגין דכליל כל חד בחבריה³²⁹ ואי תימא שיתא איהו³³⁰ שפיר דכליל חד בחבריה³³¹ חד דאשתער במאן אתכליל³³² אלא כד סלקין כולהו לתריסר ההוא דקאים עלייהו³³³ דאשלים תליסר³³⁴ אתכליל בחד דקיימא עליה³³⁵ דאיהו דרגא דכלהו כלילהן ביה³³⁶ ודא איהו נקודה עילאה דכלהו נפקו מיניה תרגום: שבעה ושבעה אלו התחתונים שעומדים כנגדם של העליונים וכלם אוחדו לנרות אשר על ראשה שבעה ושבעה מוצקות אלו שבעת ימים ושבעת ימים אלו עליונים ואלו תחתונים שמתחברים יחד עוד שבעה ושבעה כלם למעלה משום שכל אחד כלול בחברו ואם תאמר שש הוא יפה שכולל אחד בחברו האחד שנשאר במי נכלל אלא כשכלם עולים לשנים עשר אותו שעומד עליהם שמשלים שלשה עשר נכלל באחד שעומד עליו שהוא הדרגה שכלם כלולים בה וזו היא הנקדה העליונה שכלם יצאו ממנה.

ד. מאי מזלא דילה בעלה - די"ב מזלות שהן בעולם שולטין על י"ב בשנה דאינון י"ב חדשים כמ"ש בס"י י"ב בעולם כו' י"ב בשנה כו' וכן בי"ב שעות ביום ולכן מזל שעה גורם ולכן הכל תלוי בנפש שהיא כפי השעה שנולד דכל שעה יש לה מזל אחר וי"ב מזלות הן י"ב צרופי הוי"ה של הדעת דכל עניינים שבעולם הכל הן כפי צירוף הוי"ה כידוע והוא המזל שהוא הדעת הבא מב' מזלות נוצר ונקא חו"ב וכו' י"ב ה"ח וה"ג וח"ב והוא כ"ב אתוון ג"ר אמ"ש וז' כפולות ז"ת וי"ב הוא הדעת והן י"ב שבטים וז"ש שבטי י"ה עדות לישראל ואמר בפ' וישב

שהן שמונה, כשנחשוב גם העטרת, מ"מ יסוד ועטרת נכללין בהיכל א', לבנת הספיר. ונכללין כא' שבעה דדכורא בז' דנוק', שמתקשרין דא בדא ואינון יחודא דשמע ישראל ובשכמל"ו] (יהל אור).

³²⁸ שלא נפרשם במלכות כדפירשנו לעיל אלא "כולהו לעילא" בשבעה נרותיה עליה דקאמר דהיינו בתפארת, והורה על בחינה שבו נוספת על בחינת שבעה (אור יקר).

³²⁹ ועולים לשבעה ושבעה, ומה שרצה הכתוב באומרו ראשונה שבעה נרותיה ואחר כך אמר שבעה בשבעה ולא אמר ונרותיה עליה שבעה בשבעה, היה הענין ראשונה אמר ושבעה נרותיה להודיענו דשבעה אינון (אור יקר).

³³⁰ שהתפארת לא היה נקרא אלא ששת ימים שפיר דכליל חד בחבריה ויעלו לשנים עשר, אלא השתא דאמרת שהם שבעה עולים לשלשה עשר והנקודה האמצעית אין לו רע להכלל לעלות לארבעה עשר וזהו שאמר "חד דאשתאר במאן אתכליל" (אור יקר).

³³¹ נאמר שהם ששה קצוות ונקודה אמצעית עצם התפארת שהוא שביעי שבת שבהם, והם נכללים חסד בגבורה וגבורה בחסד הם ארבעה, נצח בהוד והוד בנצח הם ארבעה, תפארת ביסוד ויסוד בתפארת הם ארבעה הרי שנים עשר, והאחד הכולל הם שלשה עשר (אור יקר).

³³² עוד אפשר לפרש בסוד י"ב הויות שבשם בן ארבע דביה עסקינן שהם ששה ממטה למעלה וששה ממעלה למטה, בענין שהוא קשור ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו כזה, חסד ביסוד ויסוד בחסד, גבורה בהוד והוד בגבורה, תפארת בנצח ונצח בתפארת, והנקודה האמצעית כח הכולל כולם והיינו דקשיא ליה "חד דאשתאר כמאן אתכליל" שאין לו חבר, עוד אפשר לפרשו בדרך אחרת בסוד י"ב גבולי אלכסון, חסד בתפארת חסד בנצח חסד בהוד הם שלשה, תפארת בגבורה תפארת בנצח תפארת בהוד הם שלשה, גבורה במלכות או ביסוד ששניהם סוד מערב גבורה בנצח גבורה בהוד הם שלשה, יסוד או מלכות בחסד וכן בנצח וכן בהוד הם שלשה, הרי י"ב, והנקודה האמצעית הם שלשה עשר והיינו דקשיא ליה חד דאשתאר כמאן אתכליל שאין לו שני להחבירה (אור יקר).

³³³ דהיינו שורש ה"ב ונקודה אמצעית לכולם כדפירשנו (אור יקר)

³³⁴ בהיות להם מעלה זו "דסלקן לתליסר" שנכללים כולם והנקודה כוללם בייחוד זה, וזהו שאמר שהוא דקאים עלייהו דאשלים לתליסר, כיון שהוא מקושט ונכלל בענפיו (אור יקר)

³³⁵ היא הבינה (אור יקר).

³³⁶ והטעם שהוא נכלל בה הוא מפני "דאיהו דרגא דכולהו כלילן ביה" ולכן בהיותם נכללות כולם בו נקשר בשורשם הנעלם שם, וטעם כללותם שם מפני שמשם נאצלו וזהו שאמר "ודא" וכו' ויהיה פירוש הפסוק "שבעה ושבעה" וכל השביעיות האלו מוצקות ומושפעות בהתקשרם לנרות אשר על ראשה שהיא הבינה כדפי' לעיל, ולכל הני פירושי "נרות אשר על ראשה" היא סוד הבינה "ושבעה בשבעה" אין הבינה בכלל, והשתא מפרש פירוש שלישי לדקדק מלת נרות דמתסדרא כדאמרן לעיל, לזה פירש שהבינה נכללת במלת שבעה ונרות אשר על ראשה במנורה דנהרא כמשמעו וזהו שאמר "אשר על ראשה" דלא היינו הבינה, דבינה על דמעל איהי, ונרות על ראשה היינו מנורה דנהרא על מנורה דמתסדרא כדאמרן לעיל, לזה פירש שהבינה נכללת במלת שבעה ונרות אשר על ראשה במנורה דנהרא כמשמעו (אור יקר).

קפ"ג ב' שבטי י"ה כו' לישראל דייקא כו' סהדותא אינון לעילא ואמר שבטי י"ה דהן מסטרא דחו"ב כמ"ש בא"ז (רצא ע"א) אבא גניז בגויה כו' אמא כו' ואמר שם רצ"ב ב' ואתעביד מיני תרי גוונין כלילין כחדא ונהיר אנפוי ואסהיד באו"א גווני דאנפוי כו' ושם רצ"א א' בגין דהאי בן נטיל סימנין דאו"א ואקרי דעת דהוא סהדותא דתרוייהו כו' מאי ירותא כו' והן י"ב עלין דשושנה שית חיורין ושית סומקין כמש"ל סתכ"ה~ והן ו' מאבא ו' מאימא והן י"ב גוונין דכלילין כל הגוונין וכן מי"ב מזלות כלילין כל עניני' שבעולם דכל העניינים הכל כפי הגוונין אלא שאין יום דומה לחבירו דכל יום הי"ב שעות הוא בעולם אחר דכל יום אית לי' עולם אחר והשינוי הוא בנקודות והוא בעולם בנקודות ובשנה בשמות וכפי שינוי הנקודות כ"ה~ שינוי השמות באותיות וע"ל סוף תנ"ה ומש"ש ושינוי הנקודות הוא רבים מאד דט' נקודות כו' אותיות הוא ס"ה מאות וס"א צרופים [אח"כ בג' אותיות וב' ובא'] ובי"ב צרופין הנ"ל אם שכולן שוות או צירוף אחד בנקודה אחת וצירוף ב' בנקודה אחרת וכן כל הי"ב צרופים ועוד ה' אחרונה בלא ניקוד והן ע"ב מאות ותשעים והוא כפילת המספר הנ"ל בעצמו י"ב פעמים וכל אדם כלול כל י"ב צרופים וכן בזמן ובכ"ד ולכן זהו שינוי המערכות שאין שעה דומה לחבירו מעולם והכל משם הוי"ה שבו נתהווה כל הוי"ה והוא אחד אבל שינוים כנ"ל: ולבעלה לית מזל כו' - דהוא ישראל והוא ו' עמודא דאמצעייתא רוח דאין מזל לו אלא לפי השעה ולא לפי העולם דהשעות הולכין לפי המזל ולא העולם כי אין מזל לעולם דהי"ב מזלות בעצמן אין להם התפעלות בעצמן רק בתחתונים שהן מתפעלות בקבלתן וכ"ה~ בשמות שהשמות משתנים לפי קבלתן אבל שינוי הנקודות אינן שינוי בעצם אלא במקבל: ואע"ג דכולא כו' - מקשה אפילו ס"ת כו' ומשני היכל כו' צדיק: אבל ת"ת שהוא הדעת ודאי אינו תולה במזל וכ"ה~ כאן דהנפש שהיא מתנהגת בזמן היא היכל שכינתא והצדיק הוא הרוח ב"נ דמתגלגל ביה והוא הצדיק {קטז ע"ב} דתליא במזלא אבל ו' דמיניה אתיא הרוח ל"ל מזלא רק לרוח דמתפשט מיני' ונקבע בנפש האדם דוגמת צדיק העליון שקבוע בשכינתא הוא תליא במזל: ותריסר מזלות אינון כו' - מפרש והולך דמזלות אינון בדכורא והשעות בנוק' והכל בשמא מפרש דהוא כלל הכל וז"ש ואינון ו"ו כו': *~ ואינון ו"ו דאשתכחו מאת א' ודא רזא דוא"ו וא' תמן ו' עילאה דאיהו מזלא עילאה דסליק במחשבה וכד סליק במחשבה אתמר ישראל עלה במחשבה דאיהי יו"ד דעל רישא דאלף ובג"ד לית מזל לישראל דהא במחשבה סליק וכל מזלא איהו ממנא על שעתא וי"ב מזלות דאינון ו"ו די ממנן כו' אתעביד גלגול גלגל איהו אתרי' בשיתין ושית ורזא דמלה כל הנפש הבאה לבית יעקב מצרימה ששים ושש לאתערותא דעמודא דאמצעייתא ששים כו' - כצ"ל~ הכל כמ"ש בפנים דלא כמ"ש בהגהה: ור"ל ה"א ה"א דבשמא מפרש הן י"ב שעות דהן בנוק' ו' ו' דאת וא"ו דשמא מפרש הן י"ב מזלות דממנן על י"ב שעות ואלף דוא"ו (והוא היום שכולל י"ב שעות וכן השנה לחדשים שכנגד החודש העיבור לתשלום שנת החמה) הוא התלי המנהיג לכל המזלות דהוא מזלא דכולא כמו בי"ג תיקונים מזלא שהוא תיקון י"ג והוא נק' אלף כידוע ובתוך האלף הוא וא"ו דהוא דעת עליון דמתלבש בי"ב דת"ת והוא מזלא דכולא והוא סליק במחשבה בן י"ה והוא היו"ד שעל ראש האלף והיו"ד שתחת האלף בי' נחית וכמש"ל נ"ד ג' עש"ב (ואלו ב' יודין הוא חושבן יו"ד דש"מ שבי' סליק במחשבה והיוד הוא כתר להאלף וביה סליק לחושבן אהי"ה כמש"ל קל"ד א' יו"ד איהי כ' כתר כו' ע"ש ור"ל כ' הוא כתר וכן עשרים גי' כתר וכן יו"ד א' בא"ת ב"ש וכן אהי"ה בא"ת ב"ש הכל כתר מנין אותיות שבלוחות שהן ב' ההי"ן במכתב ומאמר יו"ד והכל במאמר א' אלף) ויו"ד דשמא מפרש והולך גלגול דכולהו דא יו"ד דאיהי גלגל ר"ל דגלגל הוא יו"ד בצורתו והוא מגלגל לוא"ו דוא"ו לא יכיל להתגלגל עד דאתכליל ברוחא עלאה ועי' בפרשת פנחס רי"ז ב' ועמש"ל ר"ת נ"ח ואמר גלגל איהו אתרי' כו' דחושבנא הוא ס"ו והוא התפוצצות הרוח בס"ו כמ"ש שראשית התפוצצות הרוח הוא בע"ב נפש כמנין נפש שבעים וב' אבהן כידוע והנה הוא ס"ו נפש כמ"ש כל הנפש כו' והן ס"ו דיעקב ויוסף כמו שמפרש והולך וששה הן ג' דאבהן מרכבתא עילאה דחג"ת שהן דיעקב וג' דיוסף ובניו שהן מרכבת המשנה יוסף נגד יעקב גוף וברית אלה תולדות יעקב יוסף ומנשה ואפרים נגד יצחק ואברהם כי ישית יד ימינו על אפרים כו' ואלו ששה הן בדעת ו' הנהר וע"ל תכ"א (תכ"ו) ומש"ש והן שם ע"ב כלל ופרט וכלל כמש"ל בתמ"ז ששה בדעת וכן ביסוד וששים בת"ת ואח"כ מתפוצץ לשתיין רבוא כידוע וכמו שמפרש והולך:

ה. עי' זהר ח"א קע ע"א: עפר דכל איבין³³⁷ נפקי מניה ואיהו כללא בעילא³³⁸ ותתא³³⁹ אמר רבי יהודה אי הכי מאי מקים מעפר דל³⁴⁰ (ש"א ב ח) א"ל כמשמעו אבל בהאי גוונא מקים מעפר דל בגין דלית ליה מגרמיה כלום³⁴¹ ומההוא עפרא נפק דל³⁴² דלית ליה כלום ומההוא עפר³⁴³ כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה³⁴⁴ וביה אתעבידו כל עובדין דעלמא כמה דכתיב (קהלת ג כ) הכל היה מן העפר³⁴⁵ והכל שב אל העפר ותנינן הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה. תרגום: עפר שכל הפרות יוצאים ממנו, והוא כלל שלמעלה ומטה. אמר רבי יהודה, אם כך, מה זה "מקים מעפר דל". אמר לו, כמשמעו, אבל בגוון זה מקים מעפר דל משום שאין לו מעצמו כלום, ומאותו עפר יצא דל שאין בו כלום, ומאותו עפר כל הפירות וכל טוב העולם יוצאים ממנו ובו נעשים כל מעשי העולם, כמו שכתוב "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". ושנינו "הכל היה מן העפר", אפילו גלגל חמה.

ועי' זהר ח"ג לד ע"ב: רבי אלעזר פתח (קהלת ג כא) הכל היה מן העפר³⁴⁶ והכל שב אל העפר הא תנינן הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה מאן העפר ההוא דשריא תחות כורסי יקרא קדישא³⁴⁷ בספרא דבי רב ייסא סבא הכל היה מן העפר אתר דכניש לכלא מלמד דנפקו שבילין להאי סטרא ולהאי סטרא ואתכנשו לאנהרא כעפרא דא דזרקין לה לכל עבר ועל דא הכל היה מן העפר:

והכל שב אל העפר ודאי אלא מן העפר דבי מקדשא קדישא והאי עפר מעפרא עלאה³⁴⁸ כמה דאת אמר (איוב כח ו) ועפרות זהב³⁴⁹ לו כמה דאשתכח עובדא לתתא הכי נמי הוא לעילא כגוונא דא ואוקימנא עפר עפר דבי מקדשא דעלמא דא בה' אתברי³⁵⁰ ועל דא אפילו גלגל חמה כמה דאת אמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' בראם ובגיני כך הכל היה מן העפר מאן עפר ההוא דשריא תחות כורסי יקרא קדישא:

– מאיר הגר"א –

³³⁷ והוא הקדושה שבה הויית כל ההוייות. ולכאורה נראה שהוא סוד עץ פרי עושה פרי למינו, דהיינו דעביד איבין. ואין מכאן ראייה אם כוונתו על יסוד או על מלכות או על ת"ת או על בינה, אמנם על מלכות אינה, שהרי הקשה ר' יהודה, אי הכי שעפר הוא למעלה באצילות מאי מקימי מעפר. אמנם אם העפר למעלה מאי מקימי מעפר, ותירץ כמשמעו עפר השפלות ואל קשה מידי. ולהאי גוונא בסוד המדות יתיישב מקים מעפר, אותה ספירה נקראת עפר נותנת קימה לדל שהוא המלכות, ולפי זה אין המלכות העפר. אמנם היסוד ג"כ אינו, שהרי הוא אומר אח"כ ומההוא עפר וכו' (אור יקר).

³³⁸ דלעילא (מ"מ).

³³⁹ המלכות מקבלת שפע מז"א ומשפעת אותו לתחתונים (מ"מ).

³⁴⁰ פי' כיון שעפר היא מלכות, מאי מקים מעפר דל, הלא כל הנבראים היא מהמלכות (מ"מ).

³⁴¹ פירוש סט"א שהיא עפר אחר לא עפר הקדוש. א"ם (נ"א).

³⁴² אם כן אין המלכות יוצא מהסוד וגם הת"ת אינו מן הטעם הזה, אמנם הוא הבינה שממנה מוצא המלכות, וגם היא יוצאת מן החכמה, אמנם בעת היותה יוצאת מן החכמה אינה דלה, אמנם בעת יוצאה מהבינה מכח דיניה יוצאת דלה ועניה (אור יקר).

³⁴³ כלומר מעפר שתחת כסא הכבוד (דע"ה ח"ב פט ע"ב).

³⁴⁴ היינו שהבינה נותנת כח אל היסוד להוליד, וכל הספירות נובעות כח שפעם ממה שמקבלת ממנה, ובה אתעבידו כל עבידן, דהיינו ל"ב אלהים דעובדא דבראשית (אור יקר).

³⁴⁵ פר' צו לד ע"ב פר' חוקת קפא ע"א (לש"ו).

³⁴⁶ עי' זהר ח"א קע ע"א (דע"ה ח"ב צג ע"א), המלכות נוק' דז"א שהיא נקראת עפר וכמ"ש בפ' צו (דף לד ע"ב) ובכ"מ, ועי' המוחין דגדלות נתקן ונעשה פרצוף המלכות שהיא נקרא עפר (ביאורים ח"א סג ע"ד).

³⁴⁷ פי' המלכות היא עפר שתחת ז"א שהוא כסא לבינה, ור' ייסא פליג וס"ל העפר אתר דכניש כולא והוא הנוגה וכו' ולכך ר"א חזר ואמר אלא מן העפר דבי מקדש קדישה שהיא מלכות ורצה לחזק פי' הראשון שלו, שהוא הפך רבי ייסא סבא (מ"מ). פרקי דר"א פ"ג ושמור"ר פ"ג סי' א (לש"ו).

³⁴⁸ פי' מלכות נתקנת מבינה והביא ראייה מעפרות זהב לו, שעפר היא מלכות היא מזהב שהיא בינה, וז"ש ואוקימנא עפר עפר דבי מקדשא (מ"מ).

³⁴⁹ עפר של הקדושה, אשר כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מיניה, והוא עפרא דשריא תחות כורסי יקרא קדישא, עפרות זהב, ע' וישלח (קע ע"א) צו (לד ע"ב) פקודי (רסו ע"ב) (דע"ה ח"ב פט ע"ב).

³⁵⁰ פי' עולם הזה עי' המלכות נברא שהיא ה' דבהבראם, ולכ"א בסוף "מאן עפר ההוא דשריא וכו' דהיינו מלכות שתחת ז"א שהוא כסא לבינה, כפי' הראשון שלו (מ"מ).

תרגום: רבי אלעזר פתח (קהלת ג) הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, הרי שנינו הכל היה מן העפר, אפילו גלגל חמה. מי העפר, אותו ששורי תחת כסא הכבוד הקדוש. בספרו של בית (מדרשו של) רב ייסא סבא, הכל היה מן העפר, מקום שכונס את הכל, מלמד שיצאו שבילים לצד הזה ולצד הזה, והתכנסו להאיר, כמו העפר הזה שזורקים אותו לכל צד, ועל זה הכל היה מן העפר.

והכל שב אל העפר ודאי, אלא מן העפר של בית המקדש הקדוש, והעפר הזה מהעפר העליון, כמו שנאמר "ועפרות זהב לו", כמו שנמצא מעשה למטה, כך הוא למעלה, כדוגמא זה. ובארנו עפר, עפר של בית המקדש, שהעולם הזה נברא בה"א, ועל זה אפילו גלגל חמה, כמו שנאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' בראם, ולכן הכל היה מן העפר, איזה עפר, אותו ששורי תחת כסא הכבוד הקדוש.

ו. **דתלת שמהן כו'** - שהן כלל הע"ב שמות דעד"א נטיל מינייהו ב' שלישים ברא בוכרא (שמות ד כב) בני בכורי ישראל והיא נוטלת שלישי אחר כמ"ש וכל בשליש עפר הארץ והן ב' כ"ד לו כמ"ש ושמותי כ"ד כ"ד שמשותיך וכ"ד א' לה כמ"ש ותמלא כד"ה כו' ואז היא נקראת על שם בעלה כידוע שהיא טפילה לו וזהו וה"ו וה"ו בראשון מ"ח שמות ובשני כ"ד וכשהיא שוה לבעלה בסוד שני המאורות הגדולים נוטלת שוה כו' לו החצי ואז נקראת בשם לעצמה אני וזהו אני שבו לו שמות וזהו דכ"ה שנקראת כשאין לה אלא כ"ד וכן יסוד נקרא ד"ך מסט' דכ"ד אלו וזהו וה"ו השני ואני שכינה כלילא מלו ע"ג יסוד כמ"ש לעיל (דף עה) ישאו נהרות דכים דנהרות נו"ה ישאו דכים מלכות מסט' דצדיק ד"ך על גבם ע"ש וזהו והו אני והו כללא דע"ב:

ז. עי' זהר ח"ג קצא ע"ב: ומנו אברהם דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יי' חסדו³⁵¹ וכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה יומא דכל יומין³⁵² כלילין ביה יומא דשאר יומין איהו שאר כל יומין ודאי ועל דא אקרי יומם ולא יום ובג"כ (שמות יג כא) הולך לפנים יומם הוא אזיל ביממא וכלה אזלת בליליא דכתיב (שם) ולילה בעמוד אש להאיר להם דא כלה כל חד כדקחזי ליה ואתון חברייא יומם ולילה יהא קמייכו בכל שעתא נשקוהו וברכוהו כמלקדמין ואזלו:

תרגום: ומיהו, אברהם, שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו", וכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה", יום שכל הימים כלולים בו, יום של שאר הימים הוא, שאר כל הימים בודאי, ועל זה נקרא

– מאיר הגר"א –

³⁵¹ ענני כבוד הם מחסד וכמבואר בזוה"ק (פ' אמור דף קג, ופ' בלק קצא ע"ב) כי הם בסוד הכתוב (תהלים מב ט) יומם יצוה ה' חסדו, והיו הם פריסת אור מהאור קדמאה, אשר עליה נאמר (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב, כמ"ש בזוה"ק (פ' בראשית מו ע"א). והיו הז' ענני כבוד מהז' חסדים המקיפים, ובסוד (שיה"ש ב ו) וימינו תחבקני כמ"ש הרב בכוונת סוכות (דף קד ע"ד ע"ש דרוש ד), ומשום שהם מבחי' חסדים גדולים לכן באו הם בנקל ולא עבר עליהם שום תלאה כלל (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).

³⁵² וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד ואמר דאזיל בכלהו כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית וערב מתייחד ביום ביחודא שמקבלת ממנו להמתיק גבורות שלה אבל אין נק' יום כי היא מסט' דגבורות ולחשך קרא לילה רק בחיבורה בו נק' יום שלם ע"ש הדכורא רק אור הלבנה בלילה אבל לע"ל והיה אור הלבנה כאור החמה והיה לעת ערב יהיה אור שגם היא תקבל החסדים וכנ"ל עולם חסד יבנה חסד ה' מלאה הארץ ולכן ביום השביעי אין לילה כלל וכמו בשבת בראשית שהיה האור משמש וביום הששי שתלך הה"א ותתקשר בחסד ע"י הוא"ו ניתוסף ה' ביום הששי והוא בביאתו וקיבוץ גלויות אבל אח"כ יום השביעי כנ"ל וז"ש וביה הבקר אור דמסטריה אור וזהו וישכם אברהם בבקר דיליה כנ"ל (בהגר"א על תיקו"ז עה ע"ג), אין אחד מהו"ק מקבל אור הא"ס אלא רק ע"י אור החסד, והוא יומא דכולא יומין וכמ"ש בזוה"ק (בראשית מו ע"א ופ' אמור קג ע"ב ופ' בלק קצא ע"ב), והרי משתמש אור א"ס בספי' החסד להתגלה על ידו בכל הו"ק כולו, ולכן נקרא הוא בערכם בשם כהנא רבא (דע"ה ח"ב קד ע"א), בהגיעו להיסוד הנה יצא אז ונתגלה מהיסוד, ובסוד החסד שנתגלה בפומיה דאמה שאמרו באד"ר (קמב ע"א) ואותו החסד הוא אור המ"ה דהתיקון אשר על ידו נתקנו כל מעשה בראשית, והוא סוד מ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, שהוא החסד שנתגלה ביום ראשון, וכמ"ש בזוה"ק (בראשית מו ע"א) ההוא יום דנפיק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי כו', יומא קדמאה אזיל עם כלהו כו' (וע' ח"ג קג רע"ב וקצא ע"ב ובהגר"א בתיקונים עה ע"ג) (כללים ח"א נז ע"א, ועי' כללים ח"ב עג ע"ב).

"יומם" ולא "יום", ומשום זה הולך לפניו יומם, הוא הולך ביום, והכלה הולכת בלילה, שכתוב "ולילה בעמוד אש להאיר להם", זו כלה, כל אחד כראוי לו, ואתם חברים יומם ולילה יהיה לפניכם בכל שעה, נשקוהו וברכוהו כמקדם והלכו.

ע"י תיקון"ז עה ע"ב: וכלא [כל הז"ת] אתכליל בשביעית, דאיהי מלכות השביעי, ה' ודאי בכל שביעיות כלילא, ואיהי ה' דיום הששי, יום דא צדיק, עליה אתמר והיה ה' למלך על כל הארץ וגו', איהו יום הששי ויום השביעי, יום דכלהו יומין, ועליה אתמר שכבי עד הבקר, ודא הוא בקר דאברהם, דכתיב וישכם אברהם בבקר, וישכם לפורקנא, וביה הבקר אור, דאתמר ביה ותורה אור, והאי איהו אור דאתמר ביה ולכל בני ישראל היה אור, ואיהו פסח דרועא ימינא, וביה עתידין ליגאל [תרגום: והכל נכלל בשביעית שהיא מלכות השביעי]. ה' ודאי בכל השביעיות נכלל, והוא ה' של יום הששי, יום זה צדיק, ועליה נאמר והיה ה' למלך על כל הארץ וכו' הוא יום השישי ויום השביעי, יום של כל הימים, ועליה נאמר שכבי עד הבקר וזה הוא בקר של אברהם שכתוב וישכם אברהם בבקר וישם לגאולה וכו' הבקר אור, שנאמר בו ותורה אור, וזה הוא אור שנאמר בו ולכל בני ישראל היה אור והוא פסח יד ימין וכו' עתידין להגאל].

בהגר"א: וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד, ואמר דאזיל בכלהו, כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית, עכ"ל.

והנה חסד זה אינו החסד הפרטי שבז"ת אלא התפשטות השפע מהבחינות העליונות הנקרא חסד המתפשט ביסוד דבינה (וכן משמע בהגר"א בספד"צ י סע"ד ז"ל, חסד בפום אמה כנ"ל, והוא אור יום הראשון שאדם רואה מסוף העולם עד סופו, שהוא יומא דכלהו יומין שכולל כל הו"ק שהן כל העולם), וכן משמע במבו"ש לב ע"א וע"ח שער הזווגים ה').

אם כנים הדברים אז זה לא כפשטות האריז"ל בשער מאמרי רשב"י י"ח ע"א שזהו חסד פרטי [אמנם בשער הזווגים פרק ה' משמע כדברינו בגר"א], ועי' פת"ש עקודים א' שמשווה אותם יחד.

ח. ע"י זהר ח"ג רמו ע"ב: ד"א (בראשית כח יב) ויחלוס והנה סלם³⁵³ רעיא מהימנא מה ל' אסתלק על כל אתון³⁵⁴ הכי את עתיד לאסתלקא³⁵⁵ על כל בריין בגין דאסתלק לשמא דיו"ד ה"י

- מאיר הגר"א -

³⁵³ מורה על עליות המדרגות, ובכל האותיות הם שלושה מדרגות מעצמן, האחד האותיות כמו ד' ר' ב' וכיוצא כי בלי ספק כיון שיש גגים לאותיות מורה על מדרגה עליונה על שאר גוף האותיות, והשנית גוף האות דהיינו קומת האותיות כגון קומת הו"א וואורכה וכן קומת הזין וכן ד' ב' וג' וכל האותיות משך קומתם הוא מדרגה בפני עצמה והעד שיש אותיות (שיש) [שאינן] להם גגים אמנם קומה יש להם כגון ט"ן וז"א ווא"ו וכיוצא והשלישית מושב האותיות שהם יושבות קצתם כגון ג' או ב' וכן כ' וכיוצא, ושלושה מדרגות אלו לאותיות בלי ספק יורה קומתם על תפארת שהוא סוד ויון, וכן כל קומה הוא בו בסוד קומ"ה מקוה ישראל יהו"ה, והיינו סוד משך ששה קצוות ומושבם בסוד כסא שהיא מלכות אמנם יורה שם בחינות רבות, וגגיהם בסוד הבינה בסוד בחינתה שהיא אמא רביעא על בנין הכולל מן הימין לשמאל בחסד וגבורה, אמנם יש בשלושה מדרגות אלו נכללים סוד בריאה כסא דתמן מקנא אימא עילאה וסוד מלאך דתמן מקנן התפארת דהיינו יצירה וסוד אופן דהיינו עשיה דתמן מקנן מלכות, והנה אין בכל האותיות שיסתלק למעלה משלושה בחינות אלו שלושה מדרגות ולכן הם סולם קצר אבל הלמד עולה למעלה מכל האותיות בסוד שלש ראשונות עד סוד מגדל הפורח באויר דהיינו עד כתר עליון ולכן הוא סולם האחוז באצילות כי אין ביסוד בריאה יצירה ועשיה מבינה ולמעלה, ובסוד הלמד כולל גם בחכמה גם בכתר (אור יקר).

³⁵⁴ והוא הסולם האמיתי שמגעת בכל המדרגות ויש בה כח להעלות עד הכתר כדפירשנו (אור יקר).

וא"ו ה"י דביה י"י דחושבניה ל' דבקדמיתא הוית בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו יאאא ב"ג מכילן דרחמי דאינון אחד כען תסתלק באל דאיהו יאי דתרין שמהן סהדין הלא אל אחד בראנו הה"ד (מלאכי ב י) הלא אב אחד³⁵⁶ לכלנו הלא אל אחד בראנו ובג' יודין אלין יתקיים כך (ישעיה נב יג) ירום ונשא וגבה מאד במ"ה דהכי סליק מא"ד לחשבון אד"ם ובהפוך אתון מאד הוא אדם.

ירום בארבע אנפין דאריה דאינון (במדבר ו כד) יברכך יהו"ה ונשא בארבע אנפין דשור דאינון ישא יהו"ה בשמאלא וגבה מאד יאר יהו"ה באמצעיתא ודא יוד הי ואו הי ישא יהו"ה פניו אליך וישם לך שלום³⁵⁷ רביעאה³⁵⁸ יהו"ה ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

תרגום: דבר אחר "ויחלוס והנה סולם", רועה נאמן מה ל' עולה על כל האותיות, כך אתה עתיד להתעלות על כל הבריות, משום שעלה לשם של יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שבו שלש י"י י', שחשבונן שלשים, שבהתחלה היית בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא יא"א ב"ג מדות של רחמים, שהן אח"ד. כעת תתעלה בא"ל שהוא אותיות יא"י ששני שמות הם עדים "הלא אל אחד בראנו", זהו שכתוב "הלא אב אחד לכלנו הלא אל אחד בראנו". ובשלש יודין אלו יתקיים כך "ירום ונשא וגבה מאד". במ"ה, שכך עולה מא"ד לחשבון אד"ם, ובהפוך אותיות מאד הוא אדם.

"ירום" בארבע פנים של אריה שהם "יברכך יהו"ה", "ונשא" בארבע פני שור שהם "ישא יהו"ה" בשמאל, "וגבה מאד" "יאר יהו"ה" באמצעיתו, וזה יוד הי ואו הי, "ישא יהו"ה פניו אליך וישם לך שלום". רביעי יהו"ה, "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

ע"י תיקו"ז קח ע"א: ואינון תלת גונוין רמיזין בה' ה' תלת גגין דילה אינון לבושין נהירין דברתא דמלכא דאיהי י' בת עין ואיהי חמש אלפין שנין דבריאת עלמא ואיהי ה' זעירא דאברהם דדרגיה חס"ד דסליק לשבעין ותרין ה' י' מן אלהי"ם ה"י מן יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י) ה' לבושא דכסי על י'.

ואותם שלשה גונים רמוזים בה' ה' שלשה גגות שלה הם מלבושים מאירים של בת המלך שהיא י' בת עין והיא חמשת אלפי שנים של בריאת העולם והיא ה' קטנה של אברהם שדרגתו חס"ד שעולה לשבעים ושתיים ה' י' מן אלהי"ם ה"י מן יו"ד ה"א וא"ו ה"א (יו"ד ה"י וא"ו ה"י) ה' לבוש שמכסה על י'.

בהגר"א: ואינון תלת כו' - דה' היא שכינתא, והכל כמו בבית, והה"א מתפשט בג' עלמין: דברתא דמלכא דאיהי יו"ד - כצ"ל, והוא המפיק שבתוך, וע"י לעיל ד ע"א: ואיהי חמש כו' - ר"ל, שברתא דמלכא מכוסה בלבושין דה"א, ובאלף הששי יתגלה היו"ד וכנ"ל, והיא יו"ד דמילוי ה"י, כמו שמפרש והולך ה' מן יו"ד כו', וכך א' דמילוי ה"א או"ר שתתגלה, וע"ז נאמר

³⁵⁵ הענין כי הנמצאים הנפרדים למטה מסוד האצילות כאומרו ונה"ר יוצא מעדן דהיינו סוד יה"ו, י' עדן, ו' נהר נמשך בה' להשקות את הגן ה' תתאה ומשם יפרד בסוד הפירוד והיה לארבעה ראשים שהם סוד ארבעה סמכין דכורסייא מסוד שלושה בחינות אלו שהם כסא בריאה והיכלות יצירה ויסודות רוחניים עשייה נמצאים כל הנבראים ונוצרים ונעשים והם אוחזים באצילות בסוד בינה תפארת ומלכות דהיינו שלושה אותיות ה"ה כדפירשנו, אמנם רעיא מהימנא עד עתה בסוד בריאה יצירה ועשייה כדפירשנו בסימן גד הו ז משער ראשון בסבת הגלות, אמנם לסבה זו אינו עולה לסוד יו"ד ה"י וא"ו ה"י ששם זה עולה עד הכתר כאשר נבאר ולכך אינו נזכר על כל מעשה בראשית שהם עש"ן עול"ם שנ"ה נפ"ש דהיינו בינ"ה תפארת ומלכות דהיינו בריאה יצירה ועשייה, אמנם כאשר יהיה הגאולה ויתגלה בו בסוד הגאולה נשמתא דאצילות יתגבר בסוד אות ל' עד הכתר כדפירשנו ולכך יסתלק לסוד שם יו"ד ה"י וא"ו ה"י שהוא בכתר, וכל מעשה בראשית שהם בסוד עול"ם שנ"ה נפ"ש כדפירשנו דהיינו כל נברא וכל נוצר וכל נעשה יהו משועבדים תחת ידו, יעמוד השמש דהיינו שנה, יבקע ימים ונהרות דהיינו נפש, יעשה מופתים בשמים ובארץ דהיינו עולם וכל זה בסוד הגאולה והניסים, ושרי מעלה ומטה משועבדים תחת רשותו והיינו אומרו עתיד לאסתלקא על כל כריין כדפירשנו שהם נבראים נוצרים ונעשים וסילוקו בסוד אצילות, וסוד ענין זה תלוי בשמות הקדושים כדמסיק בגין דתסתלק בסוד נשמה כוללת עד הכתר (אור יקר).

³⁵⁶ א"ב גי' ג', ג' יוד"ן (יהל אור).

³⁵⁷ "ישא יהו"ה בשמאלא וגבה מאד יאר יהו"ה באמצעיתא ודא יוד הי ואו הי ישא יהו"ה פניו אליך וישם לך שלום" נמחק ביהל אור.
³⁵⁸ וזהו ואני מל', אברכם (יהל אור).

חמשה ואלף וכן ה"י דאלקים דיו"ד דאלקים מסתתר בה"י, ונחה נח נסתר, וכן במילוי וז"ש ה"י מן אלקים ה"י מן כו' ואמר דסליק לע"ב, כנ"ל בבי"ת.

ועי' תיקו"ז קמא ע"ב: מוחא סתימא אתקרי אין סוף דאתפלג לתלת מוחין דאינון י' י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י³⁵⁹). ועי' דע"ה ח"ב דרוש ד ענף כה סימן ב: והענין בביאור הוא כי הנה מתבאר בדרוש ג' ענף ט' ושם ענף י"ד כי בערב שבת בראשית אחר חצות הנה עלה אז ז"א במדרגת א"א שהוא בהמ"ס רישא תליתאה והוא עיקר בחי' א"א כמו שכתבנו בכ"מ ובהמ"ס הנה בו הוא שם ס"ג כמ"ש בתיקונים קמ"א ב' מוחא סתימא אתקרי אין סוף דאתפליג לתלת מוחין דאינון י' י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יוד הי ואו הי כו' ע"ש והנה היה עליית ז"א בהא' דמילוי וא"ו שבו כי שם הוא שורשו ופנימיותו של ז"א לעולם כי באותו הא' שם הוא הרזא דמתקלא שהוא הדעת עלאה הנמשך מהאורא עלאה אשר שם הוא האור הגנוז והוא האות א' דמילוי וא"ו אור דנפק מאור ומשם הוא השם מ"ה דמילוי אלפי"ן שהוא ז"א והרי הוה שורשו בהאות א' דמילוי וא"ו שבהס"ג דהמ"ס ושם עלה ז"א קודם החטא שהוא בערב שבת בראשית אחר שש שעות והיה אז ז"א בהגילוי דאור הדעת עלאה שבא"א שהוא הכתר והוא מה שאמרנו שעלה במדרגת א"א כי א"א הוא עצמו הגילוי דאור הדעת עלאה והדעת הוא כולל תלת כי הוא כללות הג"ר והם הג' יודי"ן הנ"ל שבהס"ג דהמ"ס כי אלו הג' יודי"ן הם הגילוי דאור הדעת עלאה שבפנימיותו שהוא האות א' דמילוי וא"ו שבו שהוא המוחא חדא דכליל תלת.

ועי' שעה"כ כב ע"א שא"ל הוא שם ייא"י שבהויה דס"ג והוא בחי' הה"ח דאבא שניתנו ביסוד דאימא. ועי' עוד שם כד ע"ג.

ע"ח א"א יג: סוד הש"ע נהורין דאנפין, יש בכל צד של הפנים רבוע ע"ב, דהיינו קפ"ד מימין וקפ"ד בשמאל, והם גימ' עם הכוללים ש"ע נהורין. ואלו קפ"ד דאחוריים של ע"ב דיודי"ן הם שורש לש"ע נהורין אחרים שיש בפנים ג"כ, והם ב' א"ל במלואם, בב' צדדי הפנים ימין ושמאל, וא"ל במילואו גימטריא קפ"ה, ושניהם גימטריא ש"ע, ויש א"ל שלישי [חוף מב' שמות א"ל בב' הפאות] גם כן בחוטם שהוא בין ב' עינים, וא"ל זה יוצא מן ייא"י דס"ג שהוא גימטריא א"ל.

ועי' שער כו פרק ג: וכבר ידעת כי א"ל של הדיקנא הוא סוד א"ל מאלקים שבפאה (שער א"א פרק יא), והוא שורש הדינין, לכן כופה את הדינין שבגרון הנקרא אלקים. וז"ס ג"כ (בראשית לט א) ויוסף הורד מצרימה, כי יוסף גימטריא חמשה פעמים א"ל הנ"ל, ויוסף הוא סוד היסוד דבינה שבז"א, ונאמר ביוסף "יפה תואר ויפה מראה, ר"ת יתום כמבואר אצלנו³⁶⁰. ונקרא יפ"ת כנודע כי הסריס אין לו זקן, כי זה תלוי בזה, ולכן יוסף סוד היסוד יש לו הדרת פנים עליונים שהם ש"ע נהורין כנודע (שער א"א פרק יד). וכן בינה עצמה, כי מן ס"ג יוצא שם ייא"י שהוא א"ל, כי ז"ס (תהלים לט ז) אך בצלם יתהלך איש, כי איש שהוא ז"א, הוא בסוד צלם הבינה הנקרא אהי"ה גימטריא א"ך, ואהי"ה זו במילוי יודי"ן גימטריא צלם עם הכולל, וזהו אך בצלם יתהלך איש, וזהו (בראשית טו) כי בצלם אלקים.

ועי' שער כט פרק ב שבחי' ייא"י היא פנימיות שם ס"ג.

ועי' בהגר"א על תיקו"ז מז ע"ד: וחרכא איהי חתיכת לה להאי טפה לתלת טפין בגין דא אזלא סגולתא דכד כו' - כצ"ל, ומפרש עתה "הולך סגולתא", דכד נחתא היא כלילא מג' טפין, וכמו שמפרש והולך דכד נחיתת כו' ולבתר חתיכת לה לתלת כו'. ור"ל דכד מגיע לחג"ת בג' קוין מתחלקת לג' טפין, והן ג' טפין דאתמשיכו מג' מוחין, והוא משם ס"ג דהוא מילוי הוי"ה,

- מאיר הגר"א -

³⁵⁹ עי' לעיל קלח ע"ד שגורס המוסגר, כן גורס הלש"ו כללים ח"א כ' ע"ד (וכן בדע"ה ח"א ז ע"ג) כמו שבא"א דאצילות המו"ס הוא שם ס"ג בפרטות המוחין אבל בכללות הרישא כולו הוא רק מכלל הע"ב הכללי כי הוא המוח הכללי דכליל לתלת וכל מוח הוא שם ע"ב
³⁶⁰ שעה"ק לה ע"ג ושעה"פ מח ע"ב (לש"ו).

והוי"ה הוא חרב כמו שמפרש והולך, דרישא דחרבא איהי י' כו'. ובו ג' יודיין, וז"ש דחתיכת לג' טיפין, והן בג' אבהן, הן כל אלה כו' (איוב לג כט), וכמ"ש בתז"ח שם וש"מ, וזהו הולך סגולתא כד הולך נעשית סגולתא, וז"ש ובג"ד אזלא סגולתא³⁶¹.

ועיי"ש פא ע"ב: הה"א הוא הבל, להב כו' כמו שמפרש והולך. וזהו בחול, אבל בשבת שנתגלה ההיא נקודה יו"ד, נק' לבי³⁶². והענין ה"א הנ"ל הוא בינה ועם ל"ב אלהים דילה היא להב המזבח כו', והוא בינה דילה לשרפא מוץ ותבן שסובבין זו"נ דילה, ונשרפין בבינה כידוע. אבל בשבת הה"א נכלל ביו"ד, בנקודה דשבת, ושם יוד ול"ב (דילה ל"ב נתיבות של חכמה) אלקים הנ"ל, והיא נקודה בהיכליה³⁶³, דגש בתוך הב', ובי"ת הוא ביתא שהוא ההיכל בינה, ששם ל"ב אלקים וכו', וכן הוא ג"כ לבי בחכמה עצמה, יו"ד ול"ב נתיבות ידיה. אלא שאחד נעלם שם, שלכן נקרא יש, שא' אין, דבוק באין, וכן נהירו דיליה, אל גדול, והוא שם ס"ג, ל"א ול"ב כידוע ייא"י. והנשאר והן בחו"ב, אלי ולהב, והן ימינא ושמאלא, אור וחושך, חו"ג.

ע"י בית עולמים (ח ע"א): אורות המקיפים הם ידועים שהם מסוד שם א"ל ייא"י דס"ג במילואו ג' היקף ומילוי ס"ג הוא הבל והם ז' הבלים דפומא.

ט. ו"יאמר אל"הים יק"ו "המים וגו'³⁶⁴ (בראשית א ט) בארח קו³⁶⁵ למהוי בארח מישר דהא מרזא דההיא נקודא קדמאה³⁶⁶ נפיק כלא בסתימו עד דמטי ואתכניש להיכלא עלאה³⁶⁷ ומתמן נפיק בקו מישר³⁶⁸ [ל]שאר דרגין עד דמטי לההוא אתר חד דכניש³⁶⁹ כלא בכלל דכר ונוקבא³⁷⁰ ומאן איהו חי עלמין המים דנפקי מלעיל מאת ה' עלאה מתחת השמים ו' זעירא ועל דא ו"ו חד שמים וחד מתחת השמים³⁷¹ כדין (שם) ותראה היבשה³⁷² דא ה' תתאה דא אתגלי וכל שאר אתכסי ומגו האי בתראה³⁷³ אשתמע בסוכלתנו ההוא דאתכסי³⁷⁴ אל מקום אחד³⁷⁵ בגין דהכא הוא קשורא דיחודא דעלמא [עלאה] (תתאה) יהו"ה אחד³⁷⁶ ושמו אחד³⁷⁷ תרין יחודין³⁷⁸ חד דעלמא עלאה³⁷⁹ לאתיחדא בדרגוי וחד דעלמא תתאה³⁸⁰

– מאיר הגר"א –

³⁶¹ כח"ב.

³⁶² פי' ל"ב עם אות י' ולא אות ה' כמו בחול.

³⁶³ ע"י לעיל הערה 188.

³⁶⁴ ר"ת יהו"ה (הערת הזוהר). ע"י זוהר הרקיע.

³⁶⁵ ואמר אורח קו. כי הגבול לנוקבא הולכין דרך אחר. אבל ה"ח יורדין מנוקבא שהוא אבא להיכלא יסוד א'. ומשם לכל דרגין עד דמטי לאחד שהיא יסוד ז"א שבאתערותא דיליה כן איבר' דכורין נעשה אחד. ומבשרי אחזה אלקי. וכן איברי' נעשין אחד. ואח"כ שניהם נעשין אחד (ש"נ).

³⁶⁶ חכמה (רח"ו).

³⁶⁷ גבורה דבינה (רח"ו).

³⁶⁸ חוט שדרא דז"א (רח"ו). ומתמן נפיק בקו מישר כו' מכאן ראיא לדברי האומר שכך הוא סדר האצילות שחכמה האצילה חסד לנצח ובינה האצילה גבורה והוד וכתר האצילה ת"ת יסוד והמלכות ג"כ וע"י תרומה קע"ה ע"ב חסד עלאה מחכמה (גו מחשבה) (ד"א). פי' כתר האציל ת"ת וח' לבי' ובי' לז"א כמש"ל ע"ד א' מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א וע"ל רנא ע"ב במתני' ומ"ש שם. הרש"ב (נ"א). הוא מש"ל כי נה"י דאימא מתפשטים ברו"ק דז"א (מ"מ).

³⁶⁹ יסוד (רח"ו).

³⁷⁰ יוצא מזכר ונכנס בנקבה (רח"ו).

³⁷¹ יסוד (רח"ו).

³⁷² מלכות (רח"ו).

³⁷³ מלכות (רח"ו).

³⁷⁴ בינה (רח"ו).

³⁷⁵ יסוד דנוק' (רח"ו).

³⁷⁶ ז"א (מ"מ).

³⁷⁷ מלכות (מ"מ). תרומה קלד ע"א (הערת הזוהר).

³⁷⁸ ע"י ע"ח שער אח"ף פרק ה. "עלאה" הוא באצילות ו"תתאה" בבי"ע, שכן בבי"ע הוא המקום בו מתגלה שהוא ית' מהוה את הכל וממציא את הכל ומשיג כל ומנהיג את הכל (ביאורים ח"א מב ע"ג).

³⁷⁹ ת"ת (רח"ו).

³⁸⁰ מלכות (רח"ו).

לאתיחדא בדרגוי קשורא דיחודא דעלמא עלאה עד הכא איהו חי עלמין תמן אתבסים ואתקשר עלמא עלאה ביחודא דיליה ובגין כך אקרי מקום אחד כל דרגין וכל שייפין מתכנשין תמן והו כלהו [ביה] חד בלא פרודא כלל ולית דרגא דאתיחדן [תמן] ביחודא חד אלא האי וביה אתכסיין כלהו בארז סתים בתיאובתא חד

(ו)עד הכא בדרגא [דא] אתיחד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא עלמא דאתגלייא [אתיחד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא] איהו עלמא דתתא"ה (ישעיה ו א) ואראה את אדני"י (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל³⁸¹ (במדבר יד י) וכבוד יהו"ה נראה (שם יז ז) וירא כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה ודא איהו רזא ותראה היבשה (שם) [כמראה הקשת זה חי עלמין וזהו] (בראשית ט יג) את קשתי נתתי בענן³⁸² [דא מלכות] נתתי מן יומא דאתברי עלמא ביומא דעיבא דאתחזי קשת ודאתער שמאלא לאתתקפא מראה דמות כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) אתער שמאלא לאתתקפא נפקת רחל ותקש בלדתה³⁸³

מיכאל בסטרא דא³⁸⁴ רפאל בסטרא דא גבריאל בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חיור וסומק וירוק כן מראה הנגה סביב נהירו דאתכסייא בגלגולא דחיזו ודעינאו (דעיבא) הוא מראה דמות כבוד יהו"ה גוונין דאתיחדא יחודא תתא³⁸⁵ לפום יחודא דאתיחד יחודא דלעילא יהו"ה אלהינו יהו"ה³⁸⁶ גוונין סתימין דלא אתחזו ואתקשרן אל מקום אחד יחודא חדא בעלאה³⁸⁷ גוונין [בקשת] (לקשת) לתתא³⁸⁸ לאתיחדא בהו חוור סומק וירוק³⁸⁹ כגוונין סתימין³⁹⁰ ואינון יחודא אחרא רזא ושמו אחד

תרגום: "ויאמר אלהים יקוו המים וגו'", בדרך קו, להיות בדרך ישרה. שהרי מסוד של אותה נקודה ראשונה הכל יצא סתום, עד שהגיע והתכנס להיכל עליון, ומשם יצא בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו מקום אחד שכונס הכל בכלל של זכר ונקבה, ומיהו, חי העולמים. המים שיוצאים מלמעלה מאות ה' העליונה. "מתחת השמים" ו' קטנה, ועל זה ו'ו, אחד שמים, ואחד מתחת השמים, אז "ותראה היבשה" זו ה' תחתונה. זה התגלה, וכל השאר התכסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בתבונה אותו שהתכסה.

"אל מקום אחד", בגלל שכאן הוא קשר היחוד של העולם העליון. "יהו"ה אחד ושמו אחד". שני יחודים, אחד של העולם העליון להתייחד בדרגותיו, ואחד של העולם התחתון להתייחד בדרגותיו. קשר היחוד של העולם העליון עד כאן הוא. חי העולמים שם מתבשם, ונקשר העולם העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האיברים מתכנסים שם, ונהיו כולם בו אחד בלי פרוד כלל. ואין דרגה שמתייחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתכנסים כולם בדרך סתום, בהשתוקקות אחת.

עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר. העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון, "ואראה את ה'", "ויראו את אלהי ישראל", "וכבוד ה' נראה", "וירא כבוד ה'", "כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'". וזהו סוד "ותראה היבשה". "כמראה הקשת" זה חי העולמים, וזהו "את קשתי נתתי בענן", זו מלכות,

– מאיר הגר"א –

³⁸¹ גוונין דז"א סתימין ודנוק' אתגליין ושם הראיה וכו' ואמר את אלקי ישראל, "את" הוא הנוק' (יהל אור ח"א י ע"ג).

³⁸² כלומר הקשת הוא בחי' היסוד, והיא ניתנה בענן, שהוא כינוי למלכות, ואז נהיה יחוד (דע"ה ח"ב פח ע"א).

³⁸³ אותיות קש"ת (רח"ו). נמצא כשהשמאל אתתקף המלכות מלאה דינים ורוצה להריק אותם על העולם להחריבו (מ"מ). ריש חיי שרה ומנחת יהודה דף ע (ותקש בהפוך אתון וקשת) (ד"א).

³⁸⁴ פי' הם מרכבה של המלכות שמתראים בה הארת חג"ת וענפיהם הם מיכאל גבריאל רפאל שהם ענפי חג"ת (מ"מ).

³⁸⁵ פי' הגוונים של המלכות תלויים בגוונים של ז"א, כשמאירים של ז"א גם של המלכות מאירים (מ"מ).

³⁸⁶ הם חג"ת דז"א, ה' חסד, אלקינו גבורה, ה' ת"ת (מ"מ).

³⁸⁷ והוא יחוד ז"א (מ"מ).

³⁸⁸ פי' מיכאל גבריאל רפאל, שהם מרכבה דמלכות, והם הגוונים הנראים בקשת בעולם הזה (מ"מ).

³⁸⁹ פי' לחבר עמהם הארת חג"ת עם ענפיהם שהם מיכאל גבריאל רפאל שהם נגלים (מ"מ).

³⁹⁰ הם חג"ת העיקרים (מ"מ).

נתתי מיום שנברא העולם. ביום מעונן, כשנראית הקשת (כשמתעורר השמאל להתגבר) מראה דמות כבוד ה', מתעורר השמאל להתגבר. יוצאת רחל ותקש בלדתה. מיכאל בצד זה, רפאל בצד זה, גבריאל בצד זה. והם הצבעים שנראים באותה דמות, לבן ואדום וירוק. "כן מראה הנוגה סביב", האור שהתכסה בגלגול מראה העין, הוא מראה דמות כבוד ה'. הצבעים שהתייחדו היחוד התחתון הם לפי היחוד שהתייחד יחוד עליון. "ה' אלהינו ה'". צבעים סתומים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד. יחוד אחד בעליון, הצבעים בקשת למטה להתייחד בהם, לבן אדום וירוק, כמו צבעים סתומים, והם יחוד אחד, סוד ושמו אחד.

י. עי' תיקון"ז כ ע"ב: ורזא דמלה עוטה אור כשלמה וכו' (תהלים קד ב) כד איהי אור מעוטף ולא אתפשט ואיהו סתים אתקרי אויר אור סתים באת יו"ד נקודה בהיכליה³⁹¹ כד אפיק י' מאויר אתגליא או"ר ודא איהו ויאמר אלהי"ם יהי אור (בראשית א ג) וחמש זמנין אור אינון בעובדא דבראשית ואינון ה' ועלייהו אתמר מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) וכו':

" איהי מדה דילה ה' עלאה חמש אור ה' תתאה חמש גוונין דנהרין בהון חמש אור וכד אתפשט ה' עלאה לאנהרא בה' תתאה בחמש גוונין דנהרין דילה מיד אתפשט ו' לגבה ודא איהו נוטה שמים כיריעה (תהלים קד ב) דודאי כד איהי נהירא בגוונין דילה אתמר בה וראיתיה לזכור ברית עולם (בראשית ט טז) וראיתיה בתכשיטה ככלה דמתקשטא לגבי בעלה ומיד נוטה שמים כיריעה דאתי בעלה לגבה ודא איהו רזא דקו המדה דאיהו ו' מההיא מדה דאיהי י' ולבתר דאיהי נטלא שמא קדישא אתעבידת איהי מדה מתתא לעילא:

תרגום: וסוד הדבר "עוטה אור כשלמה וכו'", כשהיא אור מעוטף ולא מתפשט והוא נסתר, נקרא אויר, אור נסתר באות יו"ד, נקודה בהיכלו. כשמוציא י' מאויר, נתגלה אור, וזהו "ויאמר אלהי"ם יהי אור". וחמש פעמים אור יש במעשה בראשית, והם ה', ועליהם נאמר "מי מדד בשעלו מים".

י' היא מדה שלה. ה' עליונה, חמשה אור. ה' תחתונה חמשה צבעים שמאירים בהם חמשה אור. וכשמתפשטת ה' העליונה להאיר בה' התחתונה בחמשת הצבעים שמאירים שלה, מיד מתפשטת ו' אליה, וזהו "נוטה שמים כיריעה", שודאי כשהיא מאירה בצבעיה, נאמר בה "וראיתיה לזכור ברית עולם". וראיתיה בתכשיטה כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ומיד נוטה שמים כיריעה, שבא אליה בעלה, וזהו סוד של קו המדה, שהוא ו' מאותה מדה שהיא י', ואחר שהיא נוטלת את השם הקדוש היא נעשית מדה ממטה למעלה.

בהגרא"א: אור מעוטף - מלשון עוטה, וזה כשלמה שאדם מעוטף בו: **אתקרי אויר** - ר"ל, אויר שאינו נתפס (ז"ח ע ע"א) ואינו מושג, וזהו אוירא סתימאה: **אור סתים כו'** - ר"ל, אור בינה סתים באת יו"ד חכמה כנ"ל, דו' סתים לה כנ"ל: **נקודה בהיכליה**³⁹² - ר"ל, לכך י' בתוך אור אויר: **ודא כו' יהי אור** - ר"ל, י"ה י' אור, ר"ל שי"ה הן (אור) חו"ב, והוא דאפיק י' (מאור) [מאויר]: **וחמש זמנין כו'** - ואינון ה' שלכך נאמר יהי אור, שאור הוא ה': **מי מדד כו'** - ר"ל, מי בינה, מדד ע"י החכמה שנקרא מדידה:

יו"ד איהי מדה דילה - כמ"ש לעיל די' הוא מדה, והוא דחמשין תרעין דילה אתפשטת עד הוד, עשר בכל ספי', וזהו י' מדה, שמודד עשר בכל ספי': **נוטה שמים כיריעה** - ר"ל, כיריעה שהיא פרוסה, כך האור אתפשט, וזהו נוטה שמים: **וראיתי לזכור כו'** - כמו האדם שרואה באשתו [עי' פת"ש פרצופים ב' שזה עליית מ"ן], וזהו לזכור ברית, וכל התפשטות הוא ע"י ה"ס שנכללין ביסוד וחוזרין ונכללין במלכות, והכל נהיר לה מברית, ואח"כ מתייחד עמה כידוע, וז"ש לעיל בהקדמה תיקון ה' (יא ע"ב), דהוי"ה הוא נהרין ואדנ"י גוונין: **ולבתר דאיהי כו'** - דאיהי ה' תתאה ובה נהרא ה' עילאה במדה דילה, י' ו' אתפשט לגבה, וביה אתכלילת מכל השם הוי"ה:

ועי' תיקון"ז לה ע"ב: בריש הורמנו דמלכא בוצינא דקרדינותא לא חוור ולא סומק ולא ירוק ולא אוכם כלל והאי בוצינא איהי קו המדה דאיהו אתלבש באוירא וכד איהי באוירא איהי סתימא ולא אתחזיא כלל וכד אתפשטת לאתגליא נפיק מהאי אוירא נקודה חדא ומה דאשתאר איהו אור והאי איהו אור קדמאה דעובדא דבראשית הה"ד (בראשית א ג) ויאמר אלהי"ם יהי אור יהי [י"ה] (י') אויר ורזא דא לחכימי לבא אתמסר.

- מאיר הגר"א -

³⁹¹ עי' לעיל הערה 188.

³⁹² עי' לעיל הערה 188.

תרגום: בתחילת רצון המלך, הניצוץ הקשה לא לבן ולא אודם ולא ירוק ולא שחור כלל, והמנורה הזו היא קו המדה, שהוא מתלבש באויר. וכשהיא באויר, היא נסתרת ולא נראית כלל, וכשמתפשטת להתגלות, יוצאת מהאויר הזה נקודה אחת, ומה שנשאר הוא אור, וזהו האור הראשון קשל מעשה בראשית, זהו שנאמר "ויאמר אלהים יהי אור", יהי י' אויר, וסוד זה נמסר לחכמי הלב.

נקודה חדא - חכמה: *י' אויר - צ"ל י"ה אויר, והוא כח"ב, אויר כתר, י"ה חו"ב, ור"ל יהי אור, שיצא היו"ד מן אויר וישאר אור, ואז יהיה בסוד הגילוי, וזהו יהי הוי"ה, ויו"ד הראשון של יהי הוא היציאה מן אויר, והשני שנתלבש בה"א כמו שמפרש והולך:
 קו המדה - ר"ל שהוא לוקח תמיד בחי' החכמה שהוא יו"ד בה, וממשיך אותן בכל ספירה וספירה, ונותנת מדה אליו עד כמה שתתפשט, כמה יודין שתנתן לכל ספירה וספירה, ועיין בדף קמה ע"ב ובדברי רבינו שם (הגהות הלש"ו על התיקו"ז).
 עי' דברי ריבנו לקמן לז' רע"ב: ה' מאות סלקין בבניה ונחתין ביסוד, והוא קו המדה. ונקרא קו המדה בה"ס חג"ת נ"ה, ושיעור קומה בבניה ויסוד כמו שמפרש והולך, וכד נחית כו', ומדה נקרא היוד, וזהו קו המדה, קו דנפיק ממדה:

יא. עי' זהר (ח"א א ע"ב): בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים³⁹³ ותמן תנדעון דהאי סתים³⁹⁴ עתיקא דקיימא לשאלה³⁹⁵ ברא אלה ומאן איהו מ"י³⁹⁶ ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארץ סתים³⁹⁷ ולא אתגליא אקרי מ"י³⁹⁸ דהא לעילא לית תמן שאלה³⁹⁹ והאי קצה השמים אקרי מ"י:
 "בראשית". רבי אלעזר פתח, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". "שאו מרום עיניכם", לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, "מ"י", אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא "מ"י", כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא "מ"י".

יב. עי' תיקו"ז כ ע"ב: וכד איהי ס' סתימא איהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ישעיה ט ו) (ס"א למרב"ה בגימטריא עז"ר או זר"ע) בההוא היכל זרע זרעין לתקונא דיליה (המשר"ה בגימטריא תקו"ן עם האותיות והמלה) ודא מם רבתי ואתעבידת עזקא ובגינה אתמר לגבי כלה תהא לי מקודשת בטבעת זו ם ועלה אתמר קוטרטא בגולמא נעוץ בעזקא ואיהי לא חוור ולא סומק ולא אוכם ולא ירוק ולא גוון כלל וכד אתפשטא לאנהרא איהי עבידת גוונין לאנהרא:
 תרגום: וכשהיא ם סתומה, היא מ"ם גדולה מ"לסרבה המשרה", (נ"א למרב"ה בגימטריא עז"ר או זר"ע) באותו היכל מזריע זרע לתיקונו (המשר"ה בגימטריא תקו"ן עם האותיות והמלה) וזה מם גדולה, ונעשית טבעת. ובגללה נאמר אל הכלה, תהא לי מקדושת בטבעת זו ם, ועליה

- מאיר הגר"א -

³⁹³ מלכות (רח"ו).

³⁹⁴ בינה בעצמותה נקראת עתיקא סתימא וקיימא לשאלה ע"י הו"ק שבראה, ומתגלים במלכות דאקרי מקצה, ששם מתחילים הקצוות (רח"ו).

³⁹⁵ עי' בבהגר"א על ס"י סוף ח ע"א וז"ל, בהן [בישסו"ת] מותר החקירה כמ"ש בזהר (בראשית א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד לב) וכו' אלא הז"ס היוצאים ממנה, עכ"ל. וכן עי' בבהגר"א על תיקו"ז כ ע"ג, שכל הבחינה של "קיימא לשאלה" הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ו"ק, משא"כ בה עצמה אין שאילה בכלל. עי' פת"ש אח"ף טו, לש"ו כללים ח"ב נב ע"ב, הקדו"ש לח ע"א, ודע"ה ח"א פג ע"ג.

³⁹⁶ ע' ח"ג רד ע"א (לש"ו). שם מתבאר שבחינת מ"י כולל את כל הג"ר (דע"ה ח"ב סו ע"ג).

³⁹⁷ שהוא מלובש בת"ת (שער מאמרי רשב"י ו ע"א).

³⁹⁸ כך נקר' ו"ק דבינה (רח"ו).

³⁹⁹ עי' ע"ח שער א' ענף ה'. אין כוונתם לאסור את הדרישה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז"ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע"ח בשערים עתיק, א"א ואו"א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו "כבשי דרחמנא" שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח"א כ ע"ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא).

נאמר הקשר בהתגלמותו נעוץ בטבעת, והיא לא לבנה ולא אדומה ולא שחורה ולא ירוקה, וללא שום צבע כלל, וכשמתפשטת להאיר היא עושה צבעים להאיר.

בהגרא"א: מלסרבה המשרה בה הוא היכל כו' דילי' ודא מס רבתי ואתעבידת כו' - ר"ל, כמ"ש בס"א דלמרבה בגי' זרע, המשרה גי' תיקון, ולכך מ' דלמרבה סתום: לתיקונא - ר"ל, לתיקון עמודא דאמצעייתא, כמ"ש (נדה לא ע"א)⁴⁰⁰ שלשה חדשים אחרונים כו': ודא מ"ם רבתי - ר"ל, שלכך היא גדולה, דבבינה אותיות גדולות כידוע⁴⁰¹: **ואתעבידת עזקא - חוזר כאן, לפי שר"ל, ובגינה כו' ועלה כו': בטבעת זו - שעל ידו אתעבידת טבעת, והוא רמז על חיבור שניהם: קוטרא - הוא יסוד שנקרא קשר, כמ"ש לעיל (ג ע"א ד"ה בקישורא): בגולמא - הוא חכמה שנקרא גלם, גימ' חכמה, כמ"ש (תהלים קלט טז) גלמי, גלם יו"ד כידוע (הקדמת הראב"ד לס"י): ואיהי לא כו' - ר"ל, בינה קודם שמתפשטת על עמודא דאמצעייתא, שהיא מצד עצמה סתימא כנ"ל: וכד אתפשטא כו' - כמ"ש לעיל (י ע"ב) דאימא עילאה עד הוד אתפשטא ושם עבידת גוונין, וז"ש לקמן ודא דרועא דימינא כו' עד סמכי קשוט: לאנהרא - ר"ל, שהיא נהרא בגוונין, והיא מתחלקת לה' אורות לנהרא בגוונין, משא"כ בהיותה סתימא באות יוד שאינה מתחלקת כלל:**

ועיי"ש לז ע"א: גל נעול (שיה"ש ד יב) גל⁴⁰² איהו כמו גלגל איהו רמיז דביה מעין חתום דאיהי י' ומיד השקו הצאן דאינון אברין קדישין דאתמר בהון ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם (יחזקאל לד לא) כלהו רועים ומשה על כלהון דכתיב (שמות ב טו) וישב על הבאר וכתוב (תהלים צ א) תפילה למשה איש האלהים וכו' איהו שלטנותיה בשבעה רקיעין: תרגום: "גל נעול" גל הוא כמו גלגל, הוא רומז שבו "מעין חתום", שהוא י', ומיד "השקו הצאן" שהם איברים קדושים, שנאמר בהם "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם", כולם רועים ומשה על כולם, שנאמר "וישב על הבאר", ונאמר "תפילה למשה איש האלהים וכו'", שלטונו הוא בשבעה רקיעים.

בהגרא"א: שגל נעול - הולך ומפרש סיפא דקרא, הל"ל גן נעול, שפי' על ד"ו פרצופים, ר"ל הד' שהיא בסוד ב', והוא"ו דסגיר לב'. ועכשיו מפרש גל נעול, על הנקודה שבתוכה, כמו שמפרש והולך: כמו גלגל - דגלגל הוא י', כמ"ש לקמן בתיקונים בסוד גלגול: מעין חתום כו' - דמעין ג"כ הוא יו"ד, כמ"ש בר"מ פ' בא (מב ע"ב) בסוד מקור ומעין וים כו', וכן בתז"ח (טו ע"ג) ובהיר (אות קיט) והוא חתום בגן שהוא מ"ם סתומה כנ"ל: ומיד השקו כו' - ר"ל, המעין: דאינון אברין כו' - ר"ל, ישראל⁴⁰³: כלהו רועים - ר"ל, השקו כו' אמר לכלהו רועים, שהן ז' רועים הידועים⁴⁰⁴, שהן כלל האברים דמשתקין מן המוח והטפה: איש האלקים - בעלה דשכינתא (זהר ח"א ו ע"ב וח"ב קלז ע"ב), שהוא כולל כל האברים: וז"ש איהו שולטנותי כו' - שהן ז"ס של עמודא דאמצעייתא:

יג. עי' שער מאמרי רשב"י י ע"ד: ואמר "בך ישרון כל חושבנין וכל עובדין דעלמא", הנה אעפ"י שכל שרשי עניני העה"ז נבראו באות ב' בתחילה, מ"מ הדברים הנמשכין והיוצאין מהם לא תהיה להם התחלה כי אם ע"י אות אל"ף, כי מאורה ימשכו, והיא תהיה סיבה ראשונה להם. ומקום החשבונות הוא במלכות, כד"א עינין ברכות בחשבון. וכן עובדין דעלמא במלכות הם והאלף סיבה ראשונה להם, כי משם יפרד, כי עד האלף הוא סוד האחדות ומשם ואילך יפרד

- מאיר הגרא"א -

⁴⁰⁰ וז"ל, תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון אמצעיים ולד דר במדור האמצעי אחרונים ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אשה וכו' תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה לאשה ויפה לולד שמתוך כך נמצא הולד מלובן ומזורז, עכ"ל, ועי' ע"ח מוחין ב' וז"ל וג' חדשים אחרונים אשר הזווג ביסוד הבינה למעלה אז יפה לולד שהם בחי' אורות אשר שם וגם יפה לאשה אשר שם יסוד שהוא מקום הביאה וזווג ואין לה צער.

⁴⁰¹ עי' לקמן קלד ע"א וז"ל, אמר ליה א' עלאה (נ"א אות א') לעילא מן א' דאית א' מאתוון רברבן, ואית א' מאתוון זוטון, ואית א' מאתוון בינוניים, אינון אדם דבריאה, אדם דיצירה, אדם דעשיה, ועלייהו אתמר כי גבוה מעל גבוה שומר, עכ"ל, ועי' שם קנ"ח ע"ב, שמפרש שהם אימא ז"א ונוק'.

⁴⁰² עי' רש"י על הפסוק שהוא לשון של מעין, ועי' שם במדרש שגל מתייחס לבעולות, וצ"ע אם לשון גלגל הוא פעמים גל, היינו אור ישר ואור חוזר שהו אפעמים מעין.

⁴⁰³ כלל ישראל יחד נקראין איברין דשכינתא, עי' זוהר (פנחס רלא ע"ב, ושם רלא ע"ב, ורנב ע"ב).

⁴⁰⁴ מלשון הפסוק מיכה ה ד. ועי' סוכה נב ע"ב: מאן נינהו שבעה רועים דוד באמצע אדם שת ומתושלח מימינו אברהם יעקב ומשה בשמאלו.

למקום הפירוד. ואמר עוד וכל יחודא לא הוי אלא באת אל"ף הענין הוא כי לא די שבאצילות אין יחוד אלא בה. וכמ"ש לית בי יחודא אלא בכך אלא גם בבריאה יצירה ועשיה כאשר יתיחדו חלקי היצירה זה בזה וכן חלקי העשיה והבריאה. וגם כאשר יתיחדו חלקי העשיה עם חלקי היצירה וחלקי היצירה עם חלקי הבריאה וחלקי הבריאה עם האצילות כל מין יחוד מאלו לא יהיה אלא על ידי אות אל"ף, כי האל"ף סוד האחדות בכללי המציאות. וזהו וכל יחודא לא הוי אלא באות אל"ף. ולפי שיקשה לזה כי האותיות ממקום גבוה בבינה, ואיך ירדו למטה ליחד עד סוף המדרגות. ועוד כי ה' ית' אמר לאל"ף כי כל החשבונות וכל עובדין דעלמא ממנה יתחילו. ואיך אפשר זה אחרי שהיה מאצי' העליון ממקום נעלם שהוא בינה, וגם שהב' היא ממקום גבוה מבינה, ואיך נברא בה עולם הבריאה והיצירה והעשיה. ולזה אמר ועבד קב"ה אתוון רברבן עלאין ואתוון תתאין זעירין אלו מעולם העליון בינה ואלו מעולם התחתון מלכות. וכאשר גזר המאציל העליון שיברא העולם של בריאה בב', נתלבשה הב' של עולם העליון בב' של עולם התחתון, ועי"כ ברא, וזהו בראשית ברא, בית בית, לרמוז על ב' ביתין אלו שנתלבשו זו בזו לברא הבריאה, וזהו ברא. וכאשר גזר המאציל העליון שמאל"ף יתחילו החש' ועובדין דעלמא ושיהיה ע"י כל מין יחוד נתלבשה האל"ף של עו' העליון באל' של עו' התחתון ליחד כל העו' בכללות ולהמציא כל החשבו' ועובדין דעלמא וזהו אלהי' את אל"ף אל"ף לרמוז על ב' אלפין אלו שנתלבשו זה בזה לעניני' אלו זמ"ש ובג"כ בית בית בראשית ברא אל"ף אל"ף אלהים את אתוון מלעילא ואתוון מלתתא וכולהו כחדא הוו מעלמא עלא' ומעלמא תתא' והנה בראשית ירמוז על בינה הנק' יוצר בראשית שממנה מקור הב' וברא ירמוז על עולם הבריאה וכן אלהים על בינה כנודע כי שם שרשה ואת על שאר העולמות התחתו' כד"א את ה' ויראו את אלהי ישראל כו'.
יד. לא הוו משגיחין אפין באפין - ר"ל חו"ב ב' ספרים הנ"ל, כידוע בסוד (משלי כט יא) וחכם באחור ישבחנה⁴⁰⁵, וכמ"ש בהקדמת הזוהר (דף ב ע"ב) א"ל צדי צדי אנת⁴⁰⁶ וצדיק אנת אבל אנת צריך למיהוי טמירא כו', ורזא דא כד ברא קב"ה לאדה"ר דו פרצופין בראו ובג"כ אנפוי דיו"ד מהדר לאחורא ולא אתהדרו אנפין באנפין כו'⁴⁰⁷ ע"ש, והוא בזו"נ קודם הנסירה וכן היו או"א בעולם התהו⁴⁰⁸, וכן מרמז הצ' י"נ, כמ"ש שם י' חכמה נ' בינה נ' תרעין, ודע כי כל זמן שאין זיווג זו"נ נקרא עולם התהו, בסוד לא תהו בראה⁴⁰⁹ (ישעיה מה יח), ואו"א לא משגיחין אפין באפין שהוא סוד זיווג פנים בפנים, בסוד (דברים ה ד) פנים בפנים דבר ה' עמכם שהוא זיווג או"א, שמשם ניתנה התורה, י⁴¹⁰ דברות וה' חומשי תורה שסוד זיווגם הוא בסוד נישוק כידוע, והן פנים בפנים בסוד (במדבר יב ח) פה אל פה אדבר בו, ישקני מנשיקות פיהו, וכ"ז

- מאיר הגר"א -

⁴⁰⁵ עי' ע"ח כללים א' ז"ל, וחכם באחור ישבחנה, כי חכם שהיא חכמה, השביח את הבינה והאיר בה בסוד אב"א, עכ"ל.

⁴⁰⁶ ר"ל, ש'אנת' נוטה לשני צדדים, כי צדי יש לו שני פנים, פן אחד לימין, ופן אחד לשמאל, וז"ש צדי צדי, אמנם צדיק אנת, כי באמת הנה ב' הפנים מתייחדים בכך לאחד, כי ב' הפנים שהם חו"ג מתייחדים בהצדיק שהוא יסוד, ונעשים שם אחד, כי ב' הפנים הוא רק על מה שהיו קודם הנסירה דו פרצופים, פנים א' לכאן ופנים א' לכאן, אבל אח"כ נעשים אחד פב"פ ע"י היסוד (לש"ו).

⁴⁰⁷ כאן הוא מקור דברי האריז"ל שהיר"ד שבצד"י אינו פונה לנר"ן (ועי' ב"י אר"ח סי' ל"ו).

⁴⁰⁸ עי' לש"ו דע"ה חלק א' פא ע"ד שהקשה על מה שכתב כאן דאו"א לא אתהדרו אנפין באנפין בעולם התהו ממש"כ בע"ח שבירה א' שבהולדת הנקודות אכן היה זיווג או"א פב"פ. ותירץ, שיש לחלק בין מלכי עיגולים למלכי יושר, שמלכי העיגולים יצאו שלא בדרך זיווג פב"פ ואילו מלכי יושר יצאו דרך זיווג פב"פ. ועי' פת"ש נקודות י' שמבאר דמש"כ לא הוו משגיחין אפין באפין' מיירי באחוריים של או"א שנפלו (עי' ע"ח נקודות א'), שכן מבואר בזהר שאו"א עצמם הינם לעולם בבחינת תרין רעין דלא מתפרשין (זהר ויקרא ד ע"א). וכן עי' פת"ש תיקון ט' שלא הוו משגיחין אפין באפין' קאי על ישו"ת, שכן באו"א עצמם לא שייך קלקול [עי' ע"ח שער או"א פרק ח'].

⁴⁰⁹ עי' בהגר"א תז"ח כז ע"א ד"ה לא תהו [בראה] ז"ל, כמ"ש כתפארת אדם ת"ת לשבת בית שכינה אז לא תהו, עכ"ל (וכן הוא באד"ר קמא ע"ב). ובד"ה [לשבת] יצרה ז"ל, כמ"ש וייצר ה' אלקים את האדם, עכ"ל. ובגילוי הוי"ה אלקים הוא שהיה התיקון דמעשה בראשית, כמ"ש באד"ר (דף קמא ע"ב) רזא דע"ק ורזא דז"א כו' תרין שמהן דאתקרי שם מלא ה' אלקים כו'.
⁴¹⁰ נגד אבא שהוא י', וה' חומשי תורה נגד אמא שהיא ה' (לש"ו).

שאינן זיווג בין ז'ונ ג"כ אין זיווג בין או"א⁴¹¹, כמ"ש (תענית ה ע"א) שאין נכנס בירושלים של מעלה עד כו'⁴¹².

טו. *הגה"ה - ועיקר ענין המתקלא הוא הדעת, שעל ידו הזיווג באו"א, ולכן דעד דלא הוה מתקלא לא הוה משגיחין אפיין באפיין (ספד"צ א ע"ב). וכן הוא מוחין דזו"נ, שע"י נתקיימו מלכין קדמאין, שהן זו"נ כמ"ש למטה (ד ע"א). ולכן דעד דלא הוה מתקלא מלכין קדמאין מיתו. וכן⁴¹³ הזיווג של זו"נ הוא ע"י המוחין שהן הדעת. והדעת נקרא מתקלא, שקל הקדש⁴¹⁴, והוא לשון חק⁴¹⁵, כמ"ש למטה (יד ע"ב) לישן ממלל רברבין לישן כו'.

ולכן הזיווג בלשון דעת, (בראשית ד כה) וידע אדם כו', וסוד זה הדעת⁴¹⁶ לא היה בעולם התהו, ולכן לא נחשב דעת בספירות⁴¹⁷, כי כל מה שלא היה בתחלה קודם התיקון אינו אלא תוספת ולא נחשב במנין, שלכן ז"א נקרא ו"ק אע"ג שלאחר התיקון יש בו ע"ס שלימות.

וסוד הדעת הוא ב' עטרין⁴¹⁸ דגניזין באו"א כמ"ש באד"ז⁴¹⁹, והן ז"ת דאו"א והן ג"ר דז"א⁴²⁰, והתרין עטרין באין מע"ק, אורא ובוצינא⁴²¹, שלכן הדעת במקום הכתר⁴²², וז"ס מ"ש בפרשת

– מאיר הגר"א –

⁴¹¹ הגם שאו"א הן תרין ריעין דלא מתפרשין וכנ"ל, אך יש חילוק בין או"א עלאין ליסור"ת, וכמ"ש לקמן (יג ע"ג) ד"ה והחיות, עי' שם סמוך לסופו ולכן וכו' אבל וכו' (לש"ו) [וכן הוא בע"ח שער או"א פרק ח'].

⁴¹² עי' ת"ז יט ע"ב ועי' ע"ח זווגים א', שמש"כ 'אין נכנס' הוא כל זמן החרבן. ועי' זהר נשא קמז ע"ב: תניא כמה חביבין ישראל קמי קב"ה דעלאי לא מתברכי אלא בגיניהון דישאל הוא שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלם של מטה שנאמר בקרבך קדוש ולא אבא בעיר כלומר כל זמנא דשכינתא הכא בגלותא שמא דלעילא לא אשתלים וכל תקונן לא אתקנו כביכול אשתאר שמא קדישא חסרא [תרגום: כמה אהובים ישראל לפני הקב"ה שהעליונים לא מתברכים אלא בגלל ישראל. והוא, שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר "בקרבתך קדוש ולא אבא בעיר"], כלומר, כל זמן שהשכינה כאן בגלות השם העליון לא נשלם, וכל התיקונים לא נתקנו, כביכול נותר השם הקדוש חסר.

⁴¹³ פי' לא רק קיומם, אלא גם זיווגם, והוא כידוע (ע"ח שער טו) שיש זיווג של חיות, וזיווג של תולדות, והם קטנות וגדלות.

⁴¹⁴ עי' זהר ח"א לג ע"ב: רבי יוסי אמר טיפסא דשיקלא באמצעייתא קיימא וסימן (ויקרא יט לה) במדה במשקל וגו' משקל לישן דקיימא באמצעייתא ורזא דא (שמות ל יג) שקל הקדש כתיב ומאזנים ביה קיימן ואתקלו מאן מאזנים כמה דאת אמר (ויקרא יט לו) מאזני צדק וכלהו קיימן במשקל בשקל הקדש רבי יהודה אמר בשקל הקדש דא רוח הקדש.

תרגום: רבי יוסי אמר, הלשון של המשקלות עומד באמצע, וסימן "במדה במשקל וגו'", "משקל" לשון שעומד באמצע, וזה סוד "שקל הקודש" כתוב. ומאזנים עומדים בו ונשקלו, איזה מאזנים כמו שנאמר "מאזני צדק", וכולם עומדים במשקל, בשקל הקודש. רבי יהודה אמר בשקל הקודש זו רוח הקודש.

⁴¹⁵ עי' ס"י פ"ב מ"א שלש אמות אמ"ש, יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתיים.
⁴¹⁶ צ"ע לכאורה, הרי המלך הראשון מז' מלכין קדמאין דעולם התהו הוא בלע בן בעור והוא דעת דעולם הנקודים ועי' לקמן ב ע"ד ד"ה ומלך. ועי' פת"ש שבירה יז שמיישב שהדעת המדובר כאן קאי על דעת מסט' דחסדים, ואילו הדעת שיצא בעולם התהו והוא המלך הראשון בלע בן בעור, הוא מסט' דגבורות (וכן הוא בלש"ו דע"ה ח"א סט ע"ב).

⁴¹⁷ לקמן סוף ב ע"א מביא עוד טעם, שדעת אינו אלא נקודת החיבור שבין או"א, ואו"א הרי תמיד מחוברים, ולכן אין לדעת אף פעם גילוי לכשלעצמו, שכן אין כח החיבור מתגלה אלא ע"י הפירוד לפרקים. ועי' לקמן סוף לח ע"ב עוד טעם לד"ז.

והנה עי' לקמן יד ע"ד, שדעת המתפשט הוא פנימיות הת"ת ולכן אינו נחשב לספירה בפני עצמה שכן הוא בכלל הת"ת. אמנם עי' לש"ו ביאורים ח"ב קו ע"ד שמש"כ שדעת הוא בכלל הת"ת אינו מדבר אלא מהדעת הפרטי, דהיינו המתפשט, אבל הדעת עליון, הרי הוא המזלין, נכלל בכתר. אמנם עי' הקדו"ש סח ע"ד שכ"ז הוא רק מעולם האצילות ולמטה, אמנם למעלה ממנו נמנית הדעת לספירה בפני עצמה.

⁴¹⁸ עי' ב"ע כו ע"ב וז"ל, עטרין חו"ג של הדעת הם בעט' היסוד דידה [דאימא] שלכן נק' עטרין ע"כ. ועי' פת"ש פנימיות וחיצוניות יא, שב' עטרין אלה הם פנימיות הו"ק הרי הוא הדעת עצמו ובו חו"ג כידוע, ולכן נקרא ב' עטרין.

⁴¹⁹ רצא ע"א וז"ל, והאי הני ירותא דאבוי ואמיה ירית, מאי ירותא דא אחסנתא דאבוי ואימיה ותרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו, ואחסינו לבן דא מסטרא דאבוי הוה גניז בגווייהו חד עטרא דאקרי חסד, ומסטרא דאימא חד עטרא דאקרי גבורה, וכלהו מתעטרין ברישיה ואחיד לון, וכד נהרין אלן אב ואם עליה כלהו אקרונ תפילין דרישא, וכלא נטיל בן דא וירית כלא ואתפשט בכל גופא

בראשית דעלמא אתברי באת ב', ואמר הקב"ה לאלף כל ייחודי לא יהיה אלא בך. והענין כי בתחלה היה בלא מתקלא בסוד ב', חו"ב, ואמר הקב"ה לאלף כל ייחודי לא יהיה אלא בך, והוא הכתר שהוא הדעת פלא אלף אדרין ואכסדרין⁴²³, ואמר שם שבריאית העולם ע"י ב' וא' והוא המתקלא בג' קוין.

טז. ע"י זהר ח"ב קי ע"א: פתח ואמר משכיל לאיתן האזרחי אלו כתיב משכיל לדוד⁴²⁴ כדקאמרת אבל משכיל לאיתן אית משכיל אית משכיל לעילא ואית משכיל לתתא⁴²⁵ משכיל לאיתן⁴²⁶ בזמנא דההוא גבר [נ"א נהר]⁴²⁷ קם בתיאובתא⁴²⁸ כל שייפין חדאן

[תרגום: ואלה הם ירושה של אביו ואמו, מהי הירושה, זוהי האחוזה של אביו ואימו, ושני כתרים שהיו גנוזים אצלם, והורישו לבן זה מצד אביו היה גנוז אצלו כתר א' שנקרא חסד, ומצד אמה כתר א' שנקרא גבורה. וכולם מעטרים את ראשו והוא מחובר אליהם, וכאשר מאירים אלה האב והאם עליו, כולם (כאחד) נקראים תפילין של ראש ואת כולם הבן לוקח ויורש הכל ומתפשט בכל גופו], עכ"ל.

והנה יעויין לקמן יז ע"א ד"ה אתקלו, שב' העטרין הללו הינם אוירא דכיא ובוצד"ק, וכן הוא לקמן יד ע"ד ד"ה וכ"ה כאן. וקשה ממש"כ לקמן ג' ע"ד ד"ה ואמר אחסין שהעטרין שרשם בדיקנא. ויש ליישב, ששורש התיקון הוא באוירא ובוצד"ק, ומשם יורד השפע לדיקנא (ועי' לקמן ו' ע"א ד"ה והכלל).

⁴²⁰ ע"י יהל אור ח"א כד ע"ג וז"ל, עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה וקאים בתוך יסוד דבינה דלא מתפרשין לכן נק' על שמה והתגלות הבינה בז"ת אינו אלא בדעת יסוד שלה, ושם עטרא גבורה מבוצינא, עכ"ל.

כלו', העטרין הם הארת היסודות דאור"א. והנה ידוע שהיסוד כולל את כל הארת הו"ק, אם כן לכאורה אפשר לומר שהעטרין הם הז"ת דאור"א אפילו שאינם אלא מהיסוד. והנה ע"ש בהמשך דברי יהל אור ז"ל, ולעולם יסוד דפרצוף שלמעלה הוא דעת שלמטה, ע"כ. דהיינו שמיסוד דאור"א נוצרו מוחין דז"א, ולכן אם דברינו לעיל כנים, אפשר לומר שהעטרין ג"כ בכלל הג"ר דז"א.

ע"י בלש"ו כללים ח"א עב ע"א שיש ב' ממצעים בין ג"ר לר"ק והם ישס"ת ודעת המתפשט, והם החו"ב (ישס"ת) והחור"ג (דעת המתפשט והוא העטרין כנ"ל הערה 418) בד' מוחין דז"א הנזכר בע"ח דרושי הצלם פ"א.

⁴²¹ ע"י דברי רבינו שם ו ע"א ד"ה והכלל.

⁴²² שכן זהו שורשו (ע"י ע"ח מוחין דצלם ח').

⁴²³ כלומר ש"פלא" עניינו הכתר וה"אלף" עניינו הדעת (ע"י אד"ר קלו ע"א), והכתר מתלבש בדעת והיינו כניסתו של הפלא ב"אלף אדרין ואכסדרין", הרי הם הה"ח וה"ג שבדעת המתפשט בתיקון המתקלא. וכאן מתבאר כי שורש הדעת המתפשט הוא בכתר עליון הרי הוא הפלא, שכן הדעת המתפשט בא מזיווג האוירא ובוצינא הרי הם החו"ב שבכתר.

⁴²⁴ פי' כשעולה היסוד בסוד הדעת מוח העליון מושך לו הטיפה ליסוד הנזכר הנקרא איתן ומשכיל אותו ע"י חסד דז"א שנקרא אזרחי שכתב הרב שהטיפה צריכה שתתלבש בחסד לפי שאינו מתעבה ואינו משתנה (מ"מ).

⁴²⁵ בראשית טז ע"ב (הערת הזהר). היסוד נק' (תהילים פט א) משכיל לאיתן האזרחי וכבר ידעת מ"ש בסבא דמשפטים כי זה הוא המשכיל הוא לעילא ולתתא והוא ג"כ רומז בפ' פקודי בהיכלות כי יוסף סליק לעילא ונחית לתתא והענין כי שם בז"א כבר ידעת כי יש לו זווג עם לאה בעת המנחה ואז לאה עד ראש יעקב בחצי עליון של ת"ת ואם כן איך יזווג ז"א מחצי ולמעלה עם לאה וזה נת' במ"א אך הענין בקיצור כי היסוד של ז"א התחתון עולה בשליש הת"ת ושם מזדווג עם לאה כי זה הוא המעלה שיש לו ליסוד דז"א יותר מכל שאר הספירות שיוכל לעלות עד הדעת מתי שירצה. וז"ס יוצר של שבת שאנו אומר' ו' פעמים תיבת הכל ביוצר של שבת כמו שביארנו כי אם לא היה יכול לעלות עד הדעת שהוא נשמת הו' קצות והוא מקום החסדים שהם סוד הטפה לא היה בו כח להוריד הטפה בעת הזווג ממקום הדעת והכוונה על פנימיות היסוד כמ"ש בעז"ה במקום אחר כי משליש העליון של יסוד ממנו נעשה הת"ת של ז"א בעת הגדלת ז"א ושם יש לו אחיזה ומקום כי אין לו לת"ת במקומו כי אם שלישי אחד כי שני שלישים עלו לדעת והוצרך לעלות שלישי של יסוד לתשלום הת"ת לכן יש לו כח לעלות ויש לו כח להזדווג עם לאה. ונחזור אל הענין כי לכך עולה היסוד אל הדעת מן הת"ת כי זהו דרכו לעלות ובפרט כדי לקשר כל הו"ק ביחד ולהביא משם הארה (זהר הרקיע). פי' יסוד בהיות ולמטה ואינו עולה לדעת (מ"מ).

⁴²⁶ ועתה צריך לתת טעם למה אור היסוד ומלכות שניהם עלו עד הדעת למעלה מן הת"ת. ואמנם הטעם הוא כי היסוד נקרא משכיל לאיתן האזרחי (תהילים פט א), כמ"ש בסבא דמשפטים (קי ע"א), שאמר כי זה המשכיל שהוא יסוד הוא לעילא והוא לתתא, גם רמזו בזוהר פקודי בהיכלות (רנח ע"א) כי יוסף איהו לעילא ואיהו לתתא (ע"ח שער ט פרק ג). אמנם אין כח מוחא עלאה עצמו יורד עד אור"א כי גדלה מעלתו עד מאד, אבל זה המוח דא"א כל גילוי הוא בדיקנא דא"א כמ"ש במקומו. ושם נתבאר כי יש בו (בו) ב' מזלות, מזל הח' ומזל י"ג והם זכר ונקבה, ומהח' שהוא זכר

ומתחברן לגביה ואי הוא (ואיהו) סליק עד דסליק עד⁴²⁹ אדמוחא (מוחא) עלאה⁴³⁰ אתפייס לגביה וחדו לקבליה וכדין משכיל לאיתן האזרחו משכיל ליה ואודע ליה על ידא דאברהם וס"א על ידי לאברהם רחמימי כל מה דאצטרך וההוא מוחא עלאה משכיל לאיתן וכד דוד מלכא אתתקנן בתיאובתא (אתתקן בתיובתא) לגביה איהו משכיל לדוד⁴³¹ כמה דהוה מוחא עלאה משכיל ליה ועל דא אית משכיל ואית משכיל⁴³² (אית משכיל):

תרגום: פתח ואמר "משכיל לאיתן האזרחי", אלו נאמר "משכיל לדוד", אז כמו שאמרת. אבל "משכיל לאיתן" נאמר. יש משכיל ויש משכיל. יש משכיל למעלה ויש משכיל למטה. משכיל לאיתן, בזמן שאותו האיש (נהר) עומד בתשוקה, כל האיברים שמחים ומתחברים עמו. ואם הוא עולה עד שהמח העליון, מתפייס אליו ושמה כנגדו, ואז משכיל לאיתן האזרחי, משכיל אותו ומודיע לו על ידי אברהם (על ידי לאברהם) אוהבו כל מה שצריך, ואותו מח עליון משכיל לאיתן. וכשדוד המלך נתקן בתשוקה אליו, הוא משכיל לדוד, כמו שהיה המח העליון משכיל אותו, ולכן יש משכיל ויש משכיל.

יז. וט' הנקודות הן ח"י נקודות⁴³³ ט"ט של מטטרו"ן⁴³⁴, שלכן אמר בתז"ח (מג ע"ד) ט' נקודות כפולין שורש אור ישר ואור חוזר, כי קמ"ץ מורכב מב' נקודות ופת"ח מנקודה אחת

נשפע כח באבא, ומי"ג שהוא נקבה משם נשפע כח באמא. ולכן זה המוח העליון משפיע ע"י הדעת שבו שהוא מזל ח' אל מזל י"ג, ואחר כך לוקחים הטפה אר"א, ואח"כ הם מורידין הטפה בסוד מוחין לבניהן ז"ן. נמצא, כי מתעורר המזל הנ"ל בהתלבשות אר"א, ואז מורישין אר"א מוחין לבניהן. ואמנם כל זה אינו רק בכח התעוררות יסוד תחתון דא"א המתלבש בז"ן, וז"ס סריס שאין לו זקן, כי הרי מכח היסוד מתעורר דיקנא עלאה כנזכר (ע"ח נסירה ספ"ג). יוסף סליק בחביבו לעילא עד המוח ויורד למטה בסוד בנימין כנז' בפ' פקודי בהיכלו' וגם בפ' שלח לך וגם בפ' משפטים בענין ההוא סבא בפסוק משכיל לאיתן האזרחי דסליק עד מוחא להמשיך משם טיפת הזרע (שעה"כ קה ע"ג). ודע הקדמה אחת, שמה שמושך יסוד מלמעלה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וזה סוד אור של מעשה בראשית שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו (ור"ל בכל מקום במדרגה אחת – לש"ו כללים ח"א סט ע"א), ואעפ"י שיורד האור הזה ממדרגה למדרגה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וכמו כן גדולה הארתה למטה כמו למעלה, משא"כ בשאר הספ"י (ע"ח מ"ד ומ"ן ה). והוא הנחש בריח אשר בתהום תתאה יסוד דהמלכות, ועי"ז מתברך מימיו ומתפשט להמציאות דים אוקיינוס, שהוא משפעת התהום הסובב את כל העולם, ובתוכו מתפשט אור הנחש בריח ג"כ, והוא המציאות דליותן נחש עקלתון (דע"ה ח"ב קי ע"ב). הוא עולה לעילא עד מוחא עלאה בסוד משכיל לאיתן, ויורד לתתא לחכמה תתאה בסוד משכיל לדוד (כללים ח"ב נח ע"ב), היסוד הנה בו הוא הגלוי דכל המוחין, בסוד החסד דאתגלי בפום אמה, והיסוד הנה הוא עולה עד המוחין ממש ונוטל משם כל הראוי לו (ביאורים ח"א יט ע"א).

⁴²⁷ נמחק בשעה"ק.

⁴²⁸ בתיובתא (דפ"ו).

⁴²⁹ "דסליק עד" נמחק בשעה"ק.

⁴³⁰ התוספות שאמרנו בו שנעשה גם בו לאחר התיקון, הנה הוא רק לפנימיותו שהוא לאור הפנימי שבו שעולה עד המוחין, והוא מיוחד בהדעת רזא דמתקלא וסליק עד מוחא עלאה (כללים ח"ב לד ע"א). ועי' בהגר"א בספד"צ ד ע"ד.

⁴³¹ עולה לעילא עד מוחא עלאה בסוד משכיל לאיתן, ויורד לתתא לחכמה תתאה בסוד משכיל לדוד (כללים ח"ב נח ע"ב).

⁴³² עי' תיקר"ז א ע"ב: אינון נשמתין מאלין משכילים דאית בהון שכל לאשתמודעא ברזין דמאריהון. ועי' בהגר"א שם יז ע"ב: אותן היודעים סודות הכסא, שהוא מסט' דבינה, דאימא מקנן בכרסיא (לקמן כד ע"ב), ומסטרהא ניתן כנ"ל (ט"ו ע"א), ימא דאורייתא, והיא נקראת לבא כמ"ש בהקדמה שניה (יט ע"א), ר"ל שלכך נקראו אותן היודעים בהיכלין ואתוון המשכילים. עי' ביאורים ח"א עא ע"א: עליית השכינה היא לפי זכותן של ישראל ולפי לימודם חכמתם בתורה, ולכן כשיש בישראל משכילים בחכמה, הנה עולה היא ג"כ עד החכמה אבא.

⁴³³ חשבון מספרי הנקודות הוא כדלהלן: קמץ 2, פתח 1, צירי 2, סגול 3, שוא 2, חירק 1, חולם 1, שורק 3 ומלאפום 3 (עי' תיקר"ז קנא ע"א ועי' אפיקי ים על ע"ז ג ע"ב). ועי' אפיקי ים סנהדרין צו ע"ב וז"ל, הצדיקים כולם הם הכל בדרגא דצדיק שהוא הנהר היוצא מעדן וכו', והוא דרגא דרע"מ לויתן וכו', והוא מתפשט בסוד ו' משך הנהר ובח"י חוליות שבשדרה, והם ח"י נקודות שרשם בחכמה ח"י עלמין, שורש ח"י עלמין של יסוד שהם ח"י אלפים עולמות שהקב"ה משתעשע בהם סוד הזיוג שמתפשט ממוח דרך ח"י חוליות, והם רבותים אלפי שנא"ן שעשר נקודות כפולים הם רבותים, רק אלפי שאינן שהם נעלמים נקודה ראשונה בכתר כמ"ש כ"ז רבינו הגדול בפי' לס"י. והם כל הדרגין דחשיב כאן ל"ו צדיקים הם באספקלרי' המאירה בסוד משך הנהר.

(כמ"ש בז"ח שה"ש דף כח (דף נח) ע"א⁴³⁵ (ש"ש) וציר"י ב' נקודות וסגו"ל ג' נקודות ושור"ק קטן ג' נקודות וכן שור"ק גדול⁴³⁶ כידוע וש"ב"א ב' נקודות וחול"ם וחיר"ק כל א' נקודה אחת הן ח"י נקודות והן ח"י עלמין שהן בחכמה, שהן החיות שורש ח"י עלמין של יסוד כידוע (רע"מ פנחס רמד ע"ב)⁴³⁷, ח"י אלפים עולמות (עי' ז"ח דף מ ע"א) שהקב"ה משתעשע בהן, סוד הזווג כידוע שמתפשט ממוח דרך ח"י חולין.

יח. עי' זהר ח"ב א ע"א: זהר⁴³⁸ אילנא דא⁴³⁹ זקפא לעילא לעילא⁴⁴⁰ חמש מאה פרסי⁴⁴¹ הלוכיה שתין רבוא⁴⁴² איהו בפשיטותיה בהאי אילנא קיימא חד זהרא⁴⁴³ זהר⁴⁴⁴ כל גוונין קיימין ביה אינון גוונין סלקין ונחתין לא מתישבי בדוכתא אחרא בר בההוא אילנא כד נפקי מניה לאתחזאה בגו זהר דלא נהרא מתישבין ולא מתישבין קיימין ולא קיימין בגין דלא מתישבין באתר אחרא מאילנא דא נפקי תריסר שבטין⁴⁴⁵ דמתחמן ביה ואינון נחתו בהאי זהר⁴⁴⁶ דלא נהרא לגו גלותא דמצרים בכמה משיריין עלאין הדא הוא דכתיב (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל וגו': תרגום: "זהר" העץ הזה זקוף למעלה למעלה חמש מאות פרסאות, הלוכו הוא ששים רבוא. בהתפשטותו בעץ הזה, קיים זהר אחד, (זהר) שכל הצבעים נמצאים בו, צבעים הללו עולים

⁴³⁴ עי' ע"ח שער כסא הכבוד פרק ז' וז"ל, דע כי מטטרון גימטריא שד"י שהוא ביסוד העליון הנקרא ח"י ואלו הם סוד ט"ט מן מטטרון ושאר אותיות הם רמון גימטריא נוריא"ל. עי' תז"ח מב ע"א: רצוא בנוריא"ל ושוב במט"ט, ע"כ. עי' מש"כ רבינו שם וז"ל, כי ד' חיות הן ד' אותיות שבשם ט"ט מחכמה ולמטה ומט"ט הוא חיה החמישי פרצוף החמישי כתר היצירה שבו שני בחינות של כתר ע"ק וא"א כידוע מופלא ומכוסה שעליו נאמר ואראה ואפול על כו' ובחינה הראשונה הוא מט"ט שבו מתלבש שם ה' בבריאה [דהיינו הקשר בין יצירה לבריאה] כמו כל עתיק כידוע ונוריא"ל הוא בחינה האחרונה שלכן הוא נחשב בכלל החיות ארגמן כידוע בכל כתר וז"ש והחיות רצוא כו' שבסט' דנוריא"ל רצין להשיגו ושוב בסט' דמט"ט שעתיק נקרא רישא דלא אתיידע, עכ"ל.

והנה ר' עקיבא כשעלה במרכבה נכנס בשלום כו' (חגיגה ט"ו ע"ב) היה זה בסוד ט"ט דמטטרון שהוא בסוד ב' הדרכים הנ"ל ששם שניהם טובים, נחשא דחיי בסוד ח"י שבו יסוד הפנימי דאצילות דנוקבא שמתקשר בבריאה, והוא בשלום והוא יסוד הבריאה התלוי בקדושה עילאה, והכיר היאך הכל יוצא משם א', והיאך הרע קשור בקדושה ושם הוא בסטרא דטוב.

⁴³⁵ בדפוסים שלנו הוא עג ע"ד: מים איהו לימינא ברזא דההיא נקודה דאנהיר בה צרי בסטרא דא דימינא אתפליגו תרין מימין והא אוקימנא. ובגין כך צרי תרין נקודין מתישבין מימין לקביל תרין חד לעילא וחד לתתא כמה דאתחזי בנקודת שב"א.

תרגום: המים הם לימין בסוד אותה הנקדה שמאיר בה צרי בצד זה של הימין נחלקו שני סוגי מימות והרי בארנו ומשום כך צרי שתי נקודות מתישבים מימין כנגד שנים אחד למעלה ואחד למטה כמו שנראה בנקודת שב"א.

ועוד אפשר לומר שכוונתו לדברי הזו"ח שם: יקוו המים אינון חמש כולהו לנקודה חדא דאיהי נקודת שורק דקיימא תחות רקיע קמץ כל אינון מיין דהאי סטרא והאי סטרא כל אינון חמש נקודין מתישבין בהאי נקודה ודא אתיישבת ונהיר לברית קדישא דבדכורא וכל נהורא דחמש נקודין כולהו ירית דא.

תרגום: יקוו המים כל אותן החמש לנקדה אחת שהיא נקדת שורק שעומדת תחת הרקיע קמץ כל אותם המים של הצד הזה והצד הזה כל אותן חמש הנקודות מתישבות בנקדה הזו וזו מתישבת ומאירה לברית הקדושה שבזכר ואת כל האור של כל חמש הנקודות זה יורש.

⁴³⁶ ו. עי' תיקו"ז יז ע"א: [אות] ש אית לה תלת ראשין, ואינון סגו"ל, ואינון תלת נקודין שר"ק. ז' (נ"א ו') רישא דילה חל"ם חיר"ק שור"ק בו', קוצא מלגאו חיר"ק קוצא דאת ג', וכלא אתרמיז באת א', נקודה לעילא.

⁴³⁷ עי' לש"ו ביאורים ח"ב פ ע"ג, שבהו"ה דעיניין יש י"ח משחתין והם שורש סוד ח"י עלמין שביסוד, והוא טיפת הזרע הנמשכת בו מח"י חולין שבשדרא.

⁴³⁸ יסוד (רח"ו).

⁴³⁹ יסוד הנזכר (רח"ו).

⁴⁴⁰ פי' היסוד עולה לת"ת לעילא ואח"כ עולה לדעת וזהו לעילא השנית (רח"ו).

⁴⁴¹ הם ה' חסדים (רח"ו).

⁴⁴² בסוד ו"ק (רח"ו).

⁴⁴³ מלכות (רח"ו).

⁴⁴⁴ מוסגר בדפ"ק. יסוד (רח"ו).

⁴⁴⁵ י"ב גבולי אלכסון (רח"ו).

⁴⁴⁶ מלכות (רח"ו).

ויורדים, לא מתיישבים במקום אחר, חוץ מאותו האילן, כשיוצאים ממנו לראות בתוך זהר שלא מאיר, מתיישבים ולא מתיישבים, עומדים ולא עומדים, משום שלא מתיישבים במקום אחר. מעץ זה, יוצאים שנים עשר שבטים, שמתחמים בו. והם יורדים בזהר הזה, שלא מאיר בגלות מצרים, בכמה מחנות עליונים, זהו שנאמר "ואלה שמות בני ישראל וגו'".

יט. ז"ל: ונטיל האי וימא (ימא) מים דהו מסטרא דימינא ואינון מים דהו מסטרא דימינא לא אתגלו אלא ביום שני ביומא דיליה לא אתגלי מים אלא אתחלף בגין דאתכליל דא בדא ואתבסם דא בדא אור דיומא קדמאה נהירו קדמאה מכל שיתא נהורין איהו והאי אור בסטרא דאשא הוה דכתיב (ישעיה י יז) והיה אור ישראל לאש וההוא אור דישראל מסטרא דימינא הוה ואתכליל באשא:

יז. י (יב) כי טוב כי טוב תרי זמני⁴⁴⁷ ביומא תליתאה: יז. י (יב) כי טוב כי טוב תרי זמני⁴⁴⁸ ביומא תליתאה: יז. י (יב) כי טוב כי טוב תרי זמני⁴⁴⁹ ביומא תליתאה: יז. י (יב) כי טוב כי טוב תרי זמני⁴⁵⁰ ביומא תליתאה:

תרגום: ונטול היום את המים שהיו מצד הימין, ואותם המים שהיו מצד הימין לא התגלו, אלא ביום שני, ביום שלו לא התגלה מים, אלא התחלף, משום שנכלל זה בזה והתבסם זה בזה. האור של היום הראשון, האור הראשון מכל ששת האורות הוא, והאור הזה היה בצד האש, שנאמר "והיה אור ישראל לאש", ואותו אור של ישראל היה מצד הימין נכלל באש. והיום הראשון מאותם ששת הימים, הוא מים, ולא שמש מעשה המים אלא מעשה האור, שהוא מצד האש, שהוא יום שני, להראות שהקדוש ברוך הוא לא ברא את העולם אלא על שלום והכל היה בדרך שלום. היום הראשון, כל מה שעשה מצד חבירו עשה, היום השני בצד יום הראשון עשה אותו אומן ושימש בה, שכל אחד שמש במעשה חבירו, להראות שהכל נכללו זה בזה. היום השלישי היה בצד של שניהם, ובו היה ארגמן, ועל זה נאמר "כי טוב" "כי טוב", פעמיים ביום השלישי.

כ. עי' זו"ח לב ע"ד: יום שבת מלכות דרגא דבן י"ה דאיהו ו' דמהלך חמש מאה שנין דאינון חמש ספירות מטי ליסוד לאתחברא בה' ויום שבת איהו משה רבינו דדרגיה בינה. תרגום: יום השבת [כנגד] מלכות במדרגת בן י"ה שהוא ו', שמהלכו חמש מאה שנה, שהם חמש ספירות, מגיעים ליסוד, ויתחבר עם ה', ויום שבת הוא [כנגד] משה רבנו שמדרגתו בינה. עי' זהר ח"ב קיח ע"ב: בכמה רשימין רשים קודשא בריך הוא לישראל לאשתמודעא לגבי מלאכין אלין דימינא דתליין מקודשא בריך הוא או אלין דשמאלא דתליין משכינתא או אלין דתליין מקודשא בריך הוא ושכינתיה ביחודא חדא ודאי אלין דאית בהון תורה רשימין בחסד ואלין דאית בהון מצוה רשימין בגבורה ואלין מארי דתפלין ואות שבת ואות ברית רשימין בצדיק

תרגום: בכמה רשומים רושם הקדוש ברוך הוא את ישראל להודע למלאכים אלו מימין שתלויים מהקדוש ברוך הוא או אלו משמאל שתלויים מהשכינה או אלו שתלויים מהקדוש ברוך הוא ושכינתו ביחוד אחד ודאי אלה שיש בהם תורה רשומים בחסד ואלה שיש בהם מצוה רשומים בגבורה ואלו בעלי התפלין ואות שבת ואות ברית רשומים בצדיק.

– מאיר הגר"א –

⁴⁴⁷ יובן במ"ש הרב שאור הגבורה בכלי החסד ואור החסד בכלי הגבורה ולכך יום א' שהוא בחי' חסד היה בו אור שהוא אש שהוא בחינת גבורה ויום ב' שהוא בחינת הגבור' שמש מים שהוא חסד לרמוז שאור החסד בכלי הגבורה (מ"מ).

⁴⁴⁸ היה הגילוי דכל ספי' בבחי' פעולה, ותיקון הפעולה הוא מה שהוציא את המציאויות המתייחס אלין, והתיקון הוא מה שהשתתף בעובדא דחבריה להיות לו לתועלת וליתן בו מכחו ג"כ כי כל א' הוא כלול מכולם (דע"ה ח"ב סה ע"ג).

⁴⁴⁹ הכריח מכאן לתכלת, שהרי כתוב ותכלת וארגמן ונדע היות ארגמן בתפארתו וזה פשוט, מפני שהוא כולל כל הגוונים אוריאל רפאל גבריאל מיכאל סוד שם יהו"ה (אור יקר).

⁴⁵⁰ כנגד ב' צדדים, צד ימין כי טוב, צד שמאל כי טוב, אם כן מהכא נפקא לן תכלת ביומא תניינא ולא שיהיה בעצם הגבורה, אלא שמוציא גוון זה מבין שנים אחרים (אור יקר).

ועי' ח"ג כט ע"א: וכד ייתי שבת ויום טוב נחתת בינה דאיהו יה"ו על ה' דאיהי מלכות שמים
נשמה יתרה וכו' נשמה יתירה נשמת כל חי⁴⁵¹ כתר בראש צדיק דאיהו יום שבת ובהאי נשמה
יתירה תהלל יה דאינון אבא ואימא

תרגום: וכשיבא שבת ויום טוב, יורדת בינה שהיא יה"ו על ה' שהיא מלכות שמים, נשמה
יתרה וכו' נשמה יתרה נשמת כל חי, כתר בראש צדיק, שהוא יום השבת. ובנשמה היתרה הזו
תהלל יה, שהם אבא ואמא.

ועי' דברי רבינו בתיקון⁴⁵² לז ע"ב: בבניה אתפתח בה' של בינה, ואזיל ה' מאות בה"ס ונכלל
ביסוד, ולכן בינה ויסוד נקראים שבת, יום השביעי, שכלל שלהן ז"ס מתחיל מבינה ומסתיים
ביסוד, שה' מאות סלקין בבינה ונחתין ביסוד, והוא קו המדה. ונקרא קו המדה בה"ס חג"ת נ"ה.
עי' כללים ח"ב נב ע"ב ז"ל: וכן אמר ג"כ הגר"א בספד"צ פ"א (ח ע"א) בד"ה בראשית ברא
שית עלייהו כי זהו הענין מה שהבינה נחשב מכלל הז' היכלות והיא היכל הז' כמ"ש בתיקונים
ריש תיקון י"א כי הו"ק הם שית היכלין ואימא עלאה איהו היכלא שביעאה וכן בשבע רקיעין
שהם וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות הוה ערבות בינה וכמ"ש ג"כ בהגהות מהרח"ו
בזוה"ק שמות י' ע"ב ועי' דרושי אבי"ע פ"א מהד' פרקים אחרונים וזוה"ק תרומה קס"ה א' וכן
שבע ארצות שהם ארץ אדמה גיא נשיה ציה ארקא תבל הוה תבל בינה והוא הארץ שלנו שהיא
העליון מכולם והוא בינה ועי' זוה"ק ויקרא י' ע"א וכן הוא בז' ימים כי שבת הוא בינה

והגם דהרב בטע"מ פ' בהר אמר דשבת הוא מלכות וכן הוא ג"כ בתיקונים תיקון ט' שבת
דאיהי שכינתא אמנם הנה הוא רק ע"י הבינה שמאיר לה כמ"ש הגר"א בספד"צ פ"א בדה"מ
שביעאה עלייהו כי עיקר שבת הוא בבינה יום שכולו שבת וכן אמרו ברע"מ פינחם רנ"ז א'
שכינתא אתקריאת שבת מסטרא דתלת דרגין עלאין דאינון כח"ב כו' אבל מבינה ולעילא איהי
מנוחה כו' ע"ש וברע"מ יתרו צ"ב א' תלת דרגין אינון וכלהו אקרון שבת שבת עלאה בינה שבת
דיומא ז"א שבת דליליא מלכות וכלהו חד ואקרי כלא שבת וכל חד כד איהו שלטא נטיל לחברוי
כו' ועכ"פ הוא כי עיקר שבת הוא מסטרא דבינה וכן הוא בכל שביעי הנה הוא מסטרא דבינה
והגם שעיקרה הוא מהג"ר והיא נעלמת מאד אך ע"י שהיא אם הבנים והיא מתפשטת בהם
ומשתתפת עמהם תמיד לכן היא מצטרפת עמהם ונחשבת לעולם להשביעי להם וכמ"ש כ"ז
הגר"א בספד"צ פ"א בדה"מ וענין אלו התיקונים ושם עוד בדה"מ בראשית ברא שית עלייהו
אמנם התפשטותה בהם הרי נודע הוא כי הוא רק מטברה ולמטה שהוא לבר מגופה אבל
עצמותה ועקרה היא למעלה למעלה כי היא מהג"ר ממש והיא נעלמת מאד.

כא. עי' זהר ח"ב קכז ע"א: ויקחו לי תרומה וגו' רבי שמעון ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי
הוו יתבי יומא חד תחות אילני בבקעתא גבי ימא דגנוסר אמר רבי שמעון כמה יאה צלא דא
דחפאי עלן מגו אילני ואנן צריכינן לאעטרא האי אתר במלי דאורייתא:

פתח רבי שמעון ואמר (שיר ג ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון האי קרא הא
אוקימנא ליה ואתמר אבל אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עלאה וקודשא בריך
הוא קרא ליה גנתא דעדן⁴⁵² דאיהו נטע ליה להנאתיה וכסופא דיליה לאשתעשעא ביה גו אינון
נשמתין דצדיקייא דתמן כלהו קיימין ורשימין בגויה אינון נשמתין דלית לון גופא בהאי עלמא
כלהו סלקין ומתעטרין תמן ואית לון דוכתין למחמי לאתענגא גו ענוגא עלאה דאקרי⁴⁵³ נעם
יהו"ה⁴⁵⁴ ותמן אתמליין⁴⁵⁵ מכל כסופין דנהרי דאפרסמונא דכיא:

אפרסמון דא היכלא עלאה⁴⁵⁶ טמירא (עלאה) גניזא אפריון דא היכלא דלתתא⁴⁵⁷ דלית ביה
סמך עד דאתסמין⁴⁵⁸ [נ"א דאתמסך] מגו היכלא עלאה ובגין כך את סמך איהו סתים בכל
סטרוי⁴⁵⁹ כגוונא דא [את ס' ואתגלים ס' | (ס"א מ"ם)] סתימא:

– מאיר הגר"א –

⁴⁵¹ עי' לעיל הערה 281.

⁴⁵² יסוד דנוק' (רח"ו).

⁴⁵³ מקץ קצז ע"ב (הערת הזהר).

⁴⁵⁴ בינה (רח"ו).

⁴⁵⁵ הוא ע"י המזל תחתון דאימא כלולה ביה כמ"ש בספד"צ פ"ב בתיקון י"ג מתיקו"ד (לש"ו).

⁴⁵⁶ בינה היכל לאבא (בסוד אפר שדינין מתערין מינה ה"ג פ"ר דמנצפ"ך וס"מ בינה ותבונה כידוע
כנ"ל) (יהל אור).

⁴⁵⁷ מלכות (ג"כ בסוד פ"ר הנ"ל וי' זעירא חכמה זעיר כנ"ל) אדנ"י היכל להו"ה (יהל אור).

⁴⁵⁸ דאסתמין (דפ"ק).

מה בין האי להאי אלא בשעתא דסתים ואתגניז בגויה גו נקודאה [נ"א נהורא] עלאה לעילא כדין איהי קיימא בדיוקנא דא(ת) סמ"ך סתים בגויה ואתגניז ביה לסלקא⁴⁶⁰ לעילא ובשעתא דהדרא ויתבא רביעא על בנין (ד)לתתא לינקא לון כדין איהי קיימא בדיוקנא דאת [ס'] (ס) רביעא סתימא לגו ארבע סטרין דעלמא⁴⁶¹:

ועל דא דא איהו אפרסמון⁴⁶² ודא הוא אפריון ובאתר תרין אתוון ס"מ קיימא י' (אפרסמון (ב)רזא דברית⁴⁶³ וברזא דברית (ס"א רזא דברית דאתגניז בגויה)| דאיהו זמין לנטלא כלא⁴⁶⁴ רזא דאינון מאה ברכאן⁴⁶⁵ שתין וארבעין⁴⁶⁶ שתין לקבל שית סטרין דנפקי מאת ס'⁴⁶⁷ [נ"א מגו מ']

⁴⁵⁹ כבר הודעתין כי כמו שלמטה הם לאה ורחל כן כנגדם למעלה הם בינה ותבונה בינה כנגד לאה ותבונה כנגד רחל והנה אות ס' היא בבינה. שהיא יותר סתומה ונעלמת אבל ס סתומא היא בתבונה שאינה כל כך סתומה לפי שהיא יורדת למטה ומתלבשת תוך ז"א כנודע והיא נעשית בבחינת מ"ם סתומה מרובעת דרביעא על בנין. וזו התבונה היא הנקראת אם הבנים (שער מאמרי רשב"י).

⁴⁶⁰ עיין קפ ע"א (הערת הזהר).

⁴⁶¹ פ' תצוה (דף קפ ע"א) ובתיקונים (ריש תיקון ה דף כ ע"ב) וע' בהקדמת זוהר בראשית (דף ה סע"ב) ונבנה כל אות ממאה נקודות. ובשורש סוד מ' וס', ריבוע בגו עיגולא, שורש היושר ועגולים (הקדו"ש סד ע"ד), הם סוד מאה ברכאן כמ"ש בזוהר שם, והוא המאה ברכות שמברך הקב"ה להנשמה קודם צאתו לאויר העולם, כמ"ש בסתרי תורה (פ' לך לך דף עו סע"ב) (דע"ה ח"ב נה ע"א ועיי"ש ע"ב), עיקר הוראת אות ס' הנה הוא על גדלות הזרין שעולים עד הבינה אימא עלאה, שהיא הס' משום שהיא תופסת הו' ספי' העליונים דהאבא, וכאשר נשלמו הזרין בו' שלם עם ראש אז הנה עולים ג"כ עד הבינה עלאה כמ"ש הרב בזווגים (פרקים ד ה) ע"ש. ואותו הס' הוא הס' דאפרסמין כמ"ש בזוה"ק (תרומה קכז ע"א) וכאשר עולין הזרין שם עד אותו הס' הנה תמן אתמליין מכל כסופין דנהרי דאפרסמונא דכיא (כללים ח"ב לה ע"ד). כללות העולם כולו הנה היא מסודר בבחי' עגולא וריבוע, היינו ריבוע דנפקא מגו עגולא [עי' ספר הבהיר אות קיד, ע' עוד יהל אור ח"ג י"ג ע"ב, ועי' גר"א תיקו"ז עז ע"א וקנח ע"ב], כי העגולא הוא מבחוץ וריבוע מבפנים, והם בסוד ס' ומ' סתומא, כי העטרת היסוד הוא בסוד ס', והו"ק הם בסוד מ' סתומא, והם ג"כ סוד ס' מ' דאפרסמון שאמרו בזוה"ק (תרומה דף קכז ע"ב), וקאי שם על בינה ותבונה וכמ"ש הרב בזווגים (פרק ד ה) (ביאורים ח"א ס ע"א). ועי' ע"ח אר"א ט (ביאורים ח"א מג ע"א).

⁴⁶² האפריון צריך ס' מן האפרסמון לכן הם שוים בשמותם, ואין חילוק ביניהם אלא במה שנמשך ואמר ובאתר תרין אתוון וכו', שה"ס בינה ותבונה כאמור, קיימא י' וכו', ה"ס יסוד הנוק' שהוא הוא עצם האפריון, וכל יסוד נוק' נקרא נקודה, וכמו כן של הזכר נקרא כן כמ"ש באוצרות חיים בדרוש תלת נקודין הנזכרים בפרשת תצוה דף קפד ע"ב (רמ"ז).

⁴⁶³ רזא הוא יסוד, וברית הוא הוא יסוד, ולפי שיסוד הזכר נכנס בשל הנק' לכן אמר ברזא דברית. אי נמי ברזא דברית ירמוז למה שידוע שיסוד דאבא מבריה מן הקצה אל הקצה, למעלה מאיר באמא דהיינו ו"ד כאמור ס' מ', ולמטה מאיר בברתא שהיא נקודה אחת לבד, ולכן י' פעמים א' הוא י' דאפריון, ואחר היותה בסוד פרצוף עשר ספירות אז מאיר בו י', וי' פעמים י' הם ק', וז"ש ואת יו"ד איהו אשלים לרזא דמאה כגוונא דלעילא, שאז הבת כאימא בעלת עשר (רמ"ז).

⁴⁶⁴ דייקא זמין והוא מבואר במה שאמרנו שסוד הס' נקרא לעתיד לבוא, וז"ש זמין מעותד לנטלא כולא, כלומר שהסדר ההווה הוא לקבל הארת התבונה שהיא אות מ' אבל לעתיד היא מזומנת לקבל הכל גם הס' (רמ"ז).

⁴⁶⁵ הסוד הוא שבעת רצון אז בינה ותבונה נעשות פרצוף אחד, ואיתא בספר הכוונות שיסוד אבא נקרא ברוך ושל אמא נקרא ברכה, וגם בסוד י'חוד ב'רכה ק'דושה, הברכה היא בבינה, ובהיותה פרצוף אחד בזמנה אז כל המאה אורות שנקראים מאה ברכות הן מתקבצות ביסוד שלה הכולל, וז"ש רזא דאינון מאה ברכאן. האמנם צריך לדעת כי בהעשות בינה ותבונה פרצוף אחד אז התבונה עולה ומלבשת את הבינה עד החזה שלה ונשארו ו' מדות שלה העליונות מגולות והן סוד הס', והד' תחתונות שלה הן מוחין לתבונה. ולכן מפרש בכאן הברכות בשתי בחינות ס' ומ' (רמ"ז). עי' קכז ע"א והערה שם בשם הלש"ו. ועי' כללים ח"ב סד ע"ד סוף סעיף ה' וע"ש סעיף ו'.

⁴⁶⁶ הנה כבר ידעת כי יש בינה ותבונה והבינה היא ו"ק העליונים של הפרצוף הכולל בינה ותבונה שהם חב"ד חג"ת וכל אחד כלול מ' הרי ס' ותבונה היא ד' תתאין מ' וזהו מ"ס דאפרסמון. והנה לפעמים יש בז"א מוחין דתבונה לבד ולפעמים מוחי שניהם דבינה ותבונה ביחד וז"ש ק' שתין בסוד הבינה וארבעין בסוד התבונה שהם ד' ספי' תחתונות של הפרצוף הנז' (זהר הרקיע).
⁴⁶⁷ אמר דנפיק, מפני שנמשכים מאות הס' עד יסודה (רמ"ז).

ארבעין לקבל⁴⁶⁸ ארבע סטרי עלמא וכלא (א)שלימו למאה⁴⁶⁹ ואת יו"ד איהו אשלים⁴⁷⁰ לרזא דמאה כגוונא דלעילא ועל דא דא אפרסמון ודא אפריון⁴⁷¹:

תרגום: "ויקחו לי תרומה וגו'", רבי שמעון ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי היו יושבים יום אחד תחת האילנות בבקעה ליד ים גינוסר, אמר רבי שמעון כמה נאה צל זה שמכסה עלינו מתוך האילנות, ואנו צריכים לעטר מקום זה בדברי תורה.

פתח רבי שמעון ואמר "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון", פסוק זה הרי בארנוהו ונתבאר. אבל אפריון זה היכל שלמטה, שהוא כמו ההיכל העליון, והקדוש ברוך הוא קרא לו גן עדן, שהוא נטע אותו להנאתו וכסופו הוא להשתעשע בו תוך אותן נשמות הצדיקים, ששם כולם עומדים ורשומים בתוכו אותן נשמות שאין להן גוף בעולם הזה, כולן עולות ומתעטרות שם. ויש להן מקומות לראות להתענג תוך העונג העליון, שנקרא "נועם ה'", ושם מתמלאים מכל הכסופים של נהרות אפרסמון זך.

אפרסמון, זהו היכל העליון, טמיר גנוז. אפריון, זהו היכל שלמטה שאין בו סמך עד שנסמך מתוך היכל העליון, ולכן אות סמ"ך נסתרת בכל צדדיה כזו אות ם ונתגלם ס' סתומה.

מה בין זה לזה, אלא בשעה שנסתר ונגנז בתוכו, תוך נקודה (אור) עליון למעלה, אז היא עומדת בדמות זה סמ"ך נסתר בתוכו ונגנז בו לעלות למעלה. ובשעה שחוזרת ויושבת רבוצה על הבנים למטה להניק אותם, אז היא עומדת בדמות של אות ם רבוצה, נסתרת לתוך ארבעת צדדי העולם.

ועל כך זהו אפרסמון, וזהו אפריון, ובמקום שתי אותיות ס"מ, עומדת י' סוד הברית (סוד הברית שנגנז בתוכו) שהוא עתיד לקחת הכל. סוד של אותן מאה ברכות, ששים וארבעים, ששים כנגד ששה צדדים שיוצאים מהאות ס', וארבעים כנגד ארבעת צדדי העולם, והכל משלימים למאה. ואת יו"ד משלימה לסוד של מאה כדוגמא שלמעלה, ולכן זה אפרסמון וזה אפריון.

כב. עי' אד"ז רצ ע"ב: כתיב {רצא ע"א} כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך (משלי ב) כיון דאמר כי אם לבינה תקרא אמאי לתבונה אלא כלא כמה דאמינא הי מנייהו עלאה בינה עלאה מתבונה בינה אב ואם ובן י"ה אב ואם ובן בגווייהו תבונה כלא כללא דבנין בן ובת ו"ה ולא אשתכח אב ואם אלא באימא דאימא ודאי רביעא ולא אתגלייא אשתכח דכללא דתרין בנין אקרי תבונה וכללא דאב ואם ובן אקרי בינה.

תרגום: נאמר "כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך" כיון דאמר "כי אם לבינה תקרא", למה "לתבונה"? אלא הכל הוא כמו שאמרתי. איזו מהן עליונה? בינה עליונה מתבונה. בינה - אב ואם ובן, י"ה אב ואם, וב"ן מביניהם. תבונה - כלה כוללת הבנים, ב"ן וב"ת, ו"ה. ולא נמצאים אב ואם אלא באמא, שאימא ודאי היא רובצת והיא אינה מגולה. נמצא, שכללות שני הבנים נקראת תבונה, וכללות אב ואם ובן נקראת בינה.

כתיב כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך (משלי ב) – חוזר כאן לענין הראשון, דהיינו לפרש את ענין הבינה, אותו הפסיק ע"י עניין הכלה, וכאן מפרש את ההפרש שבין בינה לתבונה

– מאיר הגר"א –

⁴⁶⁸ היא המלכות שהיא כנגד תנה"י דבינה שהם ד' סטרין, וגם ד' מוחותיה הם ד' סטרין, ולפי שאלו של תבונה נעשים מוחין לזעיר לכן אמר ד' סטרי עלמא הוא הזעיר הנקרא עולם כנודע (רמ"ז).

⁴⁶⁹ פי' ששתיהן נעשות אחד בינה ותבונה, ולכן בא הבנין שלם במאה (רמ"ז).

⁴⁷⁰ פי' שהאורות האלה מאירות בזעיר ונמשכות עד יסודו, ובהכנסו בנקודת ציון מתרבות י' פעמים י' ונעשות מאה. וז"ש איהו אשלים, ר"ל הוא בעצמו משלים מינה וביה (רמ"ז).

⁴⁷¹ ירצה בזה תבין ההפרש שיש בין אפרסמון ובין אפריון. ועתה אפרש מ"ש לעיל שהאפריון אין לו סמך עד דאסתמך מגו היכלא עלאה, שכשארין בזעיר כי אם המ' לבד אז נקראו נופלים המ' וז"ן, שגם באורות התבונה יש אחיזה לחיצונים שהרי היא יורדת עד החזה ומשם יש אחיזה לחיצונים וכל שכן בז"ן, אבל בעת רצון מתעלים שלשתם למעלה נכללים זה עם זה, ואז הבינה שהיא הס' סומכתם ואין שום אחיזה לחיצונים בשום אחד מהם, וז"ס סמ"ך הס' בינה והמ' תבונה והך' ז"ן. וגם בזה נבין מה שאמרו רז"ל שדוד לא רצה להזכיר פסוק דנ' באשרי, אבל הזעיר סמיכתם בפסוק (תהלים קמה, יד) סומך ה' לכל הנופלים. והענין שבמה שלא הפסיק באות נ' אלא שייחד בפסוק המ' והס' זה לזה היינו היא סמיכת הנופלים. גם נפרש מה שאמרו רז"ל מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים. ויובן בהקדים מ"ש הרב זלה"ה שלוחות הראשונות היו מבינה עליונה, שהנה אז נתייחדו ודאי בינה ותבונה והוא הוא זמן ההצלחה השלימה שאז הוא זמן הנסים, כי דרך הטבע הוא מבחינת תבונה שסודה שם אלקים גי' הטב"ע (רמ"ז).

(מ"א קיז). כיון דאמר כי אם לבינה תקרא, אמאי לתבונה, אלא כלא כמה דאמינא - רצונו להקשות, אם בינה היא אכן שורש הכל, מ"ט יש צורך בתבונה, אלא הביאור הוא כמו שפירש, שהבינה עצמה אינה נגלית אלא בתורת מקיף בלבד, שאינה מובנת, ועצם היניקה וההבנה הן מהתבונה (מ"א קיז). הי מנייהו עלאה - כאן הספק הוא, ש'קול' הוא כללי יותר מאשר "קריאה", שכן 'תקרא' הוא ע"י מילים ואילו "קול" הוא ללא מילים, ובדרך כלל הסדר הוא שהולכים מהכלל אל הפרט. למימרא, שא"א לקרוא לבינה אלא לאחר בקיעת הקול של התבונה (מ"א קיז). בינה עלאה מתבונה, בינה אב ואם וכן, י"ה אב ואם, וכן בגווייהו - בניין האימא ותיקונה הוא להיות שורש לזו"ן (לש"ו כללים ח"ב פ ע"ג). תבונה כלא דבנין, בן ובת, ו"ה, ולא אשתכח אב ואם אלא באימא - זהו בגלל שאמא מכסה על אבא מטיבורו ולמטה, וז"א, הרי הוא הדעת, מכסה אותה מטיבורה ולמטה (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ד ד"ה אבא יתיב, וד"ה וז"ש אבא). כל התבונה אינה אלא כללא דבנין בכללות ובפרטות: ו"ה בכללות, בן ובת בפרטות⁴⁷². בחי' או"א בפ"ע אינם נמצאים כאן אלא רק אימא בכללות, דהיינו דבר שאינו מובן אלא לאחר שמתבוננים בו (מ"א קיח). דאימא ודאי רביעא ולא אתגלייא - דהיינו בינה הרובצת ונותנת להם תבונה. אמנם זהו בהעלם ולא ניכרת בו תוספת החכמה (מ"א קיח). אשתכח דכללא דתרין בנין אקרי תבונה, וכללא דאב ואם וכן אקרי בינה - חוזר ומפרש את כלל "הבן והבת" הרי הוא התבונה, וכן את כללות או"א והבן הרי הוא הבינה. ומזה יוצא לשאול ב' שאלות: א' היכן הבת, והב', שמכיוון שעיקר הבן הוא בתבונה, מ"ט הוא בבינה ובתבונה (מ"א קיח).

כג. עי' זהר ח"א קח ע"ב: ח' שמים דאינון עי'⁴⁷³ רזא יהו"ה דא איהו ברזא דשבעין ותרין שמהן [ואלין אינון] דנפקי מן ויסע ויבא ויט⁴⁷⁴ אוה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע חלק ראשון⁴⁷⁵ יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו חלק שני⁴⁷⁶ נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יה"ו לה"ח כו"ק מנ"ד חלק שלישי⁴⁷⁷ אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה חלק רביעי⁴⁷⁸ וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר חלק חמישי⁴⁷⁹ ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם חלק ששי בשכמל"ו

[ו]אלין אינון שבעין שמהן דשלטין על שבעין דרגין תתאין רזא ויהו"ה אלין [שבעין] שמהן יהו"ה רזא דאקרי שמים שבעה רקיעין אינון דסלקין לשבעין שמהן שמא קדישא [ודא איהו] ויהו"ה המטיר מאת יהו"ה מן השמים

תרגום: שמים שהם שבעים סוד יהו"ה, זהו בסוד שבעים ושנים שמות, ואלו הם שיוצאים מן ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חלק ששי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ואלו הם שבעים שמות ששולטים על שבעים דרגות תחתונות סוד ויהו"ה, אלו שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים, שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש, וזהו ויהו"ה המטיר מאת יהו"ה מן השמים.

- מאיר הגר"א -

⁴⁷² עי' ע"ח זיווגים ב' שזיווג דישסו"ת הוא כעין זיווג מוחין דזו"ן ולכן הוי בכלל זיווג דזו"ן ולא בכלל זיווג דאו"א.

⁴⁷³ פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים (הערת הזוהר).

⁴⁷⁴ עי' ע"ח שער כה פרק ב' (ב) כלל חו"ג כלל טו בענין המזל העליון.

⁴⁷⁵ חלק ראשון (דפ"ו).

⁴⁷⁶ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

⁴⁷⁷ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

⁴⁷⁸ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

⁴⁷⁹ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

ועי' לקוטי תורה ספר תהלים, לשמרך בכל דרכיך ס"ת גימ' ע' והם ע' סנהדרין ומשה ואהרן הם גי' ע"ב כמנין חסד וזהו [ע"י] יוה"ך. ועי' גר"א שיה"ש א ב – בכ"מ שחושב ע', להם ב' כוללים, כמו עי' אומות עם עשו וישמעאל, וכן ע' שמות הכוללים אנ"י וה"ו שהם ראשים וכוללים לכולם. לפי זה מובן דברי הזהר (ח"ג רמה ע"ב) תרין גוונין חוור וסומק יין עי' אנפין הא ע"ב ולקבל תרין גוונין דיין איהי זכור ושמור דשבת ועי' תיבין דקדוש. אמנם מהלקוטי תורה בראשית והערת הזהר בפרשת וירא קח ע"ב משמע שע"ב שייך לקדושה ועי' לתחתונים. ולענין העי' שמות עי' דברי רבינו בסד"צ ט ע"ג שמציין לפ' משפטים (קכג ע"א) עי' נהירו דעי' ענפין דאתזנו מהאי רוחא דנפיק מן פומא, והוא ת"ת כמ"ש שם, כדין עי' שמהן לקבלהון בארעא כל הנפש כו' ע"ש. וכן עי' דברי רבינו על ספ"י ג ע"ג.

כד. תז"ח ז ע"ג: פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא תלת אבנין עלאיין אנון סגולתא תלת טפין עלאיין דאתמר בהון (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ותלת טפין תתאין לקבליהו סגול עליהו אתמר שמעו הרים את ריב ה' (מיכה ו) מאן הרים אלא הא תלת אבנין עלאיין לגביכו דאנון סגולתא ולמאן מניכו לרבי' ור"ב ורבי' דמתיבתא עלאה דלקבליכו הוו כל רב מבבל ורבי מארעא דישראל ורבא משאר ארעין שמעו דאתון ריב וקטטה ומחלקת בהלכה לעלא ורבי' ור"ב ורבי' א מחלקת וריב וקטטה בהלכה דילהון לתתא ולית בכו דיהא ריב וקטטה ומחלקת בגין שכינתא לגבי קודשא בריך הוא לדחקא לה בכמה קושיין עד דיפיק לה מן גלותא והאיתנים אלין תנאים דמתניתין דמתיבתא דלתתא הא תלת אבנין לגביכו דאינון סגול דשית נקודין אלין אינון שית סדרי מתניתין וכל נקדה איהי עשר וסלקין לס' מסכתות דעליהו אמר שלמה (שיר השירים ו) ששים המה מלכות ואית לה כמה בתולות אחריה רעותיה דהלכות פסוקות דאתמר בהון (שם) ועלמות אין מספר ושכינתא איהי תגא על כלהו תגא דזרקא עלה אתמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה ואיהי ריב וקטטה ומחלקת וקושיא לקודשא בריך הוא בגין ישראל אחיכון ומ"מ דמשתדלין באוריתא בכל יומא וליילא בגלותא איהי ריב בגיניהו דיפוק לון ולית מאן דיהא ריב וקטטה ומחלקת לקודשא בריך הוא בגינה בגלותא

פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא שלש אבנים עליונות הן סגולתא שלש טפות עליונות שנאמר בהן (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר ושלוש טפות תחתונות כנגדם סגול עליהן נאמר (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה' מי ההרים אלא הנה שלש אבנים עליונות אצלכם שהן סגולתא ולמי מכם לרבי' ור"ב ורבי' של הישיבה העליונה שכנגדם היו כל רב מבבל ורבי מארץ ישראל ורבא משאר הארצות שמעו שלאותיות ריב וקטטה ומחלקת בהלכה למעלה ורבי' ור"ב ורבי' א מחלקת וריב וקטטה בהלכה שלהם למטה ואין בכם שיהיה ריב וקטטה ומחלקת בשביל השכינה לקדוש ברוך הוא לדחק אותו בכמה קשיות עד שוציא אותו מן הגלות והאיתנים אלו התנאים של המשנה של הישיבה שלמטה הנה שלש אבנים אצלכם שהם סגול ששש הנקודות הללו הם ששה סדרי משנה וכל נקודה היא עשר ועולים לס' מסכתות שעליהם אמר שלמה (שיר השירים ו) ששים המה מלכות ויש לו כמה בתולות אחריה רעותיה של הלכות פסוקות שנאמר בהן ועלמות אין מספר והשכינה היא כתר על כלם התג של זרקא עליו נאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה והיא ריב וקטטה ומחלקת וקשיא לקדוש ברוך הוא בשביל ישראל אחיכם ומורי המשנה שמשתדלים בתורה בכל יום ולילה בגלות היא ריב בשבילם שיוציא אותם ואין מי שיהיה ריב וקטטה ומחלקת לקדוש ברוך הוא בשבילו בגלות

תלת אבנין עילאין - חג"ת: תלת טיפין כו' - שיורד ממוח צל מלכות והן נקראין אלה כמ"ש לעיל וז"ש הן כל כו'. פעמים שלש כו'. שמסט' דג' טפין הנ"ל מתגלגל האדם ג"פ כמ"ש בתיקו"ז. דתלת טפין תתאין כו'. נה"י והאות באמצעם מלכות כמ"ש בהקדמת ת"ז היא מתהלכת בין החיות כו' ע"ש ולקבליהו מרכבתא עילאה דמרכבתא תתאה וכן מתיבתא עילאה ומתיבתא תתאה כמ"ש בר"מ: עליהו כו' - ר"ל על תלת עלאין: לרבי כו' - כולם נקראין רב כמ"ש בר"מ גי' ע"ב ק"ל והכל מסט' דעד"א כמ"ש שם אנת הוא רב כו' ובת"ת איתוסף יו"ד שהוא שם יהו"ה ומשמאל איתוסף א' שמשם השם אדנ"י כל רב כו' שא"י הוא מסט' דת"ת ובכל מחסד שמשם התורה כמ"ש נשבע ה' בימינו מימינו אש דת כו' ושאר ארצות הן חשך משמאלא:

דאתון ריב כו' - ג' מדרגות נגד ג' הנ"ל ריב ומחלוקת וקטטה וזהו מחלוקת לשם שמים כמו שמפרש והולך: בכמה קושין - מסטרא דמלכות: אלין תנאים - אותיות איתנים ונו"ה ויסוד נקראו איתנים וכן תנאים דמתני' שהן מרכבתא תתאה במלכות כמ"ש בר"מ, דהלכות פסוקות הן בבריאה כמ"ש בתיקון' . ושכינתא כו' - ר"ל דאצילות שהיא הלכה על עלמות שבבריאה: תגא דזקא - ור"ל זהו זקא סגולתא: רבות כו' - הן העלמות אין מספר. ריב כו' - ד' מדרגות נגד ד"ס חגת"ם כנ"ל:

כה. עי' זהר ח"ב קפו ע"א: מאי טעמא כולי האי בגין דכל ירחא דא מעלמא עלאה איהו ועלמא עלאה ברזא דחמש איהו בכל זמנא וזמנא ובגיני כך ירחא דא איהו בכסה ולא באתגליא בגין דעלמא עלאה בכסה איהו וכל מלוי באתכסייא וירחא דא דקודשא בריך הוא איהו (הוי) בלחודוי כיון דמטא יומא דחמיסר כדין [גלייא] כלא איהו מטא⁴⁸⁰ בחדתותא דסיהרא וסיהרא אשתלימת ואתנהירת מאימא עלאה וקיימא לאנהרא לתתאי מגו נהורא דלעילא ועל דא אקרי ראשון כמה דאת אמר (ויקרא כג מ) ולקחתם לכם ביום הראשון עד השתא קיימי כלהו יומין ברזא עלאה מכאן ונחתין (נחתא) לרזא תתאה:

תרגום: למה כל זה משום שכל חדש זה הוא מעולם העליון ועולם העליון בסוד חמש הוא בכל זמן וזמן ולכן חדש זה הוא בכסוי ולא בגלוי משום שעולם העליון בכסוי הוא וכל דבריו בהסתר וחדש זה הוא של הקדוש ברוך הוא לבדו כיון שמגיע יום הט"ו לחדש אז מתגלה הכל הוא מגיע בהתחדשות הלבנה ונשלמת הלבנה ומאירה מאמא העליונה ועומדת להאיר לתחתונים מתוך האור העליון ועל זה נקרא ראשון כמו שנאמר (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום הראשון עד עכשיו עומדים כל הימים בסוד עליון מכאן יורדים לסוד תחתון.

ועיי"ש רלה ע"א: תחדהו בשמחה כתיב הכא תחדהו בשמחה וכתוב התם (שמות יח ט) ויחד יתרו⁴⁸¹ בגין דזמין קודשא בריך הוא לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא ולא תקפא בה (ו) ברזא דימינא ולחדתותי לה חדתותא דסיהרא בשמשא⁴⁸²:

תרגום: תחדהו בשמחה נאמר כאן תחדהו בשמחה ונאמר שם ויחד יתרו משום שעתיד הקדוש ברוך הוא להקים את כנסת ישראל מן העפר ולהחזיק בה בסוד הימין ולחדש אותה חדוש הלבנה בשמש.

ועיי"ש רעא ע"ב: ⁴⁸³פקודא לאקרבא קרבנא דאיהו חדתותא דסיהרא בכל ירחא וירחא⁴⁸⁴ ובחדתותי דילה למקרב חביבותא עילא ותתא [ולא עברא] (ולא עברא) זוהמא מבי מקדשא⁴⁸⁵ וקרבנא דר"ח סליק לעילא בגין לאמשכא נהירו דאנפין ממקורא דלעילא לתתא דדא אצטריך בגין מיעוטא וזעירו דסיהרא והוא שעיר דר"ח אעבר זוהמא וסליק ליה דלא חפי לסיהרא וכדין אנגיד נגידו לגבה מעילא לתתא ואתנהרת סיהרא כדקא יאות בגין דשעיר מפני זוהמא תדיר ממקדשא⁴⁸⁶ וגרם לאמשכא נהירו מעילא לתתא וקרבנא דא סליק לעילא⁴⁸⁷ ובג"כ כתיב בו חטאת לה' בגין ההוא זוהמא דחפי לסיהרא ואיהו רזא דכתיב (בראשית ד ז) לפתח חטאת רובץ.

- מאיר הגר"א -

⁴⁸⁰ נמחק בדפ"ו.

⁴⁸¹ פי' דריש תחדיהו לשון חדוה ור"ל זעיר משמח המלכות ע"י החסדים הנקרא שמחה (מ"מ).

⁴⁸² פירוש כמו ד"א שמפרש תחדהו לשון חידוש כמו הלבנה המתחדשת וזעיר מחדש המלכות ע"י החסדים הנקראי שמחה (מ"מ).

⁴⁸³ צ"ע מקור לדברים אלו.

⁴⁸⁴ יסוד הראשון דמיעוט הירח הרי הוא רק מהקב"ה לבד, וזהו שנאמר (במדבר כח טו) לחטאת לה' (דע"ה ח"ב קנז ע"ג).

⁴⁸⁵ עי' ח"ג מז ע"א: כד שארי חויא (תקיפא) לאתגלאה מסתלקין סמכין ובניינין ומתעברין ואתי חוייא תקיפא ואטיל זוהמא וכדין אשתכח מקדשא מסאב. ועי' שער מאמרי רשב"י מ ע"ג: סוד פסוק כי את משכן ה' טימא כו'. הנז' בפ' אחרי בדף עט ע"א וז"ל אצטריכנא לגלאה כו' דתנינן בשעתא דחויא תקיפא דלעילא אתער בגין חובי עלמא שארי ואתחבר עם נוקבא ואטיל בה זוהמא כו' הה"ד כי את מקדש ה' טמא כו' ושם במקומו יתבאר קצת יותר מבואר כמ"ש דתנינן אלף וארבע מאה וחמש זינין מתאחדן בההיא זוהמא דאטיל חויא תקיפא כו' וע"ש. גם נתבאר בפ' בראשית דף נג ע"א ודף נח ע"ב ענין הנחש דאטיל זוהמא בחוה.

⁴⁸⁶ באשר שהשעיר הוא משורש הגבורות, והוא מסטרא וחולקיה דהס"מ, ולכן כאשר נקרב הוא לה', הרי מוציאין בזה כחו ובלעו מפיו, ונחלש כחו ואתכפייא ואתדחייא (דע"ה ח"ב קנז ע"ג).

⁴⁸⁷ מאחר שמיעוט הירח הוא סיבת כל שליטת הס"מ וכל הקלקולים כולם, ולכן כאשר ניטל ממנו תוקפיה וחיליה ע"י השעיר בכל עת המיעוט עצמו, שהוא בכל ר"ח ור"ח, הרי נעשה התיקון בעיקר

תרגום: מצוה להקריב קרבן שהוא התחדשות של הלבנה בכל חדש וחדש ובהתחדשות שלה לקרב האהבה למעלה ולמטה ולהעביר זההמא מבית המקדש וקרבן של ראש חדש עולה למעלה כדי להמשיך הארת הפנים ממקור העליון למטה שזה נצרך משום מעוט והקטנת הלבנה והשעיר ההוא של ראש חדש העביר זהמא והרחיק אותו שלא יכסה את הלבנה ואז המשיך המשכות אצלה ממעלה למטה ומאירה הלבנה כמו שנאה מפני שהשעיר מפנה זההמא תמיד מהמקדש וגורם להמשיך האור מלמעלה למטה וקרבן זה עולה למעלה ומפני כן נאמר בו (במדבר כט) חטאת לה' משום זההמא ההיא שמכסה את הלבנה והוא סוד שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ.

כו. עי' זהר ח"ג רד ע"א: וע"ד כתיב (תהלים ה ד) יי' בקר תשמע קולי ולא כתיב יי' (בבוקר) תשמע קולי אלא לגבי בקר דאברהם קאמר (שם) בקר אערך לך ואצפה תרי בקר אמאי אלא חד בקר דאברהם וחד בקר דיוסף⁴⁸⁸ דכתיב (בראשית מד ג) הבקר אור ומתרגמינן צפרא נהיר נהיר ודאי אערך לך ואצפה אערך לך מהו אלא אסדר לך בוצינא דילך⁴⁸⁹ לאדלקא כד"א (תהלים קלב יז) ערכתני נר למשיחי ולגבי בקר דיוסף קאמר דההוא סדורא דבוצינא דיליה הוא: ואצפה מהו ואצפה הא כל בני עלמא מצפאן ומחכאן לטיבו דקב"ה ואפילו בעירי דחקלא ומה שבחא דדוד⁴⁹⁰ יתיר מכל בני עלמא⁴⁹¹ אלא מלה דא שאילנא והכי אמרו לי ואיהי מלה קשוט דאתי מרחיק נהורא⁴⁹² קדמא דברא קב"ה⁴⁹³ הוה נהיר עד דלא הווי יכלין עלמין⁴⁹⁴ למסבליה⁴⁹⁵ מה עבד קב"ה עבד נהורא לנהוריה לאתלבשא דא בדא וכן כל שאר נהורין עד דעלמין כלהו אתקיימו⁴⁹⁶ בקיומיהו ויכלין למסבל: ובג"כ אתפשטו דרגין ואתלבשו נהורין ואינון אקרונן כנפים⁴⁹⁷ עלאין עד דמטו להאי בקר דיוסף⁴⁹⁸ ואיהו נטיל כל נהורין עלאין ומגו דכל נהורין עלאין ביה תליין זיזיה סליק⁴⁹⁹ מסייפי עלמא⁵⁰⁰ עד סייפי עלמא דלעילא⁵⁰¹ עד דעלמין דלתתא לא יכלין למסבל:

הסיבה גופה, כי ניטל ממנו כחו גם מהיסוד והשורש, שהוא מאותו העת אשר משם נמשך כל ראשית אונו, ולכן עולה תיקון הקרבן שעיר דר"ח לעילא לעילא (דע"ה ח"ב קנז ע"ג).

⁴⁸⁸ פי' טיפת החסדים שבגו יסוד (מ"מ).

⁴⁸⁹ מלכות (אור יקר).

⁴⁹⁰ כיון שכלם מצפים אפילו בעירי (אור יקר).

⁴⁹¹ ואין צריך לומר המלאכים והעולמות שהם קרובים ומכירים יותר גדולת היוצר (אור יקר).

⁴⁹² שהוא סוד נרמז על קודם הויית ההיות, ודרך קצרה הוא אלו נמצאו אלו ההיות המתגלות חותם מה רבו מעשיך ה' נמצאות מהכתר אור ראשון הוה נהיר שיעור דקות גדול (אור יקר).

⁴⁹³ היינו הכתר וסוד ענין זה הנאמר. בקצרה הוא סוד ואלה המלכים הנדרש באדרא (אור יקר), פי' כגון א"ק שנתלבש בעתיק וכן עד"ז עתיק באריך וכו' (מ"מ).

⁴⁹⁴ חותם מעשה בראשית (אור יקר).

⁴⁹⁵ להימצא במציאות נגלה זה מאור נעלם ההוא וכמעט נמנע, והיינו סוד חורבן העולמות שאי אפשר להמצא משם, ולזה היו סוד הספירות משתלשלות ונעשות זה כסוי לאור זה וזה מכסת לזה עד השתלשלות ההיות, עד הגיע המדרגות אל בחינת קיום הנמצאות כולם (אור יקר).

⁴⁹⁶ דרך כלל מציאות פרשת אלה המלכים, וטעם אל הספירות ואל הבריאה ואל היצירה עד הגיע אל סוד העשיה חותם הנמצאות התחתונות החיות מאור העליונות ויכלין למסבל ההנהגה והמציאות, וזה טעם אל עשר הספירו', ואל עשר ספירן דבריאה, ואל עשר כתות המלאכים ועשר גלגלין (אור יקר).

⁴⁹⁷ הענין כי מלת כנפים לשון כנופיא וקיבוץ ולשון התעופפות ולשון כניסה ואסיפה כענין ולא יכנף עוד מוריק, ושלושה עניינים אלו הם כלם אמת על בחינת התחתונים אל העליונים, והנה מחנות הספירה העליונה הם הספירה התחתונה מפני שהיא עלולה והתפשטות נצוצי מאוריו, והוא לשון התעופפות שהרי הכנפים לעוף אין הספירה העליונה עולה למעלה אל שורשה עד שהתחתונה יוכלל בעליונה, והכרח ענין זה מההיכלות כדפירשנו בפרשת פקודי, אם כן כנפים לעוף העליונה אל סבתה היא התחתונה, והוא לשון כסוי שהרי העליונה נקודה תוך היכל אל התחתונה והיא מתכסת בה, אם כן הסוד הזה יהיה שהספירות הם כנפים זו לזו, ומפני שיש כנפים בשרפים וחיות אמר כנכים עילאין, ואפשר שירמוז אל סוד שם מ"ב שהם שבעה שמות שבעה ספירות וכל אחד כלול משה, ואותם הששה הם שש כנפים לאחד וכו' כדפירשו בתיקונים והכל אמת מצד עצמו (אור יקר).

אתא דוד ואתקן האי בוצינא חופאה⁵⁰² להאי בקר דיוסף לאתחפאה ביה ולקיימא עלמין דלתתא בסדורא דבוצינא דא ועל דא כתיב (תהלים ה ד) בקר אערך לך ואצפה כד"א (שמות לז ב) ויצפהו זהב טהור⁵⁰³ (נ"א ובגין דההוא בוצינא דוד ביה תלייא כו') ובגין דההוא בוצינא דדוד איהי ובה תלייא אמר דאיהו ליהוי חופאה להאי בקר אתא רבי אבא ונשקיה אמר אלמלא לא נפקנא בארחא אלא למשמע מלה דא דיי:

תרגום: ועל זה כתוב "ה' בוקר תשמע קולי", ולא כתוב ה' בבוקר תשמע קולי, אלא לגבי הבוקר של אברהם הוא אמר, "בוקר אערך לך ואצפה", שני בוקר למה, אלא אחד בוקר של אברהם, ואחד בוקר של יוסף, שכתוב "הבוקר אור", ומתרגמים בוקר מאיר, מאיר ודאי. "אערך לך ואצפה", מה זה אערך לך, אלא אסדר לך נר שלך להדליק כמו שנאמר "ערכתני נר למשיחי". ולגבי הבוקר של יוסף, הוא אמר שאותו סדור של נר שלו הוא.

"ואצפה", מה זה "ואצפה", הרי כל בני העולם מצפים ומחכים לטוב הקדוש ברוך הוא, ואפילו בהמות השדה. ומה שבח של דוד יותר מכל בני העולם, אלא דבר זה שאלתי וכך אמרו לי, והוא דבר אמת שבא מרחוק, אור ראשון שברא הקדוש ברוך הוא היה מאיר עד שלא יכלו העולמות לסבול אותו, מה עשה הקדוש ברוך הוא, עשה אור לאורו להתלבש זה בזה, וכן כל שאר האורות, עד שכל העולמות התקיימו בקיומם ויכלו לסבול.

ולכן התפשטו דרגות והתלבשו אורות, והם נקראים כנפים עליונים, עד שמגיעים לבוקר זה של יוסף, והוא לוקח כל האורות העליונים, ומתוך שכל האורות העליונים בו תלויים, זיוו עולה מסוף העולם עד סוף העולם, שלמעלה עד שהעולמות שלמטה לא יכולים לסבול.

בא דוד והתקין נר זה, כסוי לבוקר זה של יוסף להתכסות בו, ולהעמיד עולמות שלמטה בסדור הנר הזה, ועל זה כתוב "בוקר אערך לך ואצפה", כמו שנאמר "ויצפהו זהב טהור" (ומשום שאותו נר דוד תלוי בו וכו') ומשום שאותו הנר הוא של דוד, ובו תלוי, אמר שהוא יהיה כסוי לבוקר הזה, בא רבי אבא ונשקו, ואמר אלמלא לא יצאתי לדרך רק לשמוע דבר זה די לי.

כו. ז"ל: פקודא ארביסר לנטרא יומא דשבתא דאיהו יומא דנייחא מכל עובדי בראשית הכא כלילן תרין פקודין חד נטירא דיום השבת⁵⁰⁴ וחד לקדשא⁵⁰⁵ ההוא יומא בקדושיה לנטרא יומא דשבתא כמה דאדכרנא ואתערנא עלייהו דאיהו יומא דנייחא לעלמין⁵⁰⁶ וכל עבידן ביה אשתכללן⁵⁰⁷ ואתעבידו עד דאתקדש יומא כיון דאתקדש יומא אשתאר בריאה דרוחין⁵⁰⁸ דלא אתברי לון גופא

⁴⁹⁸ עם היות שכלל ההקדמה כולה דרך כלל להטעים הדרוש חזר עתה אל תחלת הענין לבאר הפסוק, ואמר כי מציאות ההתפשטות וכסוי הספירות אלו באלו בהגיע הענין אל ספירת היסוד היה עניינה שסוד יוסף כלל כל שיעור קומת הספירות, שהרי הוא כיסוי לכל חמשה ספירות ההנהגה שהם חסד גבורה תפארת נצח הוד שאין המציאות יכול לסבול ההיות מתנהגות מהם, לזה יהיה בו סוד כללות כל התמונה העליונה מפני שהוא כיסוי אליה, והרי הספירות אשר בעולם הזכר כולם באות. אל נקודת היסוד להשפיע דרך בו למטה (אור יקר), ה' חסדים דיסוד (רח"ו).

⁴⁹⁹ פי' של יסוד (ממ).

⁵⁰⁰ מבינה (רח"ו).

⁵⁰¹ מלכות (רח"ו).

⁵⁰² יסוד דרחל המכסה את יסוד דדכורא עם החסדים שבו (רח"ו).

⁵⁰³ צריך אני להקדים לך כלל אחד והוא ענין העשר ספירות כי לפעמים הספירות הם כדמיון מעבר בלבד אל האור הגנוז בתוכם כדמיון השמש העומד בשמים ואורו מתנוצץ ואעפ"י שאין שום מסך מבדיל בינו לבינינו עכ"ז אין ספק שיש הבדל גדול בין האור שמאיר במקומו בשמים ובין האור המגיע ננו מחמת ריחוק המקום ולפעמים הספירות הם באופן אחר והוא שיהיו הספירות ממש כעין מסך מבדיל אלינו בין האור העליון ועל הבחינה הזו כתיב וימנע מרשעים אורם כנז' ריש פ' אמור דפ"ח ע"א. וזהו סוד ואצפה כי ממש עשה כעין ציפוי ומכסם שלא יעבור האור אלינו וזהו סוד מ"ש רז"ל במקומות רבים כי הקב"ה ראה שאין העולם כדאי להשתמש באור שברא ביום ראשון וגנזו לצדיקים והבן זה (שער מאמרי רשב"י).

⁵⁰⁴ לשבות ממלאכה (אור יקר).

⁵⁰⁵ במצות עשה שבו (אור יקר).

⁵⁰⁶ שכל העולמות בו הם במנוחה, שכולם שובתים ממלאכה (אור יקר).

⁵⁰⁷ שלמות הנמצאות הוא בשורשם העליון, ושורשם העליון עולה ונכלל באור גדול ביום שבת (אור יקר).

⁵⁰⁸ שדין (אור יקר ורח"ו).

וכי לא הוה ידע קב"ה לאעכבא לקדשא יומא עד דיתברון גופין להני רוחין אלא אילנא דדעת טוב ורע⁵⁰⁹ אתער ההוא סטרא אחרא דרע⁵¹⁰ ובעא לאתתקפא בעלמא ואתפרשו כמה רוחין בכמה זיינין לאתתקפא בעלמא בגופין כיון דחמא קב"ה כך אתער(ו) מגו אילנא דחיי נשיבו דרוחא⁵¹¹ ובטש⁵¹² באילנא אחרא⁵¹³ ואתער סטרא אחרא דטוב ואתקדש יומא⁵¹⁴ דהא בריאו דגופין ואתערו דרוחין בסטרא דטוב איהו בהאי ליליא ולא בסטרא אחרא ואלמלא אקדים סטרא אחרא בהאי ליליא עד דלא יקדים סטרא דטוב לא יכיל עלמא למיקם קמיהו אפילו רגעא חדא אבל אסוותא אקדים קב"ה⁵¹⁵ דדליג קמיה קדושא דיומא ואקדים קמי סטרא אחרא ואתקיים עלמא ומה דחשיב סטרא אחרא⁵¹⁶ לאתבני בעלמא⁵¹⁷ ולא אתתקפא אתבני בהאי ליליא סטרא דטוב⁵¹⁸ ואתתקף ואתבנון גופין ורוחין קדישין בהאי ליליא מסטרא דטוב תרגום: מצוה ארבע עשרה: לשמור את יום השבת שהוא יום המנוחה מכל מעשה בראשית. כאן כלולות שתי מצוות, אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש אותו היום בקידושו. לשמור את יום השבת כמו שהזכרנו והערנו עליו, שהוא יום של מנוחה לעולמות, וכל המעשים נתקנו בו ונעשו עד שהתקדש היום. כיון שהתקדש היום, נשארה בריאה של רוחות שלא נבראו להם גופות.

וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא לעכב מלקדש את היום עד שיבראו גופות לרוחות הללו, אלא עץ הדעת טוב ורע עורר את אותו הצד האחר של הרע, ורצה להתחזק בעולם, ונפרדו כמה רוחות בכמה מינים להתחזק בעולם בגופות. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כך, נתעורר מתוך עץ החיים נשיבת רוח והכה באילן אחר, והתעורר צד אחר של טוב והתקדש היום. שהרי בריאת גופות והתעוררות רוחות בצד הטוב היא בלילה הזה, ולא בצד האחר. ואלמלא הקדים הצד האחר בלילה הזה טרם שיקדים צד הטוב, לא יכול העולם לעמוד לפנייהם אפילו רגע אחד. אבל הקדוש ברוך הוא הקדים רפואה, שדילג לפניו קידוש היום, והקדים לפני הצד האחר, והתקיים העולם. ומה שחשב הצד האחר להבנות בעולם להתחזק, נבנה בלילה הזה צד הטוב והתחזק, ונבנו גופות ורוחות קדושות בלילה הזה מצד הטוב.

כח. ז"ל: לבתר עאל אחרא דא בדא ואתחזון ד' רישין לד' סטרין דעלמא וכלהו חד גופא ואלין אינון דכתיב בהו (יחזקאל א טז) כאשר יהיה האופן בתוך האופן וכלהו אלין קשירין דא בדא כחיוז דחיוזין⁵¹⁹ עלאין דלא מתפרשן לעלמין⁵²⁰ האי חיותא דארבע גונון מרקמן אחידן אלין באלין לד' סטרין מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא⁵²¹ לתרין סטרין⁵²² האי רוחא דברקא

– מאיר הגר"א –

⁵⁰⁹ "טוב" דא מטטרו"ן, "ורע" דא סמאל (אור יקר). קלי' נוגה, שמחצה טוב, וחציה רע (מ"מ).

⁵¹⁰ זהו סוד קליפת נוגה המתעוררת ביום ששי (רח"ו).

⁵¹¹ של הזכר (רח"ו).

⁵¹² לבשם המלכות ולקדשה אל הזווג (אור יקר). הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז' ונ' שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).
⁵¹³ מלכות (רח"ו).

⁵¹⁴ עולם הזה הוא סוף העשייה, הוא תחת יד החומר והקלי', ובראותם ענין זה חשבה לאתתקפא, שיהיה עולם התחתון כולו מנת חלקה, וכל השפע הנשפע לתחתונים יהיה ע"י, דהיינו ממש סוד הגלות. וכאשר ראה הקב"ה ענין זה הקדים קדושת שבת, כדי שיהיו כל בני אדם הנוולדים למטה מצד הקדושה, והנהגת התחתונים ע"י הקדושה (אור יקר).
⁵¹⁵ ה"ט דצריך להוסיף מחול עה"ק א"ם (נ"א).

⁵¹⁶ ז"ס שארי בחבורא וסיים בפרודא (זהר ח"ב צה ע"א), כי הם אב"א וננסרו בע"ש לחזרת פב"פ ונתקדש היום ונשאר פרודים ואינם חוזרים פב"פ בסוד יתפרדו כל פועלי און (זהר הרקיע).
⁵¹⁷ זהו סוד (ח"ב צה ע"א) שארי בחבורא וסיים בפרודא כי הם אחור באחור וננסרים בע"ש לחזור פנים בפנים ונתקדש היום ונשאר פרודי' ואינם חוזרי פנים בפנים בסוד יתפרדו כל פועלי און (רח"ו).

⁵¹⁸ יסוד (רח"ו).

⁵¹⁹ דחיוון (דפ"ו).

⁵²⁰ ר"ל כמו הד' החיות שבהיכל הרצון שהם ד' חיות שבכסא שהם לא מתפרשין לעלמין (יהל אור).

⁵²¹ "מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא" נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "הכא כד נטלי חיותא דא נטיל".

אתכליל בתרין רוחין רוחא דא דברקא אפיק חד חיותא וכל אינון נהורין⁵²³ רוחא אחרא אתנהיר מניה דאקרי רוחא מלהטא נהרין מניה תרין נהורין דאינון ארבע ואלין נהורין מתהפכין בגוונין⁵²⁴ והכא איהו (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת אלין אינון נהורין דמתהפכין שנא דחרבא (ואלין גליף) [ואלין קיימי על היכלא דלתתא⁵²⁵ בגין דהאי להט החרב קיימא על אינון ע' נהורין דבי דינא מהכא כל אינון דיינין דדייני דינא חרבא תלייא] על רישייהו מלעילא⁵²⁶.

האי להט החרב דאלין אינון נהורין דלסטר שמאלא אפיקו חד חיותא אחרא דקיימא על ד' דלא קיימי בקיומיהו תרי מימינא ותרי משמאלא כד רוחא דחיותא האי עאל באלין נציץ מנייהו תרי ניצוצין מלהטן ונפקי מהאי היכלא לבר ומתהפכי תדיר אלין ניצוצין⁵²⁷ מלהטן לזמנין נוקבי לזמנין גוברי לזמנין רוחין לזמנין עירין קדישין

מאי טעמא בגין דכד אתכליל האי חיותא בחיותא⁵²⁸ קדמאה מגו תקיפו דאתכלילין דא בדא⁵²⁹ נפקא חד ניצוצא מלהטא תדיר דלא אתדעך לעלמין⁵³⁰ ושטא⁵³¹ ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין והשתא אינון גוברין ועבדין שליחותא בעלמא ועד לא מסיימי מתדעכי⁵³² (כדין ההוא) [וההוא] ניצוצא בטש⁵³³ בהו ונהיר לון ואתחדשון⁵³⁴ כמלקדמין⁵³⁵ ואינון נוקבי ואזלי ושטן ועד לא מסיימי מתדעכי⁵³⁶ וההוא⁵³⁷ ניצוצא בטש [בהו] (להו) ונהיר לון ואתהדרן כמלקדמין בגין דההוא ניצוצא כליל מכלא כליל מד' גוונין ובגין דא אינון מתהפכין לכל הני גוונין⁵³⁸.

רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא⁵³⁹ כדקאמרן ואתחזון תרין⁵⁴⁰ כחדא ולא כאחרנין קדמאין דכד אתכליל דא בדא לא אתחזי בר חד והכא אתחזון [תרין וקיימין] [וקיימי] בחביבותא כלילין מכלהו תתאי ואע"ג דאינון תרין אינון חד כד אתפשט [נ"א בר דאתפשטן] רוחא ברוחא⁵⁴¹ ואתחזון בחביבותא כלילין מכלהו תתאי (ו)דא הוא רזא דכתיב (שיר ד ה) שני שדיך כשני

⁵²² אמר הכא לאפוקי חיות שהן בהיכל הרצון שהם נוסעין לד' חיות כמ"ש אל אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו כו' והליכתם הוא לעשות חסד או דין שהן ד' רוחות חסד ורחמים דינא קשיא ודינא רפיא כידוע בסוד הד' רוחות וד' גוונים (יהל אור).

⁵²³ זהו רוח הראשון עם כל חיילותיו (יהל אור).

⁵²⁴ ר"ל שאינון עומדין בגוון א' אלא מתהפכין כל רגע (יהל אור).

⁵²⁵ ר"ל על היכל זכות שמכאן נטיל דינא (יהל אור).

⁵²⁶ ר"ל כמ"ש לעולם יראה עצמו הדין כאלו חרב כו' שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים שהן ששים ושבעים כמ"ש שבעים קדליטין כו' ועיקר זה הענין על כל ששה היכלות שכל א' כולל מעשרה והן ששים גבורים ושם מפחד בלילות כמ"ש פ' תרומה בסוד ולילה ללילה כו' ומטתו הוא ק"ק חדר המטות והוא שלשלמה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

⁵²⁷ נג ע"ב (הערת הזוהר).

⁵²⁸ חיותא בחיותא (יהל אור).

⁵²⁹ שהן דכורא ונוק' (יהל אור).

⁵³⁰ משם שיצא משני סטרין מסט' דלהט לכן הוא מלהטא ומסט' דימינא הוא תדיר דלא אתדעך לעלמין דכל מסטרא דימינא הוא בקיומא תדיר כידוע משא"כ בסטרא דשמאלא (יהל אור).

⁵³¹ ושאיט (יהל אור).

⁵³² שהן מסטרא דשמאלא (יהל אור).

⁵³³ הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

⁵³⁴ ואתהדרן (יהל אור).

⁵³⁵ הניצוצא הוא ממינם מסטרא דשמאלא ג"כ לכן נהיר לון ומתחדשין ולפי שהוא ג"כ מסטרא דימינא לכן מתחדשין ממנו שהוא סטרא דחיים (יהל אור).

⁵³⁶ וענין אתדעכותא הוא לפי שהן מסט' דשמאלא דל"ל קיומא תדיר (יהל אור).

⁵³⁷ והאי (דפ"ו).

⁵³⁸ ר"ל שהניצוצא הוא מחיותא קדמאה מסט' דימינא ששם כליל כל גוונין לכן מתהפכין לגוונין אלו (יהל אור).

⁵³⁹ ר"ל רוח מלהטא ברוח זהר (יהל אור).

⁵⁴⁰ ר"ל לא כמו בהיכלות קדמאין שבהן שני רוחין נכללין ואין נראין רק אחד כמו לבנה בספיר אבל כאן נכללין בא' ונראין שנים והן ב' שְׂדִים (יהל אור).

⁵⁴¹ ר"ל ב' שדיך הן הב' נהורין דנפקין מחיותא קדמאה (יהל אור).

עפרים⁵⁴² תאומי צביה הרועים בשושנים⁵⁴³ וכד תרין רוחין מתפשטן דא בדא בחביבותא כדין אתהדר האי היכלא ואקרי היכל אהבה⁵⁴⁴

תרגום: אחר כך נכנס אחר זה בזה, ונראים ארבעה ראשים לארבעה רוחות העולם, וכולם גוף אחד. ואלה הם שכתוב בהם "כאשר יהיה האופן בתוך האופן". וכל אלה קשורים זה בזה, כמראה של מראות העליונות שלא נפרדות לעולמים. החיה הזו של ארבעה צבעים מרוקמים אחוזים אלה באלה לארבעה רוחות. מכאן שכשנסעת החיה הזו, היא נוסעת לשני רוחות. הרוח הזו של הברק נכללת בשתי רוחות, רוח זו של הברק מוציאה חיה אחת, וכל אותם האורות, רוח אחרת מאירה ממנה, שנקראת רוח מלהטת, מאירים ממנה שני אורות שהם ארבעה. והאורות הללו מתהפכים בצבעים, וכאן הוא "להט החרב המתהפכת", אלו אותם מאורות שמהפכים שנינות החרב (ואלה חוקקים), ואלה עומדים על ההיכל שלמה, משום שלהט החרב הזאת עומדת על אותם שבעים אורות של בית הדין. מכאן, כל אותם דינים שדינים דין, חרב תלויה על ראשם מלמעלה.

להט החרב הזו של אלה, הם אותם אורות של צד שמאל, הוציאו חיה אחת אחרת שעומדת על ארבע, שלא עומדים בקיומם. שנים מימין ושנים משמאל. כשרוח החיה הזו נכנסת באלה, נוצץ מהם שני ניצוצות לוחטים, ויוצאים מההיכל הזה החוצה ומתהפכים תמיד. הניצוצות הללו לוחטים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים רוחות ולפעמים מלאכים קדושים.

למה, משום שכאשר נכללת החיה הזו בחיה הראשונה, מתוך החוץ שנכללים זה בזה יוצא ניצוץ אחד לוחט תמיד שלא כבה לעולמים, ושט והולך אחריהם של אותם שני ניצוצות. ועכשיו הם זכרים ועושים שליחות בעולם. וטרם שמסיימים נכבים (אז), והניצוץ הזה מכה בהם ומאיר להם ומתחדשים כמקדם, והם נקבות והולכות ומשוטטות. וטרם שמסיימות הן נכבות. וניצוץ זה מכה בהם ומאיר להם וחוזרים כמקדם, משום שאותו ניצוץ כלול מהכל, כלול מארבעה צבעים. ולכן הם מתהפכים לכל הצבעים הללו.

רוח זה נכלל ברוח אחר, כמו שאמרנו, ונראים שנים כאחד, ולא כאחרים הראשונים שכאשר נכללים זה בזה לא נראים פרט לאחד, וכאן נראים שנים, ועומדים בחביבות כלולים מכל התחתונים. ואף על גב שהם שנים, הם אחד. וכאשר מתפשט (פרט כשהתפשטו) רוח ברוח, ונראים בחביבות, כלולים מכל התחתונים. וזה (זה) הוא סוד שכתוב "שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים". וכששני רוחות מתפשטים זה בזה בחביבות, אז חוזר היכל זה ונקרא היכל אהבה.

כט. ז"ל: בהיכלא דא קיימאן ארבעה פתחין דמתפרשן לארבע סטרין לבר ואלין אחדין ולא אחדין בסטרא דקדושה לא אתיחד⁵⁴⁵ אלא דאתחזי באינון פתחין נהורא דנהיר ואיהו אתר דמתקן⁵⁴⁶ [בכל פתחא ופתחא] לאינון חסידי דשאר עמין אינון דלא אבאישו לון לישראל ואשתדלו עמהון בקשוט אלין קיימי באלין פתחין ונייחי תמן [נ"א מהאי סטרא ונייחי מהאי סטרא]:

בפתחא דהאי היכלא באמצעייתא לבר שית פתחין דמתאחדי בהאי היכלא וכלהו אחדין ביה הכא אית כוין פתיחן לסטרא דנהורא קדישא ואינון דוכתינ מתחוקני למלכי שאר עמין⁵⁴⁷ אינון דלא עאקו לון לישראל ואגיננו עלייהו תדיר אלין אית לון יקר בגיניהון דישראל ואתהנו בההוא אפלה דאינון יתבין מגו נהורא דנהיר מסטרא דקדושה כמה דאת אמר (ישעיה יד יח) כל מלכי גוים כלם שכבו [בשלום] בכבוד:

ואי עבדו עאקו לישראל אל] או אדחיקו (רחיקו) לון כמה אינון דאחדין בהו (לתתא) ודיינין להו ולתתא תלת זמנין ביומא בכמה דינין משניין אלין מאלין כאינון מלכין דאעקו להו דאתדנו

– מאיר הגר"א –

⁵⁴² הן ב' רוחין האלו שהן תאומים וזהו תאומי צבי' (יהל אור).

⁵⁴³ הן רועים ומפרנסין להיכל זכות (יהל אור).

⁵⁴⁴ שמקודם נקרא היכל ברקא (יהל אור).

⁵⁴⁵ אתאחד (דפ"ו).

⁵⁴⁶ דמתתקן (דפ"ו).

⁵⁴⁷ והסוד כי מלך נק' בינה בסוד המלך המשפט (רח"ו), ונל"ע שצ"ל המלך הקדוש, כי כתב הרב שהמלך המשפט הוא ברחל והמלך הקדוש הוא בלאה שהיא בחינה בינה (מ"מ).

בההוא עלמא בכמה דינין ובכל יומא ויומא סהדין סהדותא עליהו דישראל ועל מהימנותא דילהון ונחתי לתתא ואתדנו תמן זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי:

תרגום: בהיכל הזה קיימים ארבעה פתחים שנפרדים לארבעה צדדים לחוץ ואלו אוחזים ולא אוחזים בצד הקדושה לא נאחו אלא שנראה באותם הפתחים אור שמאיר והוא מקום שמתקן בכל פתח ופתח לאותם חסידי שאר העמים אותם שלא הרעו לישראל והשתדלו עמהם באמת אלו עומדים בפתחים ונחים שם (מהצד הזה ונחים מהצד הזה).

בפתח ההיכל הזה באמצע לחוץ ששה פתחים שנאחזים בהיכל הזה וכולם אחוזים בו כאן יש חלונות פתוחים לצד של האור הקדוש ואותם מקומות מתקנים למלכי שאר העמים אותם שלא הציקו לישראל והגנו עליהם תמיד לאלה יש כבוד משום ישראל ונהנים באותה האפלה שבה יושבים מתוך אור שמאיר מצד הקדושה כמו שנאמר כל מלכי גוים כולם שכבו בכבוד.

ואם עשו צרות לישראל או שדחקו אותם כמה הם שאוחזים בהם ודנים אותם למטה שלש פעמים ביום בכמה דינים משנים אלה מאלה את אותם מלכים שהציקו להם שנדונו באותו העולם בכמה דינים וכל יום ויום מעידים עדות על ישראל ועל אמונתם ויורדים למטה ונדונים שם אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

ל. ז"ל: על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב כד) כלא לאמשכא לה ברחימו ולא תדבקא בהדה כיון דאתער לגבה כל מלין אלין מה כתיב (שם ג א) והנחש היה ערום וגו'⁵⁴⁸ הא אתער יצר הרע לאחדא בה בגין לקשרא לה בתיאובתא דגופא ולא תערא לגבה מלין אחרנין דיצר הרע אתענג בהו עד לבתר מה כתיב (שם ו) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל (קבילת) [קבלת] ליה ברעותא⁵⁴⁹ ותתן גם לאישה עמה הא כדין היא אתערא לגביה [בתיאובתא] [בתאובתא] לאתערא ליה רעותא [נ"א למיתב ליה] ורחימו

דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגוונא דלעילא אמר רבי אלעזר אי הכי במאי נוקים ליה⁵⁵⁰ לעילא יצר הרע דאחיד בה בנוקבא אמר ליה הא [אתערא אלין לעילא ואלין ליצר⁵⁵¹] (אתערנא יצר) טוב ויצר רע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא ושמאלא [לעילא] אחיד בנוקבא ולקשרא לה [כחדא] [לא תקשרא ביה] בגופא כמה דאת אמר (שיר ב ו) ⁵⁵² שמאלו תחת לראשי וגו' ועל דא מלין אתפרשן לעילא ותתא עד הכא מכאן ולהלאה מלין בזוטרא⁵⁵³ דזיפתא לזעיריה דטינקין⁵⁵⁴ לפרשא מלה והא אתערו ביה חברייא

תרגום: "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד", הכל להמשיכה באהבה ולהידבק עמה. כיון שעורר אליה כל הדברים הללו, מה כתוב, "והנחש היה ערום וגו'". הרי התעורר יצר הרע לאחוז בה כדי לקשרה בתאות הגוף ולעורר אליה דברים אחרים שיצר הרע מתענג בהם. עד שלאחר כך מה כתוב, "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא

– מאיר הגר"א –

⁵⁴⁸ אף שהאדם מכוון לשם שמים בתשמישו אעפ"כ יצה"ר מחטיאו שיבין שהוא להנאת גופו (ד"א).

⁵⁴⁹ פי' שאין ענין ותאכל ממש, אלא הכוונה שנתרצת לו, וענין הריצוי הזה יקרא ותאכל, וז"ש קבילת וכו', וענין ותתן גם לאשה, הכוונה התעוררות הנקבה במין נוקבין (אור יקר).

⁵⁵⁰ בענין יחוד הת"ת ומלכות וכבר היה יודע ר' אלעזר היחוד בסוד שמאלו תחת לראשי אמנם לא הוה שמיע ליה, דכל הני מילי יצדק ממש למעלה, ור"ש אמר ליה שממש כמו שיצדק הענין ביצר הרע ויצר הטוב, יצדק הענין בחסד גבורה כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁵⁵¹ אלין לעילא, פי' חו"ג, ואלין לתתא, הם יצר הרע ויצר הטוב, שהם ענפים מחו"ג (מ"מ).

⁵⁵² סוד פ' זה כששמאל ז"א אינו תחת ראשה ממש אלא במקום שהיה תחלה ראשה שהיא בח"ג ובכח גבורה המחזקת אין כח כלל לחיצונים לינק משם וז"ס ר"ת שמאלו תחת לראשי גי' קר"ע שט"ן. י"ב עש"ב (נ"א).

⁵⁵³ הכוונה כי שאר הפרשה תתפרש ממש באדם וחוה (אור יקר). (פי' לתינוקות של ערסין) ובא"ב זוטו הוא מלשון זוטו של ים וזיפתא פי' פסולת מענין זפת או זיוף ולפי שמזייפין הדבר בפחות ממנו נקרא זיפתא והגירסא נכונה היא מכאן ולהלאה מלין דזוטא דזיפתא לזעירין דינקין ור"ל ע"כ הגיע סודות האצילות בפ' זו ומכאן ואילך ידבר מעולם התחתון שהוא עולם המורגש שבו נראין הפסולת בדמיון השמרים ופסולת שהם למטה במשקים. ונמסר הביאור והדבור בו אפילו לתינוקות היונקים כלו' שהדברים מבוארים מעצמם ואין הדבור סכנה בו (ד"א). פי' במעט זפת מכוסה הכל והקטנים שבעריסה בנקל ידעו לפרש הדברים. רש"ב (נ"א).

⁵⁵⁴ שמדכא ממש באדם וחוה (רח"ו).

לענינים ותקח מפריו ותאכל", קיבלה אותו ברצון, "ותתן גם לאישה עמה". הרי אז היא התעוררה אליו בתשוקה להתעורר (לתת) לו רצון ואהבה.

זה הדבר [בא] להראות מעשה לבני אדם [שיהיו] כצורה שלמעלה. אמר רבי אלעזר, אם כך, במה נעמיד אותו למעלה, יצר הרע שאוחז בנקבה. אמר לו, הרי התעוררו אלו למעלה ואלו למטה, יצר טוב ויצר רע. יצר טוב מימין ויצר רע משמאל. ושמאל למעלה ואוחז בנקבה לקשרה (להתקשר בה) כאחד בגוף, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי וגו'". ועל זה דברים התפרשו למעלה ולמטה עד כאן. מכאן והלאה דברים של קטנות (בשרף), של זפת לקטנים שבעריסות, לפרש הדבר, והרי נתעוררו בו החברים.

לא. ואיהו דאוקמוהו אין בין מים העליונים למים התחתונים (אלא) כמלא נימא והאי נימא עליה אתמר אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא ובה קודשא בריך הוא מדקדק עם צדיקא אפילו כחוט השערה והאי חוט איהו חוט דסחיר לאות ברית מילה⁵⁵⁵ וברית איהי נימא ווי (לון) [ליה] מאן דאפריש אות ברית בין מים למים ומנע זרעא מניה דאחזר עלמא לתהו ובהו ורזא דמלה (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לשבת יצרה ודאי מים עליונים אורייתא דבכתב מים תחתונים אורייתא דבעל פה נימא דאיהו בין תרוייהו דא יסוד דאיהו רזא דאורייתא ואיהו יסודא ועקרא דתרוייהו:

תרגום: והוא שבארוהו (חגיגה טו ע"א) אין בין מים העליונים למים התחתונים אלא כמלא נימא, ועל הנימא הזאת נאמר (ברכות מח ע"ב) אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, ובה הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה (ב"ק נ ע"א). והחוט הזה הוא חוט שסובב את אות ברית המילה, והברית היא נימא, אוי לנו למי שמפריד את ברית בין מים למים ומונע ממנו זרע, שמחזיר את העולם לתהו ובהו. וסוד הדבר "לא תהו בראה לשבת יצרה", ודאי מים עליונים תורה שבכתב, מים תחתונים תורה שבעל פה, נימא שהיא בין שניהם, זה יסוד שהיא סוד התורה, והוא יסוד ועיקר של שתיהן.

ואיהו דאוקמוהו כו' - ר"ל, על בינה: מים העליונים - בינה שמתפשט עד הוד: למים התחתונים - מלכות: כמלא נימא - יסוד כמו שמפרש והולך, וידוע שמלכות כליל כל יסוד בגוה בזיווגא, א"כ לא נשאר בינתיים רק כל שהוא, וזהו כמלא נימא, והוא חוט דסחיר לברית כמו שמפרש והולך, ור"ל השערות בגובה ע"ג ברית כידוע⁵⁵⁶, וז"ש כתרי כסי כו' (חגיגה טו ע"א)⁵⁵⁷: התחתוני כמלא כו' - ול"ג אפי': ובה קב"ה כו' - ר"ל ביסוד, כמו שמפרש והולך, שהוא דרגא דצדיקים, וכמ"ש בסוף תז"ח במתני' דשם (נב ע"א)⁵⁵⁸ ע"ש, לכן מדקדק הש"י עמהם במדה הזו, ובמה שנזוהר בו, וכמ"ש על ראב"ש (מכות כד ע"א) אוטם אזנו כו' וערש"י שם⁵⁵⁹: וי לון - צ"ל ליה: ומנע זרעא מינה - ר"ל, ממים התחתונים, כמ"ש לקמן וכגנה זרועיה

- מאיר הגר"א -

⁵⁵⁵ הוא השערות שעל הברית (דע"ה ח"ב קו ע"ג).

⁵⁵⁶ עי' דע"ה ח"ב קו ע"ב, אמנם האמת הוא כי כל הנה"י הם ידיה, כי הם רק לצורך המלכות וכמ"ש בשער פרטי עי"מ (פרק ב), ולכן היסוד הוא כולו כליל בה, והיסוד הרי הוא כולל את הנה"ה, כי הוא המכריע הכולל את ב' הקצוות, ואז אין בין הנוק' להנצח הוד אלא כמלא נימא, שהוא סוד השערות אשר ע"ג ברית וכמ"ש הגר"א בתיקונים (ריש תיקון יט דף לו ע"ב ד"ה כמלא נימא), וסוד השערות הללו הם מותרי מוחא היוצאים לסיגים עי' שער מוחין דקטנות (פרק ב) והבן מאד. ענין מותרי מוחא: עי' יהל אור ח"ג ל"ז ע"ב בליקוטים וז"ל, והענין כי הן (השערות) מותרי מוחא, וכפי מספר הכחות שבמוח כן מספר השערות, וכן השערות שבראש, אלא שהן מכחות שבאורא משכן הנשמה והן גבוהין יותר וכו', ע"כ. ועי' מים אדירים מג, דהיינו מעכירת ופסולת המוח. ⁵⁵⁷ ז"ל: ורוח אלהים מרחפת על פני המים אימת הוי ביום הראשון הבדלה ביום שני הוא דהואי דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים וכמה אמר רב אחא בר יעקב כמלא נימא ורבנן אמרי כי גודא דגמלא מר זוטרא ואיתימא רב אסי אמר כתרי גלימי דפריסי אהדדי ואמרי לה כתרי כסי דסחיפי אהדדי [כשתי כוסות הפוכות בעמידה].

⁵⁵⁸ זכאין אקרונ כו' - ר"ל צדיקים נק' מי שנטיר ברית כידוע.

⁵⁵⁹ ז"ל הגמ': אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע הולך צדקות זה אברהם אבינו דכתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' ודובר מישרים זה שאינו מקניט פני חבירו ברבים מואס בבצע מעשקות כגון ר' ישמעאל בן אלישע נוער כפיו מתמוך בשוחד כגון ר' ישמעאל בר' יוסי אוטם אזנו משמוע דמים דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק כגון ר"א ברבי שמעון. ז"ל הרש"י: אוטם אזנו משמוע דמים - אזנו חתומה וסתומה בדבר זה שלא ישמע בה דבר גנאי ושותק והיינו דמים לשון שתיקה: כגון רבי אלעזר ברבי שמעון - בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף

כו': דאחזר עלמא כו' - כמ"ש במבול שקלקלו באות ברית, ולכן נדונו במים עילאין ותתאין (זהר ח"א סב ע"א)⁵⁶⁰, כמ"ש (בראשית ז יא) ביום הזה כו': לשבת יצרה ודאי - ר"ל, מלכות כמ"ש (ישעיה מד יג) לשבת בית, ואמרו כתפארת אדם דכורא לשבת בית נוקבא, ולשבת בית אז לא תהו כו': מים עליונים כו' - בינה ימא דאורייתא כמ"ש"ל בהקדמה (ח ע"א) ה' עילאה שמתפשט בה' ספי' כנ"ל, והן חמשה חומשי תורה שהן נ' פרשיות כמ"ש במדרש הנעלם פ' וירא (קד ע"ב)⁵⁶¹ והן נ' תרעין: דאיהו רזא - ר"ל, הקבלה הוא חיבור שני התורות⁵⁶² שמביא סודות קבלה שבע"פ במקרא, ולכן כל עסקן של ראשונים במדרשי המקראות, וכ"ה בפשוטי המדרשות כמו ספרא וספרי שמביא הלכות שבע"פ הכל במקרא, ולכן התחיל התורת כהנים ביי"ג מדות, וכולו הולך אל הי"ג מדות, כי יסוד בו י"ג תיקונין, ה' חומשי תורה בה"ס מחסד עד הוד כנ"ל, ומדרשי המקראות ביסוד והן נגד ו' תיבות של פסוק שמע ישראל (דברים ו ד), ה' תיבות בה"ס, אחד ביסוד, שמחבר כאחד, אחד גי' י"ג כמ"ש בתז"ח (טו ע"ג), ואח"כ ו' תיבות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד במלכות נגד תורה שבעל פה, ששה סדרים ו"ק דילה. אבל בתורה שבכתב, יסוד כליל משניהם, לפי שכולו גנוז במלכות, לכן הוא בע"פ, מדרשי המקראות, וכ"ז הוא בסודות קבלה כמו שמפרש והולך: יסודא ועיקרא כו' - כי המקרא בלבד ל"ל הבנה, וכן תורה שבע"פ הקשו בכולם מנ"ל עד שהביאו מן התורה, ואמר ועיקרא כו', שיסוד הוא עיקר שניהם⁵⁶³, שלכן נקרא יסוד הבנין של כל ז' ימי הבנין. ואמר לעיל (א ע"ב) ואיהו רקיע כו', והפוך רקיע ותשכח עיקר ויסודא כו', והוא הרקיע שבין מים למים שהוא יסוד כמ"ש"ל, שם שהוא רקיע השני מז' רקיעים יסוד כידוע, והוא נברא בשני, דרגא דיצחק כידוע:

פד) דנפק ריחשא מאודניה ואתחזי לאיתתיה בחלמא ואמר לה האי דשמעית בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדמבעי לי אלמא בחייו הוה רגיל לדקדק בכך ולפיכך הקפיד הקב"ה עליו על אותו הפעם שלא מיחה.

⁵⁶⁰ ז"ל: א"ל אמאי דאין קב"ה עלמא במיא ולא באשא ולא במלה אחרא א"ל רזא הוא דהא אינון חבילו ארחייהו בגין דמיין עלאין ומיין תתאין לא אתחברו דכר ונוקבא כדקא יאות* מאן אינון דחבילו ארחייהו כגוונא דא מיין דכורין ונוקבי ועל דא אתדנו במיא במה דאינון חבו ומיין הו רתיחן ופשטו משכא מנייהו כמה דחבילו ארחייהו במיין רתיחן דינא לקבל דינא הה"ד (שם ז יא) נבקעו כל מעינות תהום רבה הא מיין תתאין וארובות השמים נפתחו דא מיין עלאין מיין עלאין ותתאין:

תרגום: אמר לו, למה הקב"ה דן את העולם במים ולא באש ולא בדבר אחר. אמר לו, סוד הוא, שהרי הם השחיתו דרכם בשביל שמים עליונים ומים תחתונים לא התחברו זכר ונקבה כראוי. מה הם שהשחיתו דרכם, כדוגמא זו מים זכריים ונקביים, ועל זה נדונו במים, במה שהם חטאו. והמים היו רותחים ופושטים מהם את העור, כמו שהשחיתו דרכם במים רותחים, דין כנגד דין. זהו שכתוב "נבקעו כל מעינות תהום רבה". הרי מים תחתונים. "וארובות השמים נפתחו", זה מים עליונים, מים עליונים ותחתונים.

⁵⁶¹ ז"ל: אולי יש חמשים צדיקים וגו' (שם כד) הנשמה פותחת ואומרת רבונו של עולם שמא נתעסקו בנ' פרשיות של תורה ואף על פי שלא נתעסקו לשמה שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם מה כתיב בתריה (שם כו) ויאמר יהו"ה אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו' והא (תנינן) יתיר אינון פרשיות נ"ג הוה אלא אמר רבי אבהו חמשה ספרים הם בתורה ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם חשוב עשרה בכל חד מנהון הוא חמשים

תרגום: "אולי יש חמשים צדיקים וגו'". הנשמה פותחת ואומרת, רבונו של עולם, שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה. ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו, "ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'". והרי (שנינו), אותן פרשיות יתרות חמשים ושלוש היו. אלא אמר רבי אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות, עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. חשב עשרה בכל אחד מהם, הוא חמשים.

⁵⁶² עי' רע"מ ויקרא לג ע"ב ז"ל, לכו לחמו בלחמי מימינא ובחמרא דאיהו יינא דאורייתא משמאלא בנסוך המים ויין דאורייתא דכתב ובעל פה מעמודא דאמצעיתא דכליל תרווייהו.

תרגום: לכו לחמו בלחמי מימין, וביין שהוא יין התורה משמאל, בניסוך המים ויין התורה שבכתב ובעל פה, מהעמוד האמצעי שכולל את שניהם.

⁵⁶³ עי' כללים ח"א עב ע"א: והנה מתהפך היסוד בהשפעתו, כי לפעמים משפיע חסדים ולפעמים משפיע גבורות, והוא מבחי' ההפך, כי ממנו נמשך ההיפך שבמלכות, והוא הממוצע בין הז"א להמלכות, והוא רישא דילה, וכמ"ש הגר"א בסד"צ (פרק א בד"ה מלך השמיני י ע"א).

לב. אפיק ח' (יסוד) ודא תמינאה לחשבנא ואפיק חד רחימא דכלא תאובתא דכלא זכאה דכלא מהימנא דכלא דיוקנא דההוא שלים זיהרא דמתפשט לד' זהרין הוא נעיץ בארעא ורישיא מטי לצית שמיא עפיה שפיר ואנבה סגי (דניאל ד ט) ומזון לכלא בה תחותה תטלל ההיא חיותא דאתחמם לד' סטרין דעלמא בענפוי { נב ע"א } ידרון צפרי שמיא אזל ועף בחמש מאה עלמין ואפיק מיכלא מכלהו

ואיהו נטיל וגבי מניהו דא יהיב נחמא ודא יהיב מיא ודא יהיב משחא ודא יהיב מנא ואיהו גבי ואעיל באוצרא דמשכני ואיהו טמיר לית בה דיוקנא לאסתכלא לבר נהירו דילה מסיפי דעלמא ועד סיפי דעלמא כל חיין בה שרין ואיהו יהיב למאן דלית לה חיין כלל עאל לאנון חמש מאה עלמיו ונטיל מניהו חמשין שנין ולא יתיר ואיהו יהיב

תרגום: הוציא ח' וזו השמינית לחשבון ומוציא אהוב אחד של הכל תשוקת הכל צדיק של הכל הנאמן של הכל הדיוקן של השלם ההוא הזהר שמתפשט לארבעה זהרים הוא נעוץ בארץ וראשו מגיע לקצה השמים נופו יפה ופריו רב ובו מזון לכל תחתיו יושבת בצל אותה החיה שנתחמת לארבעה צדדים של העולם בענפיו ידורו צפרי השמים הולך ועף בחמש מאות עולמות ומוציא מאכל מכלם

והוא נוסע וגובה מהם זה נותן לחם וזה נותן מים וזה נותן שמן וזה נותן מן והוא גובה ומכניס לאוצר העניים והוא טמיר אין בו דיוקן להסתכל בחוץ אורו מסוף העולם ועד סוף העולם כל החיים שורים בו והוא נותן למי שאין לו חיים כלל נכנס לאותם חמש מאות עולמות ונוטל מהם חמשים שנים ולא יותר והוא נותן

בהגרא"א: ודא תמינאה כו' - ר"ל לכך מילה בשמיני וביום השמיני וכמ"ש למה תקנו רפואה בשמיני מפני שניתנה מילה כו': חד רחימא כו' - כידוע בשעה שמתעורר כל האברים פונים אליו וכל תשוקתם בו והוא שלמא דכולא וכן יוסף בדרגא דידיה וימצא יוסף חן כו': זכאה דכלא - שנקרא צדיק כידוע: מהימנא כו' - כמ"ש ויפקידהו כו' וכל יש לו כו' ויעזוב כל אשר לו כו': דיוקנא כו' - ר"ל של יוסף שלימא: זיהרא כו' - כמ"ש ונהר יוצא כו' שהוא נהר במילואו גי' ברית כמ"ש ל' דף ס"ו ע"ד ומשם יפרד כו' וכן מט"ט שהוא רקיע דרגא דיסוד שד"י כידוע הוא נהר כבר נהר דינור כידוע ומשם יפרד כו' ד' חיות: הוא נעיץ כו' - כמ"ש (דניאל ד') ואלו אילן בנו ארעא כו' ורומיה ימטא לשמיא וחזותיה כו' עפיה שעיר ואנביה סגיא מזון לכלא ביה כו' והכל ביסוד כמ"ש כי כל בשמים ובארץ ות"י דאחיד בשמיא וארעא כידוע ונקרא יפה נוף כו' כמ"ש (תז"ח דף ל ע"ב) ע"ש וכתוב ויצבור יוסף בר כחול הים הרבה מאד כו' וכתוב ויפתח יוסף כו' הוא המשביר לכל עם הארץ: תחותיה תטלל ההיא כו' - ר"ל כמ"ש (דניאל ד ח) שם תחותיה תטלל חיות ברא ופי' ההוא כו' ור"ל מלכות וכתוב שם ובענפוהי ידורון כו' וז"ש בענפוהי כו' וכ' שם ומניה יתזן כו' וז"ש אזל וטף כו' ואעיל באוצרא דמשכני במלכות ששם ניזונים כל בשר כמ"ש לקמן ואמר אזל ועף כו' בה"ס שע"ג שהן צפרי שמיא והן ת"ק עלמין כמ"ש לעיל נ' שערי בינה והוא נכלל מכולם וז"ש ואפיק כו' ואיהו נטיל כו' שבדרגא דידיה גבאי צדקה כידוע שנוטל { נב ע"א } מאחרים ומחלק לעניים: דא יהיב נהמא - ת"ת לחם מן השמים מיא חסד כידוע משחא גבורה בסוד שמן וקטרת באימא בשמאלא מנא בנו"ה כנ"ל: ואיהו גבי כו' - גבאי צדקה: דאיהו טמיר כו' - כידוע: נהירו דיליה כו' - כמ"ש אור שברא כו' ולמי גנזו לצדיקים שנאמר אמרו צדיק כו' כנ"ל והוא דרגא דלוייתן כידוע כמ"ש לוייתן זה יצרת כו' ואמרו שעתיד לפרוס עורו על כו' וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו: כל חיין כו' - שהוא נק' אל חי והוא עץ החיים מהלך ת"ק שנה כנ"ל אזל ועף כו' אזיל בימא כו' איהו בתוקפיה ובדרגיה כסף חי אפי' הדומם בדרגיה חי: ואיהו יהיב למאן כו' - לדוד מלכא כידוע שיוסף היה ראוי להיות חי כיצחק שהוא דרגיה כמ"ש (דף סא ע"ב) ונתן שבעים [לפה"נ חסר תיבת שנה. המעתיק] לדוד: לבתר עאל כו' וממה דיהבי ליה כו' - ר"ל כי זהו חלקו שהן תרין עטרין דאחסינו ליה כמ"ש במלך שלמה צדיק כנ"ל בעטרה כו' והשבעים שנה נגד ז' ימים לכן בשבת נגד מלכות אין הכנה כלל אבל כל יום ולקטו עומר כו' ביום הששי לחם משנה שהן עשרים שנה ולכן עד עשרים שנה אין מענישין למעלה כי או"א אין שם דין כלל ולמטה עד י"ג שנה כי אימא מתפשט ז"ת דילה למטה כידוע:

לג. עי' זהר ח"א טו ע"ב: זהר סתים⁵⁶⁴ וגניז כד בנין [נ"א עד דבנין] בגויה לאולדא וביתא קיימא בפשיטו דתקונא דאינון זרע קדש ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשיטו דישובא לא אקרי אלהי"ם אלא כלא בכללא בראשית⁵⁶⁵ לבתר דאתתקן בשמא דאלהי"ם אפיק אינון תולדין⁵⁶⁶ מההוא זרעא דאזרע ביה מאן ההוא זרעא אינון אתוון גליפן רזא דאורייתא דנפקו מההיא נקודה⁵⁶⁷ ההיא נקודה⁵⁶⁸ זרע בגו ההוא היכלא⁵⁶⁹ רזא [נ"א זרעא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק⁵⁷⁰ ואתכלילו דא בדא ואתעבידו רזא חדא קו"ל⁵⁷¹ דנפיק בחבורא חדא⁵⁷² בשעתא דנפק⁵⁷³ נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון דכתיב (בראשית א א) א"ת השמי"ם קול ובת זוגו האי קול דאיהו שמים⁵⁷⁴ איהו אהי"ה בתראה⁵⁷⁵ זהר דכליל כל אתוון⁵⁷⁶ וגוויין כגוונא דא [נ"א זרעא]:

תרגום: זהר נסתם וגנוז כשבנים (עד שבנים) בתוכו להוליד, והבית קיים, בפשיטות של תיקון של אותם זרע קודש. וטרם שהוסרה ולא התפשטה התפשטות הישוב, לא נקרא אלהים, אלא הכל בכלל של בראשית. אחר שהתתקן בשם של אלהים, הוציא אותם תולדות מאותו זרע שנזרע בו. מי הוא אותו זרע, אלו אותיות חקוקות סוד של התורה שיצאו מאותה נקודה. אותה הנקודה זרעה בתוך אותו היכל סוד (זרע) של שלשה נקודות, חול"ם, שור"ק, חיר"ק. ונכללו זה בזה ונעשו סוד אחד. קו"ל שיוצא בחבור אחד. בשעה שיוצא, יוצאת עמו בת זוגו שכוללת כל האותיות, שכתוב "א"ת השמי"ם" קול ובת זוגו, הקול הזה שהוא שמים, הוא אהי"ה אחרון. זהר שכולל כל האותיות והצבעים כדוגמת (זרע) זה.

לד. עי' זהר ח"א א ע"ב: בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום⁵⁷⁷ עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים⁵⁷⁸ ותמן תנדעון דהאי סתים⁵⁷⁹ עתיקא דקיימא לשאלה⁵⁸⁰ ברא אלה ומאן איהו מ"י⁵⁸¹ ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא⁵⁸² דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארץ סתים⁵⁸³ ולא אתגליא אקרי מ"י⁵⁸⁴ דהא לעילא לית תמן שאלה⁵⁸⁵ והאי קצה השמים אקרי מ"י

– מאיר הגר"א –

- 564 בינה (רח"ו).
 565 רא"ש ב"ת (רח"ו).
 566 ז"נ (רח"ו).
 567 או"א י"ה (רח"ו).
 568 חכמה (רח"ו).
 569 בינה (רח"ו).
 570 הם סוד חב"ד (רח"ו). עי' תיקו"ז ח סע"א.
 571 ת"ת שיצא מן המלכות (רח"ו).
 572 במלכות (רח"ו).
 573 ז"א (רח"ו).
 574 ז"א (רח"ו).
 575 עי' ביאורים ח"א לו ע"א די שג' שמות אהי"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דז"ן.
 576 ת"ת (רח"ו).
 577 נקרא הנוקבא כי הת"ת שוכן מרום שהוא שוכן ב"ה ומרום גי' רפ"ו סוד פשוט וריבוע דאלהים שבנוקבא (רח"ו).
 578 מלכות (רח"ו). פי' עטרה [אמרה] פתח לעינים הם נצח והוד עיין פ"ה ב' פ' אחרי מות דף ע"א ב' (ד"א).
 579 בינה בעצמותה נקראת עתיקא סתימאה וקיימא לשאלה ע"י ה"ק שבראה, ומתגלים במלכות דאקרי מקצה, ששם מתחילים הקצוות (רח"ו).
 580 עי' בבהגר"א על ס"י סוף ח ע"א וז"ל, בהן [בישסו"ת] מותר החקירה כמ"ש בזהר (בראשית א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד לב) וכו' אלא הז"ס היוצאים ממנה, עכ"ל. וכן עי' בבהגר"א על תיקו"ז כ ע"ג, שכל הבחינה של "קיימא לשאלה" הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ר"ק, משא"כ בה עצמה אין שאילה בכלל. עי' פת"ש אח"פ טו, לש"ו כללים ח"ב נב ע"ב, הקדו"ש לח ע"א, ודע"ה ח"א פג ע"ג.
 581 שמות קמ ע"א (דפ"ק). עי' ח"ג רד ע"א (לש"ו). שם מתבאר שבחינת מ"י כולל את כל הג"ר (דע"ה ח"ב סו ע"ג).
 582 תרומה קח ע"א (דפ"א).
 583 שהוא מלובש בת"ת (שער מאמרי רשב"י ו ע"א).
 584 כך נקר' ר"ק דבינה (רח"ו).

ואית אחרא לתתא⁵⁸⁶ ואקרי מ"ה מה בין האי להאי אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ"י קיימא לשאלה⁵⁸⁷ כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין כיון דמטי תמן מ"ה⁵⁸⁸ מה ידעת⁵⁸⁹ מה אסתכלתא⁵⁹⁰ מה פשפשתא⁵⁹¹ הא כלא סתים⁵⁹² כדקדמיתא ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך כד אתחריב בי מקדשא⁵⁹³ נפק קלא ואמר (דא) מה אעידך [ומה אדמה לך מה אעידך וכו' נ"א מה אעידך בההוא יומא ומה אדמה לך בכל יומא]⁵⁹⁴ ונ"א ומה אדמה לך בההוא מ"ה אעידך בכל יומא ויומא (הא) אסהידת בך מיומין קדמאין⁵⁹⁵ דכתיב (דברים ל יט) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ⁵⁹⁶ ומה אדמה לך בההוא גוונא ממש עטרית לך⁵⁹⁷ בעטרין קדישין⁵⁹⁸ עבדית לך שלטנו על עלמא⁵⁹⁹ דכתיב (איכה ב טו) הזאת העיר שיאמרו כלילת⁶⁰⁰ ויפלו וגו'⁶⁰¹ קרינא לך ירושלם⁶⁰² הבנויה כעיר שחברה לה (תהלים קכב ב) מה אשוה לך (איכה ב יג) כגוונא דאנת יתבא⁶⁰³ הכי הוא כביכול לעילא כגוונא דלא עאלין השתא בך עמא קדישא בסדרין קדישין הכי אומינא [לך דלא איעול] (לה דלא אעיל) אנא לעילא עד דיעלון בך אכלוסך⁶⁰⁴ ודא איהו נחמה דילך הואיל דדרגא דא אשוה לך בכלא והשתא דאנת הכא גדול כים שברך⁶⁰⁴ (שם) ואי תימא דלית ולך] (ליה) קיימא ואסוותא מ"י ירפא לך⁶⁰⁵ ודאי ההוא דרגא סתימאה עלאה דכלא קיימא ביה ירפא לך ויוקים לך מ"י קצה השמים לעילא ומ"ה ועד קצה השמים לתתא (נ"א) קצה השמים לתתא) ודא ירית יעקב⁶⁰⁶ דאיהו מבריה מן הקצה אל הקצה מן הקצה קדמאה דאיהו מ"י אל הקצה בתראה דאיהו מ"ה בגין דקאים באמצעייתא ועל דא מי ברא אלה⁶⁰⁷

⁵⁸⁵ עי' ע"ח שער א' ענף ה'. אין כוונתם לאסור את הדרושה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז"ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע"ח בשערים עתיק, א"א ואר"א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו "כבשי דרחמנא" שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח"א כ ע"ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא).

⁵⁸⁶ ו"ק דזעיר המתלבשים בנוק' (רח"ו).

⁵⁸⁷ תרומה קלח ע"א, ויקהל ריא, בהעלותך קמח ע"ב, ולהלן ט ע"א, טז, קסז ע"א, שמות קנז ע"א (הערת הזוהר).

⁵⁸⁸ עי' ע"ח שער א' ענף ה' שכאן כוונתו שהוא כינוי למלכות, ועי' בהגר"א על תז"ח מא ע"ג שהוא כינוי למלכות דאצילות.

⁵⁸⁹ כנגד ו"ק דבינה המתלבשת בז"א (רח"ו).

⁵⁹⁰ כנגד ו"ק דת"ת שבמלכות (רח"ו).

⁵⁹¹ ו"ק דמלכות עצמה (רח"ו).

⁵⁹² כי מה מתלבש בזה וכו' (רח"ו).

⁵⁹³ שנסתלקו ו"ק דדכורא ממקדש (רח"ו).

⁵⁹⁴ נ"א בההוא יומא ומה אדמה לך בכל יומא ויומא (ד"א).

⁵⁹⁵ שלא יגרמו הסתלקות אור ה"ק (רח"ו).

⁵⁹⁶ העיד הקב"ה על ישראל שמים וארץ שהם זו"ן שאם יחטאו אינם משפיעים להם שפעם, ולכן אמר הנביא "מה" שהיא מלכות, כבר היעדתי אותה עליך, וטעם שלא הזכיר ז"א, מפני שהוא עליון והזכיר המלכות שהיא נגלית יותר, אבל כפי האמת שניהם עדים על ישראל (מ"מ).

⁵⁹⁷ פי' דמיתי אותך למה שהיא המלכות, וכאילו אמר למה שהיא מלכות אדמה לך (מ"מ).

⁵⁹⁸ שהם ב' עטרין היה מוריש לך בעלך (רח"ו). עטרא דחסדים לז"א, ועטרא דגבורות לנוק' (מ"מ).

⁵⁹⁹ בסוד ומלכותו בכל משלה (רח"ו).

⁶⁰⁰ כלולה מו"ק (רח"ו).

⁶⁰¹ ס"ת תרות"י (ד"א).

⁶⁰² כשם שלא היה פגם בבינה כך לא היה פגם במלכות (רח"ו).

⁶⁰³ שאין זיווג בגלות אין זיווג א"א [אצ"ל אר"א] לנשמות (רח"ו).

⁶⁰⁴ שגלי הים הם קליפות אשר מתגעשים לצאת חוצה לגבול הקדושה (רח"ו).

⁶⁰⁵ שיתלבש מ"י בזעיר, וז"א הנקרא מה במה שהיא המלכות (רח"ו). שמות רלז ע"ב (הערת הזוהר).

⁶⁰⁶ דקאים בין א"א [אר"א] למלכות - בזעיר, ושש קצוות דבינה לו, ושש קצוות שלו נשמה ל"ק דמלכות. הרי נה"י דבינה בח"ג[ת] נה"י דז"א, ונה"י דז"א בחג"ת דמ'לכות] ונמצא ו' חג"ת נה"י ששה ותשעה הרי יה זהו שבטי יה עדות לישראל (רח"ו).

⁶⁰⁷ עי' אריכות במאמרי רשב"י, ובשעה"ק ה ע"א. כלומר כל גילוייה הוא רק על ידי ז"א (דע"ה ח"א ד ע"ג), וכל קצה הוא בצורת ו' ולכן ו' קצות בגימ' אליה (ביאורים ח"א כה ע"ד).

תרגום: "בראשית". רבי אלעזר פתח, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". "שאו מרום עיניכם", לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, "מי", אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא "מי", כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא "מי".

ויש אחר למטה שנקרא "מה". ומה בין זה לזה, אלא הראשון הסתום שנקרא "מי" עומד לשאלה, כיון ששואל אדם ומפשפש להתבונן ולדעת מדרגה לדרגה עד סוף כל הדרגות, כיון שמגיע לשם, "מה". מה ידעת, מה הסתכלת, מה פשפשת, הרי הכל סתום כבתחילה. ועל הסוד הזה כתוב "מה אעידך מה אדמה לך".

כאשר נחרב בית המקדש יצא קול ואמר "מה אעידך" (ומה אדמה לך, באותו "מה" אעידך), בכל יום ויום העידותי בך מימים קדמונים, שכתוב "העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ". "ומה אדמה לך" באותו אופן ממש עטרתי אותך בעטרות קדושות, עשיתי לך שלטון על העולם, שכתוב "הזאת העיר שיאמרו כלילת יפי וגו'", קראתי עליך "ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה". "מה אשנה לך", כמו שאת יושבת, כך הוא כביכול למעלה. כשם שלא נכנסים עכשיו בך העם הקדוש בסדרים קדושים, כך אני נשבע לך שלא אכנס למעלה עד שיבואו בך המוניין למטה. וזוהי הנחמה שלך, הואיל שהדרגה הזו אשנה לך בכל.

ועתה שאת כאן, "גדול כים שברך". ואם תאמר שאין לך קיום ורפואה - "מי ירפא לך", ודאי שאותה הדרגה הסתומה העליונה שהכל נמצא בה, תרפא לך ותקים אותך. "מי" - קצה השמים למעלה, "מה" - ועד קצה השמים למטה, ואת זה ירש יעקב, שהוא מבריא מן הקצה אל הקצה, מהקצה הראשון שהוא "מי", אל הקצה האחרון שהוא "מה", לפי שעומד באמצע. ועל זה "מי ברא אלה".

לה. עי' תיקון"ז מב ע"א: א"ל מאן אנת א"ל אנהו ברא דנונא חדא דשט בימא רברבא ובלע כל נונין דימא ואפיק להון חיים לבר ולזמנין איהו נפיק ביבשתא לקיימא ביה (בראשית מח טז) וידגו לרוב בקרב הארץ תוהו אמרו ליה בתר דלית רעותך לגלאה מאן אנת וברא דמאן אנת מאן איהו אתר דדוכתך אמר להו אתר דדוכתי איהו מגדלא חדא דפרח באויר:

תרגום: אמרו לו, מי אתה. אמר להם, אני הוא בן של דג אחד ששוחה בים הגדול וכולע כל דגי הים, ומוציא אותם חיים החוצה, ולפעמים הוא יוצא ליבשה לקיים בו "וידגו לרב בקרב הארץ". תמהו, אמרו לו, אחר שאין ברצונך לגלות מי אתה, ובנו של מי אתה, מה הוא מקום מקומך. אמר להם מקום שמקומי הוא מגדל אחד שפורח באויר.

בהגר"א: א"ל מאן אנת - שראו שהוא עולימא הנ"ל, ומדרגתו גדולה למאד כנ"ל: דנונא חדא כו' - ר"ל, יסוד כמ"ש"ל (מד ע"ב) לדינת לעילא כו', והוא עולה בדעת ומתמלא ממוחא בינה, ימא רבא⁶⁰⁸, ונכנסין בו כל הנשמות. וז"ש ואפיק לון כו'⁶⁰⁹, שהוא חי⁶¹⁰, ומסט' (שמואל ב' כג כ) בן איש חי, כמ"ש בפרשת בראשית (זהר ו ע"א) על פסוק ובניהו כו', ובר"פ שמות (ב ע"ב) זוהר איבא דאילנא כו' אלין אקרונ חייין להאי עלמא וחייין כו'⁶¹¹. ומ"מ עיקר הלוינת הוא - מאיר הגר"א -

⁶⁰⁸ עי' בהגר"א בסד"צ יג ע"א (וכן דף כב ע"א) וז"ל ידוע שמ"ס נקרא ימא רבא דחכמתא (א"ר קלז ע"ב), ועי' בהגר"א בסד"צ ד ע"ד שלשם עולים כל מ"ן ומשם יורדים כל שפע (עי' דברינו שם), וכן משמע בזהר ח"א ג ע"ב.
⁶⁰⁹ חיים לבר.

⁶¹⁰ עי' לקמן ק ע"ג ד"ה ברא - נקרא היסוד ביחוד נהר שבו מתקבץ כל הנהרות שהוא הדעת והוא אינו חי אלא בסוד הדעת אבר חי ובריאתו הוא בשביל זה. ועי' פט ע"ב ד"ה דעל כן - כל האברים משמשים לד"א לבד היסוד דאינו אלא בשביל הנהר הזה.

⁶¹¹ ז"ל בשלימות: זהר דהאי רקיע נהיר בנהירו על גנתא ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא דענפוי חפייין (ד"א עליה נ"א על) כל אינון דיוקנין ואילנין ובוסמין דבגנתא במאנין דכשרן ומטללין תחותיה כל חיות ברא וכל צפרי שמיא ידורון תחות אינון ענפין זהר איבא דאילנא יהיב חייין לכלא קיומיה לעלם ולעלמי עלמין סטרא אחרא לא שריא ביה אלא סטרא דקדושה זכאה חולקיהון אינון דטעמין מניה אינון קיימין לעלם ולעלמי עלמין אלין אקרונ משכילים וזכאן חייין בהאי עלמא וחייין בעלמא דאתי.

תרגום: זהר של הרקיע הזה מאיר באור על הגן ועץ החיים עומד באמצע הגן שענפיו מכסים (עליה נ"א על) כל אותם צורות ועצים ובשמים שבגן בכלים כשרים ומסתופפים תחתיו כל חיות השדה וכל ציפורי השמים דרים תחת אותם הענפים זהר פרי האילן נותן חיים לכל קיומו לעולם

בדעת, דרגא דמרע"ה⁶¹², כמ"ש בפ' שמות (יא ע"ב) מבית לוי דא קב"ה אתר דחכמה עילאה וההוא נהר מתחברין כחדא ולא מתפרשין לעלמין, מבית לוי דאשרי לויתן לחידו לעלמא וכי⁶¹³, וכן בפ' שלח (קעד ע"ב)⁶¹⁴. אלא שהנהר הוא הולך בכולם נקרא על שם צדיק וכמש"ל בתיקון מ', כי הצדיק אין פעולתו לשמש אלא בהאי נהר, ונק' חי על שם האי נהר, כי אז נקרא אבר חי⁶¹⁵, ונק' דעת (בראשית ד כה) וידע אדם כו', (שם א) והאדם ידע כו'. וז"ש בר"מ פי' תצא (רעט ע"ב ע"א)⁶¹⁶ בגין דאנת לויתן נחש בריח דימא דאורייתא, מארי דכל נונין. לויתן על שם אורייתא דאתמר בה (משלי א ט) כי לוית חן הם לראשך כו', מאי ניהו לויתן, א"ל בוצינא קדישא האי איהו דדרגיה עמודא דאמצעייתא וצדיק, דאתמר ביה גוף וברית חשבינן חד, ואתרבי בימא דא דאיהי אימא עילאה ים, דבה מייחדין לקב"ה כ"ה כ"ה אתוון, דאינון ים בחושבן, ואיהו לויתן קאים על שפת הים, ועלמא קאי על סנפירי דא צדיק יסוד עולם (משלי י כה), דכל עלמא קאים עלוי⁶¹⁷. ור"ל האי איהו דדרגיה כו', ר"ל הדעת דהוא בת"ת ויסוד, דביה אמרו גוף

ולעולמי עולמים הצד האחר אינו שרוי בו אלא רק צד הקדושה אשרי חלקם של אלה שטועמים ממנו הם עומדים לעולם ולעולמי עולמים אלה נקראים משכילים וצדיקים חיים בעולם הזה וחיים לעולם הבא.

⁶¹² דהיינו דעת המתפשט, עי' בהגר"א בסד"צ יא ע"ד שמביא הרע"מ לקמן.
⁶¹³ ז"ל בשלימות: דבר אחר וילך איש דא קודשא בריך הוא דכתיב (שמות טו ג) יהו"ה איש מלחמה מבית לוי דא קודשא בריך הוא אתר דחכמה עלאה וההוא נהר מתחברין כחדא ולא מתפרשין לעלמין מבית לוי דאשרי לויתן (נ"א כל חידו) לחידו בעלמא הדא הוא דכתיב (תהלים קד כו) לויתן זה יצרת לשחק בו ויקח את בת לוי דא קודשא בריך הוא אתר דנהירו דסיהרא נהיר. תרגום: דבר אחר וילך איש זה הקדוש ברוך הוא שנאמר ה' איש מלחמה מבית לוי זה הקדוש ברוך הוא המקום שהחכמה העליונה ואותו נהר מתחברים כאחד ולא נפרדים לעולמים מבית לוי שהשרה לויתן (כל שמחה) לשמחה בעולם זהו שנאמר לויתן זה יצרת לשחק בו ויקח את בת לוי זה הקדוש ברוך הוא מקום שאור הלבנה מאיר.

היינו בין חו"ב הדעת תמידי שהם תמיד בזיווג שהיסוד דאבא תמיד ביסוד אימא.
⁶¹⁴ ז"ל: זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא על כל שאר נביאי עלמא בגין כך לא אשתדל ביה כד אסתלק מעלמא בר קב"ה דאעליה לפרגודיה ועל דא סליק משה בנבואה עלאה ובדרגין יקירין מכל נביאי עלמא ושאר נביאי חמאן בתר כותלין סגיאין.

תרגום: אשרי חלקו של משה נביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם, בגלל זה כשהסתלק מהעולם לא עסק בו אלא הקדוש ברוך הוא שהעלהו לפרגודו, ועל כך עלה משה בנבואה עליונה ובדרגות נכבדות מכל נביאי העולם, ושאר הנביאים ראו אחר כתלים גדולים.

⁶¹⁵ ולולא זה אינו אבר חי בכלל, עי' לעיל הערה 610. ועי' זהר ח"ג רנה ע"ב שחיים הם חו"ב.

⁶¹⁶ עי' בהגר"א בסד"צ יג ע"א עוד עומק בענין.
⁶¹⁷ ז"ל בשלימות: ואנת תניא דמסייע לך יתיר מכלהו בגין דאנת לויתן (נחש בריח) דימא דאורייתא מאריה דכל נונין לויתן אתקרי על שם אורייתא דאתמר ביה כי לוית חן הם לראשך ובך אדם ובהמה תושיע יי' אדם דאתמר ביה אדם כי ימות באהל ואוקמוה מארי מתניתין אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ולית מיתה אלא עניותא ובהמה אלן עמי הארץ דאינון מתכפיין כסוס כפרד תחות מארי מתניתין:

אדהכי הא בוצינא קדישא (אתא) פתח רעיא מהימנא ואמר מארי מתניתין מאן איהו לויתן אמר ליה בוצינא קדישא האי איהו דדרגיה עמודא דאמצעייתא וצדיק דאתמר ביה גוף וברית חשבינן חד ואתרבי בימא דא דאיהי אימא עלאה ים דבה מייחדין לקב"ה כ"ה כ"ה אתוון דאינון ים בחושבן ואיהו בה אמר ר"מ ודאי לויתן דקאים על שפת הים ועלמא קאי על סנפירי דא צדיק יסוד עולם דכל עלמא קאים עלוי אמר בוצינא קדישא זכאה חולקך ר"מ (כאן חסר) בת קול בגלותא עד דתיתי אנת לגבה דאנת קול דילה דכל אשה בת בעלה כמה דאת אמר ותהי לו לבת מאורשה איהי לך עדיין לא עבדת (ד"א עאלת) עמה לחופה:

תרגום: ואתה תניא שמסייע לך יותר מכולם משום שאתה לויתן (נחש בריח) של ים התורה בעל כל הדגים נקרא לויתן על שם התורה שנאמר בה כי לוית חן הם לראשך ובך אדם ובהמה תושיע ה' אדם שנאמר בו אדם כי ימות באהל ובארו בעלי המשנה אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ואין מיתה אלא עניות ובהמה אלו עמי הארץ שהם נכפים כמו סוס ופרד תחת בעלי המשנה.

בין כך הרי (בא) הנר הקדוש פתח הרועה הנאמן ואמר בעלי המשנה מהו לויתן אמר לו הנר הקדוש זהו שדרגתו עמוד האמצעי וצדיק שנאמר בו גוף וברית נחשבים לאחד והתגדל בים זה שהיא האם העליונה ים שבה מייחדים את הקדוש ברוך הוא כ"ה כ"ה אותיות שהם ים בחשבון והוא בה אמר רועה הנאמן ודאי שלויתן שעומד על שפת הים והעולם עומד על סנפירי זה צדיק יסוד עולם שכל העולם עומד עליו אמר הנר הקדוש אשרי חלקך רועה הנאמן. בת קול בגלות עד

וברית א', ונק' לויתן נחש בריח ע"ש שניהם, כמ"ש לקמן (מד ע"ב) לויתן לעילא כו' נחש בריח כו'. והדעת הזה הוא שט בימא רברבא ושם גדל, ולכן נקרא דג, וכל נשמות דמשכילים בקבלה מארי מתניתין⁶¹⁸ הן מיניה, כמ"ש ל (א ע"ב) אוף אלין נשמתין דמשכילים כו' וכולהו פרחין מן הרקיע ודא צדיק חי העולמים כו'. ואלו נק' נוני ימא, דידעין לשטטא בימא דחכמתא. אבל העוסקין בפשוטו הן ביבשה כמ"ש ל' תיקון ל' (דף עו ע"ב פא ע"ב) דגרמין דאסתלק כו' ואשתארת ב' יבשה כו', וכן בתיקון מ"ג (צב ע"א). ואמר בר"מ פ' תצא (רעח ע"ב) דגים וחגבים כו' תנינא דמתני' דבה אתרבו כנוני ימא ואי אינון דיבשתא יפלון למיא ולא ידעין לשטטא כו'⁶¹⁹, ע"ב. וז"ש דבלע כל נונין דימא ואמר ואפיק לון חיים לבר, כנ"ל (זהר שמות) דאינון דאכלין מיניה אקרון חיים בעלמא דין וחיים כו'. ואמר **בימא רברבא**, דאיהי ים הגדול וכמ"ש ל (נג ע"א מה ע"א) שבע ימין אינון וים עילאה על כלהו שהוא ים אוקינוס דאיהו עמוק דלית ליה סוף. ואמר **ולזמנין איהו כו'**, הענין שהדעת הוא בים הגדול, לויתן שבו, דהוא בים אוקינוס שהוא בבני"ה, בן י"ה (אד"ו רצ ע"א⁶²⁰), והוא הנהר דמתפשטין מיניה ששה נהרות בו"ק כמ"ש ל (לח ע"א לח ע"א) ולקמן (צא ע"א ק ע"ב). וכד נחית בנוק' דהיא יבשה, וליבשה קרא ארץ (בראשית א י), דאז ומלאה הארץ דעה⁶²¹ כמים לים מכסים (ישעיה יא ט), וכמ"ש ל (פט ע"א צח ע"א) בארוכה ע"ש. ומ"מ אף בזה"ז הוא לפרקים⁶²², וכמו שאמרו הראשונים דכל דבר שיהיה לעתיד

שתבא אתה אליה שאתה קול שלה שכל אשה בת בעלה כמו שנאמר ותהי לו לבת מאורשת היא לך ועדין לא עשית (נכנסת) עמה לחופה.

⁶¹⁸ קשה, שהרי לעיל ג ע"א, ה ע"א ה ע"ב ו ע"א ו ע"ב, ח ע"ב י ע"א יא ע"ב יב ע"ב, טו ע"א טו ע"ב טז ע"א כא ע"א, כו ע"ב, כט ע"א, ל ע"א, לא ע"א, לג ע"ב, לד ע"א, לה ע"א, לה ע"ב, לז ע"א, לח ע"ב משמע שזה בעלי נגלה. אמנם עי' תז"ח טז ע"ד שיש מארי מתניתין דלעילא ויש שלמטה, ועי' לקמן מג ע"ב ד"ה עיינין שמביא זהר ח"ג רעח ע"ב שנוני ימא הם מארי מתניתין.

⁶¹⁹ ז"ל בשלימות: פקודא בתר דא לדון בדיני חגבים דאתמר דגים וחגבים אינון טעונין שחיטה אלא אסיפתם היא המתרת אותם הכי מארי מתניתין אינון צריכין שחיטה אלא דאתמר בהון ויגוע ויאסף אל עמיו מה נוני ימא חיותן בימא אוף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותיהו באורייתא ואי אתפרשן מנה מיד מתים תנינא (נ"א תנאין) דמתניתין דבה אתרבו תניני ימא ואי אינון ביבשתא יעלון (נ"א יפלון) למיא ולא ידעין לשטטא אינון מייתין אבל אדם דאינון מארי קבלה אינון לעילא מכלהו בהו אתמר וירדו בדגת הים ובעוף השמים דאינון מארי מתניתין תנינא התנין הגדול נחש בריח לקבל והבריח התיכון בתוך הקרשים בזמנא דתנינן מארי משנה אית בהון מחלוקת ומקשין דא לדא בלע לחבריה והאי איהו תלמיד זעיר שלא הגיע להוראה ומורה חייב מיתה ואי אינון שוין דא לדא ואית בהון מחלוקת וקושיא אתמר בהון לסוף את והב בסופה ואוקמוה אהבה בסופה:

תרגום: מצוה אחרי זו לדון בדיני חגבים שנאמר דגים וחגבים אינם טעונים שחיטה אלא אסיפתם היא המתרת אותם כך בעלי המשנה אינם צריכים שחיטה אלא שנאמר בהם ויגוע ויאסף אל עמיו מה דגי הים חיותם בים אף תלמידי חכמים בעלי המשנה חיותם בתורה ואם נפרדים ממנה מיד מתים התנין (התנאים) של המשנה שבה התרבו תניני הים ואם אלו שביבשה יעלו (יפלו) למים ולא יודעים לשחות הם מתים אבל אדם שהם בעלי קבלה הם למעלה מכלם בהם נאמר וירדו בדגת הים ובעוף השמים שהם בעלי המשנה תנינים התנין הגדול נחש בריח כנגד והבריח התיכון בתוך הקרשים. בזמן שתנינים בעלי המשנה יש בהם מחלוקת ומקשים זה על זה בולע את חבריו וזהו תלמיד קטן שלא הגיע להוראה ומורה חייב מיתה ואם הם שוים זה לזה ויש בהם מחלוקת וקושיא נאמר בהם בסוף ואת והב בסופה ופרשוה אהבה בסופה.

⁶²⁰ ז"ל: שירותא דא אב לכלא אב לכלהו אבהן, אתחברו דא בדא, ונהירו דא בדא (חכמה אב בינה אם דכתיב כי אם לבינה תקרא (משלי ב)) כד אתחברו אולידו ואתפשטת מהימנותא באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאני מהו בינה אלא כד אתחבר דא בדא, יו"ד בה"א, אתעברת ואפיקת בן, ואולידת ובג"כ בינה אקרי בן י"ה שלימותא דכלא אשתכחו, תרווייהו דמתחברן ובן בגווייהו.

תרגום: זו ההתחלה, אב לכל, אב לכל האבות, נתחברו זה בזה והאירו זה בזה (חכמה אב בינה אם שנאמר "כי אם לבינה תקרא"), וכאשר נתחברו, הולידו, ונתפשטה האמונה. בספר אגדתא של רב ייבא סבא למדנו כך: מהו בינה? אלא כשנתחברו זה בזה יו"ד בה"א, ונתעברה והוציאה בן והולידה. ולכן נקראת בינה"ה - ב"ן י"ה, שלימות הכל. נמצא ששניהם נתחברו ובן בתוכם.

⁶²¹ את ה' (חסר מהפסוק).

⁶²² עי' דע"ה ח"א לח ע"ג: גילוי האור שלמעלה אשר נתגלה לעילא ומתפשט ומתלבש למטה, והרי נמשך בעוה"ז תוספת אור העליון ומתגלה סתרי רזי תורה וסודותיה כדי לתקן את העולם לתיקון העתיד. וכ"ז הוא הבחי' השני שהוא בחי' תוספת אשר אמרנו, כי ניתוסף מלמעלה אור גדול ומתפשט ומתלבש למטה ונתגלה שם אור העליון מעין אור העתיד. עיי"ש ח"ב קי ע"ג: אמנם לעיתים רחוקים יוצא מעין עיקר האור ג"כ והוא נשמת הרשב"י והאריז"ל וכיוצא, והוא גילוי

הוא עתה לפרקים⁶²³, ובזמן שיש צדיק בדור כמו רשב"י⁶²⁴ וכיוצא. וכן אותו העולם הוא ימא, ונשמתין דמתיבתאן הם נוני ימא, ועוה"ז הוא יבשה, ומשה רבינו ע"ה הוא נונא רבא, והוא בלע כל נוני ימא שם דנשמתין מתחדשין שם כל יום בימא, כמו נשמתין כאן דמתחדשין בכל יום במלכות, חדשים לבקרים רבה אמונתך⁶²⁵ (איכה ג כג), מלכותא קדישא, כ"ה שם באימא עילאה ימא, והן מתחדשין שם כל יום בכמה חדושין כמ"ש ב'פ' שלח (קסח ע"ב) אי רבי כד סלקין לעילא כל אינון רוחין דו"נ בההוא זמנא שמעין כמה מלין חדתין ועתיקין כו' כד סלקין מתפשטין מלבושיהן וסלקין כו'⁶²⁶. והוא כמו בעוה"ז שהנפש מתפשטת מגופא וסלקת לאפריין ושם סלקין לאפרסמון כמ"ש ב'פ' תרומה (קכו ע"ב)⁶²⁷, ועי' בפרשת בראשית (יט ע"ב) ציורא

הזוה"ק וכל תורת האריז"ל שהם מהאור הגנוז. והוא מה שאמרו דכל דבר שעתיד להיות הוא עתה לפרקים, ועי' ביאורים ח"א כ ע"ד: להרשב"י ע"ה בעת שגילה האדרות והתיקונים, וכן להאריז"ל לא היה שום שער נעול לפניהם, וכמ"ש בריש הקדמת תיקונים (דף א ע"א) רשותא אתיהיב לון כו' ורשותא יהיב לעשר ספירן לגלאה לון רזין טמירין דלא אתיהיב רשו לגלאה עד דיתי דרא דמלכא משיחא, וכן ניתן רשות עד"ז להאריז"ל, כי הם היו מאותן דעיילי בלא בר.

⁶²³ עי' תדב"א רבה (פ"ג סד ע"א) וכן ויקרא רבה (פכ"ז סי' ד).

⁶²⁴ עי' לקמן מג ע"א וגר"א שם שיש מיוחדות של רע"מ וכנראה שכוונתו לרשב"י וכיוצא בו וצ"ע. ועי' מג ע"ב בתיקונים שזה דווקא משה רבינו, וזה היה בדווקא ביצי"מ ולעתיד לבא, ועיקר הספק אם זה שנאמר שמג ע"א לגבי תורה וכן לעיל לגבי תפילה שלא היה א' שהרג את הנחש עד רע"מ אם זה נוגע בכל דור ודור או בדווקא אצל משה עצמו.

⁶²⁵ זהר ח"א יט ע"א לומד את זה לגבי החזרת הנשמה לגוף.

⁶²⁶ ז"ל בשלימות: גחין ר' שמעון ונשיק לעפרא אמר מלה מלה אבתוך רדיפנא מיומא דהוינא והשתא אשתמודעא לי מלה מגו שרשא ועקרא דכלא:

א"ל אי רבי אי רבי כד סלקין לעילא כל אינון רוחין דכורין ונוקבין בההוא זמנא שמעין (ס"א כמה) מלין חדתין ועתיקין נחתין ועאלין לגו מתיבתא ואהדרן מלי קמי רב מתיבתא ואיהו אולין לון מלה על קיומיה:

כד סלקין מתפשטין מלבושיהון וסלקין כד נחתי מתלבשין בלבושיהון דההוא גופא אי רבי אי רבי כמה חדתין מלין מגו רב מתיבתא⁶²⁶ זכאה איהו מאן דאזער גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר. תרגום: גחן רבי שמעון ונשק לעפר, אמר דיבור דיבור אחרוך רדפתי מיום שהייתי, וכעת נודע לי הדבר מתוך שרש ועקר הכל.

אמר לו, אהה רבי אי רבי, כשעולים למעלה כל אותם רוחות זכרים ונקבות, באותו זמן שומעים (כמה) דברים חדשים ועתיקים, יורדים ונכנסים לתוך הישיבה, ומחזירים דברים לפני ראש הישיבה, והוא מלמד דבר על קיומועמדו.

כשעולים, מתפשטים מלבושיהם ועולים, כשיורדים מתלבשים בלבושיהם של אותו גוף. אהה רבי אי רבי, כמה דברים חדשים מתוך ראש הישיבה, אשריו מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה, מי שהוא קטן הוא גדול, ומי שהוא גדול הוא קטן.

⁶²⁷ ז"ל: פתח רבי שמעון ואמר (שיר ג ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון האי קרא הא אוקימנא ליה ואתמר אבל אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עלאה וקודשא בריך הוא קרא ליה גנתא דעדן דאיהו נטע ליה להנאתיה וכסופא דיליה לאשתעשעא ביה גו אינון נשמתין דצדיקייא דתמן כלהו קיימין ורשימין בגויה אינון נשמתין דלית לון גופא בהאי עלמא כלהו סלקין ומתעטרן תמן ואית לון דוכתין למחמי לאתענגא גו ענוגא עלאה דאקרי נעם יהו"ה ותמן אתמליין מכל כסופין דנהרי דאפרסמונא דכיא.

אפרסמון דא היכלא עלאה טמירא גניזא אפריון דא היכלא דלתתא דלית ביה סמך עד דאסתמך (נ"א דאתמשך) מגו היכלא עלאה ובגין כך את סמך איהו סתים בכל סטרוי כגוונא דא את ס' (ס"א מ"ם) סתימא.

תרגום: פתח רבי שמעון ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון פסוק זה הרי בארנוהו ונתבאר אבל אפריון זה היכל שלמטה שהוא כמו ההיכל העליון והקדוש ברוך הוא קרא לו גן עדן שהוא נטע אותו להנאתו וכסופו הוא להשתעשע בו תוך אותן נשמות הצדיקים ששם כולם עומדים ורשומים בתוכו אותן נשמות שאין להן גוף בעולם הזה כולן עולות ומתעטרות שם ויש להן מקומות לראות להתענג תוך ענג עליון שנקרא נועם ה' ושם מתמלאים מכל הכסופים של נהרות אפרסמון זך.

אפרסמון זהו היכל העליון טמיר גנוז אפריון זהו היכל שלמטה שאין בו סמך עד שנשמך (שנמשך) מתוך היכל העליון ולכן אות סמ"ך נסתרת בכל צדיה כמו זה אות ס (מ"ם) סתומה.

ועי' שער הפסוקים (מגילת איכה): אימא תתאה היא בסוד אפריון. ואימא עילאה, בסוד אפרסמון.

דאדם לתת מצטיירין בצירייהו במלבושא כו⁶²⁸ ע"ב. והוא כגוונא דההוא עלמא באפרסמון בימא עילאה, וחידושא דלהון באורייתא כנ"ל, והכל ע"י הדעת וע"י מרע"ה, דכל חידושין דעלמא מתחדשין על ידו, דהוא שמשא דנהיר בכוכביא. וזהו דבלע כל נונין כו' ואפיק לון חיים לבר, דהדר מתלבשין בלבושין חיים כמו האדם משנתא דנשמתא מתחדש ליה, ושם הוא החיים אמיתים⁶²⁹, וז"ש לבר, למטה, דנחתין מתלבשין בגופא דו"ק, לבר, כמ"ש למטה. ושם למעלה בההוא לותין דבלע, שם השעשוע של הקב"ה בצדיקיא כמ"ש בפ' תרומה שם ע"ש וש"מ. וז"ש (תהלים קד כו) לותין זה יצרת כו⁶³⁰, ואמרו (ע"ז ג ע"ב) משחק עם לותין, והן חדושי תורה שמחדש להן ית⁶³¹. ומשה רבינו ע"ה אע"ג דשט בימא, לזמנין נפיק ביבשתא, כמו לע"ל שיהיה בקביעות⁶³², כן הוא בזה⁶³³, כמו בימי רשב"י דנחית בחבורא דיליה⁶³⁴ וכן כיוצא. וכן כל דאתיין מדרגיה כמו ר"ה סבא⁶³⁵, מניחין אותו העולם שהוא ימא ואזלין לזה העולם אחר חדושי תורה, וכמ"ש בפ' בלק (קפח ע"ב) אינון דאפי' נוני ימא רבא נפקין ביבשתא לגבייהו כו', אר"א נשיקה קדמאה על נונין כו', וז"ש ברא דנונא כו⁶³⁶ שהוא ניצוץ מרע"ה: **לקיימא בי' וידגו כו' - שכ' וידגו, וכתב בקרב הארץ: מגדלא חדא כו' - הוא מגדל השן⁶³⁷, ל' של חול⁶³⁸, דל'**

- מאיר הגר"א -

⁶²⁸ ז"ל בשלימות: בר נש לתתא אית ליה דיוקנא וצירא ולא איהו בקיומא כגוונא דהני דלעילא צירא ודיוקנא דלעיל מצטיירין בציריהון כמה דהויין בלא מלבושא אחרא לאצטיירא ובגין כך אינון בקיומא תדיר צירא דאדם לתתא מצטיירין בצירייהו במלבושא ולא כגוונא אחרא ובגין כך קיימין בקיומא זמן ועידן ובכל ליליא וליליא מתפשט רוחא מהאי מלבושא וסלקא וההוא אשא דאכלא אכיל ליה ובתר אתהדר כמלקדמין ומצטיירין בלבושייהו ובגין כך לית לון קיומא כאינון דיוקנין דלעיל ועל דא כתיב (איכה ג כג) חדשים לבקרים בני נשא דאינון חדשים בכל יומא ויומא. תרגום: אדם למטה יש לו דמות וציר, ואינו בקיום כדוגמת אלה שלמעלה. ציר ודמות שלמעלה מצטיירים בציריהם כמו שהיו בלי לבוש אחר להצטייר, ולכן הם בקיום תמיד. הציר של אדם למטה, מצטיירים בציריהם בלבוש ולא בצורה אחרת, ולכן עומדים בקיום של זמן ועידן, ובכל לילה ולילה מתפשט רוח מהמלבוש הזה ועולה, ואותה אש אוכלת, אוכלת אותו. ואחר כך חוזרים כמו מקדם ומצטיירים בלבושיהם, ולכן אין להם עמידה כמו הדמויות הללו שלמעלה, ועל זה נאמר "חדשים לבקרים", בני אדם שהם חדשים בכל יום ויום.

⁶²⁹ עי' לעיל הערה 615.

⁶³⁰ עי' יין המשמח.

⁶³¹ נ"ל שחידוש הוא הורדה דרך זיווג שהוא רק ברצון.

⁶³² עי' לקמן מג ע"ב ד"ה ויקרא ימא.

⁶³³ עי' לעיל הערה 622.

⁶³⁴ עי' לעיל א ע"א.

⁶³⁵ עי' שער הגלגולים (הקדמה א) גם בזה תבין ענין המפורסם בדברי רז"ל, כי רוחיהון דצדיקיא או נשמתיהון, באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא עיבור, לסייעו בעבודת השי"ת, וכמ"ש במדרש הנעלם מכתבת יד, על הבא ליטהר מסייעים אותו, ר' נתן אומר נשמתם של צדיקים, באות ומסייעים אותו. וכמ"ש בהקדמה פרשת בראשית בספר הזהר, על רב המנונא סבא, שבא אצל ר"א ורבי אבא, כדמות טעין חמרי וכו'. ועי' לקמן קס ע"א שרב המנונא כתב ספר.

⁶³⁶ ע"א, ז"ל בשלימות: עד דהוון אזלי אדכר ר' אלעזר מהאי ינוקא סטו מארחא ג' פרסי ומטו להתם אתארחו בההוא ביתא עאלו ואשכחו לההוא ינוקא דהוה יתיב ומתקנין פתורא קמיה כיון דחמא לון קריב גבייהו א"ל עולו חסידי קדישין עולו שתילין דעלמא אינון דעילא ותתא משבחין לון אינון דאפי' נוני ימא רבא נפקין ביבשתא לגבייהו אתא ר' אלעזר ונשיקה ברישיה הדר כמלקדמין ונשיקה בפומיה א"ר אלעזר נשיקה קדמאה על נונין דשבקין מיא ואזלין ביבשתא ונשיקה תניינא על ביעין דנונא דעבדו איבא טבא בעלמא אמר ההוא ינוקא בריחא דלבושייכו חמינא דעמון ומואב מתגרן בכו היך אשתזבתון מנייהו מאני קרבא לא הוון בידייכו ואי לאו לרחצנו תהכון בלא דחילו

תרגום: עד שהיו הולכים, נזכר רבי אלעזר בתינוק זה, סטו מהדרך שלש פרסאות והגיעו לשם, התארחו באותו בית, נכנסו ומצאו את אותו תינוק שהיה יושב, ומתקנים לפניו שלחן. כיון שראה אותם, התקרב אליהם. אמר להם, הכנסו חסידי קדושים, הכנסו שתילי העולם, אותם שמשבחים אותם למעלה ולמטה, אותם שאפילו הדגים שבים הגדול יוצאים אליהם ליבשה. בא רבי אלעזר ונשקו בראשו, חזר כמקדם ונשקו בפיו. אמר רבי אלעזר נשיקה ראשונה על הדגים שעזבו את המים, והלכו ליבשה, ונשיקה שניה על ביצי הדגים שעשו פרי טוב בעולם. אמר אותו תינוק, בריח לבושכם ראיתי שעמון ומואב מתגרנים בכם, איך נצלתם מהם, כלי קרב לא היו בידיכם, ואם לא לבטחה תלכו בלי פחד.

⁶³⁷ עי' בהגר"א בסד"צ יד ע"א שמשמע שמגדל השן היא זיווג דיסוד דא"א, עי' תז"ח יט ע"ג, ועי' תיקונים נ ע"ד, עי' ב"ע מא ע"א וכמ"ש הגאון בליקוטיו שגרונ דע"ק הוא כסא דין והוא כורסייא

הוא מגדל הפורח באויר⁶³⁹ (חגיגה טו ע"ב), והוא פרח בדיבורא ברוחא דפומא, אויר השלישי, ה' אלקינו ה'⁶⁴⁰, ועי' בפרשת בראשית⁶⁴¹ ומש"ש:

לו. עי' זהר ח"ג קצג ע"ב: כי עשית פלא (ישעיה כה א) כסויא ולבושא⁶⁴² לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא ראשיתא דרגא עלאה אדם קדמאה טמירא בכסויא דנהורא אחרא ד"א כי עשית פלא כי עשית אל"ף ומהו אלף הא תנינן אל"ף ביי"ת⁶⁴³ אלף בינה אבל דיוקנא דא⁶⁴⁴ איהו תלת סטריין ראשית דרזא עלאה דאדם קדמאה⁶⁴⁵ בגין דבדיוקנא דא' אית תריין דרועין חד מכאן⁶⁴⁶ וחד מכאן וגופא באמצעיתא וכלא רזא חדא ואיהו רזא דיחודא א' ובג"כ אלף לחושבנא אחד והיינו כי עשית פלא:

תרגום: "כי עשית פלא" כסוי ולבוש להתלבש אור נסתר עתיק ראשית הדרגה העליונה, אדם הראשון טמיר בכסוי של אור אחר. דבר אחר "כי עשית פלא" כי עשית אל"ף, ומהו אל"ף, הרי שנינו אל"ף ביי"ת, אלף בינה, אבל דמות של א' היא שלשה צדדים, ראשית הסוד העליון של אדם הראשון, משום שבדמות א' יש שתי זרועות, אחת מכאן ואחת מכאן והגוף באמצע, והכל סוד אחד, והוא סוד היחוד א', ולכן אלף לחשבון אחד, והיינו "כי עשית פלא".

ועי' זר"ח ז ע"א: דיוקנא דאת יו"ד נקודא קדמאה דסלקא במחשבה ואסתים ולא ידיע האי נקודא קיימא בסתימא דמחשבה בגין דלא אתפשט כלל ולא ידיע לאן אורחא הוא ולאן אזיל ומאן איהו ומאן נפקא וע"ד כלהו קיימין בר בההוא נקודה (דקיימא) ברעו דמחשבה דלא אתידע כלל

ואיהי נקודה דקיימא באת ה"א עילאה דקיימא על כל אינון שית סמכין דקאמרן ואינון חמש כדקאמרן ואינון פליאות וע"ד איקרי רזא דא פלא ואות אלף⁶⁴⁷ סלקא הכא והכא כלא אות פלאות והא אוקיימנא

וכל אלין סמכין וכל אלין רתיכין דקאמרן כד סלקא ה"א בתראה לאתקשרא באת וא"ו אינון רתיכין (דלא) (נ"ל דילה) כלילין באינון רתיכין עילאין כלהו חפייין בסחרנא דנוקבא תרגום: הדיוקן של האות יו"ד הנקדה הראשונה שעלתה במחשבה ונסתרה ולא ידועה הנקדה

שביבין די נור כי ידוע שבינה ירדה בגרון ומבינה דינין מתערין ולכן התכשיטין תלויים בגרון והם תכשיטי כלה סוד בוצד"ק וז"ס צוארן כמגדל השן. ור"ל הצואר דנוק' בה כל הדינים כמו שהם נשרשים בגרון דע"ק מסט' דבינה שנק' מגדל סוד מגדל הפורח באויר בוצד"ק דתלייא באוירא עילאה ולכן בעורף שהוא אחורי הגרון.

⁶³⁸ נדצ"ל חו"ל עי' תז"ח יט ע"ב ועי' בהגר"א בסד"צ יד ע"א

⁶³⁹ עי' פת"ש א"א יח, שעניין מגדל הפורח באויר (חגיגה טו ע"ב) הוא עליית יסוד לחסד דרדל"א הגנוז באוירא, ועי' לש"ו כללים ח"ב לג ע"ג, שיסוד דז"א ועטרת היסוד יחד המה בסוד מגדל הפורח באויר, שכן הם עומדים בין ז"א לנוק', ואינם סמוכים על שום דבר או מקום וכאילו מצויים "באויר". ועי' ע"ח שער דרושי הצלם פרק א', שהוא הנה"י דתבונה השלישית, הרי היא ל' דצלם (ועי' שער הנסירה פרק ה' שהוא הארת יסוד דא"א הנכנס בבינה דז"א, וע"ש עוד שזהו גם כן כינוי לבינה), ועי' זהר יתרו צא ע"א.

⁶⁴⁰ עי' לקמן קב ע"א.

⁶⁴¹ יח ע"ב: גוונין דאתיחדא יחודא תתאה לפום יחודא דאתיחד יחודא דלעילא יהו"ה אלהינו יהו"ה גוונין סתימין דלא אתחזן ואתקשרן אל מקום אחד יחודא חדא בעלאה גוונין בקשת לתתא לאתיחדא בהו חוור סומק וירוק כגוונין סתימין ואינון יחודא אחרא רזא ושמו אחד.

תרגום: הצבעים שהתייחדו היחוד התחתון הם לפי היחוד שהתייחד יחוד עליון. "ה' אלהינו ה'". צבעים סתומים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד. יחוד אחד בעליון, הצבעים בקשת למטה להתייחד בהם, לבן אדום וירוק, כמו צבעים סתומים, והם יחוד אחר, סוד ושמו אחד.

⁶⁴² פי' שפרצוף התחתון מלביש לעליון ועי"ז מתמעטת הארתו ונוכל להשיגו. ובסע"ה ד' ל"ו כ' וז"ל וכמ"ש בזוה' בפ' בלק דף קצ"ג ע"ב כי עשית פלא כי עשית אל"ף ומהו אל"ף הא תנינן אל"ף ביי"ת אל"ף בינה וכו' וסיים שם ואיהו רזא דיחודא, ונז"ל כסוייא ולבוש' לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא טמירא בכסויי' דנהורא אחרא עכ"ל מכאן תבין שגם הפלא עליון מתגלה לפעמים בבינה להשפיע בזעיר לב' נתיבות חכמה בשלימו' ומהם יוצאי' לב' שיניים וז"ש שכולם מתאימות שגם הנתיב לב' מתגלה בך ואז הוא רחמים גמורי' וז"ש ושכולה שהוא בחינת דין אין בהם (מ"מ).

⁶⁴³ פי' שבינה נק' ביי"ת ונק' אל"ף ולפ"ז כי עשית פלא היא בינה הנק' אל"ף (מ"מ).

⁶⁴⁴ פי' חב"ד דאבא (מ"מ).

⁶⁴⁵ חכמה (רח"ו).

⁶⁴⁶ חב"ד (רח"ו), ור"ל חב"ד דאבא שא"לף היא יו"י ב' יו"דין הם חו"ב ו' באמצע הוא הדעת (מ"מ).

⁶⁴⁷ עי' ח"ג קצג ע"ב.

הזו עומדת בסתר המחשבה משום שלא התפשטה כלל ולא ידוע לאיזו דרך היא ולאן הולכת ומאיפה היא ומאיפה יצאה ועל כן כלם עומדים בחוץ באותה הנקדה שעומדת ברצון המחשבה שלא נודעה כלל

והיא הנקדה שעומדת באות ה"א העליונה שעומדת על כל אותם ששה העמודים שאמרנו והם חמשה כפי שאמרנו והם פליאות ולכן נקרא הסוד הזה פלא והאות אלף עולה כאן וכאן הכל אות פלאות והרי בארנו

וכל אלו העמודים וכל אלו המרכבות שאמרנו כשעולה ה"א האחרונה להקשר עם האות וא"ו אותן המרכבות שלה פרושות על הנקבה כפי שאמרנו וכל אותן המרכבות שלא (שלה) כלולות באותן המרכבות העליונות כלן מכסות סביב הנקבה

ע"י דברי ריבנו קלח ע"א: ואמון מופלא ומכוסה הן בג' רישין דביה: מ"ס הוא האמון דביה נעשה הכל כמ"ש בא"ו (רצב ע"ב) בארוכה וע"י בסוף אד"ר (קמד ע"א) ובאד"ו (רצב ע"ב) והוא דלא הוה כו' אומנא לאומנתיה כו' ומכוסה הוא ח"ס עלאה אורא עלאה ומופלא⁶⁴⁸ הוא רישא עילאה לכל רישין⁶⁴⁹ ואלף מורה על כולם אלף אמון כנ"ל אלף פלא אלף מכוסה דהוא נח נסתר

וע"י שעה"כ (ג ע,א): אלף שהם אותיות פלא, וה"ס השביל הדקיק הנק' פלא, דלא אתיידע לא לעילא ולא לתתא כנז' בפ' בראשית (דף כט ע"ב)⁶⁵⁰ ובמקומות אחרים⁶⁵¹.
שער המצות - פרשת עקב

הרע המעורב בו ע"י כוונה זו שנבאר עתה. [קן] ודע כי יש כוונת אחרות גדולות מזו בענין בירור האכילה והנה מנוח היה אוכל בכוונה זו שנבאר עתה וזש"ה שם והוא פלא אותיות אלף כי [מ"א צא] כל כוונתו היתה בסוד אות האלף אשר היא בחכמה כמו שיתבאר ולכן נגלה לו בבחינת פלא ולהיות כוונה זו בלתי עליונה מאד [קז] לכן ארז"ל מנוח ע"ה היה כי החכם יש לו כוונה גדולה מכל זה ולכן אמר לו המלאך אם תעצרני לא יש בב"ע

לז. ע"י זהר ח"א יג ע"ב: פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור דא ויא דאיהו קדש⁶⁵² בוכרא דכל קודשין עלאין⁶⁵³ פטר כל רחם בההוא שביל דקיק⁶⁵⁴ דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד⁶⁵⁵ פירין ואיבין כדקא יאות⁶⁵⁶ ואיהו קדש עלאה. תרגום: פרשה ראשונה "קדש לי כל בכור", זו י' שהיא קדוש, הבכור של כל הקדושים העליונים. "פטר כל רחם", כשביל הדק ההוא שיורד מיו"ד, שהוא פותח את רחמה לעשות פירות כראוי, והוא קדוש עליון.

ועיי"ש כט ע"ב: כגוונא דההוא שביל סתים וטמיר וגניז לעילא בר [ד]חד שביל דקיק וחד ארח ההוא דלתתא ארח כמה דאת אמר (משלי ד יח) וארח צדיקים כאור נוגה וההוא [דלעילא שביל דקיק] (דעילא שביל) כדכתיב (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט⁶⁵⁷ ורזא דכלא (ישעיה מג טז)

– מאיר הגר"א –

⁶⁴⁸ ע"י לש"ו ביאורים ח"א כ ע"ד שמשנה הגרסא כאן, שמכוסה למעלה ממופלא, וע"י ס"י יד ע"ג שגורס כמו שכתוב בביאורים, וכן בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה
⁶⁴⁹ אם זה מ"ס אין קושי מהס"י יא ע"ב
⁶⁵⁰ הובא בעיונים אות לז.

⁶⁵¹ אחרי מות סא ע"ב בלק קצג ע"ב (לש"ו). ע"י לשונם בעיונים אות Error! Reference source not found.
⁶⁵² חכמה (רח"ו).

⁶⁵³ פי' כי אימא נקראת קדש בסוד "כי יובל היא קדש" וז"א לפעמים נק' קדש גם הוא, והמלכות נק' קדש בכמה דוכתי בזהר, אבל אבא הוא בוכרא דכל קודשין עילאין (מ"מ).
⁶⁵⁴ יסוד דאבא (רח"ו ומ"מ).

⁶⁵⁵ דאמא (רח"ו). דהיינו הנתיב המוליד בבינה (אור יקר). דהיינו ד"ו פרצופין שהעתיקם סוד הדעת מחכמה ונתנם אל הבינה כי בח' היו ו"ד שהוא מילוי היר"ד וכשהעתיקם בבינה נעשו ד"ו וסוד זה הם סוד ד"ו פרצופין שהם ת"ת ומלכות. ז"ת (נ"א). עטרת יסוד דאבא הרי הוא מלכות ידיה מצוי באימא עלאה תמיד, וע"י בלק קצג ע"ב (ביאורים ח"א סב ע"ב).

⁶⁵⁶ פי' שפותח דלתות שערי יסוד אימא, כדי להוציא הנשמות שנקראים פירין ואיבין (מ"מ).
⁶⁵⁷ והוא היסוד שבין א"א, והמה תרין ריעין דלא מתפרשין (כללים ח"א קיז ע"א).

הנותן בים⁶⁵⁸ דרך⁶⁵⁹ ובמים עזים⁶⁶⁰ נתיבה⁶⁶¹ וכתיב (תהלים עז כ) בים דרכך ושבילך במים רבים⁶⁶²:

תרגום: כדוגמת אותו שביל סתום וטמיר וגנוז למעלה, פרט לשביל אחד דק ודרך אחת. אותו שלמטה דרך, כמו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה". ואותו שלמעלה שביל דקיק, כמו שכתוב "נתיב לא ידעו עיט". וסוד של הכל "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה", וכתוב "בים דרכך ושבילך במים רבים".

לח. עי' זהר ח"א נא ע"א: אמר רבי שמעון הא דאמרן רזא דחכמתא איהו ביחודא קדישא דבגין כך ה"א בתראה דשמא קדישא איהו נהורא תכלא אוכמא⁶⁶³ דאתאחיד ביה"ו דהוא נהורא חוורא דנהיר תא חזי לזמנין האי נהורא תכלא ד' ולזמנין ה' אלא בזמנא⁶⁶⁴ דלא מתדבקן ביה ישראל לתתא לאדלקא אליהו לאתאחדא בנהורא חוורא איהו ד' ולזמנא [ו]דמתערי ליה לאתחברא עם נהורא חוורא כדין אקרי ה' מנלן דכתיב (שם כב כג) כי יהיה נערה בתולה נער כתיב (ביה) בלא ה' מאי טעמא בגין דלא אתחברת בדכורא⁶⁶⁵ ובכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא ה"א לא אשתכח וסלקא מתמן ואשתאר ד' דהא איהי כל זמנא דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה' דהא כדין (כ)לא [אתחבר] כחדא איהי אתדבקת בנהורא חוורא וישראל מתדבקן [בה] (ליה לתתא) ולתתאו וקיימא תחותה לאדלקא לה⁶⁶⁶ וכדין כלא חד.

תרגום: אמר רבי שמעון, זה שאמרנו סוד החכמה הוא ביחוד הקדוש, שלכן ה"א אחרונה של השם הקדוש הוא אור תכלת שחור שנאחז ביה"ו, שהוא אור לבן שמאיר. בא וראה, לפעמים האור הזה התכלת ד' ולפעמים ה', אלא בזמן שלא נדבקים בו ישראל למטה להדליק אותו להאחז באור הלבן הוא ד', ולפעמים שמעוררים אותו להתחבר עם האור הלבן, אז נקרא ה'. מנין לנו, שכתוב "כי יהיה נערה בתולה", נער כתוב בלי ה', ולמה, משום שלא התחברה בזכר, ובכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה, ה"א לא נמצאת ועולה משם ונשאר ד', שהרי היא כל זמן שמתחברת באור הלבן שמאיר נקראת ה', שהרי אז הכל מתחבר כאחד, היא נדבקת באור הלבן, וישראל נדבקים בה (למטה), ועומדים תחתיה להדליק אותה, ואז הכל אחד.

לט. עי' זהר ח"ג רטז ע"ב: מאי להצהיל פנים משמן אינון י"ב פנים ד' דאריה ד' דשור ד' דנשר דאינון מיכאל אריה ארבע אנפין דיליה (יְהוָה) יהו"ה ארבעה אנפין⁶⁶⁷ דשור ואיהו גבריאל ואינון (יְהוָה) יוד ד' אנפין דנשר ואיהו נוריאל ואינון (יְהוָה) יהו"ה ואינון ממנן תחות

– מאיר הגר"א –

⁶⁵⁸ מלכות (מ"מ).

⁶⁵⁹ יסוד (מ"מ).

⁶⁶⁰ בינה (מ"מ).

⁶⁶¹ יסוד אבא (מ"מ). עי' הקדו"ש צב ע"ג.

⁶⁶² עי' הקדו"ש צב ע"ג.

⁶⁶³ מות ועוני (רח"ו).

⁶⁶⁴ בזמן שהיסוד ו' זעירא בה (רח"ו).

⁶⁶⁵ שאז מתמתקים הש"ך דינים שהם עולים נע"ר (רח"ו).

⁶⁶⁶ לקשט אותה (רח"ו).

⁶⁶⁷ בניקוד מְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ (ועי' ליקוט על ניקוד זה שנדפס בת"ז דף י"ח) (יהל אור). הויה אלהים הוא גימ' כמספר הנקודות דג' הויות דמְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ, כמ"ש ברע"מ (פינחס ריז ע"א) (דע"ה ח"ב מח ע"ב), סוד שם של י"ב, שהוא ג' הויות דמְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ, הויה והויה ויהויה, שהם י"ב אותיות דג' הויות וכמ"ש כ"ז בספר יצירה להגר"א (פרק א משנה א אופן ג דף ג ע"ד) ובכ"מ. וכן מְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ הוא גימטריא ר"פ, כמנין מנצפ"ך. וכן הנקודות דמְלֶךְ מְלֶךְ מְלֶךְ הוא גימטריא קי"ב, שהוא סוד יב"ק, יחוד ברכה קדושה, שהם בדעת, כי הדעת שהוא הקו האמצעי שם הוא היחוד, והוא כולל ה' קוין דימין ושמאל שהם ברכה וקדושה, וכמ"ש בפ' משפטים (דף קטז סע"א) ופ' עקב (דף רעב ע"ב) ובכ"מ בזוהר ותיקונים, וע' רע"מ פנחס (דף ריז רע"א). וכן הוא גימטריא הויה אלהים, שהוא כללות החו"ג, שהם בדעת וכו' אמנם בתפילת ר' נחוניא בן הקנה, מבואר כי השם י"ב שביסוד הנה הם ה"ב צרופי הויה, והם יוצאים ג"כ מהג' שמות הויה מלך הויה מלך הויה ימלך, ג' צירופים מהג' יוד"ן, וג' מהג' הה"ן, וג' מהג' וו"ן, וג' מהג' הה"ן האחרונים, ומקורי דלהון הוא הג' יוד"ן דשם ס"ג, וכמ"ש בהקדמת תיקונים (דף יא ע"א) וע"ש בהגר"א (ביאורים ח"א נה ע"ג).

חס"ד פח"ד אמ"ת דרגין דתלת אבהן ואוקמוה רבנן האבות הן הן המרכבה וסלקין (ס"א נקודין) נהורין⁶⁶⁸ לחשבון⁶⁶⁹ יב"ק ואינון מלך מלך ימלוך יהו"ה אהי"ה אדנ"י סך הכל יב"ק.

תרגום: מה זה "להצהיל פנים משמן" אלו שנים עשר פנים, ארבעה של אריה, ארבעה של שור, ארבעה של נשר, שהם מיכאל אריה ארבע פנים שלו יהו"ה, ארבע פני שור והוא גבריאל והם יהו"ה, ארבע פני נשר והוא נוריאל והם יהו"ה, והם ממונים תחת חס"ד פח"ד אמ"ת, דרגות שלשת האבות, ופרשוה רבותינו האבות הן הן המרכבה, ועולים (נקודים) האורות לחשבון יב"ק, והם מלך מלך ימלך, יהו"ה אהי"ה אדנ"י, סך הכל יב"ק.

ועיי"ש רכט ע"א: ורזא דמלה וגביהן וגובה להם וגבותם וגביהן גדפיין וגובה להם אנפיין וגבותם דאינון⁶⁷⁰ עלייהו מלאות עינים סביב לארבעתן כלהו מרובעות וכלא קשוט⁶⁷¹ ע' ענפיין (נ"א אנפיין) לאורייתא גדפיין אדני אנפיין יהו"ה עייניין אהיה וסלקין יב"ק בחושבון אדני במעשה יהו"ה בדבור אדיד במחשבה.

תרגום: וסוד הדבר "וגביהן וגובה להם" "וגבותם וגביהן" כנפים, וגובה להם פנים, וגבותם שהם עליהם מלאות עיניים סביב לארבעתן, כולם מרובעות, והכל אמת. שבעים ענפים (פנים) לתורה, כנפים אדנ"י, פנים יהו"ה, עיניים אהי"ה, ועולים יב"ק, בחשבון אדנ"י במעשה, יהו"ה בדבור, אהי"ה במחשבה.

ועי' תיקו"ז קמט ע"ב: ועוד עייניין גבוהין מסטרא דימינא ועייניין עמיקין מסטרא דשמאלא דא ענו ודא ביישן מסטרא אחרא דא גס רוח ודא עז פנים כרובי עינא ועפעפי עינא עלייהו אתמר והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפרת (שמות כה כ) דא כפורתא דעינא תלת גוונין דעינא אינון אהי"ה יהו"ה אדנ"י כלל ופרט וכלל ואינון יחודא ברכה קדושה וסימן י"עננו ב"יום ק"ראנו דהכי סליק חושבון תלת שמחן אלין בחושבון יב"ק אהי"ה כתר עלאה יהו"ה עמודא דאמצעיתא אדנ"י שכינתא תתאה אדנ"י כלל (נ"א יהו"ה) אהי"ה פרט יהו"ה (נ"א אדנ"י) וכלל.

ועי' בגר"א בתיקו"ז (קנד ע"ב): ויחוד דיליה שמע ישראל - דכולל ברכה וקדושה שהן עשרה ז' ברכות וג' קדושין והן יב"ק: א"כ משמע שברכה בהוי"ה, קידוש באהי"ה ויחוד באדנ"י.

עי' ע"ח שער כח פרק ה: ונחזור לעיל, כי נשארנו למעלה סוד ג' חללי דגלגלתא, שהוא אותו התלבשות הנעשה בת"ת דא"א (נ"א דו"א)⁶⁷² בלתי מוחין בפנים, ואז נשארנו כל אלו החללים בסוד הקרומות דמוחין והיו⁶⁷³ שבילי החכמה, ושערי הבינה ניכרין בהם בסוד קרומות וצינורות. ואח"כ נתעלו חג"ת ז"א ונעשה מהם סוד עצמות של גלגלתא על הקרומות הנ"ל, ואח"כ נכנסו בהם המוחין העיקרין, והם סוד ד' היות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, מלובשים בנה"י דתבונה⁶⁷⁴ כנודע. וכבר ידעת, כי המוחין האלו מתפשטין בכל ט"ס דו"א, מוח חכמה בחח"ן, ומוח בינה בבג"ה, ומוח דעת בדת"י, וא"כ הוא מוכרח כי ברדת אלו ג' מוחין להתפשט בגוף שיעברו דרך הגרון, דרך ג' אלקים אשר שם, ואז נעשין שם הוי"ה אלקים ג"פ, והם ג"פ יב"ק בגרון⁶⁷⁵, וז"ס (בראשית לב כב) ויעבר את מעבר יב"ק שהוא גרון, והוא סוד ויעבור די"ג מדות שאנו אומרים בתפלה תחלה כדי⁶⁷⁶ ליקח מכאן את אור הגרון⁶⁷⁷ (נ"א המוחין) הנ"ל היורדין מכאן⁶⁷⁸.

– מאיר הגר"א –

⁶⁶⁸ ר"ל נקודין כמ"ש בת"ז (כא ע"א) (יהל אור).

⁶⁶⁹ שוא דימלוך לא חשיב שהוא נח. וכ"ז קאי על מ"ש בזוהר ר"ח פתח כו' ויין ישמח כו'. וג' חיוון הן בג' גלגולים, וזהו להצהיל פנים, י"ב פנים הנ"ל. מה שחרב י' מן יב"ק, עכשיו החזיר כנ"ל (יהל אור).

⁶⁷⁰ ו' תליתאה בינה, מרכבתא תליתאה כנ"ל (יהל אור).

⁶⁷¹ ובלא קשוטה. צ"ל וכלא קשוט. ור"ל אע"ג דלעיל אמר דת"ת הוא עייניין, וכאן אמר שהוא אנפיין ע' פנים כו' (יהל אור).

⁶⁷² נמחק בדרושים.

⁶⁷³ ל"ב (נוסף בשעה"ק).

⁶⁷⁴ הבינה (דרושים).

⁶⁷⁵ יב"ק היא גימ' הוי"ה אלקים.

⁶⁷⁶ "תחלה כדל" נמחק דרושים.

⁶⁷⁷ דורשים גורס את המוסגר.

⁶⁷⁸ נוסף בשעה"ק: והנה נתבאר אצלינו במקומות רבים, כי ג' בחי' יש במוחין אלו דגדלות דז"א, שהם ג' אותיות צלם. וזהו פירושם האמיתי, כבר ידעת, כי להוליד אלו המוחין, הוצרך חכמה להכלל בישראל סבא. והוצרכה בינה לרדת למטה, עד מקום התבונה, ונכללה בה. ושם למטה, היה

מ. עי' זהר ח"ג קכא ע"ב: וב' כרסיין⁶⁷⁹ אינון (ירמיה יז יב) כסא כבוד⁶⁸⁰ מרום מראשון⁶⁸¹ ואינון לבא ופומא ל"ב⁶⁸² (שמות יז טז) ויאמר כי יד על כס י"ה מלחמה ליי' בעמלק⁶⁸³.
תרגום: ושני כסאות הם, כסא כבוד מרום מראשון, והם הלב והפה, ל"ב ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק.

מא. עי' זהר ח"א קלה ע"ב: כתיב (בראשית כה יא) וישב יצחק עם באר לחי ראי ומאי באר דא שכנתא לחי (ראי) דא חי העולמים⁶⁸⁴ צדיק חי העולמים ולית [לאפרשא] [לאתפרשא] לון חי הוא בתרי עלמין [וחי] (ד) לעילא דאיהו עלמא עלאה חי לגבי עלמא תתאה ועלמא תתאה בגיניה קיימא ונהרא⁶⁸⁵.

תרגום: כתוב "וישב יצחק עם באר לחי רואי". ומה הבאר, זו השכינה. "לחי", זה חי העולמים, צדיק חי העולמים, ואין להפריד אותם. חי הוא בשני עולמות, חי למעלה שהוא העולם העליון, חי כלפי העולם התחתון, ובשבילו העולם התחתון קיים ומאיר.

סוף

א (נ"א בזוטא) (דפ"ו).

הזווג של או"א, והוציאו טפות מוחין אלו, ונתעכבו שם זמן העיבור בבטן התבונה. ואח"כ ילדה התבונה את המוחין האלו, ויצאו בסוד הלידה מן הרחם, שהוא היסוד שבה, ולחוף, ושם נתגלו מוחין אלו, בבחי' גילוי. והנה עתה, נה"י התבונה, הם למעלה מראשו של ז"א. והרי זו בחי' ראשונה אל המוחין האלו, ועתה הם בסוד א"מ על ראש ז"א, ועדיין לא נתלבשו בנה"י דתבונה. הבחי' הב' הוא, שהנה"י של התבונה, נכנסים ומתלבשים תוך הקרומות, שהם בחי' הראש, שהיה לו לז"א בזמן היניקה, כנז"ל, ואז המוחין הנז' דגדלות דז"א, נכנסים ומתלבשים תוך הנה"י דתבונה, שנתלבשו בתוך הקרומות כנזכר.

הבחי' השלישית הוא, אח"כ, כי נגדלים חג"ת דז"א, ועולים למעלה, ומהם נעשה עצם הגלגלת, המכסה וחופה על הקרומות הנזכר. ועתה, הוא עיקר זמן הכנסת המוחין בגלגלתא דז"א. ואלו הם הג' בחי', שנתבארו אצלינו במקום אחר, בסוד אותיות, צל"ם. וצ"ל. וצ'. והם, בתחלה, המוחין מגולים אחר לידתם. השנית, כשנתלבשו תוך הנה"י דתבונה. והכוונה לומר, כי גם הנה"י דתבונה נתלבשו תוך הקרומות דרישא דז"א. ועדיין לא היה בו גלגלתא, ולכן עדיין אין זה נקרא הכנסה ברישא דז"א. והג', כשנעשה להם גלגלתא ממש, ולבחי' זו אנו קוראים הכנסת המוחין ברישא דז"א ממש.

⁶⁷⁹ והן בינה ומלכות, וכן בעולמות בריאה ועשייה, באדם לבא ופומא כמו שמפרש והולך. ועמודא דאמצעייתא (בספירות) ומט"ט (בעולמות) וקנה (באדם), הן שש מעלות לכסא. והכל כסא א' דכסא תחתון הוא שרפרף לכסא הדום רגליו כמ"ש (חגיגה יד ע"א) א' לכסא וכו' [כתוב אחד אומר כרסיה שביבין דינור וכתוב אחד אומר עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב, לא קשיא אחד לו ואחד לדוד וכו' אחד לכסא ואחד לשרפרף כסא לישיב עליו שרפרף להדום רגליו שנאמר השמים כסאי והארץ הדום רגלין] (יהל אור).

⁶⁸⁰ כסא כבוד הוא כסא התחתון ששם כבוד ה' (יהל אור). עי' תיקו"ז י ע"א, ועי' לקמן רפג ע"א.

⁶⁸¹ הוא כסא עליון בגבהי מרומים כידוע [תפילת עלינו לשבח] (יהל אור).

⁶⁸² כס י"ה (נוסף בגר"א).

⁶⁸³ ר"ל דכסא ראשון שהוא ל"ב נק' כס י"ה, דבינה נק' י"ה (עי' אד"ז רצ ע"א), והוא לב שיש לו תמיד מלחמה עם עמלק שהוא הכבד, שהכבד מייגעו בתאוות המאכל כמ"ש במדרש הנעלם (ח"א קלח ע"ב) ע"פ ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני כו'. והוא ר"ת לה' בעמלק, והנצחון ע"י התפילין שמניח על היד כנגד הלב כמ"ש (ברכות יג ע"ב) צריכה שתהא שימה נגד הלב, וזהו כי יד על כס י"ה, אז מלחמה לה' שהוא תפילין, כמ"ש וראו כו' כי שם ה' כו' (יהל אור).

⁶⁸⁴ כלומר אומרו לחי רואי הוא ממש כאומר חי העולמים יחד, וזה שנדע פי' מלת רואי ונדע פי' העולמות יהיה הכל א' (אור יקר).

⁶⁸⁵ לגבי עלמא עלאה שהוא הבינה יהיה פירושו שהוא חי משפעה שהיא ארץ החיים ממקור החיים ומשם היסוד חי, ולגבי עלמא תתאה שהיא מלכות נקרא חי מפני שהוא שולח החיות אליה, ומפני היות בחי' שפע היסוד למלכות בב' בחינות הא' הוא השפע התמידי המעמיד המציאות שזה לא יחסר לעולם, ועוד כאומר וצדיק יסוד עולם כיסוד המעמיד הבנין, ועולם זה יסודו למעלה לזה אמר "ועלמא תתאה בגיניה קיימא", דהיינו קיומו, והבחי' הב' הוא השפע המתרבה כענין חידוש הירח ולזה אמר ונהרא (אור יקר).

